

WHC. 12/01
luty 2012

WYTYCZNE OPERACYJNE DO REALIZACJI KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

Organizacja Narodów Zjednoczonych
dla Wychowania, Nauki i Kultury

Międzyrządowy Komitet
Ochrony Światowego Dziedzictwa
Kulturalnego i Naturalnego

Centrum Światowego Dziedzictwa

Wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa

TŁUMACZENIE

Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS
na zlecenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych

Tłumaczenie: Katarzyna Piotrowska i Bogusław Szmygin
Aktualizacja i opracowanie: Katarzyna Piotrowska

Uwagi do tłumaczenia

Podstawą tłumaczenia i aktualizacji jest angielska wersja językowa *Wytycznych operacyjnych do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa* z lutego 2012 r. Tłumaczenie zostało uzupełnione o indeks nazw polskich i angielskich na podstawie wersji *Wytycznych operacyjnych* z 2008 r.

Wszystkie informacje uzupełniające w stosunku do tekstu oryginalnego, w tym przypisy tłumacza, zostały oznaczone kwadratowym nawiasem. Dla ułatwienia korzystania z *Wytycznych operacyjnych* pozostawiono angielskie brzmienie tytułów opracowań i publikacji, podając w nawiasie ich tłumaczenie.

Tłumaczenie to nie jest tłumaczeniem oficjalnym. W przypadku rozbieżności lub niejasności, tekstem wiążącym jest wersja angielska lub francuska *Wytycznych operacyjnych*.

Wytyczne operacyjne są okresowo aktualizowane w celu odzwierciedlenia decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa. Aby upewnić się, że jest to ostatnia wersja *Wytycznych operacyjnych*, należy sprawdzić datę *Wytycznych operacyjnych* na stronie internetowej Centrum Światowego Dziedzictwa, pod adresem podanym poniżej.

Wytyczne operacyjne (w języku angielskim i francuskim), tekst *Konwencji światowego dziedzictwa* (w pięciu językach) i inne dokumenty oraz informacje dotyczące światowego dziedzictwa są dostępne w Centrum Światowego Dziedzictwa:

UNESCO World Heritage Centre

[Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO]

7, place de Fontenoy

75352 Paryż 07 SP

Francja

Tel.: +33 (0)1 4568 1876

Fax: +33 (0)1 4568 5570

E-mail : wh-info@unesco.org

Linki : <http://whc.unesco.org/>

<http://whc.unesco.org/en/guidelines> (w j. angielskim)

<http://whc.unesco.org/fr/orientations> (w j. francuskim)

SPIS TREŚCI

numer rozdziału

numery paragrafów

AKRONIMY I SKRÓTY

I. WPROWADZENIE

I.A	Wytyczne operacyjne	1-3
I.B	Konwencja światowego dziedzictwa	4-9
I.C	Państwa-Strony Konwencji światowego dziedzictwa	10-16
I.D	Zgromadzenie Ogólne Państw-Stron Konwencji światowego dziedzictwa	17-18
I.E	Komitet Światowego Dziedzictwa	19-26
I.F	Sekretariat Komitetu Światowego Dziedzictwa (Centrum Światowego Dziedzictwa)	27-29
I.G	Organizacje doradcze Komitetu Światowego Dziedzictwa:	30-37
	ICCROM	32-33
	ICOMOS	34-35
	IUCN	36-37
I.H	Inne organizacje	38
I.I	Partnerzy w ochronie światowego dziedzictwa	39-40
I.J	Inne konwencje, rekomendacje i programy	41-44

II. LISTA ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

II.A	Definicja światowego dziedzictwa	45-53
	Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	45
	Mieszane dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze	46
	Krajobrazy kulturowe	47
	Dziedzictwo ruchome	48
	Wyjątkowa uniwersalna wartość	49-53
II.B	Reprezentatywna, zrównoważona i wiarygodna Lista światowego dziedzictwa	54-61

Globalna strategia na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa	55-58
Inne środki	59-61
II.C Listy informacyjne	62-76
Procedura i formularz	62-69
Listy informacyjne jako narzędzie planowania i oceny	70-73
Pomoc i zwiększanie kompetencji Państw-Stron w przygotowywaniu list informacyjnych	74-76
II.D Kryteria oceny wyjątkowej uniwersalnej wartości	77-78
II.E Integralność i/lub autentyzm	79-95
Autentyzm	79-86
Integralność	87-95
II.F Ochrona i zarządzanie	96-119
Narzędzia ustawowe, regulacyjne i umowne służące ochronie	98
Granice efektywnej ochrony	99-102
Strefy buforowe	103-107
Systemy zarządzania	108-118
Zrównoważone użytkowanie	119
III. PROCES WPISYWANIA DÓBR NA LISTĘ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA	
III.A Przygotowanie wniosku	120-128
III.B Schemat i zawartość wniosku	129-133
1. Określenie dobra	132.1
2. Opis dobra	132.2
3. Uzasadnienie wpisu	132.3
4. Stan zachowania i czynniki oddziałujące na dobro	132.4
5. Ochrona i zarządzanie	132.5
6. Monitoring	132.6
7. Dokumentacja	132.7
8. Dane kontaktowe władz odpowiedzialnych za dobro	132.8
9. Podpis w imieniu Państwa-Strony (Państw-Stron)	132.9
10. Liczba wymaganych drukowanych kopii	132.10
11. Format dokumentacji papierowej i elektronicznej	132.11
12. Wysyłka	132.12
III.C Wymogi dotyczące zgłaszania różnych typów dóbr	134-139
Dobra transgraniczne	134-136
Dobra wieloczęściowe	137-139
III.D Rejestracja wniosku	140-142

III.E	Ocena wniosku przez organizacje doradcze	143-151
III.F	Wycofanie wniosku	152
III.G	Decyzja Komitetu Światowego Dziedzictwa	153-160
	Decyzja o wpisie dobra na Listę	154-157
	Decyzja, żeby nie wpisywać dobra na Listę	158
	Odroczenie wniosku	159
	Odesłanie wniosku	160
III.H	Wnioski rozpatrywane w trybie pilnym	161-162
III.I	Modyfikacje granic, kryteriów użytych do uzasadnienia wpisu lub nazwy dobra światowego dziedzictwa	163-167
	Niewielkie modyfikacje granic	163-164
	Znaczące modyfikacje granic	165
	Modyfikacja kryteriów zastosowanych w uzasadnieniu wpisu na Listę światowego dziedzictwa	166
	Modyfikacja nazwy dobra światowego dziedzictwa	167
III.J	Ogólny harmonogram	168
IV.	PROCES MONITOROWANIA STANU ZACHOWANIA DÓBR ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA	
IV.A	Monitoring kontrolny	169-176
	Definicja monitoringu kontrolnego	169
	Cel monitoringu kontrolnego	170-171
	Informacje otrzymane od Państw-Stron lub z innych źródeł	172-174
	Decyzja Komitetu Światowego Dziedzictwa	175-176
IV.B	Lista światowego dziedzictwa w zagrożeniu	177-191
	Wytyczne do wpisu dóbr na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu	177
	Kryteria wpisu dóbr na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu	178-182
	Procedura wpisu dóbr na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu	183-189
	Regularny przegląd stanu zachowania dóbr z Listy światowego dziedzictwa w zagrożeniu	190-191
IV.C	Procedura ewentualnego usunięcia dóbr z Listy światowego dziedzictwa	192-198
V.	SPRAWOZDAWCZOŚĆ OKRESOWA Z REALIZACJI KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA	
V.A	Cele	199-202
V.B	Procedura i formularz	203-207
V.C	Ocena i kontynuacja	208-210

VI. ZACHĘCANIE DO WSPIERANIA KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

VI.A Cele	211
VI.B Zwiększanie kompetencji i badania	212-216
Globalna strategia kształcenia	213
Krajowe strategie kształcenia i współpracy regionalnej	214
Badania	215
Pomoc międzynarodowa	216
VI.C Podnoszenie poziomu świadomości i edukacja	217-222
Podnoszenie poziomu świadomości	217-218
Edukacja	219
Pomoc międzynarodowa	220-222

VII. FUNDUSZ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA I POMOC MIĘDZYNARODOWA

VII.A Fundusz Światowego Dziedzictwa	223-224
VII.B Uruchamianie innych środków technicznych i finansowych oraz partnerstw w celu wsparcia Konwencji światowego dziedzictwa	225-232
VII.C Pomoc międzynarodowa	233-235
VII.D Zasady i priorytety przyznawania pomocy międzynarodowej	236-240
VII.E Tabela sumaryczna	241
VII.F Procedura i formularz	242-246
VII.G Rozpatrywanie wniosków i przyznawanie pomocy międzynarodowej	247-254
VII.H Ustalenia wynikające z umów	255
VII.I Ocena i kontynuacja działań po przyznaniu pomocy międzynarodowej	256-257

VIII. EMBLEMAT ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

VIII.A Preambula	258-265
VIII.B Zastosowanie	266
VIII.C Odpowiedzialność Państw-Stron	267
VIII.D Zwiększanie właściwego stosowania emblematu światowego dziedzictwa	268-274

Wykonywanie tablic upamiętniających wpisy dóbr na Listę światowego dziedzictwa	269-274
VIII.E Zasady stosowania emblematu światowego dziedzictwa	275
VIII.F Procedura uzyskania pozwolenia na stosowanie emblematu światowego dziedzictwa	276-278
Zwykła zgoda władz krajowych	276-277
Zgoda wymagająca kontroli jakości	278
Formularz zgody	
VIII.G Prawo Państw-Stron do sprawowania kontroli jakości	279
IX. ŹRÓDŁA INFORMACJI	
IX.A Informacje archiwizowane przez Sekretariat	280-284
IX.B Szczegółowe informacje dla członków Komitetu Światowego Dziedzictwa i pozostałych Państw-Stron	285-287
IX.C Informacje i publikacje ogólnodostępne	288-290

ANEKSY	
	numery stron
1. Model instrumentu ratyfikacji/akceptacji i akcesji	69
2. 2A. Formularz zgłoszenia listy informacyjnej	71
2B. Formularz zgłoszenia listy informacyjnej w przypadku przyszłych kandydatur międzynarodowych wieloczęściowych i transgranicznych	72
3. Wytyczne dotyczące wpisywania określonych typów dóbr na Listę światowego dziedzictwa	74
4. Autentyzm w odniesieniu do Konwencji światowego dziedzictwa	83
5. Schemat wniosku o wpis dóbr na Listę światowego dziedzictwa	88
6. Procedury oceny wniosku przez organizacje doradcze	102
7. Formularz sprawozdań okresowych z realizacji Konwencji światowego dziedzictwa	109
8. Formularz wniosku o pomoc międzynarodową	118
9. Kryteria oceny wniosków o pomoc międzynarodową przez organizacje doradcze	134
10. Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości	138
11. Modyfikacje dóbr światowego dziedzictwa	139
WYBRANA BIBLIOGRAFIA DOTYCZĄCA ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA	141
INDEKS	146

AKRONIMY I SKRÓTY

DoCoMoMo	International Committee for the Documentation and Conservation of Monuments and Sites of the Modern Movement <i>Międzynarodowy Komitet na rzecz Dokumentacji i Konserwacji Architektury Modernizmu</i>
ICCROM	International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property <i>Międzynarodowe Centrum Studiów nad Ochroną i Restauracją Dóbr Kultury</i>
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites <i>Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków</i>
IFLA	International Federation of Landscape Architects <i>Międzynarodowa Federacja Architektów Krajobrazu</i>
IUCN	International Union for Conservation of Nature <i>Międzynarodowa Unia na rzecz Ochrony Przyrody</i>
IUGS	International Union of Geological Sciences <i>Międzynarodowa Unia Nauk Geologicznych</i>
MAB	Man and the Biosphere programme of UNESCO <i>Program UNESCO „Człowiek i Biosfera”</i>
NGO	Non-governmental organization <i>Organizacja pozarządowa</i>
TICCIH	International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage <i>Międzynarodowy Komitet ds. Konserwacji Dziedzictwa Przemysłowego</i>
UNEP	United Nations Environment Programme <i>Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych</i>
UNEP-WCMC	World Conservation Monitoring Centre (UNEP) <i>Światowe Centrum Monitoringu Ochrony Przyrody</i>
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization <i>Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury</i>

WPROWADZENIE

I.A Wytyczne operacyjne

1. *Wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa* (dalej określane jako *Wytyczne operacyjne*) mają za zadanie umożliwić wdrażanie *Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego* (dalej określanej jako *Konwencja światowego dziedzictwa* lub *Konwencja*), poprzez określenie procedur:

[„Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego” to nazwa przyjęta w oficjalnym tłumaczeniu *Konwencji* na język polski (Dz.U. 1976 nr 32, poz.190)]

 - a) wpisywania dóbr na *Listę światowego dziedzictwa* i *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*;
 - b) ochrony i konserwacji dóbr światowego dziedzictwa;
 - c) przyznawania *pomocy międzynarodowej* przez Fundusz Światowego Dziedzictwa; oraz
 - d) uruchamianie krajowego i międzynarodowego wsparcia na rzecz *Konwencji*.
2. *Wytyczne operacyjne* są okresowo aktualizowane, aby odzwierciedlały decyzje Komitetu Światowego Dziedzictwa.

Opis zmian *Wytycznych operacyjnych* w ujęciu historycznym dostępny jest pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/guidelineshistorical>
3. Głównymi użytkownikami *Wytycznych operacyjnych* są:

[„Międzyrządowy Komitet Ochrony Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego o Wyjątkowej Powszechnej Wartości” to nazwa Komitetu przyjęta w oficjalnym tłumaczeniu *Konwencji światowego dziedzictwa* na język polski (Dz.U. 1976 nr 32, poz.190)]

 - a) Państwa-Strony *Konwencji światowego dziedzictwa*;
 - b) Międzyrządowy Komitet Ochrony Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego o Wyjątkowej Powszechnej Wartości, dalej określany jako „Komitet Światowego Dziedzictwa” lub „Komitet”;
 - c) Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO jako Sekretariat Komitetu Światowego Dziedzictwa, dalej określany jako „Sekretariat”;
 - d) organizacje doradcze Komitetu Światowego Dziedzictwa;
 - e) zarządcy dóbr, interesariusze i partnerzy w ochronie dóbr światowego dziedzictwa.

I.B *Konwencja światowego dziedzictwa*

4. Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze należy do bezcennych i niezastąpionych zasobów, nie tylko każdego narodu, ale również całej ludzkości. Strata polegająca na degradacji lub całkowitym zniszczeniu jakiegokolwiek części tych najcenniejszych zasobów, to zubożenie dziedzictwa wszystkich ludzi na świecie. Część tego dziedzictwa, z uwagi na jego wyjątkową jakość, może być uznawana za będące o „wyjątkowej uniwersalnej wartości” i jako taka zasługuje na specjalną ochronę przed narastającymi zagrożeniami.
5. Aby zapewnić, na tyle na ile to możliwe, prawidłowe rozpoznanie, ochronę, konserwację i prezentację dziedzictwa świata, państwa członkowskie UNESCO przyjęły *Konwencję światowego dziedzictwa* w 1972 r. Konwencja przewiduje

utworzenie „Komitetu Światowego Dziedzictwa” i „Funduszu Światowego Dziedzictwa”. Komitet i Fundusz działają od 1976 r.

6. Po przyjęciu *Konwencji* w 1972 r. społeczność międzynarodowa wypracowała koncepcję „zrównoważonego rozwoju”. Ochrona i konserwacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wnoszą istotny wkład w zrównoważony rozwój.
7. Celem *Konwencji* jest rozpoznanie, ochrona, konserwacja, prezentacja i przekazanie przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego o wyjątkowej uniwersalnej wartości.
8. Kryteria i warunki wpisu dóbr na *Listę światowego dziedzictwa* zostały tak opracowane, aby umożliwiały ocenę ich wyjątkowej uniwersalnej wartości oraz by wskazywały Państwom-Stronom kierunek w ochronie i zarządzaniu dobrami światowego dziedzictwa.
9. Jeżeli dobro wpisane na *Listę światowego dziedzictwa* jest narażone na poważne i konkretne zagrożenia, Komitet rozpatruje umieszczenie go na *Liście światowego dziedzictwa w zagrożeniu*. Jeżeli wyjątkowa uniwersalna wartość dobra, która uzasadniała jego wpis na *Listę światowego dziedzictwa* zostanie zniszczona, Komitet rozpatruje usunięcie dobra z *Listy światowego dziedzictwa*.

I.C Państwa-Strony *Konwencji światowego dziedzictwa*

10. Zachęca się państwa do przystępowania do *Konwencji*. Modele instrumentu ratyfikacji/akceptacji i akcesji zostały zamieszczone jako aneks 1. Oryginalna, podpisana wersja [dokumentów] powinna być przesłana do Dyrektora Generalnego UNESCO.
11. Lista Państw-Stron *Konwencji* dostępna jest pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/statesparties>
12. Zachęca się Państwa-Strony *Konwencji*, aby zagwarantowały uczestnictwo w wyłanianiu i przygotowaniu kandydatur oraz ochronie dóbr światowego dziedzictwa jak największej liczbie interesariuszy, w tym zarządców dóbr, samorządu lokalnego i regionalnego, społeczności lokalnej, organizacjom pozarządowym (NGOs) oraz innym zainteresowanym stronom i partnerom.
13. Państwa-Strony *Konwencji* powinny dostarczyć Sekretariatowi nazwę(y) i adres(y) organizacji rządowej(ych) bezpośrednio odpowiedzialnej(ych) jako punkt(y) kontaktowy(e) za wdrażanie *Konwencji*, tak aby Sekretariat mógł przysyłać do nich kopie całej oficjalnej korespondencji i dokumentów. Lista tych adresów dostępna jest pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/statespartiesfocalpoints>

Zachęca się Państwa-Strony do popularyzowania tych informacji w kraju oraz do ich bieżącej aktualizacji.

14. Zachęca się Państwa-Strony do regularnego organizowania spotkań ekspertów w zakresie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, w celu omówienia problemów związanych z wdrażaniem *Konwencji*. Państwa-Strony mogą włączać do tych dyskusji przedstawicieli organizacji doradczych oraz innych ekspertów wedle właściwości.
15. W pełni respektując suwerenność państw, na których terytorium znajduje się dane

Artykuł 6 (1) *Konwencji światowego dziedzictwa*.

dobro kulturowe lub przyrodnicze, Państwa-Strony *Konwencji* uznają wspólną korzyść społeczności międzynarodowej ze współpracy na rzecz ochrony tego dziedzictwa. Państwa-Strony *Konwencji światowego dziedzictwa* są odpowiedzialne za:

a) rozpoznanie zasobu i wyłonienie kandydatur, przygotowanie wniosków, ochronę, konserwację, prezentację i przekazanie przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, znajdującego się na ich terytorium, a także udzielenie pomocy w tym zakresie innym Państwom-Stronom, jeśli o to poproszą;	Artykuł 4 i 6 (2) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
b) przyjęcie ogólnej strategii w celu zapewnienia dziedzictwu funkcji w życiu społeczeństwa;	Artykuł 5 <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
c) włączenie ochrony dziedzictwa w szeroko rozumiane programy planowania;	
d) powołanie służb odpowiedzialnych za ochronę, konserwację i promocję dziedzictwa;	
e) rozwijanie badań naukowych i technicznych w celu opracowania działań zapobiegających zagrożeniom dziedzictwu.	
f) podjęcie właściwych działań prawnych, naukowych, technicznych, administracyjnych i finansowych w celu ochrony dziedzictwa;	
g) wspieranie rozwoju krajowych i regionalnych centrów szkolenia w zakresie ochrony, konserwacji i promocji dziedzictwa, jak również wspieranie badań naukowych służących tym celom;	
h) niepodejmowanie żadnych działań, które bezpośrednio lub pośrednio zagrażają dziedzictwu danego kraju lub dziedzictwu innego Państwa-Strony <i>Konwencji</i> ;	Artykuł 6 (3) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
i) dostarczenie Komitetowi Światowego Dziedzictwa spisu dóbr odpowiednich do wpisania na <i>Listę światowego dziedzictwa</i> (zwanego <i>listą informacyjną</i>);	Artykuł 11(1) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
j) regularne wnoszenie wpłat na rzecz Funduszu Światowego Dziedzictwa, których wysokość jest ustalana przez Zgromadzenie Ogólne Państw-Stron <i>Konwencji</i> ;	Artykuł 16(1) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
k) rozpatrzenie możliwości powołania i wspieranie zakładania krajowych, publicznych i prywatnych fundacji i stowarzyszeń, aby ułatwić składanie darowizn i dotacji na rzecz ochrony światowego dziedzictwa;	Artykuł 17 <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
l) wspieranie międzynarodowych zbiórek pieniędzy organizowanych na rzecz Funduszu Światowego Dziedzictwa;	Artykuł 18 <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
m) wykorzystywanie programów edukacyjnych i informacyjnych w celu zwiększenia zainteresowania i poszanowania przez obywateli nich dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, rozumianego zgodnie z definicją podaną w artykule 1 i 2 <i>Konwencji</i> ; jak również informowania opinii publicznej o istniejących zagrożeniach;	Artykuł 27 <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
n) dostarczanie Komitetowi Światowego Dziedzictwa informacji o wdrażaniu <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> i stanie zachowania dóbr.	Artykuł 29 <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .

Rezolucja przyjęta przez
11. Zgromadzenie Ogólne
Państw-Stron (1997).

16. Zachęca się Państwa-Strony do uczestniczenia w sesjach Komitetu Światowego Dziedzictwa i jego organów pomocniczych.

Punkt 8.1 z *Regulaminu Komitetu Światowego Dziedzictwa*.

I.D Zgromadzenie Ogólne Państw-Stron Konwencji Światowego Dziedzictwa

17. Zgromadzenie Ogólne Państw-Stron *Konwencji światowego dziedzictwa* zbiera się podczas sesji Konferencji Generalnej UNESCO. Zgromadzenie Ogólne jest prowadzone zgodnie z *Regulaminem*, dostępnym pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/garules>

Artykuł 8 (1) *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Paragraf 49 *Regulaminu Komitetu Światowego Dziedzictwa*.

18. Zgromadzenie Ogólne określa, wg jednakowej stawki procentowej, wysokość składek na rzecz Funduszu Światowego Dziedzictwa dla wszystkich Państw-Stron i wybiera członków Komitetu Światowego Dziedzictwa. Zgromadzenie Ogólne i Konferencja Generalna UNESCO otrzymują od Komitetu Światowego Dziedzictwa sprawozdanie z jego działalności.

Artykuł 8 (1), 16 (1) i 29 *Konwencji światowego dziedzictwa* oraz paragraf 49 *Regulaminu Komitetu Światowego Dziedzictwa*.

I.E Komitet Światowego Dziedzictwa

19. Komitet Światowego Dziedzictwa składa się z 21 członków i spotyka się przynajmniej raz do roku (czerwiec/lipiec). Komitet powołuje swoje Biuro, które zbiera się podczas sesji Komitetu, tak często, jak jest to konieczne. Informacja o składzie Komitetu i jego Biura dostępna jest pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/committeemembers>

Z Komitetem Światowego Dziedzictwa można kontaktować się przez jego Sekretariat – Centrum Światowego Dziedzictwa.

20. Komitet prowadzi swoje spotkania zgodnie z *Regulaminem*, który jest dostępny pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/committeerules>

21. Kadencje członków Komitetu trwają sześć lat, ale dla zapewnienia sprawiedliwej reprezentacji i rotacji, Zgromadzenie Ogólne prosi Państwa-Strony, aby rozważyły dobrowolne skrócenie okresu z sześciu do czterech lat i odradza ubieganie się o sprawowanie mandatu w następujący po sobie kadencjach.

Artykuł 9 (1) *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Artykuł 8 (2) *Konwencji światowego dziedzictwa* i Rezolucje nr 7 (1989 r.), nr 12 (1999 r.) i nr 13 (2001 r.) Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron *Konwencji światowego dziedzictwa*.

22. Określona liczba mandatów może być zarezerwowana dla Państw-Stron, które nie posiadają żadnego dobra na *Liście światowego dziedzictwa*, jeśli tak zadecyduje Komitet na sesji poprzedzającej Zgromadzenie Ogólne.

Punkt 14.1 *Regulaminu Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron Konwencji światowego dziedzictwa*.

23. Decyzje Komitetu oparte są na obiektywnych i naukowych podstawach, a wynikające z nich działania muszą być realizowane w sposób odpowiedzialny i w całości. Komitet uznaje, że takie decyzje powinny opierać się na:

- a) starannie przygotowanej dokumentacji;
- b) dokładnych i spójnych procedurach;
- c) ocenach dokonanych przez kompetentnych specjalistów; oraz
- d) w razie konieczności, z wykorzystaniem arbitrażu ekspertów.

24. Główne funkcje Komitetu, sprawowane we współpracy z Państwami-Stronami, to:

a)	określanie, na podstawie <i>list informacyjnych</i> i wniosków nadsyłanych przez Państwa-Strony, dóbr kulturowych i przyrodniczych o <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> , które powinny być chronione na mocy <i>Konwencji</i> i wpisywanie tych dóbr na <i>Listę światowego dziedzictwa</i> ;	Artykuł 11 (2) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
b)	ocena stanu zachowania dóbr wpisanych na <i>Listę światowego dziedzictwa</i> poprzez procesy związane z <i>monitoringiem kontrolnym</i> (zob. rozdział IV) i <i>sprawozdawczością okresową</i> (zob. rozdział V);	Artykuł 11 (7) i 29 <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
c)	decydowanie, które dobra z <i>Listy światowego dziedzictwa</i> powinny zostać umieszczone na <i>Liście światowego dziedzictwa w zagrożeniu</i> lub usunięte z niej;	Artykuł 11 (4) i 11 (5) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
d)	decydowanie, czy dobro powinno być usunięte z <i>Listy światowego dziedzictwa</i> (zob. rozdział IV);	
e)	określenie procedur rozpatrywania wniosków o <i>pomoc międzynarodową</i> , i przeprowadzanie badań i konsultacji niezbędnych do podjęcia decyzji (zob. rozdział VII);	Artykuł 21 (1) i 21 (3) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
f)	ustalanie najbardziej efektywnego wykorzystania środków z Funduszu Światowego Dziedzictwa w celu pomocy Państwom-Stronom w ochronie dóbr o <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> ;	Artykuł 13 (6) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .
g)	poszukiwanie sposobów zwiększenia Funduszu Światowego Dziedzictwa;	
h)	składanie co dwa lata sprawozdania z działań Zgromadzeniu Ogólnemu Państw-Stron i Konferencji Generalnej UNESCO;	Artykuł 29 (3) <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> oraz paragraf 49 <i>Regulaminu Komitetu Światowego Dziedzictwa</i> .
i)	przegląd i okresowa ocena wdrażania <i>Konwencji</i> ;	
j)	aktualizacja i zatwierdzanie <i>Wytycznych operacyjnych</i> .	
25. Aby ułatwić wdrażanie *Konwencji*, Komitet opracowuje *cele strategiczne*; są one okresowo przeglądane i weryfikowane, tak aby definiowały cele i zadania Komitetu oraz umożliwiały efektywne przeciwdziałanie nowym zagrożeniom, przed jakimi stoi światowe dziedzictwo.
26. Aktualne *cele strategiczne* (tzw. „5 C”) są następujące:
1.	Wzmacnianie wiarygodności [Credibility] <i>Listy światowego dziedzictwa</i> ;	[„5C” to skrót od: Credibility, Conservation, Capacity building, Communication, Community]
2.	Zapewnienie efektywnej ochrony i konserwacji [Conservation] dóbr światowego dziedzictwa;	W 2002 r. Komitet Światowego Dziedzictwa zrewidował <i>cele strategiczne</i> . Deklaracja budapeszteńska dotycząca światowego dziedzictwa (2002) dostępna jest pod następującym adresem internetowym: http://whc.unesco.org/en/budapestdeclaration
3.	Promocja skutecznego zwiększania kompetencji [Capacity building] Państw-Stron;	
4.	Wzrost społecznego zainteresowania, zaangażowania i wsparcia dla światowego dziedzictwa poprzez kommunikację [Communication] społeczną.	
5.	Wzmacnianie roli społeczności [Communities] we wdrażaniu <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> .	Decyzja 31 COM 13B

Dziedzictwa)

Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paryż 07 SP
Francja
Tel.: +33 (0) 1 45681571
Faks: +33 (0) 1 45685570
E-mail:
wh-info@unesco.org
www:
<http://whc.unesco.org/>

27. Komitet Światowego Dziedzictwa wspierany jest przez Sekretariat powołany przez Dyrektora Generalnego UNESCO. Funkcja Sekretariatu jest obecnie sprawowana przez Centrum Światowego Dziedzictwa, utworzone w tym celu w 1992 r. Dyrektor Generalny UNESCO powołał Dyrektora Centrum Światowego Dziedzictwa na Sekretarza Komitetu. Sekretariat udziela pomocy i współpracuje z Państwami-Stronami i organizacjami doradczymi. Sekretariat ściśle współpracuje z innymi sektorami i z biurami terenowymi UNESCO.

Artykuł 14 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Paragraf 43 *Regulaminu Komitetu Światowego Dziedzictwa*.

Okólnik 16 z 21 października 2003 r.
<http://whc.unesco.org/circs/circ03-16e.pdf>

28. Główne zadania Sekretariatu to:

- a) organizowanie sesji Zgromadzenia Ogólnego i Komitetu;
- b) wdrażanie decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa i rezolucji Zgromadzenia Ogólnego, zdawanie im sprawozdań z realizacji;
- c) przyjmowanie, rejestracja, sprawdzanie kompletności, archiwizacja i przekazywanie do odpowiednich organizacji doradczych wniosków o wpis na *Listę światowego dziedzictwa*;
- d) koordynacja badań i działań w ramach *Globalnej strategii na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa*;
- e) organizacja sprawozdawczości okresowej i koordynowanie monitoringu kontrolnego;
- f) koordynacja *pomocy międzynarodowej*;
- g) pozyskiwanie środków pozabudżetowych na ochronę i konserwację oraz zarządzanie dobrami światowego dziedzictwa;
- h) udzielanie pomocy Państwom-Stronom we wdrażaniu programów i projektów Komitetu; i
- i) promowanie światowego dziedzictwa i *Konwencji* poprzez rozpowszechnianie informacji wśród Państw-Stron, organizacji doradczych i ogółu społeczeństwa.

Artykuł 14.2 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Artykuł 14.2 *Konwencji światowego dziedzictwa* i *Deklaracja budapeszteńska dotycząca światowego dziedzictwa* (2002).

29. Te działania wynikają z decyzji i *celów strategicznych* Komitetu oraz rezolucji Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron i są przeprowadzane w ścisłej współpracy z organizacjami doradczymi.

I.G Organizacje doradcze Komitetu Światowego Dziedzictwa

30. Organizacjami doradczymi Komitetu Światowego Dziedzictwa są ICCROM (the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) [Międzynarodowe Centrum Studiów nad Ochroną i Restauracją Dóbr

Artykuł 8.3 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Kultury], ICOMOS (the International Council on Monuments and Sites) [Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków] oraz IUCN – the International Union for Conservation of Nature [Międzynarodowa Unia na rzecz Ochrony Przyrody].

31. Rola organizacji doradczych polega na:

- a) doradztwie w zakresie wdrażania *Konwencji światowego dziedzictwa*, w zakresie ich kompetencji i specjalizacji;
- b) udzielaniu pomocy Sekretariatowi w przygotowaniu dokumentów Komitetu oraz programu spotkań i realizacji decyzji Komitetu;
- c) udzielaniu pomocy w zakresie rozwoju i wdrażania *Globalnej strategii na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa*, globalnej strategii szkoleniowej, *sprawozdawczości okresowej* i zapewnianiu efektywnego wykorzystania Funduszu Światowego Dziedzictwa;
- d) monitorowaniu stanu zachowania dóbr światowego dziedzictwa i ocenie wniosków o *pomoc międzynarodową*;
- e) ICOMOS i IUCN oceniają dobra kandydujące do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* i przedstawiają Komitetowi raporty z oceny; i
- f) uczestniczeniu w charakterze doradczym w zebraniach Komitetu Światowego Dziedzictwa i jego Biura.

Artykuł 13.7 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Artykuł 14.2 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Artykuł 8.3 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

ICCROM

- 32.** ICCROM (the International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property) [Międzynarodowe Centrum Studiów nad Ochroną i Restauracją Dóbr Kultury] jest międzynarodową, międzyrządową organizacją z siedzibą w Rzymie we Włoszech. Została założona przez UNESCO w 1956 r. Statutowe funkcje ICCROM-u to prowadzenie badań, dokumentacja, udzielanie pomocy merytorycznej [technicznej], organizowanie szkoleń i programów edukacyjnych w celu podniesienia efektywności konserwacji ruchomych i nieruchomych dóbr dziedzictwa kulturowego.

ICCROM

Via di S. Michele, 13
I-00153 Rzym, Włochy
Tel.: +39 06 585531
Faks: +39 06 585533 49
E-mail:
iccrom@iccrom.org
<http://www.iccrom.org/>

- 33.** Funkcja ICCROM-u w stosunku do *Konwencji* obejmuje pełnienie funkcji głównego partnera w szkoleniach dotyczących dziedzictwa kulturowego, monitorowanie stanu zachowania dóbr kulturowych światowego dziedzictwa, ocenianie wniosków o *pomoc międzynarodową* zgłaszanych przez Państwa-Strony oraz wspomaganie działalności poszerzających kompetencje.

ICOMOS

- 34.** ICOMOS (the International Council on Monuments and Sites) [Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków] jest pozarządową organizacją z siedzibą w Paryżu we Francji. Została założona w 1965 r. Jej rola polega na promowaniu stosowania teorii, metodologii i technik naukowych w konserwacji dziedzictwa architektonicznego i archeologicznego. Jej praca opiera się na zasadach określonych w *Międzynarodowej karcie konserwacji i restauracji zabytków i obszarów zabytkowych* tzw. Karcie Weneckiej z 1964 r. [International Charter on the Conservation and Restoration of Monuments and Sites, the Venice Charter].

ICOMOS

49-51, rue de la
Fédération
75015 Paryż, Francja
Tel.: +33 (0)1 45676770
Faks: +33 (0)1 45660622
E-mail:
secretariat@icomos.org
<http://www.icomos.org/>

35. Funkcja ICOMOS-u w stosunku do *Konwencji* obejmuje ocenę obiektów zgłoszonych do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*, monitorowanie stanu zachowania dóbr kulturowych światowego dziedzictwa, ocenę wniosków o *pomoc międzynarodową* zgłaszanych przez Państwa-Strony oraz wspieranie działalności poszerzających kompetencje.

IUCN

36. IUCN – the International Union for the Conservation of Nature [Międzynarodowa Unia na rzecz Ochrony Przyrody] została założona w 1948 r. i zrzesza rządy państw, organizacje pozarządowe i naukowców w ramach partnerstwa na skalę międzynarodową. Jej misją jest zachęcanie i wspieranie społeczeństw całego świata w dbałości o zachowanie integralności i różnorodności przyrody oraz zadbanie o to, aby każda forma wykorzystywania zasobów naturalnych była uzasadniona i zrównoważona ekologicznie. IUCN ma siedzibę w Gland w Szwajcarii.

IUCN - The International Union for the Conservation of Nature

rue Mauverney 28
CH-1196 Gland,
Szwajcaria
Tel.: + 41 22 9990001
Faks: +41 22 9990010
E-mail: mail@hq.iucn.org
<http://www.iucn.org>

37. Funkcja IUCN-u w stosunku do *Konwencji* obejmuje ocenę obiektów zgłoszonych do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*, monitorowanie stanu zachowania dóbr przyrodniczych światowego dziedzictwa, ocenę wniosków o *pomoc międzynarodową* zgłaszanych przez Państwa-Strony oraz wspieranie działalności poszerzających kompetencje.

I.H Inne organizacje

38. Przy wdrażaniu swoich programów i projektów Komitet może skorzystać z pomocy innych międzynarodowych i pozarządowych organizacji posiadających odpowiednie kompetencje i kwalifikacje.

I.I Partnerzy w ochronie światowego dziedzictwa

39. Podejście partnerskie do wyboru kandydatur, zarządzania i monitoringu stanowi istotny wkład w ochronę dóbr światowego dziedzictwa i wdrażanie *Konwencji*.
40. Partnerami w ochronie i konserwacji światowego dziedzictwa mogą być jednostki lub interesariusze, szczególnie społeczności lokalne, organizacje rządowe, pozarządowe i prywatne oraz właściciele, którzy są zainteresowani i zaangażowani w ochronę i konserwację oraz zarządzanie dobrem światowego dziedzictwa.

I.J Inne konwencje, rekomendacje i programy

41. Komitet Światowego Dziedzictwa uznaje korzyści płynące z bliższego koordynowania swojej pracy z pozostałymi programami UNESCO i stosownymi konwencjami. Aby zapoznać się z zestawieniem odpowiednich instrumentów konserwatorskich, konwencji i programów o zasięgu globalnym zob. paragraf 44.
42. Komitet Światowego Dziedzictwa wspomagany przez Sekretariat zapewnia prawidłową koordynację i wymianę informacji pomiędzy *Konwencją światowego dziedzictwa* i innymi konwencjami, programami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się ochroną i konserwacją dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.
43. Komitet może zaprosić przedstawicieli innych organizacji międzyrządowych działających w ramach pokrewnych konwencji do udziału w obradach na zasadzie obserwatorów. Może wyznaczyć swego przedstawiciela, po wcześniejszym

otrzymaniu zaproszenia, do uczestnictwa w zebraniach innych międzyrządowych organizacji.

44. Wybrane konwencje o zasięgu globalnym i programy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

[W przypadku przystąpienia Polski do danej Konwencji w nawiasie poniżej nazwy oryginalnej dokumentu podano jej oficjalną nazwę polską oraz numer Dziennika Ustaw, w którym została opublikowana.]

Konwencje i programy UNESCO

Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict (1954)

Protocol I (1954)

Protocol II (1999)

http://www.unesco.org/culture/laws/hague/html_eng/page1.shtml

[Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego (1954) (Dz. U. 1957 nr 46, poz. 212)

Protokół I (1954)

Protokół II (1999)]

Convention on the Means of Prohibiting and Preventing the Illicit Import, Export and Transfer of Ownership of Cultural Property (1970)

http://www.unesco.org/culture/laws/1970/html_eng/page1.shtml

[Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobieganiu nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury (1970) (Dz.U. 1974 nr 20, poz. 106)]

Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (1972)

http://www.unesco.org/whc/world_he.htm

[Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (1972) (Dz. U. 1976 nr 32, poz. 190)]

Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage (2001)

http://www.unesco.org/culture/laws/underwater/html_eng/convention.shtml

[Konwencja w sprawie ochrony podwodnego dziedzictwa kulturalnego (2001)]

Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (2003)

<http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540e.pdf>

[Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego (2003) (Ustawa o ratyfikacji konwencji: Dz.U. 2010 nr 225, poz. 1462)]

Man and the Biosphere (MAB) Programme

<http://www.unesco.org/mab/>

[Program „Człowiek i Biosfera” (MAB)]

Inne konwencje

Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat (Ramsar) (1971)

http://www.ramsar.org/key_conv_e.htm

[Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego (Ramsar 1971) (Dz.U. 1978 nr 7, poz. 24)]

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) (1973)

<http://www.cites.org/eng/disc/text.shtml>

[Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES) (1973) (Dz.U. 1991 nr 27, poz. 112)]

Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals (CMS) (1979)

http://www.unep-wcmc.org/cms/cms_conv.htm

[Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (1979) (Dz.U. 2003 nr 2, poz. 17)]

United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) (1982)

http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/closindx.htm

[Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie morza (UNCLOS) (1982) (Dz.U. 2002 nr 59, poz. 543)]

Convention on Biological Diversity (1992)

<http://www.biodiv.org/convention/articles.asp>

[Konwencja o różnorodności biologicznej (1992) (Dz.U. 2002 nr 184, poz. 1532)]

UNIDROIT Convention on Stolen or Illegally Exported Cultural Objects (Rome, 1995)

<http://www.unidroit.org/english/conventions/culturalproperty/c-cult.htm>

[Konwencja UNIDROIT o skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dobrach kultury (1995)]

United Nations Framework Convention on Climate Change (New York, 1992)

http://unfccc.int/essential_background/convention/background/items/1350.php

[Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (1992) (Dz.U. 1996 nr 53, poz. 238)]

II. LISTA ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

II.A Definicja światowego dziedzictwa

Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze

45. Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze jest zdefiniowane w artykule 1 i 2 Konwencji światowego dziedzictwa

[Treść artykułów 1 i 2 podano zgodnie z oficjalnym tłumaczeniem Konwencji na język polski (Dz.U. 1976 nr 32, poz.190)]

Artykuł 1

W rozumieniu niniejszej Konwencji za „dziedzictwo kulturalne” uważane są:

- zabytki: dzieła architektury, dzieła monumentalnej rzeźby i malarstwa, elementy i budowle o charakterze archeologicznym, napisy, groty i zgrupowania tych elementów, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- zespoły: budowli oddzielnych lub łącznych, które ze względu na swą architekturę, jednolitość lub zespolenie z krajobrazem mają wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historii, sztuki lub nauki;
- miejsca zabytkowe: dzieła człowieka lub wspólne dzieła człowieka i przyrody, jak również strefy, a także stanowiska archeologiczne, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia historycznego, estetycznego, etnologicznego lub antropologicznego.

Artykuł 2

W rozumieniu niniejszej Konwencji za „dziedzictwo naturalne” uważane są:

- pomniki przyrody utworzone przez formacje fizyczne i biologiczne albo zgrupowania takich formacji, przedstawiające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia estetycznego lub naukowego;
- formacje geologiczne i fizjograficzne oraz strefy o ściśle oznaczonych granicach, stanowiące siedlisko zagrożonych zagładą gatunków zwierząt i roślin, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia nauki lub ich zachowania;
- miejsca lub strefy naturalne o ściśle oznaczonych granicach, mające wyjątkową powszechną wartość z punktu widzenia nauki, zachowania lub naturalnego piękna.

Mieszane dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze

46. Dobra, powinny być rozpatrywane jako „mieszane dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze”, jeżeli spełniają częściowo lub całkowicie wymogi opisane w definicjach obu, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, zawartych w artykule 1 i 2 Konwencji.

Krajobrazy kulturowe

47. Krajobrazy kulturowe są dobrami kulturowymi i reprezentują „wspólne dzieła przyrody i człowieka” określone w artykule 1 *Konwencji*. Są one ilustracją ewolucji społeczności ludzkiej i osadnictwa na przestrzeni czasu, zachodzącej pod wpływem ograniczeń fizycznych i/lub możliwości, jakie zapewnia środowisko naturalne oraz pod wpływem nakładających się sił społecznych, ekonomicznych i kulturowych zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych.

Dziedzictwo ruchome

48. Wnioski dóbr dziedzictwa nieruchomego, które przypuszczalnie mogą stać się dziedzictwem ruchomym nie będą rozpatrywane.

Wyjątkowa uniwersalna wartość

49. *Wyjątkowa uniwersalna wartość* to znaczenie kulturowe i/lub przyrodnicze, które jest na tyle wyjątkowe, że przekracza granice państwowe i ma powszechne znaczenie dla obecnych i przyszłych pokoleń ludzkości. Z tego faktu wynika konieczność nieustannej ochrony tego rodzaju dziedzictwa przez całą międzynarodową społeczność. Komitet określa kryteria wpisywania dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*.
50. Państwa-Strony zaprasza się do zgłaszania wniosków o wpis na *Listę* dóbr kulturowych i/lub przyrodniczych, których wartość może być uznana za „wyjątkową uniwersalną wartość” w rozumieniu *Listy światowego dziedzictwa*.
51. Podczas wpisywania dobra na *Listę światowego dziedzictwa* Komitet przyjmuje *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* (zob. paragraf 154), które będzie kluczowym odniesieniem dla przyszłej ochrony i zarządzenia dobrem.
52. Celem *Konwencji* nie jest zagwarantowanie ochrony wszystkich dóbr o dużym znaczeniu lub wartości, ale jedynie wyselekcjonowanej listy tych najznakomitszych z międzynarodowego punktu widzenia. Dlatego też nie należy zakładać, że każde dobro o znaczeniu krajowym i/lub regionalnym zostanie wpisane na *Listę światowego dziedzictwa*.
53. Wnioski o wpis zgłoszone Komitetowi powinny pokazywać pełne, w granicach środków, którymi dysponuje, zaangażowanie Państwa-Strony w zachowanie danego dziedzictwa. To zaangażowanie powinno mieć formę odpowiedniej polityki, przyjętych i proponowanych narzędzi prawnych, naukowych, technicznych, administracyjnych i finansowych w celu ochrony dobra i jego *wyjątkowej uniwersalnej wartości*.

II.B Reprezentatywna, zrównoważona i wiarygodna Lista światowego dziedzictwa

54. Komitet dąży do stworzenia reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej *Listy światowego dziedzictwa* kierując się czterema *celami strategicznymi* przyjętymi przez Komitet podczas 26. sesji (Budapeszt, 2002 r.)

Deklaracja budapeszteńska dotycząca światowego dziedzictwa (2002)
<http://whc.unesco.org/en/budapestdeclaration>

Globalna strategia na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa

[Ang.: The Global Strategy for a Representative, Balanced and Credible World Heritage List]
Raport ze spotkania ekspertów na temat “Globalnej strategii” i studiów tematycznych dotyczących

55. *Globalna strategia na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa* służy rozpoznawaniu i wypełnianiu poważniejszych luk w *Liście światowego dziedzictwa*. Polega na zachęcaniu więcej krajów do uzyskania

statusu Państwa-Strony *Konwencji* i opracowywania *list informacyjnych*, zgodnie z definicją zapisaną w paragrafie 62, oraz zgłaszania wniosków o wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa* (zob. <http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>).

reprezentatywności *Listy światowego dziedzictwa* (20-22 czerwca 1994 r.) przyjęty przez Komitet Światowego Dziedzictwa na 18. posiedzeniu (Phuket, 1994).

Początkowo *Globalna strategia* została opracowana z myślą o dziedzictwie kulturowym. Na prośbę Komitetu Światowego Dziedzictwa została rozszerzona także na dziedzictwo przyrodnicze i mieszane dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe.

56. Państwa-Strony i organizacje doradcze dopingowane są do wdrażania *Globalnej strategii* we współpracy z Sekretariatem i innymi partnerami. W tym celu organizowane są spotkania regionalne i tematyczne dotyczące *Globalnej strategii* oraz prowadzone studia tematyczne i porównawcze. Wyniki tych spotkań i studiów mają służyć Państwom-Stronom w przygotowywaniu *list informacyjnych* i wniosków o wpis na *Listę*. Raporty ze spotkań ekspertów i studiów, przedstawione Komitetowi Światowego Dziedzictwa, dostępne są pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>
57. Należy podjąć wszelkie działania, aby uzyskać racjonalną równowagę pomiędzy dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym na *Liście światowego dziedzictwa*.
58. Nie wprowadza się formalnych limitów ograniczających liczbę dóbr, które będą wpisane na *Listę światowego dziedzictwa*.

Inne działania

59. W celu promowania tworzenia reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej *Listy światowego dziedzictwa*, Państwa-Strony są proszone o rozważenie, czy ich dziedzictwo jest wystarczająco reprezentowane na *Liście*, a jeżeli tak, to proszone są o ograniczenie liczby zgłaszanych wniosków poprzez:
- a) dobrowolne odłożenie w czasie zgłaszanych wniosków zgodnie z warunkami, które same określą, lub;
 - b) zgłaszanie wyłącznie dóbr należących do kategorii nadal niewystarczająco reprezentowanych, lub;
 - c) powiązanie każdego wniosku z wnioskiem proponowanym przez Państwo-Stronę, którego dziedzictwo jest niewystarczająco reprezentowane, lub;
 - d) dobrowolne wstrzymanie zgłaszania nowych wniosków.
60. Państwa-Strony, których dziedzictwo o *wyjątkowej uniwersalnej wartości* jest niedostatecznie reprezentowane na *Liście światowego dziedzictwa* prosi się o:
- a) priorytetowe potraktowanie przygotowania *listy informacyjnej* i wniosków [o wpis na *Listę światowego dziedzictwa*];
 - b) inicjowanie i umacnianie partnerstw na poziomie regionalnym w oparciu o wymianę doświadczeń i wiedzy merytorycznej;
 - c) wspieranie dwustronnej i wielostronnej współpracy w celu podniesienia

Uchwała przyjęta przez 12. Zgromadzenie Ogólne Państw-Stron (1999).

Rezolucja przyjęta przez 12. Zgromadzenie Ogólne Państw-Stron (1999).

kwalifikacji i zwiększania potencjału merytorycznego instytucji odpowiedzialnych za ochronę, zachowanie i zarządzanie dziedzictwem; a także

d) udział, w miarę możliwości, w sesjach Komitetu Światowego Dziedzictwa.

61. Komitet zdecydował o zastosowaniu następujących mechanizmów:

Decyzje: 24 COM
VI.2.3.3, 28 COM 13.1 i
7 EXT.COM 4B.1
29 COM 18A
31 COM 10

- a) rozpatrywanie najwyżej dwóch kompletnych wniosków nadesłanych przez dane Państwo-Stronę, pod warunkiem, że przynajmniej jeden z wniosków dotyczy dobra przyrodniczego lub krajobrazu kulturowego, i
- b) ustalenie rocznego limitu rozpatrywanych 45 wniosków, przy czym limit ten obejmuje wnioski odroczone i odesłane na poprzednich sesjach, rozszerzenia (z wyjątkiem niewielkich modyfikacji dotyczących granic dobra), wnioski transgraniczne i wieloczęściowe,
- c) w sytuacji, gdy roczny limit 45 wniosków zostanie przekroczony, następująca kolejność priorytetów będzie zastosowana:
 - i) wnioski zgłoszone przez Państwa-Strony, które nie mają żadnych dóbr wpisanych na *Listę*,
 - ii) wnioski dóbr zgłoszonych przez Państwa-Strony, które mają mniej niż trzy dobra wpisane na *Listę*,
 - iii) wnioski dóbr poprzednio wykluczonych ze względu na przekroczenie rocznego limitu 45 wniosków i zastosowaniu tych priorytetów,
 - iv) kandydatury dóbr przyrodniczych,
 - v) kandydatury dóbr mieszanych,
 - vi) kandydatury dóbr transgranicznych i międzynarodowych,
 - vii) wnioski Państw-Stron z Afryki, regionu Pacyfiku i Karaibów,
 - viii) wnioski dóbr zgłoszonych przez Państwa-Strony, które ratyfikowały *Konwencję światowego dziedzictwa* w ostatnich 10. latach,
 - ix) wnioski zgłoszone przez Państwa-Strony, które przez ostatnie 10 lub więcej lat nie zgłaszały kandydatur,
 - x) stosując system priorytetów, data otrzymania pełnego i kompletnego wniosku przez Centrum Światowego Dziedzictwa będzie stosowana jako drugorzędny czynnik w celu wyboru między tymi wnioskami, w których przypadku nie można było zdecydować stosując powyższe punkty;
- d) Państwa-Strony będące współautorami wniosków transgranicznych lub międzynarodowych wniosków o wpis dóbr wieloczęściowych mogą wybrać spośród siebie, za porozumieniem stron, jedno Państwo-Stronę, które będzie zgłaszającym tę kandydaturę; taki wniosek zostanie zarejestrowany wyłącznie w ramach limitu tego Państwa-Strony.

Konsekwencje tej decyzji zostaną poddane ocenie na 39. sesji Komitetu w 2015 r.

Paragraf ten wchodzi w życie 2 lutego 2012 r., aby zapewnić wszystkim Państwom-Stronom czas na łagodne przejście i dostosowanie się.

II.C Lista informacyjna

[Ang.: Tentative List]

Procedura i formularz

62. *Lista informacyjna* to spis dóbr uznanych za zasługujące na wpis na *Listę światowego dziedzictwa*, które znajdują się na terytorium danego Państwa-Strony. Państwa-Strony powinny zatem na swoich *listach informacyjnych* uwzględnić dobra o *wyjątkowej uniwersalnej wartości*, które zamierzają zgłosić do wpisu w następnych latach.
63. Nie będą rozpatrywane kandydatury na *Listę światowego dziedzictwa*, które nie zostały wcześniej zgłoszone na *listę informacyjną* danego Państwa-Strony.
64. Zachęca się Państwa-Strony do przygotowywania *list informacyjnych* przy udziale jak największej liczby interesariuszy, takich jak zarządcy miejsc, lokalne i regionalne samorządy, lokalne społeczności, organizacje pozarządowe i inne zainteresowane strony i partnerzy.
65. Państwa-Strony powinny złożyć *listy informacyjne* do Sekretariatu, przynajmniej rok przed zgłoszeniem któregośkolwiek z wniosków. Zachęca się Państwa-Strony do aktualizowania *list informacyjnych* przynajmniej raz na 10 lat.
66. Państwa-Strony są proszone o nadsyłanie *list informacyjnych* w języku angielskim lub francuskim, przygotowanych z wykorzystaniem zestandaryzowanego formularza przedstawionego w aneksie 2 i 2B, zawierających nazwy dóbr, ich położenie geograficzne, krótki opis dóbr i uzasadnienie ich *wyjątkowej uniwersalnej wartości*.
67. Oryginalna, prawidłowo podpisana wersja wypełnionego formularza *listy informacyjnej* powinna zostać złożona przez Państwo-Stronę w:
- UNESCO World Heritage Centre**
7, place de Fontenoy
75352 Paryż 07 SP
Francja
Tel.: +33 (0) 1 4568 1136
E-mail: wh-tentativelists@unesco.org
68. Po otrzymaniu zgłoszenia dobra na *listę informacyjną* od Państw-Strony, Centrum Światowego Dziedzictwa sprawdza zgodność dokumentacji z aneksem 2 lub 2B. Jeśli dokumentacja zostanie uznana za niezgodną z aneksem 2 lub 2B, Centrum Światowego Dziedzictwa odsyła ją do Państwa-Strony. Kiedy zgłoszenia na *listę informacyjną* zawiera wszystkie niezbędne informacje, jest rejestrowane przez Sekretariat i przekazywane do konsultacji odpowiedniej organizacji doradczej. Streszczenia wszystkich zgłoszeń na *listę informacyjną* są co roku przedstawiane Komitetowi. Sekretariat, w porozumieniu z zainteresowanymi Państwami-Stronami, aktualizuje swoje dane poprzez usuwanie z *list informacyjnych* dóbr już wpisanych i tych, w stosunku do których podjęto decyzję o niewpisywaniu.
69. *Listy informacyjne* poszczególnych Państwa-Strony są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>

Listy informacyjne jako narzędzie planowania i oceny

70. Listy *informacyjne* są użytecznym i ważnym narzędziem planowania dla Państw-Stron, Komitetu Światowego Dziedzictwa, Sekretariatu i organizacji doradczych, ponieważ identyfikują przyszłe kandydatury.
71. Zachęca się Państwa-Strony do zapoznawania się z analizami obu list, *Listy światowego dziedzictwa* oraz *list informacyjnych* przygotowanych na prośbę Komitetu przez ICOMOS i IUCN, w celu określenia luk na *Liście światowego dziedzictwa*. Analizy te mogą umożliwić Państwom-Stronom porównanie grup tematycznych, regionów, grup geograficzno-kulturowych i prowincji biogeograficznych w celu przygotowania potencjalnych wniosków o wpis na *Listę*.
72. Ponadto, zachęca się Państwa-Strony do zapoznania się ze studiami tematycznymi opracowanymi przez organizacje doradcze (zob. paragraf 147). Studia te są oparte na przeglądzie *list informacyjnych* nadesłanych przez Państwa-Strony i raportach ze spotkań dotyczących harmonizowania *list informacyjnych*, jak również na innych opracowaniach merytorycznych przygotowanych przez organizacje doradcze, wykwalifikowane organizacje i osoby indywidualne. Lista studiów, które zostały już wykonane, dostępna jest pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>
73. Zachęca się Państwa-Strony do harmonizowania swoich *list informacyjnych* na poziomie regionalnym i ze względu na tematykę. Harmonizowanie *list informacyjnych* to proces, w ramach którego Państwa-Strony z pomocą organizacji doradczych wspólnie oceniają własne *listy informacyjne* w celu określenia luk i wspólnych tematów. Rezultatem harmonizacji może być udoskonalenie *list informacyjnych*, nowe wnioski składane przez Państwa-Strony i współpraca pomiędzy grupami Państw-Stron w przygotowaniu wniosków.

Decyzja 24 COM par. VI.2.3.2(ii)

Dokument WHC-04/28.COM/13.B i II

<http://whc.unesco.org/archive/2004/whc04-28com-13b1e.pdf>

<http://whc.unesco.org/archive/2004/whc04-28com-13b2e.pdf>

Studia tematyczne różnią się od analizy porównawczej, którą Państwo-Strona zobowiązane jest przygotować w procesie nominowania dóbr do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* (zob. paragraf 132).

Pomoc i rozszerzanie kompetencji Państw-Stron w przygotowywaniu *list informacyjnych*

74. W celu wdrożenia *Strategii globalnej*, może być konieczny wspólny wysiłek w poszerzaniu kompetencji i szkolenia, aby pomóc Państwom-Stronom w zdobyciu i/lub utrwaleniu umiejętności w przygotowywaniu, aktualizowaniu i harmonizowaniu *list informacyjnych* oraz w przygotowywaniu kandydatur [wniosków].
75. Państwa-Strony mogą ubiegać się o *pomoc międzynarodową* w przygotowaniu, aktualizacji i harmonizowaniu *list informacyjnych* (zob. rozdział VII).
76. Organizacje doradcze i Sekretariat będą wykorzystywały misje ewaluacyjne [w trakcie oceny wniosków] w celu przeprowadzenia regionalnych warsztatów szkoleniowych, aby pomóc krajom, których dziedzictwo jest niewystarczająco reprezentowane na *Liście* w przygotowywaniu *list informacyjnych* i kandydatur [wniosków].

Decyzja 24COM VI.2.3.5(ii)

II.D Kryteria oceny wyjątkowej uniwersalnej wartości

Kryteria te były poprzednio przedstawiane jako dwa oddzielne zestawy kryteriów – kryteria (i)-(vi) dla dziedzictwa kulturowego i (i)-(iv) dla dziedzictwa przyrodniczego.

77. Komitet uważa, że dobro posiada *wyjątkową uniwersalną wartość* (zob. paragrafy 49-53), jeśli dobro to spełnia jedno lub więcej z poniższych kryteriów. Z tego względu, dobra zgłaszane do wpisu na *Listę* powinny:
- (i) stanowić wybitne dzieło twórczego geniuszu człowieka; lub
 - (ii) ukazywać znaczącą wymianę wartości, zachodzącą w danym okresie czasu lub na danym obszarze kulturowym świata, w dziedzinie rozwoju architektury lub techniki, sztuk monumentalnych, urbanistyki lub projektowania krajobrazu; lub
 - (iii) nieść unikalne lub co najmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub cywilizacji wciąż żywej bądź już nieistniejącej; lub
 - (iv) być wybitnym przykładem typu budowli, zespołu architektonicznego, zespołu obiektów techniki lub krajobrazu, który ilustruje znaczący(e) etap(y) w historii ludzkości; lub
 - (v) być wybitnym przykładem tradycyjnego osadnictwa, tradycyjnego sposobu użytkowania terenu lub morza, reprezentatywnego dla danej kultury (kultur); lub obrazującym interakcję człowieka ze środowiskiem, szczególnie jeżeli [dane dobro] stało się podatne na zagrożenia wskutek nieodwracalnych zmian; lub
 - (vi) być powiązane w sposób bezpośredni lub materialny z wydarzeniami lub żywymi tradycjami, ideami, wierzeniami, dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu (Komitet jest zdania, że kryterium to powinno być stosowane raczej łącznie z innymi kryteriami); lub
 - (vii) obejmować najbardziej niezwykle zjawiska przyrodnicze lub obszary o wyjątkowym naturalnym pięknie i znaczeniu estetycznym; lub
 - (viii) stanowić wyjątkowe przykłady reprezentatywne dla głównych etapów historii Ziemi, włączając świadectwa rozwijającego się na niej życia; trwających procesów geologicznych istotnych w tworzeniu rzeźby terenu, bądź form geomorfologicznych lub fizjograficznych o dużym znaczeniu; lub
 - (ix) stanowić wyjątkowe przykłady reprezentatywne dla trwających procesów ekologicznych i biologicznych istotnych w ewolucji i rozwoju ekosystemów oraz zwierzęcych i roślinnych zespołów lądowych, słodkowodnych, nadbrzeżnych i morskich; lub
 - (x) obejmować siedliska naturalne najbardziej reprezentatywne i najważniejsze dla ochrony *in situ* różnorodności biologicznej, włączając te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki lub ochrony przyrody.
78. Aby dobro uznane zostało za posiadające *wyjątkową uniwersalną wartość*, musi również spełniać warunek integralności i/lub autentyzmu oraz musi posiadać odpowiedni system ochrony i zarządzania zapewniający jego zachowanie.

II.E Integralność i/lub autentyzm

Autentyzm

79. Dobra kandydujące w oparciu o kryteria (i)-(vi) muszą spełniać warunek autentyzmu. Aneks 4, który zawiera *Dokument z Nara dotyczący autentyzmu* [Nara Document on Authenticity] zapewnia praktyczne podstawy służące ocenie autentyzmu takich dóbr. Został on poniżej streszczony.
80. Możliwość zrozumienia wartości przypisanych dziedzictwu zależy od stopnia, w jakim źródła informacji o tych wartościach, mogą być uznane za wiarygodne i prawdziwe. Znajomość i rozumienie tych źródeł informacji, w odniesieniu do pierwotnych i wtórnych cech dziedzictwa kulturowego i ich znaczenia, jest niezbędną podstawą do oceny wszystkich aspektów autentyzmu danego dziedzictwa.
81. Zarówno oceny wartości przypisywanych dziedzictwu kulturowemu, jak i wiarygodność konkretnych źródeł informacji, mogą różnić się w zależności od kultury, a nawet w obrębie jednej kultury. Szacunek należny wszystkim kulturom wymaga, aby dziedzictwo kulturowe było rozpatrywane i oceniane przede wszystkim w kontekście kulturowym, do którego należy.
82. W zależności od typu dziedzictwa kulturowego i jego kontekstu kulturowego można uznać, że dobra spełniają warunki autentyzmu, jeśli ich wartości kulturowe (w kontekście kryteriów zaproponowanych we wniosku) są prawdziwie i wiarygodnie wyrażone przez szereg atrybutów, w tym:
- formę i projekt;
 - materiały i substancje;
 - użytkowanie i funkcję;
 - tradycje, sposoby i systemy zarządzania;
 - lokalizację i otoczenie;
 - język oraz inne formy dziedzictwa niematerialnego;
 - atmosferę i odczucia; a także
 - inne czynniki wewnętrzne/zewnętrzne.
83. Atrybuty, takie jak atmosfera czy odczucia same w sobie są trudne w praktycznym zastosowaniu do oceny autentyzmu, ale mimo to są ważnymi wskaźnikami charakteru i odbioru miejsca, np.: w społecznościach zachowujących tradycje i ciągłość kulturową.
84. Wykorzystanie wszystkich tych źródeł pozwala na określenie wymiaru artystycznego, historycznego, społecznego i naukowego badanego dziedzictwa kulturowego. „Źródła informacji” określane są jako wszystkie źródła natury materialnej, pisemnej, ustnej lub figuratywnej, umożliwiające poznanie natury, swoistości, znaczenia i historii dziedzictwa kulturowego.
85. Przy rozważaniu stanu autentyzmu podczas przygotowywania wniosku o wpis dobra, Państwo-Strona powinno przede wszystkim określić wszelkie możliwe do zastosowania istotne atrybuty autentyzmu. Orzeczenie autentyzmu powinno zawierać ocenę stopnia, w jakim autentyzm jest obecny w każdym z tych istotnych atrybutów lub przez te atrybuty wyrażany.
86. Biorąc pod uwagę autentyzm, rekonstrukcje pozostałości archeologicznych,

historycznych budynków, czy miast są uzasadnione tylko w wyjątkowych okolicznościach. Rekonstrukcja jest dopuszczalna jedynie na podstawie pełnej i szczegółowej dokumentacji i w żadnym zakresie nie może być oparta na domysłach.

Integralność

87. Wszystkie dobra nominowane do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* muszą spełniać warunki integralności.

Decyzja 20 COM IX 13

88. Integralność jest miarą całości i nienaruszalności dziedzictwa przyrodniczego i/lub kulturowego oraz jego atrybutów. Badanie stanu integralności wymaga oceny, w jakim zakresie dobro:

- a) obejmuje wszystkie elementy niezbędne do wyrażenia jego *wyjątkowej uniwersalnej wartości*;
- b) jest właściwego rozmiaru, aby zapewnić pełną reprezentację cech i procesów świadczących o jego znaczeniu;
- c) narażone jest na niekorzystne skutki rozwoju i/lub zaniedbania.

Powyższe warunki powinny być uwzględnione w orzeczeniu integralności.

89. Dla dóbr kandydujących na podstawie kryteriów (i)-(vi), materiał z którego są wykonane i/lub ich charakterystyczne elementy powinny być w dobrym stanie, a wpływ procesów degradacyjnych powinien być pod kontrolą. Dobra powinny obejmować większość elementów koniecznych do przekazania całości wartości przez nie wyrażanych. Powinny być również zachowane wzajemne powiązania i funkcje dynamiczne obecne w krajobrazach kulturowych, miastach historycznych oraz innych „żywych” dobrach, które są podstawą ich wyróżniającego się charakteru.

Przykłady zastosowania warunku integralności w stosunku do dóbr kandydujących w oparciu o kryteria (i)-(vi) są w opracowaniu.

90. W przypadku wszystkich dóbr nominowanych ze względu na kryteria (vii)-(x), procesy biofizyczne i elementy rzeźby terenu powinny mieć charakter względnie nienaruszony. Jednakże uznaje się, że żaden obszar nie jest w całości pierwotny i że wszystkie obszary przyrodnicze są układami dynamicznymi, i w pewnym zakresie uwzględniają kontakt z człowiekiem. Ludzka aktywność, w tym działalność społeczności tradycyjnych i lokalnych, ma często miejsce w obszarach przyrodniczych. Tego typu działalność może być uznana jako współistniejąca z *wyjątkową uniwersalną wartością* miejsca pod warunkiem, że ma charakter ekologicznie zrównoważony.

91. Ponadto, dla dóbr nominowanych ze względu na kryteria (vii)-(x) warunek integralności został określony odpowiednio dla każdego z kryteriów.

92. Dobra proponowane do wpisu ze względu na kryterium (vii) powinny być *wyjątkowej uniwersalnej wartości* i obejmować obszary, które są kluczowe dla zachowania ich piękna. Przykładowo, dobro, którego wartość widokowa zależy od wodospadu spełnia warunki integralności, o ile obejmuje przyległy obszar zlewni i obszar źródliskowy, które są w sposób integralny związane z utrzymaniem estetycznej wartości tego dobra.

93. Dobra proponowane do wpisu ze względu na kryterium (viii) powinny obejmować wszystkie lub większość kluczowych, powiązanych i współzależnych elementów

procesów przyrodniczych. Przykładowo, obszar „epoki lodowcowej” spełnia warunki integralności, o ile zawiera pole firnowe, sam lodowiec oraz przykłady mechanicznego niszczenia podłoża skalnego, działalności akumulacyjnej i kolonizacji terenów (np.: rysy lodowcowe, moreny, stadium pionierskie sukcesji roślinnej etc.); w przypadku wulkanów powinny być kompletne procesy tworzenia się i przemieszczania magmy oraz reprezentowane wszystkie albo większość rodzajów skał wylewnych i typów erupcji.

94. Dobra proponowane do wpisu ze względu na kryterium (ix) powinny być wystarczająco rozległe i zawierać niezbędne elementy ukazujące kluczowe aspekty procesów, które są istotne dla długotrwałej ochrony ekosystemów oraz ich biologicznej różnorodności. Przykładowo, obszar tropikalnego lasu deszczowego spełnia warunki integralności, o ile wykazuje zróżnicowanie topograficzne, glebowe, a także systemy mozaikowatości i jej naturalnej regeneracji; rafa koralowa powinna zawierać, np. wodorosty, namorzyny oraz inne sąsiednie ekosystemy, które regulują dostarczanie składników odżywczych i sedymentacyjnych na rafę.
95. Dobra proponowane do wpisu ze względu na kryterium (x) powinny być najważniejszymi dobrami ze względu na ochronę różnorodności biologicznej. Tylko dobra o największym biologicznym zróżnicowaniu i/lub reprezentatywności mogą spełnić to kryterium. Dobra te powinny być środowiskiem życia dla różnorodnych form flory i fauny charakterystycznych dla danego regionu biogeograficznego i rozpatrywanych ekosystemów. Przykładowo, sawanna tropikalna spełnia warunki integralności, o ile zawiera kompletny zespół wspólnie ewoluujących roślinożerców i roślin; ekosystem wyspy powinien obejmować habitaty umożliwiające przetrwanie gatunków endemicznych; dobro zamieszkałe przez różnorodne gatunki powinno być wystarczająco duże, by objąć większość krytycznych habitatów istotnych dla zapewnienia przetrwania najmniejszych żywotnych populacji tych gatunków; w przypadku obszarów występowania gatunków migrujących, sezonowe miejsca żerowania i gniazdowania oraz szlaki migracyjne, bez względu na to gdzie się znajdują, powinny być także objęte odpowiednią ochroną.

II.F Ochrona i zarządzanie

96. Ochrona i zarządzanie dobrami światowego dziedzictwa powinny zagwarantować, że ich *wyjątkowa uniwersalna wartość*, włączając stan integralności i/lub autentyczności z momentu wpisu, są utrzymane lub zostały wzbogacone w czasie. Regularny przegląd ogólnego stanu zachowania dóbr i w ten sposób również ich *wyjątkowej uniwersalnej wartości* powinien być przeprowadzony w ramach procesów monitorowania dóbr światowego dziedzictwa określonych w *Wytycznych operacyjnych*¹.
97. Wszystkie dobra wpisane na *Listę światowego dziedzictwa* muszą mieć zapewnione odpowiednie długoterminowe prawne, regulacyjne, instytucjonalne i/lub tradycyjne ochronę i zarządzanie, których celem jest ich zachowanie. Ochrona ta powinna uwzględniać odpowiednio wytyczone granice dobra. Analogicznie, Państwa-Strony powinny wykazać adekwatną ochronę kandydującego dobra na poziomie krajowym, regionalnym, gminnym i/lub tradycyjnym. Powinny załączyć do wniosku odpowiedni tekst z klarownym wyjaśnieniem sposobu, w jaki te zasady ochrony działają, aby chronić dobro.

¹ Procesy monitorowania określone w *Wytycznych operacyjnych* to monitoring kontrolny (zob. paragrafy 169-176) i sprawozdawczość okresowa (zob. paragrafy 199-210).

Narzędzia ustawowe, regulacyjne i umowne służące ochronie

98. Narzędzia ustawowe i regulacyjne na poziomie krajowym i lokalnym powinny zapewnić przetrwanie dobra i jego ochronę przed rozwojem i zmianami, które mogą negatywnie wpływać na *wyjątkową uniwersalną wartość* lub integralność i/lub autentyzm dobra. Państwa-Strony powinny zapewnić pełne i skuteczne wdrożenie tych narzędzi.

Granice dobra

99. Określenie granic dobra jest podstawowym wymogiem w ustanowieniu skutecznej ochrony kandydujących dóbr. Granice powinny być tak wyznaczone, aby zagwarantować pełne odzwierciedlenie *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra oraz jego integralności i/lub autentyzmu.
100. W przypadku dóbr zgłaszanych do wpisu na *Listę* ze względu na kryteria (i)-(vi), granice powinny być wyznaczone z uwzględnieniem wszystkich tych obszarów i atrybutów, które są bezpośrednim, namacalnym wyrazem *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra, jak i tych obszarów, które w świetle przyszłych możliwości badań potencjalnie wniosą wkład w poznanie i zapewnią lepsze rozumienie dobra.
101. W przypadku dóbr zgłaszanych ze względu na kryteria (vii)-(x), granice powinny odpowiadać wymogom przestrzennym siedlisk, gatunków, procesów i zjawisk, które stanowią podstawę wpisu tych dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*. Granice powinny uwzględniać dostatecznie rozległy teren bezpośrednio przylegający do obszaru posiadającego *wyjątkową uniwersalną wartość*, aby zapewnić ochronę wartości dziedzictwa przed bezpośrednim efektem ingerencji człowieka i wpływem wykorzystywania zasobów naturalnych zlokalizowanych poza terenem dobra kandydującego do wpisu.
102. Granice zgłaszanego dobra mogą pokrywać się z jednym lub wieloma istniejącymi lub proponowanymi obszarami chronionymi, takimi jak parki narodowe lub rezerwy przyrody czy biosfery albo objęte ochroną obszary historyczne. Podczas gdy ustanowione już obszary chronione mogą posiadać kilka stref zarządzania [ochronnych], tylko niektóre z nich mogą spełniać kryteria wpisu.

Strefy buforowe

103. Jeżeli wymaga tego właściwa ochrona dobra, należy zapewnić mu odpowiednią strefę buforową.
104. Strefa buforowa, ustanowiona w celu skutecznej ochrony dobra kandydującego do wpisu na *Listę*, to obszar otaczający dobro, w którego przypadku wprowadzono komplementarne restrykcje prawne i/lub zwyczajowe, nałożone na sposób użytkowania i rozwoju tego obszaru w celu uzupełnienia ochrony o dodatkową warstwę. Strefa powinna obejmować bezpośrednie otoczenie kandydującego dobra, ważne widoki i inne obszary lub atrybuty, mające funkcjonalne znaczenie dla dobra i jego ochrony. Obszary tworzące strefę buforową powinny być określone w każdym przypadku poprzez odpowiednie mechanizmy. Wniosek powinien zawierać takie informacje, jak szczegóły dotyczące wielkości obszaru, charakterystykę i dopuszczalne formy użytkowania strefy buforowej, jak również mapę z dokładnie zaznaczonymi granicami dobra i jego strefy buforowej.
105. Dokumentacja powinna również zawierać wyjaśnienie, w jaki sposób strefa

buforowa chroni dobro.

- 106.** Jeżeli we wniosku nie wskazuje się strefy buforowej, należy przedstawić uzasadnienie dlaczego strefa buforowa nie jest wymagana.
- 107.** Mimo iż strefy buforowe nie stanowią części nominowanego dobra, wszelkie zmiany lub ustanowienie stref buforowych po wpisaniu dobra na *Listę światowego dziedzictwa* powinny być zatwierdzone przez Komitet Światowego Dziedzictwa z wykorzystaniem procedury niewielkiej modyfikacji granic (zob. paragraf 164 i aneks 11). Utworzenie stref buforowych po wpisaniu na *Listę* jest zwykle traktowane jako mała modyfikacja granic².

Systemy zarządzania

- 108.** Każde kandydujące dobro powinno posiadać odpowiedni plan zarządzania lub inny udokumentowany system zarządzania, który musi określać sposób, w jaki *wyjatkowa uniwersalna wartość* dobra powinna być chroniona, najlepiej w drodze zaangażowania społecznego.
- 109.** Celem systemu zarządzania jest zapewnienie odpowiedniej ochrony kandydującego dobra dla [dobra] obecnych i przyszłych pokoleń.
- 110.** Efektywny system zarządzania zależy od rodzaju, cech charakterystycznych i potrzeb kandydującego dobra oraz jego kontekstu kulturowego i przyrodniczego. Systemy zarządzania mogą różnić się w zależności od różnic kulturowych w podejściu, dostępnych środków oraz innych czynników. Mogą włączać tradycyjne praktyki, istniejące miejskie i regionalne instrumenty planistyczne oraz inne mechanizmy kontroli planowania, zarówno formalne, jak i nieformalne. Oceny oddziaływania proponowanych ingerencji [zmian] są konieczne w przypadku wszystkich dóbr światowego dziedzictwa.
- 111.** Biorąc pod uwagę różnorodność, o której mowa powyżej, wspólne elementy skutecznego systemu zarządzania mogą zawierać:
- a) dogłębne rozpoznanie dobra i wspólne stanowisko wszystkich interesariuszy w tej kwestii;
 - b) cykl składający się z planowania, wdrażania, monitorowania, oceny i zwrotnej informacji [weryfikacji];
 - c) monitoring i ocenę oddziaływania tendencji, zmian i proponowanych ingerencji;
 - d) zaangażowanie partnerów i interesariuszy;
 - e) alokacja odpowiednich środków i zasobów;
 - f) zwiększanie kompetencji; oraz
 - g) wiarygodny i przejrzysty opis funkcjonowania systemu zarządzania.

² W przypadku dóbr wielokrajowych/transgranicznych jakakolwiek modyfikacja będzie wymagała zgody wszystkich państw, których ona dotyczy.

112. Efektywne zarządzanie obejmuje cykl działań krótko, średnio i długoterminowych podejmowanych w celu ochrony, konserwacji i prezentacji dobra kandydującego [do wpisu na *Listę*]. Zintegrowane podejście do planowania i zarządzania jest nieodzowne, aby móc kierować ewolucją dóbr na przestrzeni czasu oraz aby zapewnić utrzymanie wszystkich aspektów ich *wyjątkowej uniwersalnej wartości*. To podejście wychodzi poza granice dobra i włącza zarówno każdą strefę buforową (strefy buforowe), jak i szersze otoczenie.
113. Ponadto, w kontekście wdrażania *Konwencji*, Komitet Światowego Dziedzictwa ustanowił proces monitoringu kontrolnego (zob. rozdział IV) i proces sprawozdawczości okresowej (zob. rozdział V).
114. W przypadku dóbr wieloczęściowych konieczny jest system zarządzania lub mechanizmy zapewniające skoordynowane zarządzanie poszczególnymi komponentami, które to powinny zostać opisane we wniosku o wpis dobra na *Listę* (zob. paragrafy 137-139).
115. W niektórych przypadkach plan zarządzania lub inny system zarządzania może nie być w pełni realizowany w chwili, gdy dobro jest przedstawiane pod ocenę Komitetu Światowego Dziedzictwa. Państwo-Strona, którego to dotyczy zobowiązane jest wtedy określić kiedy plan lub system zarządzania zostanie w całości przygotowany i wejdzie w życie, i w jaki sposób planuje się uzyskać środki konieczne do realizacji tego zadania. Państwo-Strona powinno również dostarczyć dokumentację, która będzie pilotować zarządzanie miejscem do czasu, kiedy plan lub system zarządzania zostanie sfinalizowany i wejdzie w życie.
116. Jeżeli nieodłączne cechy [wartości] kandydującego dobra są zagrożone przez działalność człowieka, ale mimo to spełnia ono kryteria i warunki autentyzmu i/lub integralności opisane w paragrafach 78-95, należy do wniosku dołączyć plan działania określający konieczne działania zaradcze. Jeżeli środki zaradcze określone przez państwo składające wniosek nie zostaną podjęte w czasie zaproponowanym przez Państwo-Stronę, Komitet rozważy usunięcie dobra z *Listy*, zgodnie z procedurą przyjętą przez Komitet (zob. rozdział IV.C).
117. Państwa-Strony są odpowiedzialne za wdrażanie efektywnych działań dotyczących zarządzania dobrem światowego dziedzictwa. Państwa-Strony powinny to realizować w ścisłej współpracy z zarządcami dóbr, agencjami upoważnionymi do zarządzania i innymi partnerami oraz interesariuszami w zarządzaniu dobrem.
118. Komitet zaleca, aby Państwa-Strony uwzględniały ocenę i przygotowanie na wypadek ryzyka jako element planów zarządzania i strategii szkoleniowych opracowywanych dla miejsc światowego dziedzictwa.

Decyzja 28 COM 10B.4

Zrównoważone użytkowanie

119. Dobra światowego dziedzictwa mogą wspomagać różne, obecne i proponowane, formy użytkowania, które mają charakter ekologicznie i kulturowo zrównoważony, i które mogą mieć pozytywny wpływ na jakość życia danej społeczności. Państwa-Strony wraz z ich partnerami muszą zagwarantować, że takie zrównoważone użytkowanie lub jakiegokolwiek inne zmiany nie będą miały niekorzystnego wpływu na *wyjątkową uniwersalną wartość* dobra. W przypadku pewnych dóbr użytkowanie przez człowieka nie będzie użytkowaniem odpowiednim. Prawodawstwo, polityki i strategie mające wpływ na dobra światowego dziedzictwa powinny zapewniać ochronę ich *wyjątkowej uniwersalnej wartości*, wspierać szerszą ochronę i konserwację dziedzictwa przyrodniczego i

kulturowego, promować i zachęcać społeczeństwo i interesariuszy zainteresowanych dobrem do aktywnego udziału [w ochronie i konserwacji]. Są to warunki konieczne zrównoważonej ochrony, konserwacji, zarządzania i promocji.

III. PROCES WPISYWANIA DÓBR NA LISTĘ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

III.A Przygotowanie wniosku

- 120.** Wniosek jest głównym dokumentem, na podstawie którego Komitet rozpatruje wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*. Wszystkie stosowne informacje powinny być zawarte w dokumentacji wniosku i opatrzone odnośnikami do źródeł tych informacji.
- 121.** Aneks 3 zapewnia wytyczne Państwom-Stronom, w jaki sposób należy przygotować kandydatury poszczególnych typów dóbr.
- 122.** Zanim Państwa-Strony rozpoczną przygotowywanie wniosków o wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*, powinny zapoznać się z trybem wnioskowania, przedstawionym w paragrafie 168. Wskazane jest przeprowadzenie prac przygotowawczych w celu stwierdzenia, że dobro wykazuje potencjał posiadania *wyjątkowej uniwersalnej wartości*, włączając integralność i/lub autentyczność, zanim zostanie opracowana pełna dokumentacja wniosku [o wpis na *Listę*], który to może okazać się drogi i czasochłonny. Takie prace przygotowawcze mogą obejmować zebranie dostępnych informacji na temat dobra, studia tematyczne, studia dotyczące określenia zakresu [scoping studies] możliwości wykazania *wyjątkowej uniwersalnej wartości*, integralności i/lub autentyczności oraz wstępne studia porównawcze dobra w szerszym kontekście globalnym lub regionalnym, włączając w to analizę w kontekście studiów braków [gap studies], opracowanych przez organizacje doradcze. Prace te pomogą w określeniu wykonalności potencjalnego wniosku na początkowym etapie i w uniknięciu wydania środków na wniosek, który nie rokuje powodzenia. Państwa-Strony zachęca się do kontaktu z organizacjami doradczymi i Centrum Światowego Dziedzictwa w poszukiwaniu informacji i wskazówek na jak najwcześniejszym etapie rozpatrywania kandydatury.
- 123.** Udział miejscowych ludzi w procesie przygotowywania wniosku jest kluczowy, gdyż umożliwia im przyjęcie współodpowiedzialności wraz z Państwem-Stroną za utrzymanie dobra. Państwa-Strony zachęca się do przygotowywania wniosków we współpracy z szerokim kręgiem interesariuszy, m.in. zarządcami dóbr, rządem na poziomie lokalnym i regionalnym, społecznościami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i innymi zainteresowanymi stronami.
- 124.** Państwo-Strona może zwrócić się o udzielenie *pomocy międzynarodowej* w przygotowaniu wniosku, zgodnie z zapisami rozdziału VII.E [Preparatory Assistance].
- 125.** Zachęca się Państwa-Strony do kontaktów z Sekretariatem, który może zapewnić pomoc w trakcie procesu kandydowania dobra do wpisu na *Listę*.
- 126.** Sekretariat może również:
- a) pomóc w wyborze odpowiednich map i fotografii oraz agencji krajowych, od których te mogą być pozyskane;
 - b) dostarczyć przykładów wniosków zakończonych powodzeniem oraz przykładów rozwiązań prawnych i organizacyjnych;

- c) służyć radą w przygotowaniu kandydatur różnych typów dóbr, takich jak krajobrazy kulturowe, miasta, kanały, szlaki kulturowe (zob. aneks 3);
- d) służyć radą w przygotowaniu wniosków o wpis dóbr wieloczęściowych i transgranicznych (zob. paragraf y134-139).

127. Państwa-Strony mogą do **30 września** każdego roku złożyć do Sekretariatu roboczą wersję wniosku, aby uzyskać opinię i komentarz (zob. paragraf 168). Złożenie roboczej wersji wniosku nie jest obowiązkowe.
128. Wnioski o wpis na *Listę światowego dziedzictwa* mogą być składane przez **cały rok**, ale tylko wnioski „kompletne” (zob. paragraf 132) i które wpłynęły do Sekretariatu do **1 lutego**³ włącznie, zostaną rozpatrzone przez Komitet Światowego Dziedzictwa w kolejnym roku. Komitet rozpatrzy wyłącznie wnioski umieszczone na *liście informacyjnej* danego Państwa-Strony (zob. paragraf 63).

III.B Schemat i treść wniosku

129. Wnioski o wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa* powinny być sporządzone według schematu podanego w aneksie 5.
130. Schemat zawiera następujące części:
1. Określenie dobra
 2. Opis dobra
 3. Uzasadnienie wpisu
 4. Stan zachowania i czynniki oddziałujące na dobro
 5. Ochrona i zarządzanie
 6. Monitoring
 7. Dokumentacja
 8. Dane kontaktowe właściwych władz
 9. Podpis przedstawiciela Państwa-Strony
131. Wnioski o wpis na *Listę światowego dziedzictwa* oceniane są raczej ze względu na ich treść, a nie ze względu na formę.
132. Aby wniosek mógł zostać uznany za „kompletny”, następujące wymogi (zob. schemat zamieszczony w aneksie 5) muszą zostać spełnione:

1. Określenie dobra

Granice proponowanego dobra powinny być jasno określone, z jednoznacznym oddzieleniem kandydującego dobra i strefy buforowej (jeśli strefa jest) (zob. paragrafy 103-107). Mapy powinny być na tyle szczegółowe, aby precyzyjnie określały, który obszar terenu lub fragment zbiornika wodnego jest proponowany do wpisu. Jeżeli dostępne są oficjalne, publikowane, aktualne mapy topograficzne Państwa-Strony, powinny zostać dołączone do wniosku po zaznaczeniu na nich granic dobra. Wniosek będzie uważany za „niekompletny”, jeżeli nie będzie zawierał czytelnie określonych granic dobra.

2. Opis dobra

³ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

Opis dobra powinien zawierać określenie dobra oraz zarys jego historii i rozwoju. Wszystkie części składowe przedstawione na mapie powinny być wymienione i opisane. Szczególnie w przypadku propozycji wpisu dobra wieloczęściowego, każda składowa kandydatury powinna być dokładnie opisana.

Historia i rozwój dobra powinny opisywać, w jaki sposób dobro osiągnęło swoją współczesną formę oraz znaczące przemiany, jakim podlegało. Taka informacja powinna zawierać wszystkie znaczące fakty niezbędne do poparcia i merytorycznej argumentacji wykazującej, że dobro spełnia kryteria *wyjątkowej uniwersalnej wartości* i warunki integralności i/lub autentyzmu.

3. Uzasadnienie wpisu

Ta część powinna wskazywać, ze względu na które kryteria światowego dziedzictwa (zob. paragraf 77) proponowane jest wpisanie dobra i zawierać jasno przedstawione uzasadnienie każdego z tych kryteriów. Propozycja Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości dobra (zob. paragrafy 49-53 i 155), przygotowana przez Państwo-Stronę w oparciu o te kryteria, powinna w sposób przekonujący uzasadniać dlaczego uważa się, że dobro spełnia warunki wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*. Do wniosku powinna być również dołączona analiza porównawcza dobra z dobrami do niego podobnymi, sporządzona w odniesieniu do skali krajowej i międzynarodowej, niezależnie od tego, czy są one wpisane na *Listę światowego dziedzictwa* czy nie. Analiza porównawcza powinna wyjaśniać znaczenie dobra kandydującego na *Listę* w kontekście krajowym i międzynarodowym. Wniosek powinien zawierać orzeczenie integralności i/lub autentyzmu, które powinno wykazywać, w jaki sposób dobro spełnia warunki określone w paragrafach 78-95.

Nie należy mylić analizy porównawczej przygotowywanej przez Państwo-Stronę zgłaszające dobro do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* ze studiami tematycznymi przygotowywanymi przez organizacje doradcze na prośbę Komitetu (paragraf 148 poniżej).

Decyzja 7 EXT.COM 4A

4. Stan zachowania i czynniki oddziałujące na dobro

Ta część powinna zawierać dokładne informacje na temat obecnego stanu zachowania dobra (włączając w to informacje na temat stanu fizycznego dobra i podejmowanych działań konserwatorskich). Tutaj powinien znaleźć się też opis czynników oddziałujących na dobro (z uwzględnieniem zagrożeń). Informacje zawarte w tej części stanowią dane wyjściowe niezbędne do monitorowania w przyszłości stanu zachowania dobra kandydującego do wpisu na *Listę*.

5. Ochrona i zarządzanie

Ochrona: Część 5 powinna zawierać listę narzędzi prawnych, regulacji, umów oraz narzędzi planistycznych, instytucjonalnych lub tradycyjnych, które są najbardziej właściwe dla ochrony dobra, a także zawierać szczegółową analizę, w jaki sposób ta ochrona jest realizowana. Do wniosku należy dołączyć dokumenty, albo ich streszczenia w języku angielskim lub francuskim, dotyczące kwestii prawnych, regulacyjnych, kontraktowych, planistycznych instytucjonalnych i/lub tradycyjnych.

Zarządzanie: Odpowiedni plan lub inny system zarządzania jest niezbędny i powinien zostać dołączony do wniosku. Oczekuje się również zapewnienia, że plan lub inny system zarządzania zostanie skutecznie wprowadzony w życie. Do systemu zarządzania powinny być wprowadzone zasady zrównoważonego rozwoju.

Kopia planu zarządzania lub dokumentacja systemu zarządzania powinna być

dołączona do wniosku w formie aneksu. Jeśli plan istnieje wyłącznie w języku innym niż angielski lub francuski, należy dołączyć szczegółowy opis jego ustaleń w jednym z tych dwóch języków.

Należy dołączyć szczegółową analizę lub objaśnienie planu zarządzania lub udokumentowanego systemu zarządzania.

Wnioski, które nie zawierają wyżej wymienionych dokumentów będą uważane za niepełne, o ile nie zostaną dołączone inne dokumenty koordynujące zarządzanie do czasu stworzenia planu zarządzania, o czym mowa w paragrafie 115.

6. Monitoring

Państwa-Strony powinny zamieścić we wniosku istniejące i/lub proponowane kluczowe wskaźniki do mierzenia i oceny stanu zachowania dobra, czynników oddziałujących na dobro, metod konserwacji dobra, częstotliwości ich kontroli i określić instytucje odpowiedzialne za realizację tych zadań.

7. Dokumentacja

Wszystkie dokumenty niezbędne dla uzasadnienia wniosku powinny być dostarczone. Oprócz tych wymienionych powyżej, wniosek powinien zawierać:

- a) ilustracje w jakości odpowiedniej do druku (fotografie cyfrowe o minimalnej rozdzielczości 300 dpi i, jeśli to możliwe, slajdy 35 mm oraz jeżeli to niezbędne: dodatkowe filmy, video lub inne materiały audio-video; oraz
- b) zestawienie i formularz upoważniający do korzystania z materiałów ilustracyjnych/audiowizualnych (zob. aneks 5, pkt 7.a.)

Tekst wniosku powinien zostać przekazany w formie drukowanej i elektronicznej (preferowane formaty to Word i/lub PDF).

8. Dane kontaktowe właściwych władz

Konieczne jest dostarczenie pełnych danych kontaktowych właściwych władz.

9. Podpis w imieniu Państwa-Strony

Wniosek powinien być opatrzony oryginalnym podpisem osoby upoważnionej do jego podpisu w imieniu Państwa-Strony.

10. Liczba wymaganych drukowanych kopii

- Wnioski o wpis dóbr kulturowych (wyłączając krajobrazy kulturowe): 2 identyczne kopie;
- Wnioski o wpis dóbr przyrodniczych i krajobrazów kulturowych: 3 identyczne kopie;
- Wnioski o wpis dóbr mieszanych: 4 identyczne kopie.

11. Format dokumentacji papierowej i elektronicznej

Wnioski powinny być dostarczone w formie papierowej dokumentacji w

rozmiarze A4 (lub „letter”) i w formacie elektronicznym (Word i/lub PDF).

12. Wysyłka

Państwa-Strony powinny nadesłać prawidłowo podpisane wnioski w języku angielskim lub francuskim na adres:

UNESCO World Heritage Centre

7, place de Fontenoy

75352 Paryż 07 SP

Francja

Tel.: +33 (0) 1 4568 1136

Faks: +33 (0) 1 4568 5570

E-mail: wh-nominations@unesco.org

- 133.** Sekretariat zatrzyma całą dodatkową dokumentację (mapy, plany, materiał zdjęciowy, itp.) nadesłaną razem z wnioskiem.

III.C Wymagania dotyczące zgłaszania różnych typów dóbr

Dobra transgraniczne

- 134.** Kandydujące dobra mogą być położone:

- a) na terytorium jednego Państwa-Strony, lub
- b) na terytorium wszystkich zainteresowanych Państw-Stron, posiadając przylegające do siebie granice (dobro transgraniczne).

Decyzja 7 EXT.COM 4A

- 135.** Jeżeli to możliwe, wnioski transgraniczne powinny być wspólnie przygotowywane i składane przez Państwa-Strony, zgodnie z artykułem 11.3 *Konwencji*. Jest wysoce zalecane, żeby zainteresowane Państwa-Strony stworzyły wspólny komitet zarządzający lub inne ciało, które będzie czuwać nad zarządzaniem całością dobra transgranicznego.

- 136.** Można zaproponować rozszerzenie istniejącego dobra światowego dziedzictwa leżącego na terenie jednego Państwa-Strony, które w następstwie rozszerzenia stanie się dobrem transgranicznym.

Dobra wieloczęściowe

- 137.** Dobra wieloczęściowe składają się z dwóch lub więcej części o wyraźnie zdefiniowanych powiązaniach:

- a) części składowe powinny odzwierciedlać powiązania kulturowe, społeczne lub funkcjonalne, występujące na przestrzeni czasu, które zapewniają odpowiednio: połączenie krajobrazowe, ekologiczne, ewolucyjne lub siedliskowe;
- b) każda część składowa powinna mieć swój wkład w *wyjątkową uniwersalną wartość* dobra jako całości w sposób znaczący, naukowy, czytelnie zdefiniowany i dostrzegalny; i może zawierać, *inter alia*, atrybuty niematerialne; wynikowa *wyjątkowa uniwersalna wartość* powinna być łatwa do zrozumienia i przekazywania;

- c) konsekwentnie, w celu uniknięcia nadmiernej fragmentacji, proces przygotowywania wniosku o wpis dobra, włączając w to wybór części składowych, powinien w pełni brać pod uwagę ogólną operatywność i spójność dobra (zob. paragraf 114);
- i zakładając, że całość, a nie konieczne poszczególne jej części, posiada wyjątkową uniwersalną wartość.

138. Zgłaszane do wpisu na *Listę* dobro wieloczęściowe może być położone:

Decyzja 7 EXT.COM 4A

- a) na terytorium jednego Państwa-Strony (krajowe dobro wieloczęściowe); lub
- b) na terytorium różnych Państw-Stron, które nie muszą mieć wspólnych granic, ale wniosek składany jest za zgodą wszystkich zaangażowanych Państw-Stron (międzynarodowe dobro wieloczęściowe).

139. Wnioski dotyczące dóbr wieloczęściowych, proponowane przez pojedyncze Państwo-Stronę lub kilka państw, mogą być zgłaszane do oceny na przestrzeni kilku cykli nominacyjnych, pod warunkiem, że już pierwsze wnioskowane dobro ma wyjątkową uniwersalną wartość. Państwa-Strony planujące wnioski wieloczęściowe rozłożone na kilka cykli, zachęca się do informowania Komitetu o takiej intencji w celu zagwarantowania lepszego planowania.

III.D Rejestracja wniosku

140. Po otrzymaniu wniosków od Państw-Stron, Sekretariat potwierdzi ten fakt, sprawdzi kompletność [dokumentacji] i dokona rejestracji wniosków. Sekretariat przekaże kompletne wnioski do oceny właściwych organizacji doradczych. Jeżeli organizacje doradcze zażądają dodatkowych informacji, Sekretariat zwróci się do Państwa-Strony z prośbą o ich dostarczenie. Harmonogram rejestracji i procesu oceny kandydatury przedstawiony jest w paragrafie 168.

141. Na każdą sesję Komitetu Sekretariat tworzy i przekazuje listę wszystkich otrzymanych wniosków, podając datę otrzymania, informację dotyczącą statusu „kompletności” lub „niekompletności”, jak również datę uznania ich za „kompletne”, zgodnie z paragrafem 132.

Decyzje 26 COM 14
1
28 COM 14B.57

142. Wniosek przechodzi przez cykl oceny, który trwa od momentu jego złożenia do chwili decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa. Cykl ten zwykle trwa półtora roku, od momentu nadesłania w lutym pierwszego roku do wydania decyzji przez Komitet w czerwcu drugiego roku.

III.E. Ocena wniosku przez organizacje doradcze

143. Organizacje doradcze oceniają, czy dobra zgłaszane przez Państwa-Strony posiadają wyjątkową uniwersalną wartość, spełniają warunki integralności i/lub autentyczności oraz czy spełniają wymagania dotyczące ochrony i zarządzania. Procedury i schemat ocen dokonywanych przez ICOMOS i IUCN opisane są w aneksie 6.

144. Oceny wniosków o wpis [dóbr] dziedzictwa kulturowego prowadzi ICOMOS.

145. Oceny wniosków o wpis [dóbr] dziedzictwa przyrodniczego prowadzi IUCN.

146. W przypadku wniosków o wpis dóbr kulturowych należących do kategorii

„krajobraz kulturowy” ocenę prowadzi ICOMOS w konsultacji z IUCN. Ocenę dóbr mieszanych będą przeprowadzały ICOMOS i IUCN wspólnie.

- 147.** Na prośbę Komitetu Światowego Dziedzictwa lub w razie potrzeby, ICOMOS i IUCN przeprowadzą **studia tematyczne**, aby ocenić proponowane dobra światowego dziedzictwa w ich regionalnym, globalnym i tematycznym kontekście. Tego typu studia powinny opierać się na *listach informacyjnych* zgłoszonych przez Państwa-Strony, na raportach ze spotkań dotyczących harmonizowania *list informacyjnych*, jak również na innych badaniach opracowanych przez organizacje doradcze, kompetentne instytucje i ekspertów. Lista ukończonych już studiów dostępna jest w sekcji III aneksu 3 i na stronach internetowych organizacji doradczych. Nie należy mylić studiów tematycznych z **analizą porównawczą** przygotowywaną przez Państwa-Strony w procesie przygotowywania wniosku o wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa* (zob. paragraf 132).
- 148.** Przedstawione poniżej zasady muszą kierować ocenami i prezentacjami przygotowywanymi przez ICOMOS i IUCN. Oceny i prezentacje powinny:
- a) być zgodne z *Konwencją światowego dziedzictwa* i odpowiednimi *Wytycznymi operacyjnymi*, jak również innymi zasadami określonymi w decyzjach przyjętych przez Komitet;
 - b) być obiektywne, rygorystyczne i naukowe w swoich ocenach;
 - c) być prowadzone w zgodzie z najwyższymi standardami profesjonalnymi;
 - d) zarówno oceny, jak i prezentacje powinny być sporządzone według wzoru uzgodnionego z Sekretariatem i zawierać nazwisko osoby (osób), która przeprowadziła ocenę dobra w terenie;
 - e) jasno wskazywać, czy dobro ma *wyjątkową uniwersalną wartość*, spełnia warunki integralności i/lub autentyzmu, posiada plan/system zarządzania i ochronę prawną;
 - f) oceniać każde dobro w sposób systematyczny i w stosunku do wszystkich właściwych kryteriów, uwzględniając stan zachowania, oraz w kontekście – co oznacza – w porównaniu do innych dóbr tego rodzaju, położonych na terytorium danego Państwa-Strony, jak i za granicą;
 - g) zawierać odniesienia do decyzji i żądań Komitetu dotyczących ocenianej kandydatury;
 - h) nie uwzględniać i nie włączać żadnych informacji dostarczonych przez Państwo-Stronę po **28 lutego** (według stempla pocztowego) w roku, kiedy wniosek jest rozpatrywany; Państwo-Strona powinno być powiadomione, że informacje dotarły po terminie i nie zostaną uwzględnione w ocenie; termin ten powinien być rygorystycznie przestrzegany; i
 - i) zawierać odpowiednie uzasadnienie [prezentowanych] opinii poprzez zamieszczenie listy źródeł, na których je oparto (literatura).
- 149.** Organizacje doradcze są zobowiązane przesłać do Państwa-Strony wszelkie pytania lub prośby o informacje, które mogą pojawić się po przeanalizowaniu oceny, do **31 stycznia** każdego roku.

ICOMOS:
<http://www.icomos.org/studies/>

IUCN:
<http://www.iucn.org/themes/wcpa/pubs/Worldheritage.htm>

Decyzja 28 COM
14B.57.3

Decyzja 30 COM 13.13

Decyzja 7 EXT.COM
4B.1

150. Pisma od właściwego Państwa-Strony (Państw-Stron) wyszczególniające błędy rzeczowe, które zostaną zidentyfikowane w ocenie własnych wniosków przygotowanej przez organizacje doradcze muszą dotrzeć do osoby przewodniczącej Komitetowi przynajmniej na 14 dni przed otwarciem sesji Komitetu z jednoczesnymi kopiami do organizacji doradczej(ych). Jeżeli osoba przewodnicząca Komitetowi, w konsultacji z organizacjami doradczymi, stwierdzi, że pismo dotyczy tylko błędów rzeczowych i nie zawiera elementów orędownictwa na rzecz wpisu, będzie ono przekazane członkom Komitetu Światowego Dziedzictwa we wszystkich językach roboczych. Pismo to może zostać odczytane przez osobę przewodniczącą Komitetowi po prezentacji oceny kandydatury. Jeżeli pismo zawierać będzie zarówno zgłoszenie błędów rzeczowych, jak i elementy orędownictwa, tylko te części, które dotyczą błędów rzeczowych będą przekazane.

151. ICOMOS i IUCN dokonują trzech typów rekomendacji:

- a) dobra są **rekomendowane do wpisu** bez zastrzeżeń;
- b) dobra **nie są rekomendowane** do wpisu;
- c) wnioski zaleca się **odesłać** lub **odroczyć**.

III.F Wycofanie wniosku

152. Państwo-Strona może **wycofać** swój wniosek o wpis na *Listę* w dowolnym czasie przed sesją Komitetu, na której kandydatura ta ma być rozpatrywana. Państwo-Strona powinno pisemnie powiadomić Sekretariat o zamiarze wycofania wniosku. Jeżeli Państwo-Strona wyraża taką chęć, może ponownie złożyć wniosek tego samego dobra, który będzie przyjęty jako nowy wniosek zgodnie z procedurą i harmonogramem przedstawionymi w paragrafie 168.

III.G Decyzja Komitetu Światowego Dziedzictwa

153. Komitet Światowego Dziedzictwa decyduje, czy dobro zostanie wpisane na *Listę światowego dziedzictwa*, nie zostanie wpisane na *Listę światowego dziedzictwa* lub wniosek zostanie odroczone albo odesłany.

Decyzja o wpisie dobra na *Listę*

154. Jeżeli zapada decyzja o wpisaniu dobra na *Listę światowego dziedzictwa*, Komitet przyjmuje *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra kierowany przez organizacje doradcze.

155. *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* powinno zawierać streszczenie ustaleń Komitetu stwierdzających, że dobro posiada *wyjątkową uniwersalną wartość*, określając kryteria, według których dobro jest wpisywane, uwzględniając ocenę warunków integralności i/lub autentyzmu, a także ocenę realizowanej ochrony i zarządzania oraz określenie wymogów, co do ochrony i zarządzania. *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* powinno stanowić podstawę dla przyszłej ochrony i zarządzania dobrem.

156. Wpisując dobro na *Listę*, Komitet może również sformułować dodatkowe zalecenia dotyczące jego ochrony i zarządzania.

157. *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* (zawierające kryteria, z powodu

których dane dobro zostało wpisane na *Listę światowego dziedzictwa*) będzie przedstawiane w raportach i publikacjach Komitetu.

Decyzja, żeby nie wpisywać dobra na Listę

158. Jeżeli Komitet uznaje, że dobro **nie powinno zostać wpisane** na *Listę światowego dziedzictwa*, kandydatura nie może zostać powtórnie przedstawiona Komitetowi, chyba, że zaistnieją wyjątkowe okoliczności. Takie wyjątkowe okoliczności to: nowe odkrycia, nowe naukowe informacje dotyczące dobra lub inne kryteria niż prezentowane w pierwotnym wniosku. W takich wypadkach należy złożyć nowy wniosek.

Odroczenie wniosku

159. Wnioski, w których przypadku Komitet zdecyduje się je **odroczyć** celem uzupełnienia informacji przez Państwo-Stronę, mogą być przedłożone powtórnie na następnej sesji Komitetu. Dodatkowe informacje muszą być nadesłane do Sekretariatu do **1 lutego**⁴ tego roku, w którym oczekuje się, że wniosek będzie rozpatrzony przez Komitet. Sekretariat przekaże ją bezzwłocznie do właściwych organizacji doradczych celem oceny. Kandydatura odroczone, która nie zostanie przedstawiona Komitetowi w przeciągu trzech lat od pierwotnej decyzji Komitetu będzie uważana za nowy wniosek, jeśli zostanie ponownie przedłożona, zgodnie z procedurą i harmonogramem przedstawionymi w paragrafie 168.

Odesłanie wniosku

160. Komitet może zdecydować o **odesłaniu** wniosku, w celu bardziej pogłębionej analizy lub przestudiowania kandydatury albo wprowadzenia zasadniczych zmian przez Państwo-Stronę. Jeżeli Państwo-Strona podejmie decyzję o ponownym przedłożeniu odesłanego wniosku Komitetowi, należy go złożyć w Sekretariacie do **1 lutego**⁵. Takie wnioski zostaną następnie ponownie rozpatrzone przez właściwe organizacje doradcze w ciągu półtorarocznego cyklu ewaluacyjnego zgodnie z procedurami i harmonogramem przedstawionym w paragrafie 168.

III.H Wnioski rozpatrywane w trybie pilnym

161. Dobra, które w opinii właściwych organizacji doradczych **bezdyskusyjnie** spełniają kryteria umieszczenia ich na *Liście światowego dziedzictwa*, a które doznały poważnego zniszczenia i są narażone na niekorzystne działanie sił przyrody lub człowieka, nie podlegają standardowemu harmonogramowi i definicji kompletności w procesie składania wniosku o wpis. Takie wnioski rozpatrywane będą w trybie pilnym i dobra mogą zostać wpisane jednocześnie na *Listę światowego dziedzictwa* oraz na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu* (zob. paragraf 177-191).
162. Procedura dla wniosków rozpatrywanych w trybie pilnym, jest następująca:
- a) Państwo-Strona zgłasza wniosek prosząc o rozpatrzenie go w trybie pilnym. Dobro powinno być na *liście informacyjnej* lub powinno być niezwłocznie zgłoszone na tę listę.

⁴ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

⁵ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

- b) Wniosek powinien:
- i) określać i opisywać dobro;
 - ii) uzasadniać jego *wyjątkową uniwersalną wartość* zgodnie z kryteriami;
 - iii) uzasadniać integralność i/lub autentyzm dobra;
 - iv) opisywać system ochrony i zarządzania dobrem;
 - v) opisywać charakter nagłego zdarzenia, w tym rodzaj i stopień zniszczeń lub zagrożenia, i wykazywać, że wpisanie dobra przez Komitet w trybie pilnym jest konieczne dla jego przetrwania.
- c) Sekretariat bezzwłocznie kieruje wniosek o wpis dobra do właściwych organizacji doradczych, prosząc o ocenę jego *wyjątkowej uniwersalnej wartości* oraz ocenę charakteru zniszczeń lub zagrożeń. Jeżeli właściwe organizacje doradcze uznają za potrzebne, przeprowadzenie oceny dobra w terenie może być konieczne;
- d) Jeżeli właściwe organizacje doradcze stwierdzą, że dobro **bezdyskusyjnie** spełnia warunki wpisu na *Listę* oraz spełnione są wymogi opisane powyżej w punkcie a), to rozpatrzenie wniosku zostanie wprowadzone do agendy najbliższej sesji Komitetu.
- e) Podczas rozpatrywania wniosku, Komitet weźmie także pod uwagę możliwość:
- i) wpisu dobra na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*;
 - ii) przyznania *pomocy międzynarodowej* w celu uzupełnienia wniosku; oraz
 - iii) kontynuacji, zgodnie z przyjętymi procedurami, wizji w terenie przez Sekretariat i odpowiednie organizacje doradcze niezwłocznie po dokonaniu wpisu.

III.I Modyfikacje granic, kryteriów użytych do uzasadnienia wpisu lub nazwy dobra światowego dziedzictwa

Niewielkie modyfikacje granic

- 163.** Jako niewielką traktuje się taką modyfikację, która nie ma znaczącego wpływu ani na wielkość dobra ani na jego *wyjątkową uniwersalną wartość*.
- 164.** Jeżeli Państwo-Strona życzy sobie, aby przeprowadzić niewielką modyfikację granic dobra wpisanego już na *Listę światowego dziedzictwa*, powinno zgłosić tę propozycję Komitetowi za pośrednictwem Sekretariatu, najpóźniej do **1 lutego**⁶; Sekretariat skieruje do właściwych organizacji doradczych prośbę o ocenę czy można ją potraktować jako niewielką modyfikację czy też nie. Następnie Sekretariat przedłoży Komitetowi Światowego Dziedzictwa ocenę organizacji doradczych. Komitet może przyjąć taką modyfikację, lub uznać, że modyfikacja granic jest na tyle istotna, iż stanowi znaczącą modyfikację granic dobra. W takim przypadku będzie miała zastosowanie procedura przyjęta dla nowych wniosków.

Znaczące modyfikacje granic

- 165.** Jeżeli Państwo-Strona życzy sobie, aby przeprowadzić znaczącą modyfikację

⁶ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

granic dobra wpisanego już na *Listę światowego dziedzictwa*, powinno przygotować nowy wniosek. To powtórne złożenie wniosku powinno mieć miejsce do **1 lutego**⁷. Wniosek zostanie rozpatrzony w czasie całego półtorarocznego cyklu ewaluacyjnego, zgodnie z procedurami i harmonogramem przedstawionymi w paragrafie 168. Procedura ta ma zastosowanie zarówno w przypadku rozszerzenia, jak i ograniczenia wpisu.

Modyfikacja kryteriów zastosowanych w uzasadnieniu wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*

- 166.** Jeżeli Państwo-Strona życzy sobie, aby dobro było wpisane na podstawie mniejszej, większej liczby lub innego kryterium niż kryteria zastosowane w pierwotnym wpisie powinno złożyć wniosek taki, jakby to był nowy wpis. To powtórne złożenie wniosku powinno mieć miejsce do **1 lutego**⁸. Wniosek zostanie rozpatrzony w czasie całego półtorarocznego cyklu ewaluacyjnego, zgodnie z procedurami i harmonogramem przedstawionymi w paragrafie 168. Zgłoszone dobra będą oceniane tylko ze względu na nowe kryteria i pozostaną na *Liście światowego dziedzictwa*, nawet jeżeli kryteria te nie zostaną uznane.

Modyfikacja nazwy dobra światowego dziedzictwa

- 167.** Państwo-Strona⁹ może wystąpić do Komitetu o uznanie modyfikacji nazwy dobra wpisanego na *Listę światowego dziedzictwa*. Prośba o modyfikację nazwy powinna wpłynąć do Sekretariatu **najpóźniej 3 miesiące przed sesją Komitetu**.

III.J Ogólny harmonogram

168. HARMONOGRAM

PROCEDURY

30 września (przed 1. rokiem)

Termin dla nieobowiązkowego zgłoszenia roboczej wersji wniosku przez Państwo-Stronę do Sekretariatu.

15 listopada (przed 1. rokiem)

Sekretariat informuje Państwo-Stronę o kompletności roboczej wersji wniosku; jeżeli jest niekompletny wskazuje zakres koniecznych uzupełnień.

1 lutego I roku

Termin, do którego kompletny wniosek musi być dostarczony do Sekretariatu, w celu przekazania go do oceny przez właściwe organizacje doradcze.

Wniosek powinien wpłynąć do godziny 17:00 czasu GMT, a jeżeli data ta przypada w weekend – do godziny 17:00 czasu GMT w poprzedzający go piątek.

Wnioski, które wpłyną po określonym powyżej terminie będą rozpatrywane podczas następnego cyklu.

⁷ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

⁸ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

⁹ W przypadku wieloczęściowych dóbr międzynarodowych oraz dóbr transgranicznych jakakolwiek modyfikacja będzie wymagała zgody wszystkich zaangażowanych Państw-Stron.

1 lutego – 1 marca 1. roku

Rejestracja, ocena kompletności i przekazanie do właściwych organizacji doradczych.

Sekretariat rejestruje każdy wniosek, informuje Państwo-Stronę o jego otrzymaniu i inwentaryzuje zawartość [dossier] wniosku. Sekretariat informuje Państwo-Stronę, czy wniosek jest kompletny czy nie.

Wnioski, które są niekompletne (zob. paragraf 132) nie są przekazywane do oceny organizacjom doradczym. Jeżeli wniosek jest niekompletny, Państwo-Strona zostanie poinformowane o brakach, tak aby do 1 lutego następnego roku mogło je uzupełnić, co umożliwi rozpatrzenie wniosku podczas następnego cyklu.

Wnioski kompletne są przekazywane do oceny właściwym organizacjom doradczym.

1 marca 1. roku

Termin, do którego Sekretariat informuje Państwo-Stronę o otrzymaniu wniosku, o tym, czy został uznany za kompletny oraz o tym, czy wpłynął do 1 lutego.

Ocena kandydatury przez organizacje doradcze.

marzec 1. roku – maj 2. roku

31 stycznia 2. roku

Jeżeli jest to konieczne, właściwe organizacje doradcze mogą zwrócić się do Państwa-Strony o dostarczenie dodatkowych informacji w trakcie prowadzenia oceny wniosku, ale nie później niż w terminie do 31 stycznia 2. roku.

28 lutego 2. roku

Termin, do którego Państwo-Strona powinno dostarczyć za pośrednictwem Sekretariatu dodatkowe informacje, o które poprosiły organizacje doradcze.

Dodatkowe informacje powinny być dostarczone do Sekretariatu w takiej samej liczbie kopii i w formacie elektronicznym, jak wyszczególniono w paragrafie 132. Aby umożliwić rozróżnienie nowego i starego tekstu, w przypadku gdy dodatkowe informacje dotyczą głównego tekstu wniosku, Państwo-Strona powinno dostarczyć te poprawki w postaci oryginalnego tekstu z uzupełnieniami. Zmiany powinny być zaznaczone w sposób czytelny. Elektroniczna wersja (CD ROM lub dyskietka) nowego tekstu powinna być dołączona do wersji drukowanej.

Sześć tygodni przed doroczną sesją Komitetu Światowego Dziedzictwa, 2 rok

Właściwe organizacje doradcze dostarczają oceny i rekomendacje do Sekretariatu, który przekazuje je Komitetowi Światowego Dziedzictwa i Państwom-Stronom.

Przynajmniej 14 dni roboczych przed otwarciem dorocznej sesji Komitetu Światowego Dziedzictwa, 2 rok

Poprawienie błędów rzeczowych przez Państwa-Strony.

Państwa-Strony mogą wysłać, co najmniej 14 dni przed otwarciem dorocznej sesji Komitetu, list do osoby przewodniczącej Komitetowi wraz z kopiami do organizacji doradczych, zawierające dokładny opis błędów popełnionych przez organizacje doradcze w przygotowanej przez nie ocenie kandydatury.

Doroczna sesja Komitetu Światowego Dziedzictwa

Komitet rozpatruje kandydatury i podejmuje decyzje.

(czerwiec/lipiec), 2 rok

**Bezpośrednio po zakończeniu
dorocznej sesji Komitetu
Światowego Dziedzictwa**

Zawiadomienie Państw-Stron.

Sekretariat zawiadamia o decyzji Komitetu wszystkie Państwa-Strony, których wnioski były rozpatrywane.

Jeżeli Komitet Światowego Dziedzictwa zdecydował o wpisaniu dobra na *Listę światowego dziedzictwa*, Sekretariat pisemnie informuje Państwo-Stronę i zarządców miejsca, załączając mapę wpisanego obszaru oraz *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* (zawierające odniesienie do kryteriów wpisu).

**Bezpośrednio po zakończeniu
dorocznej sesji Komitetu
Światowego Dziedzictwa**

Sekretariat publikuje zaktualizowaną *Listę światowego dziedzictwa* każdego roku, po zakończeniu dorocznej sesji Komitetu.

Nazwa Państwa-Strony, którego wniosek został przyjęty, a dobro wpisane na *Listę światowego dziedzictwa* jest umieszczana w publikowanej formie *Listy* wraz z następującym nagłówkiem:

„Państwo związane umową, które zgłosiło wniosek o wpis dobra na *Listę* zgodnie z *Konwencją*”.

**W pierwszym miesiącu po
zamknięciu dorocznej sesji
Komitetu Światowego
Dziedzictwa**

Sekretariat przesyła opublikowany raport z wszystkimi decyzjami Komitetu Światowego Dziedzictwa wszystkim Państwom-Stronom.

IV. PROCES MONITOROWANIA STANU ZACHOWANIA DÓBR ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

IV.A Monitoring kontrolny

Definicja monitoringu kontrolnego

169. Monitoring kontrolny polega na składaniu Komitetowi przez Sekretariat, inne sektory UNESCO oraz organizacje doradcze raportów o stanie zachowania, w jakim znajdują się określone dobra światowego dziedzictwa będące w zagrożeniu. W tym celu do **1 lutego** Państwa-Strony zobowiązane są dostarczyć Komitetowi za pośrednictwem Sekretariatu specjalne raporty i studia oddziaływania zawsze, kiedy pojawią się wyjątkowe okoliczności lub zostaną podjęte prace mogące mieć wpływ na stan zachowania dobra. Podjęcie monitoringu kontrolnego przewiduje się dla dóbr wpisanych lub tych, które będą wpisane na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, zgodnie z paragrafami 177-191. Monitoring kontrolny jest przewidziany jako część procedury związanej z ewentualnym skreśleniem dóbr z *Listy światowego dziedzictwa*, zgodnie z paragrafami 192-198.

Przedmiot monitoringu kontrolnego

170. Ustanawiając proces monitoringu kontrolnego, Komitet w szczególności miał na uwadze to, aby zostały podjęte wszelkie możliwe środki zapobiegające skreśleniu dóbr z *Listy* i był gotowy zaoferować Państwom-Stronom wszelką możliwą współpracę merytoryczną [techniczną] w tym względzie.
171. Komitet zaleca Państwom-Stronom współpracę z organizacjami doradczymi, które zostały poproszone przez Komitet o prowadzenie w jego imieniu monitoringu i sporządzanie raportów na temat postępów prac podjętych w celu ochrony dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa*.

Artykuł 4 Konwencji:

„Każde Państwo będące Stroną niniejszej Konwencji uznaje, że na nim spoczywa w pierwszym rzędzie obowiązek zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, rewaloryzacji i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, o którym mowa w artykułach 1 i 2, znajdującego się na jego terytorium...”

Informacje otrzymane od Państw-Stron lub z innych źródeł

172. Komitet Światowego Dziedzictwa zaprasza Państwa-Strony *Konwencji* do informowania Komitetu, za pośrednictwem Sekretariatu, o zamiarach podjęcia lub autoryzowania znaczniejszych prac restauratorskich lub budowy nowych obiektów na obszarze objętym ochroną na mocy *Konwencji*, które mogą wpłynąć na *wyjątkową uniwersalną wartość* dobra. Informacja powinna być przekazana możliwie najwcześniej (na przykład przed opracowaniem dokumentacji dla konkretnych projektów) i przed podjęciem jakichkolwiek decyzji, które mogłyby okazać się nieodwracalne, tak aby Komitet mógł pomóc w poszukiwaniu właściwych rozwiązań, które zapewnią pełną ochronę *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra.
173. Komitet Światowego Dziedzictwa wymaga, aby raporty z misji mających na celu ocenę stanu zachowania dóbr światowego dziedzictwa zawierały:

Decyzja 27 COM
7B.106.2

- a) wyszczególnienie zagrożeń lub znaczących pozytywnych zmian w ochronie i konserwacji dobra, które nastąpiły od czasu ostatniego raportu otrzymanego przez Komitet Światowego Dziedzictwa;
- b) przedstawienie rozwoju sytuacji po poprzednich decyzjach Komitetu Światowego Dziedzictwa dotyczących stanu zachowania dobra;
- c) informacje dotyczące wszystkich zagrożeń, zniszczeń lub utraty *wyjątkowej uniwersalnej wartości*, integralności i/lub autentyzmu, które były podstawą wpisu obiektu na *Listę światowego dziedzictwa*.

174. Gdy Sekretariat otrzyma informację na temat poważnego pogorszenia stanu wpisanego dobra lub o niepodjęciu w określonym czasie niezbędnych działań zmierzających do poprawy tego stanu z innych źródeł niż zainteresowane Państwo-Strona dokona, w miarę możliwości, weryfikacji źródeł i treści tej informacji w konsultacji z Państwem-Stroną oraz poprosi dane państwo o komentarz.

Decyzja Komitetu Światowego Dziedzictwa

175. Sekretariat poprosi właściwe organizacje doradcze o komentarze na temat otrzymanych informacji.

176. Otrzymane informacje wraz z komentarzami Państwa-Strony i organizacji doradczych zostaną przedstawione Komitetowi w postaci raportu o stanie zachowania każdego z dóbr, a Komitet może podjąć jeden lub więcej następujących kroków:

- a) może zadecydować, że stan dobra nie uległ poważnemu pogorszeniu i żadne dalsze działania nie muszą być podejmowane;
- b) jeżeli Komitet uzna, że stan dobra uległ poważnemu pogorszeniu, jednakże zniszczenia mogą być usunięte, może zadecydować o pozostawieniu dobra na *Liście*, pod warunkiem, że Państwo-Strona podejmie konieczne działania konserwatorskie w rozsądnym okresie czasu. Komitet może również zdecydować o udzieleniu pomocy technicznej w ramach Funduszu Światowego Dziedzictwa, której celem będzie restauracja dobra, proponując Państwu-Stronie wystąpienie o taką pomoc, o ile nie zostało to zrobione wcześniej;
- c) jeżeli wymagania i kryteria podane w paragrafach 177-182 są spełnione, Komitet może zadecydować o wpisaniu dobra na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, zgodnie z procedurami opisanymi w paragrafach 183-189;
- d) jeżeli istnieją dowody, że dobro zostało zniszczone do tego stopnia, że w sposób nieodwracalny utraciło te cechy, które warunkowały jego umieszczenie na *Liście*, Komitet może zadecydować o usunięciu dobra z *Listy*. Przed podjęciem tych działań, Sekretariat poinformuje zainteresowane Państwo-Stronę. Wszystkie uwagi i komentarze Państwa-Strony zostaną przedstawione Komitetowi;
- e) jeżeli dostępne informacje nie są wystarczające, by Komitet podjął jedną z decyzji opisanych w punktach a), b), c) lub d), Komitet może upoważnić Sekretariat do podjęcia koniecznych działań w konsultacji z Państwem-Stroną,

aby określić aktualny stan dobra, ewentualne zagrożenia i możliwość podjęcia odpowiednich działań konserwatorskich, a następnie przedstawić Komitetowi rezultaty tych działań; działania te obejmują również zgromadzenie informacji oraz specjalistyczne konsultacje. W przypadku, gdy konieczne jest podjęcie pilnych działań ratowniczych [Emergency Assistance], Komitet może zarekomendować sfinansowanie niezbędnej pomocy z Funduszu Światowego Dziedzictwa.

IV. B *Listą światowego dziedzictwa w zagrożeniu*

Wytyczne wpisu dóbr na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu

177. Zgodnie z artykułem 11 paragrafu 4. *Konwencji*, Komitet może wpisać dobro na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, jeżeli spełnione są następujące wymagania:

- a) rozważane dobro jest na *Liście światowego dziedzictwa*;
- b) dobro zagrożone jest przez poważne i konkretne niebezpieczeństwo;
- c) konieczne jest podjęcie poważnych działań dla ochrony i konserwacji dobra;
- d) zwrócono się w ramach *Konwencji* o pomoc dla dobra; Komitet uznaje, że w pewnych przypadkach jego skuteczna pomoc może polegać na wystosowaniu komunikatu o jego zaniepokojeniu stanem dobra; formą takiego komunikatu jest wpisanie dobra na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu* i o tego typu pomoc może prosić każdy członek Komitetu lub Sekretariat.

Kryteria wpisu dóbr na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu

178. Dobro światowego dziedzictwa – zgodnie z definicją artykułów 1 i 2 *Konwencji* – może być wpisane na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu* przez Komitet, gdy uzna on, że stan dobra odpowiada co najmniej jednemu kryterium z dwóch niżej opisanych przypadków.

179. W przypadku **dóbr kulturowych**:

- a) STWIERDZONE ZAGROŻENIE – dobro stoi w obliczu konkretnych i nieuniknionych zagrożeń, takich jak:
 - i) poważne zniszczenie materiałów;
 - ii) poważne pogorszenie struktury i/lub elementów dekoracyjnych;
 - iii) poważne pogorszenie spójności architektonicznej lub planu urbanistycznego;
 - iv) poważne pogorszenie stanu przestrzeni urbanistycznej lub wiejskiej, albo środowiska naturalnego;
 - v) znacząca utrata historycznego autentyzmu;
 - vi) znacząca utrata znaczenia kulturowego.
- b) POTENCJALNE ZAGROŻENIE – dobro stoi wobec zagrożeń, które mogą mieć niekorzystny wpływ na jego wrodzone cechy. Takimi zagrożeniami są na przykład:
 - i) zmiany statusu prawnego dóbr ograniczające zakres ich ochrony;
 - ii) brak polityki konserwatorskiej;

- iii) zagrożenia wynikające z projektów planowania regionalnego;
- iv) zagrożenia wynikające z lokalnych dokumentów planowania przestrzennego;
- v) wybuch lub zagrożenie konfliktem zbrojnym;
- vi) niebezpieczny wpływ czynników klimatycznych, geologicznych lub innych czynników środowiskowych.

180. W przypadku **dóbr przyrodniczych**:

- a) **POTWIERDZONE ZAGROŻENIE** – dobro stoi w obliczu konkretnych i pewnych zagrożeń, takich jak:
 - i) poważne zmniejszenie populacji zagrożonych gatunków lub innych gatunków o *wyjątkowej uniwersalnej wartości*, dla których została ustanowiona prawna ochrona dobra, zarówno w efekcie czynników naturalnych, takich jak choroba, jak i na skutek działalności człowieka, takich jak kłusownictwo;
 - ii) znaczne pogorszenie walorów estetycznych lub wartości naukowej wartości dobra w wyniku: osadnictwa ludzkiego, budowy zbiorników wodnych zalewających znaczną część dobra, rozwoju przemysłu lub rolnictwa z użyciem pestycydów i nawozów, dużych prac publicznych, górnictwa, zanieczyszczenia środowiska, karczowania lasów, zbierania chrustu, itp.;
 - iii) zagrażająca integralności obiektu działalność człowieka na obrzeżach lub w górnym biegu rzek płynących przez dany obszar.
- b) **POTENCJALNE ZAGROŻENIE** – dobro stoi wobec poważnych zagrożeń, które mogą mieć niekorzystny wpływ na jego wrodzone cechy. Takimi zagrożeniami są na przykład:
 - i) zmiany w statusie prawnym chronionego obszaru;
 - ii) planowane projekty ponownego osadnictwa lub rozwoju na terenie dobra, usytuowane w takim miejscu, że zagrażają dobru;
 - iii) wybuch lub zagrożenie konfliktem zbrojnym;
 - iv) brak, nieadekwatność lub niepełne wdrożenie planu lub systemu zarządzania;
 - v) niebezpieczny wpływ czynników klimatycznych, geologicznych lub innych czynników środowiskowych.

181. Ponadto, zagrożenia integralności dobra i/lub szkodliwy wpływ zagrożeń na integralność dobra muszą mieć taki charakter, który daje możliwość przeciwdziałania. W przypadku dóbr kulturowych, zagrożeniem mogą być zarówno czynniki naturalne, jak i spowodowane działalnością człowieka, jednakże w przypadku dóbr przyrodniczych większość zagrożeń jest związanych z działalnością człowieka, a tylko bardzo rzadko czynnik naturalny (taki jak epidemia) zagraża integralności dobra. W niektórych przypadkach, zagrożenia integralności dobra i/lub szkodliwy wpływ zagrożeń na integralność dobra można korygować działaniami administracyjnymi lub prawnymi, takimi jak rezygnacja z dużych projektów robót publicznych lub zmiana statusu prawnego.

182. Komitet rozpatrując wpisanie dobra kulturowego lub przyrodniczego na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu* może zechcieć wziąć pod uwagę następujące dodatkowe czynniki:

- a) Decyzje, które mają wpływ na dobra światowego dziedzictwa są podejmowane przez rządy po zbilansowaniu wszystkich czynników. Często rady Komitetu Światowego Dziedzictwa mogą mieć decydujące znaczenie, jeżeli zostaną przedstawione zanim dobro stanie się zagrożone.
- b) Szczególnie w przypadku potwierdzonego zagrożenia, pogorszenie stanu fizycznego lub kulturowego, któremu dobro może ulec powinno zostać ocenione ze względu na wielkość jego skutków i przeanalizowane przypadek po przypadku.
- c) W przypadku potencjalnego zagrożenia dobra przede wszystkim powinno się mieć na uwadze, że:
 - i) zagrożenie powinno być oceniane w kontekście naturalnej ewolucji społecznej i ekonomicznej, w jakiej znajduje się dobro;
 - ii) często nie jest możliwe dokonanie oceny niektórych zagrożeń /takich, jak zagrożenie konfliktem zbrojnym/ w kwestii ich wpływu na dobra kulturowe i przyrodnicze;
 - iii) pewne zjawiska ze swej natury nie są zagrożeniami, ale mogą się nimi stać w przyszłości, na przykład rozwój demograficzny.
- a) Podsumowując, przy ocenie Komitet powinien uwzględnić każdy czynnik charakterze nagłym lub mający nieznane pochodzenie, który może zagrozić dobru kulturowemu lub przyrodniczemu.

Procedura wpisu dóbr na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu:

- 183. Rozważając wpisanie dobra na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, Komitet powinien opracować i zatwierdzić, w miarę możliwości w konsultacji z zainteresowanym Państwem-Stroną, wymagany stan docelowy ochrony i konserwacji dobra pozwalający na skreślenie z *Listy światowego dziedzictwa w zagrożeniu* oraz program działań naprawczych.
- 184. W celu stworzenia programu działań naprawczych opisanego w poprzednim paragrafie, Komitet powinien zwrócić się do Sekretariatu z prośbą o ustalenie, w miarę możliwości w konsultacji z Państwem-Stroną, obecny stan dobra, zagrożenia i możliwość podjęcia działań naprawczych. Komitet może następnie zdecydować o wysłaniu misji wykwalifikowanych obserwatorów z właściwej organizacji doradczej lub innej, aby dokonać inspekcji dobra, ocenić charakter i zasięg zagrożenia i zaproponować działania naprawcze.
- 185. Zebrane informacje, jak również ewentualne uwagi Państwa-Strony i właściwych organizacji doradczych lub innych organizacji, Sekretariat przedstawi Komitetowi do rozważenia.
- 186. Komitet powinien przeanalizować dostępne informacje i podjąć decyzję dotyczącą wpisu dobra na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*. Każda taka decyzja powinna być przyjęta większością dwóch trzecich głosów, obecnych i głosujących członków Komitetu. Komitet następnie określi program działań naprawczych, które powinny być podjęte. Program ten zostanie zaproponowany właściwemu Państwu-Stronie do niezwłocznego wdrożenia.
- 187. Właściwe Państwo-Strona powinno zostać poinformowane o decyzji Komitetu. Decyzja powinna być podana przez Komitet niezwłocznie do publicznej wiadomości, zgodnie z artykułem 11.4 *Konwencji*.

188. Sekretariat publikuje uaktualnioną *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu* w formie drukowanej. Jest ona również dostępna na stronie internetowej pod następującym adresem: <http://whc.unesco.org/en/danger>

189. Komitet powinien przeznaczyć określoną, znaczącą część Funduszu Światowego Dziedzictwa na finansowanie ewentualnej pomocy na rzecz dóbr światowego dziedzictwa wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*.

Regularna ocena stanu zachowania dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*

190. Komitet powinien dokonywać corocznego przeglądu stanu zachowania dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*. Przegląd powinien obejmować takie procedury monitorowania i wizyty ekspertów w terenie, jakie zostaną uznane przez Komitet za niezbędne.

191. Na podstawie regularnych przeglądów, Komitet powinien zdecydować, w porozumieniu z danym Państwem-Stroną, czy:

- a) wymagane są dodatkowe środki na konserwacji dobra;
- b) wykreślić dobro z *Listy światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, jeżeli dobro nie jest już zagrożone;
- c) rozważyć wykreślenie dobra zarówno z *Listy światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, jak i *Listy światowego dziedzictwa*, zgodnie z procedurą przedstawioną w paragrafach 192-198, jeśli stan dobra uległ takiemu pogorszeniu, że straciło ono cechy, które zadecydowały o wpisie dobra na *Listę światowego dziedzictwa*.

IV.C Procedura ewentualnego usunięcia dobra z *Listy światowego dziedzictwa*

192. Komitet przyjął następującą procedurę skreślania dóbr z *Listy światowego dziedzictwa* w przypadkach, gdy:

- a) stan dobra uległ pogorszeniu na tyle, że dobro straciło te cechy, które zadecydowały o jego wpisie na *Listę światowego dziedzictwa*; i
- b) immanentne wartości dobra światowego dziedzictwa były zagrożone przez działania człowieka już w chwili składania wniosku o wpis na *Listę*, a konieczne działania naprawcze zadeklarowane przez Państwo-Stronę nie zostały podjęte w zaproponowanym czasie (zob. paragraf 116).

193. Jeśli stan dobra wpisanego na *Listę światowego dziedzictwa* poważnie się pogorszył lub jeśli niezbędne działania naprawcze nie zostały podjęte w zadeklarowanym czasie Państwo-Strona, na którego terytorium znajduje się dobro powinno poinformować o tym fakcie Sekretariat.

194. Gdy Sekretariat otrzyma taką informację z innego źródła niż od właściwego Państwa-Strony zweryfikuje, w miarę możliwości, źródło i treść informacji w porozumieniu z danym Państwem-Stroną i poprosi je o komentarz.

195. Sekretariat poprosi właściwe organizacje doradcze o uwagi dotyczące otrzymanej informacji.

196. Komitet przeanalizuje wszystkie dostępne informacje i podejmie decyzję. Każda taka decyzja, zgodnie z artykułem 13(8) *Konwencji*, powinna zostać przyjęta większością dwóch trzecich głosów, obecnych i głosujących członków Komitetu. Komitet nie powinien decydować o skreśleniu z *Listy* jakiegokolwiek dobra bez wcześniejszej konsultacji z Państwem-Stroną.
197. Państwo-Strona powinno zostać poinformowane o decyzji Komitetu, a Komitet powinien bezzwłocznie podać tę decyzję do publicznej wiadomości.
198. Jeśli decyzja Komitetu prowadzi do jakichkolwiek modyfikacji w *Liście światowego dziedzictwa*, powinny one zostać przedstawione w następnej uaktualnionej edycji *Listy*.

V. SPRAWOZDAWCZOŚĆ OKRESOWA Z REALIZACJI KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

V. A Cele

199. Państwa-Strony proszone są o złożenie sprawozdań Konferencji Generalnej UNESCO za pośrednictwem Komitetu Światowego Dziedzictwa z przyjętych przepisów prawnych i administracyjnych, i wszelkich innych działań podjętych w celu realizacji *Konwencji*, w tym informacji na temat stanu zachowania dóbr światowego dziedzictwa znajdujących się na ich terytorium.
200. Państwa-Strony mogą prosić o poradę ekspercką ze strony organizacji doradczych i Sekretariatu, które mogą również (w porozumieniu z właściwymi Państwami-Stronami) zamówić dalsze porady ekspertów.
201. Sprawozdanie okresowe służy czterem głównym celom:
- a) umożliwia ocenę stosowania *Konwencji światowego dziedzictwa* przez Państwo-Stronę;
 - b) dostarcza informacji, czy *wyjątkowa uniwersalna wartość* dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa* jest zachowana;
 - c) dostarcza aktualnych informacji o dobrach światowego dziedzictwa, w celu udokumentowania zmieniających się okoliczności i stanu zachowania tych dóbr;
 - d) tworzy mechanizmy współpracy regionalnej i wymiany informacji oraz doświadczeń, dotyczących wdrażania *Konwencji* oraz ochrony i konserwacji dóbr światowego dziedzictwa, między Państwami-Stronami.
202. Sprawozdanie okresowe jest ważne dla bardziej efektywnej, długoterminowej ochrony i konserwacji dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa*, jak również dla podniesienia wiarygodności wdrażania *Konwencji*.

Artykuł 29 *Konwencji światowego dziedzictwa*, postanowienia 11. sesji Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron (1997) i 29. sesja Konferencji Generalnej UNESCO.

V. B Procedura i formularz

203. Komitet Światowego Dziedzictwa:
- a) przyjął formularz i objaśnienia do niego przedstawione w aneksie 7;
 - b) zaprosił Państwa-Strony do składania sprawozdań okresowych co sześć lat;
 - c) zdecydował, że będzie analizował sprawozdania okresowe Państw-Stron region po regionie, według następującego harmonogramu:

Decyzja 22 COM VI.7

Region	Ocena dóbr wpisanych do danego roku	Rok analizowania przez Komitet
Państwa Arabskie	1992	grudzień 2000
Afryka	1993	grudzień 2001/lipiec 2002
Azja i Pacyfik	1994	czerwiec-lipiec 2003
Ameryka Łacińska i Karaiby	1995	czerwiec-lipiec 2004
Europa i Ameryka Północna	1996/1997	czerwiec-lipiec 2005/2006

- d) poprosił Sekretariat, aby wspólnie z organizacjami doradczymi, korzystając z pomocy Państw-Stron, kompetentnych instytucji i ekspertów w danym regionie, stworzył regionalne strategie okresowego przygotowywania sprawozdań zgodnie z harmonogramem podanym powyżej w punkcie 203 c).

204. Wzmiankowane powyżej strategie regionalne powinny odpowiadać specyficznym cechom regionu i promować współpracę i synchronizację działań pomiędzy Państwami-Stronami, szczególnie w przypadku dóbr transgranicznych. Sekretariat powinien konsultować się z Państwami-Stronami w sprawie tworzenia i wdrażania tych strategii regionalnych.

205. Po pierwszym sześcioletnim cyklu składania sprawozdań okresowych, każdy region będzie ponownie oceniony w tej samej kolejności, jak przedstawiono w powyższej tabeli. Po zakończeniu pierwszego sześcioletniego cyklu, będzie możliwa przerwa na ocenę i weryfikację mechanizmów sprawozdawczości okresowej, zanim rozpoczęty zostanie następny cykl.

206. Formularz sprawozdań okresowych składanych przez Państwa-Stron zawiera dwie części:

- Część I** odnosi się do przepisów prawnych i administracyjnych, które Państwo-Strona przyjęło, jak również wszelkich innych działań podjętych w celu stosowania *Konwencji*, wraz z opisem doświadczeń zdobytych w tej dziedzinie. Dotyczy to w szczególności ogólnych zobowiązań zdefiniowanych w poszczególnych artykułach *Konwencji*.
- Część II** odnosi się do stanu zachowania poszczególnych dóbr światowego dziedzictwa położonych na terytorium danego Państwa-Strony. Ta część powinna zostać wypełniona dla każdego dobra światowego dziedzictwa.

Formularz ten został przyjęty przez Komitet na 22. sesji (Kyoto, 1998) i może być poprawiony po zakończeniu pierwszego cyklu sprawozdawczości okresowej w 2006 r. Z tego powodu, do formularza nie wprowadzano jeszcze poprawek.

Objaśnienia zostały przedstawione razem z formularzem raportu w aneksie 7.

207. Aby ułatwić zarządzanie informacjami, Państwa-Strony są proszone o dostarczenie sprawozdań w języku angielskim lub francuskim, w formie elektronicznej oraz wydrukowanych na adres:

UNESCO World Heritage Centre

7, place de Fontenoy

75352 Paryż 07 SP

Francja

Telefon: +33 (0)1 45 68 15 71

Faks: +33 (0)1 45 68 55 70

E-mail: wh-info@unesco.org

V.C Ocena i kontynuacja

- 208.** Na podstawie sprawozdań krajowych, Sekretariat sporządza *Raporty regionalne o światowym dziedzictwie*, które są dostępne w formie elektronicznej na stronie internetowej pod następującym adresem: <http://whc.unesco.org/en/publications> i w formie publikacji (seria wydawnicza *World Heritage Papers*).
- 209.** Komitet Światowego Dziedzictwa szczegółowo rozpatruje problemy wskazane w sprawozdaniach okresowych i doradza Państwom-Stronom z danego regionu w kwestiach z nich wynikających.
- 210.** Komitet zwrócił się z prośbą do Sekretariatu i organizacji doradczych, aby w porozumieniu z właściwymi Państwami-Stronami przygotowały i złożyły do oceny Komitetu długoterminowe programy regionalne zgodnie z *celami strategicznymi*. Programy te są zatwierdzane jako kontynuacja sprawozdań okresowych i regularnie weryfikowane przez Komitet w oparciu o potrzeby Państw-Stron określone w sprawozdaniach okresowych. Powinny one dokładnie odzwierciedlać potrzeby światowego dziedzictwa w regionie i ułatwiać przyznawanie *pomocy międzynarodowej*. Komitet również wyraził swoje poparcie zapewnieniu bezpośrednich powiązań pomiędzy *celami strategicznymi* i udzielaniem *pomocy międzynarodowej*.

VI. ZACHĘCANIE DO WSPARCIA KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

VI.A Cele

Artykuł 27 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

211. Cele są następujące:

- a) wspomaganie zwiększania kompetencji i badań;
- b) podniesienie powszechnej świadomości, zrozumienia i uznania dla potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego;
- c) wzmocnienie roli światowego dziedzictwa w życiu społecznym; i
- d) zwiększenie udziału społeczności lokalnych i krajowych w ochronie i popularyzacji dziedzictwa.

Artykuł 5 (a) *Konwencji światowego dziedzictwa*.

VI.B Zwiększanie kompetencji i badania

212. Komitet dąży do zwiększania kompetencji w Państwach-Stronach w zgodności z celami strategicznymi.

Deklaracja budapeszteńska światowego dziedzictwa (2002).

Globalna strategia kształcenia

213. Uznając potrzebę dużego poziomu umiejętności i interdyscyplinarnego podejścia niezbędnych w ochronie, konserwacji i prezentacji światowego dziedzictwa, Komitet przyjął *Globalną strategię kształcenia w zakresie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*. Podstawowym celem *Globalnej strategii kształcenia* jest zapewnienie podnoszenia kwalifikacji możliwie wielu osób w celu lepszego wdrażania *Konwencji*. Aby uniknąć nakładania się zadań i w celu skutecznego wdrażania *Strategii*, Komitet zapewni wymianę informacji z innymi inicjatywami, takimi jak: *Globalna Strategia na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa i sprawozdania okresowe*. Każdego roku Komitet dokona przeglądu działalności szkoleniowej, oceni potrzeby w tym zakresie, oceni roczne raporty na temat kształcenia i opracuje rekomendacje dotyczące przyszłych działań szkoleniowych.

Globalna strategia kształcenia w zakresie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego przyjęta przez Komitet Światowego Dziedzictwa podczas 25. sesji (Helsinki, Finlandia, 2001) (zob. aneks X dokumentów WHC-01/CONF.208/24).

Krajowe strategie kształcenia i współpracy regionalnej

214. Zachęca się Państwa-Strony do zadbania o to, aby ich profesjonaliści i specjaliści na wszystkich poziomach byli odpowiednio wyszkoleni. W tym celu zachęca się Państwa-Strony do opracowania krajowych strategii kształcenia i włączenia do tych strategii współpracy regionalnej w tym zakresie.

Badania

215. Komitet rozwija i koordynuje międzynarodową współpracę w zakresie badań służących efektywnemu wdrażaniu *Konwencji*. Zachęca się Państwa-Strony do zapewnienia środków na podejmowanie tego typu badań, ponieważ wiedza i rozumienie mają fundamentalne znaczenie w wyłanianiu, zarządzaniu i monitorowaniu dóbr światowego dziedzictwa.

Pomoc międzynarodowa

216. Państwa-Strony mogą zwrócić się o udzielenie pomocy z Funduszu Światowego Dziedzictwa na kształcenie i badania (zob. rozdział VII) [Training and Research Assistance].

VI.C Podnoszenie poziomu świadomości i edukacja

Podnoszenie poziomu świadomości

217. Zachęca się Państwa-Strony do podnoszenia poziomu świadomości potrzeby zachowania światowego dziedzictwa. W szczególności ważne jest zapewnienie odpowiedniego oznaczenia i promocji miejsc światowego dziedzictwa w terenie.
218. Sekretariat zapewnia Państwom-Stronom pomoc w rozwijaniu działań mających na celu podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat *Konwencji* i pomoc w informowaniu społeczeństw o niebezpieczeństwach zagrażających światowemu dziedzictwu. Sekretariat doradza Państwom-Stronom w przygotowaniu i wdrażaniu projektów promocyjnych i edukacyjnych w miejscach światowego dziedzictwa finansowanych w ramach *pomocy międzynarodowej*. Organizacje doradcze i odpowiednie agencje krajowe mogą również być proszone o radę w sprawie takich projektów.

Edukacja

219. Komitet Światowego Dziedzictwa zachęca i wspiera opracowanie materiałów edukacyjnych oraz podejmowanie działań i programów w tym zakresie.

Pomoc międzynarodowa

220. Państwa-Strony zachęca się do rozwijania działań edukacyjnych w zakresie światowego dziedzictwa, jeżeli jest to możliwe angażując w to szkoły, uniwersytety, muzea i inne lokalne i krajowe instytucje edukacyjne.
221. Sekretariat we współpracy z Sektorem Edukacji UNESCO i innymi partnerami, opracowuje i opublikuje *Informator edukacyjny o światowym dziedzictwie „Światowe dziedzictwo w rękach młodych”* [World Heritage Educational Resource Kit „World Heritage in Young Hands”] do korzystania w szkołach ponadpodstawowych na całym świecie. Informator ten może być również stosowany na innych poziomach edukacji.
222. Państwa-Strony mogą zwrócić się o udzielenie *pomocy międzynarodowej* z Funduszu Światowego Dziedzictwa na opracowanie i wdrażanie programów lub działań edukacyjnych zwiększających poziom świadomości (zob. rozdział VII).

Artykuł 27.2 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

Informator *World Heritage Educational Resource Kit "World Heritage in Young Hands"* jest dostępny pod następującym adresem internetowym:
<http://whc.unesco.org/education/index.htm>

VII. FUNDUSZ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA I POMOC MIĘDZYNARODOWA

VII.A Fundusz Światowego Dziedzictwa

223. Fundusz Światowego Dziedzictwa jest funduszem powierniczym, utworzonym przez *Konwencję* zgodnie z ustaleniami *Regulaminu finansowego UNESCO*. Na Fundusz składają się obowiązkowe i dobrowolne składki płacone przez Państwa-Strony *Konwencji* oraz z innych źródeł, z których zezwalają korzystać uregulowania Funduszu.

Artykuł 15 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

224. Regulacje finansowe Funduszu zawarte są w dokumencie WHC/7 dostępnym pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/financialregulations>

VII.B. Pozyskiwanie innych zasobów technicznych i finansowych oraz współpraca we wspieraniu *Konwencji światowego dziedzictwa*

225. O ile to możliwe Fundusz Światowego Dziedzictwa powinien być wykorzystywany do pozyskiwania z innych źródeł dodatkowych funduszy na *pomoc międzynarodową*.

226. Decyzją Komitetu wszystkie dodatkowe środki oferowane Funduszowi Światowego Dziedzictwa na organizowanie kampanii pomocy międzynarodowej i innych projektów UNESCO związanych z dobrami wpisanymi na *Listę światowego dziedzictwa* powinny zostać przyjęte i wykorzystane jako pomoc międzynarodowa, zgodnie z sekcją V *Konwencji* i przepisami regulującymi przeprowadzanie kampanii lub projektów.

227. Zaprasza się Państwa-Strony do dodatkowego wspierania *Konwencji* poza obowiązkowymi składkami wpłacanymi na rzecz Funduszu Światowego Dziedzictwa. Dobrowolne wsparcie może mieć formę środków wpłaconych na Fundusz Światowego Dziedzictwa lub polegać na bezpośredniej finansowej i technicznej pomocy na rzecz dóbr.

Artykuł 15(3) *Konwencji światowego dziedzictwa*.

228. Zachęca się Państwa-Strony do uczestnictwa w międzynarodowych zbiórkach pieniędzy organizowanych przez UNESCO, których celem jest ochrona światowego dziedzictwa.

229. Zachęca się Państwa-Strony oraz wszystkich tych, którzy planują wniesienie wkładu w te kampanie i inne projekty UNESCO na rzecz dóbr światowego dziedzictwa, aby swój wkład wnosili za pośrednictwem Funduszu Światowego Dziedzictwa.

230. Zachęca się Państwa-Strony do promowania zakładania krajowych, publicznych i prywatnych fundacji lub stowarzyszeń, których celem jest zbiórka funduszy przeznaczonych na ochronę i konserwację światowego dziedzictwa.

Artykuł 17 *Konwencji światowego dziedzictwa*.

231. Sekretariat zapewnia wsparcie w pozyskiwaniu środków finansowych i technicznych na ochronę i konserwację światowego dziedzictwa. W tym celu Sekretariat nawiązuje współpracę z instytucjami publicznymi i prywatnymi, zgodnie z decyzjami i wytycznymi Komitetu Światowego Dziedzictwa oraz regulacjami UNESCO.

232. Prowadząc poszukiwanie środków finansowych na rzecz Funduszu Światowego Dziedzictwa ze źródeł zewnętrznych, Sekretariat powinien kierować się *Dyrektywami dotyczącymi współpracy UNESCO z prywatnymi pozabudżetowymi źródłami finansowania* [Directives concerning UNESCO's co-operation with private extra-budgetary funding sources] i *Wytycznymi dla mobilizowania prywatnych funduszy i kryteriami wyboru potencjalnych partnerów* [Guidelines for mobilizing private funds and criteria for selecting potential partners].

Directives concerning UNESCO's co-operation with private extra-budgetary funding sources (Aneks do decyzji nr 149 EX/Dec.7.5) i *Guidelines for mobilizing private funds and criteria for selecting potential partners* (Aneks do decyzji 156 EX/Dec. 9.4)

Dokumenty te są dostępne pod następującym adresem internetowym:

<http://whc.unesco.org/en/privatefunds>

VII. C Pomoc międzynarodowa

233. *Konwencja zapewnia pomoc międzynarodową Państwom-Stronom w ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego znajdującego się na ich terytorium, wpisanego na Listę światowego dziedzictwa lub spełniającego warunki takiego wpisu. Pomoc międzynarodowa powinna być postrzegana jako dodatkowe wsparcie działań danego kraju na rzecz ochrony, konserwacji i zarządzania światowym dziedzictwem i dóbr z listy informacyjnej, gdy niemożliwe jest zapewnienie wystarczających środków ze źródeł krajowych.*
- Zob. artykuły 13 (1 i 2) i 19-26 *Konwencji światowego dziedzictwa*.
234. *Pomoc międzynarodowa jest finansowana przede wszystkim ze środków Funduszu Światowego Dziedzictwa, utworzonego przez Konwencję światowego dziedzictwa. Komitet ustala budżet pomocy międzynarodowej na okres dwuletni.*
- Sekcja IV *Konwencji światowego dziedzictwa*.
235. Komitet Światowego Dziedzictwa koordynuje i określa formę *pomocy międzynarodowej* w odpowiedzi na prośbę Państwa-Strony. Formy *pomocy międzynarodowej*, przedstawione w tabeli poniżej w kolejności ważności, są następujące:
- Decyzja 30 COM 14A
- a) pomoc w nagłych przypadkach [Emergency Assistance],
 - b) pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania (obejmuje pomoc w kształceniu i badaniach, współpracę techniczną, promocję oraz edukację) [Conservation and Management Assistance],
 - c) pomoc w działaniach przygotowawczych [Preparatory Assistance].

VII.D Zasady i priorytety przyznawania pomocy międzynarodowej

236. Pierwszeństwo w korzystaniu z *pomocy międzynarodowej* mają dobra wpisane na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*. Komitet ustalił określone zasady budżetowe, aby zagwarantować, że znacząca część pomocy z Funduszu Światowego Dziedzictwa będzie przeznaczona dla dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu*.
- Artykuł 13 (1) *Konwencji światowego dziedzictwa*.
237. Państwa-Strony zalegające z obowiązkowymi lub dobrowolnymi płatnościami na Fundusz Światowego Dziedzictwa nie są uprawnione do korzystania z *pomocy międzynarodowej*; jest zrozumiałe, że to postanowienie nie dotyczy prośb o pomoc w nagłych przypadkach [Emergency Assistance].
- Decyzja 13 COM XII.34
238. W celu wsparcia realizacji *celów strategicznych*, Komitet również przyznaje *pomoc międzynarodową* w zgodzie z priorytetami określonych w swoich decyzjach i programach regionalnych, które zatwierdza jako kontynuację *sprawozdań okresowych* (zob. par. 210).
- Decyzje 26 COM 17.2, 26 COM 20 i 26 COM 25.3

239. Oprócz priorytetów wskazanych powyżej w paragrafach 236-238, Komitet kieruje się następującymi wskazówkami w przyznawaniu *pomocy międzynarodowej*:

- a) prawdopodobieństwem, że pomoc będzie miała działanie katalizujące i da efekt zwielokrotnienia (jako „kapitał początkowy”) oraz przyciągnięcie wsparcie finansowe i techniczne z innych źródeł;
- b) jeżeli dostępne środki są ograniczone i konieczne jest dokonanie selekcji, preferencje przyznaje się:
 - krajom o niskim poziomie rozwoju /najsłabiej rozwiniętym/ (LDC) [Least Developed Country] lub państwom o niskich dochodach (LIE) [Low Income Economy] zgodnie z klasyfikacją Komitetu Polityki Rozwoju Rady Gospodarczej i Społecznej Organizacji Narodów Zjednoczonych; lub
 - państwom o średnio-niskich dochodach zgodnie z klasyfikacją Banku Światowego [Lower Middle Income Country]; lub
 - małym rozwijającym się krajem wyspiarskim (SIDS) [Small Island Developing State]; lub
 - Państwom-Stronom w sytuacji po zakończeniu konfliktu;
- c) pilnością podjęcia działań ochronnych w dobrach światowego dziedzictwa;
- d) gotowością Państwa-Strony do przyjęcia pomocy potwierdzoną podjętymi działaniami prawnymi, administracyjnymi i, jeżeli to możliwe, finansowymi;
- e) wpływem tego działania na osiągnięcie *celów strategicznych* przyjętych przez Komitet;
- f) stopieniem, w jakim dane działanie odzwierciedla potrzeby określone w procesie *monitoringu kontrolnego* i/lub w trakcie analizy regionalnych *sprawozdań okresowych*;
- g) wzorcową wartością działania z punktu widzenia badań naukowych i rozwijania ekonomicznie korzystnych technik ochrony i konserwacji;
- h) kosztami działania i oczekiwanymi rezultatami, i
- i) wartością edukacyjną zarówno w szkoleniu ekspertów, jak i szerokiego kręgu społeczeństwa.

Decyzja 31 COM 18B

Paragraf 26 *Wytocznych operacyjnych*.

Decyzja 20 COM XII

240. Zostanie zachowana równowaga w przydzielaniu środków na wsparcie dóbr kulturowych i przyrodniczych oraz między pomocą w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania a pomocą na działania przygotowawcze. Te proporcje są regularnie sprawdzane i na tej podstawie Komitet podejmuje decyzję, a podczas trzech ostatnich miesięcy każdego okresu dwuletniego – osobę przewodniczącą Komitetowi Światowego Dziedzictwa.

65% całości budżetu *pomocy międzynarodowej* przeznaczone jest na dobra kulturowe, a 35% na dobra przyrodnicze.

Decyzja 31 COM 18B

VII.E Tabela sumaryczna

241.

Rodzaj pomocy międzynarodowej	Cel	Maksymalna dotacja udzielana na żądanie	Ostateczny termin składania wniosku	Instytucja zatwierdzająca wniosek
Pomoc w nagłych przypadkach	<p>O tę pomoc można ubiegać się, jeśli istnieje potwierdzone lub potencjalne zagrożenie dla obiektów wpisanych na <i>Listę dóbr światowego dziedzictwa w zagrożeniu</i> lub <i>Listę światowego dziedzictwa</i>, które doznały poważnego zniszczenia lub są nim zagrożone wskutek nagłych, nieoczekiwanych zdarzeń. Takie zdarzenia to osunięcia się gruntu, pożary, eksplozje, powodzie i katastrofy spowodowane przez człowieka, w tym wojna. Ten rodzaj pomocy nie dotyczy zniszczeń wywołanych stopniowym procesem starzenia się, zanieczyszczenia czy erozji. Ten rodzaj pomocy odnosi się wyłącznie do sytuacji nagłych bezpośrednio związanych z ochroną i konserwacją dóbr światowego dziedzictwa (zob. decyzja 28 COM 10B 2.c). W razie potrzeby, może zostać przyznana więcej niż jednemu dobru na terenie jednego Państwa-Strony (zob. decyzja 6 EXT. COM 15.2). Maksymalna wysokość dotacji została określona dla jednego dobra światowego dziedzictwa.</p> <p>O pomoc można wnioskować na:</p> <p>(i) podjęcie pilnych działań dla zachowania dobra;</p> <p>(ii) stworzenie planu ratowania dobra.</p>	<p>Do 5 000 USD</p> <p>Od 5 001 do 75 000 USD</p> <p>Powyżej 75 000 USD</p>	<p>W dowolnym terminie</p> <p>W dowolnym terminie</p> <p>1 lutego</p>	<p>Dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa</p> <p>Przewodniczący/cy Komitetu</p> <p>Komitet</p>
Pomoc w działaniach przygotowawczych	<p>O tego typu pomoc można ubiegać się w celu (kolejność według ważności):</p> <p>(i) przygotowania lub zaktualizowania krajowej <i>listy informacyjnej</i> dóbr odpowiednich do wpisu na <i>Listę światowego dziedzictwa</i>; będzie wymagane zobowiązanie się Państwa-Strony do zgłaszania w pierwszej kolejności na te listy miejsc rozpoznanych [określonych] w oficjalnym doradztwie tematycznym [approved thematic advice], takim jak studia tematyczne opracowane przez organizacje doradcze, a które to odpowiadają brakom na Liście;</p> <p>(ii) zorganizowania spotkań mających na celu harmonizowanie krajowych <i>list informacyjnych</i> w obrębie danego obszaru geograficzno-kulturowego;</p> <p>(iii) przygotowania dokumentacji wniosków o wpis na <i>Listę światowego dziedzictwa</i> (włączając prace przygotowawcze, takie jak: zebranie podstawowych informacji, studia dotyczące określenia zakresu [scoping studies] możliwości wykazania <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i>, integralności i/lub autentyczności oraz studia porównawcze dobra w relacji do innych podobnych dóbr (zob. pkt 3.2 aneksu 5), włączając w to analizę w kontekście studiów braków [gap studies] opracowanych przez organizacje doradcze; pierwszeństwo otrzymają wnioski dotyczące miejsc rozpoznanych [określonych] w oficjalnym doradztwie tematycznym, które ma na uwadze braki na <i>Liście</i> i/lub miejsc, w których przypadku wstępne rozpoznanie pokazało, że dalsze prace mają uzasadnienie, w szczególności w przypadku Państw-Stron, których dziedzictwo jest nieobecne lub niewystarczająco reprezentowane na <i>Liście światowego dziedzictwa</i>;</p> <p>(iv) przygotowanie wniosków o <i>pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania</i> do rozpatrzenia przez Komitet Światowego Dziedzictwa</p>	<p>Do 5 000 USD</p> <p>Od 5 001 do 30 000 USD</p>	<p>W dowolnym terminie</p> <p>W dowolnym terminie</p>	<p>Dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa</p> <p>Przewodniczący/cy Komitetu</p>
Pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania (obejmuje pomoc w zakresie kształcenia i badań, pomoc w zakresie współpracy technicznej oraz pomoc w zakresie promocji i edukacji)	<p>O tego typu pomoc można ubiegać się w celu:</p> <p>i) przeprowadzenia szkolenia kadry i specjalistów na wszystkich poziomach w zakresie identyfikacji, monitoringu, ochrony i konserwacji, zarządzania i promocji światowego dziedzictwa, z naciskiem na trening grupowy;</p> <p>ii) badań naukowych służących dobrom światowego dziedzictwa;</p> <p>iii) opracowania problemów naukowych i technicznych, dotyczących ochrony i konserwacji, zarządzania i promocji dóbr światowego dziedzictwa;</p> <p>Uwaga: Wnioski o wsparcie przez UNESCO indywidualnych programów szkoleniowych powinny być składane na standardowym formularzu „Wniosku o stypendium” [Application for fellowship] dostępnym w Sekretariacie.</p>	<p>Tylko dla wniosków dotyczących punktów od i) do vi):</p> <p>Do 5 000 USD</p> <p>Od 5 001 do 30 000 USD</p>	<p>Tylko dla wniosków dotyczących punktów od i) do vi):</p> <p>W dowolnym terminie</p> <p>W dowolnym terminie</p>	<p>Tylko dla wniosków dotyczących punktów od i) do vi):</p> <p>Dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa</p> <p>Przewodniczący/cy Komitetu</p>

Rodzaj pomocy międzynarodowej	Cel	Maksymalna dotacja udzielana na żądanie	Ostateczny termin składania wniosku	Instytucja zatwierdzająca wnioski
	<p>iv) pozyskania ekspertów, pracowników technicznych i wykwalifikowanych robotników do działań na rzecz ochrony i konserwacji, zarządzania i promocji obiektów wpisanych na <i>Listę dóbr światowego dziedzictwa w zagrożeniu</i> i <i>Listę światowego dziedzictwa</i>;</p> <p>v) pozyskania sprzętu, którego Państwo-Strona potrzebuje do ochrony i konserwacji, zarządzania i promocji dóbr wpisanych na <i>Listę dóbr światowego dziedzictwa w zagrożeniu</i> i <i>Listę światowego dziedzictwa</i>;</p> <p>vi) stworzenia nisko oprocentowanych lub nieoprocentowanych pożyczek na podjęcie działań z zakresu ochrony i konserwacji, zarządzania i promocji dóbr wpisanych na <i>Listę dóbr światowego dziedzictwa w zagrożeniu</i> i <i>Listę światowego dziedzictwa</i>, które mogą być spłacone w odległym terminie;</p> <p>vii) organizacji programów, działań i spotkań, w skali regionalnej i międzynarodowej, które mogłyby:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wesprzeć wzrost zainteresowania <i>Konwencją</i> w krajach danego regionu; – podnieść poziom świadomości na temat różnorodnych zagadnień związanych z wdrażaniem <i>Konwencji</i>, aby promować aktywniejszy udział w jej stosowaniu; – wspomóc wymianę doświadczeń; – stymulować wielostronne kształcenie, wymianę informacji, tworzenie programów promocji i działania, szczególnie jeśli uwzględniają partycypację młodych ludzi w działaniach na rzecz ochrony światowego dziedzictwa; <p>viii) na poziomie narodowym na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – spotkania organizowane w celu propagowania idei <i>Konwencji</i>, szczególnie wśród młodych ludzi lub tworzenie krajowych stowarzyszeń światowego dziedzictwa, zgodnie z art. 17 <i>Konwencji</i>; – przygotowanie i wykorzystanie materiałów edukacyjnych i informacyjnych (takich jak: broszury, publikacje, wystawy, filmy, pomoce multimedialne) w celu szerokiej promocji <i>Konwencji</i> i <i>Listy światowego dziedzictwa</i>, z wyłączeniem promocji konkretnego dobra, w szczególności skierowanej do młodzieży. 	<p>Ponad 30 000 USD</p> <p>Tylko dla wniosków dotyczących punktów vii) oraz viii)</p> <p>Do 5 000 USD</p> <p>Od 5 001 do 10 000 USD</p>	<p>1 lutego</p> <p>Tylko dla wniosków dotyczących punktów vii) oraz viii)</p> <p>W dowolnym terminie</p> <p>W dowolnym terminie</p>	<p>Komitet</p> <p>Tylko dla wniosków dotyczących punktów vii) oraz viii)</p> <p>Dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa</p> <p>Przewodnicząca/cy Komitetu</p>

VII.F Procedura i formularz

- 242.** Wszystkie Państwa-Strony ubiegające się o pomoc międzynarodową zachęca się do konsultacji z Sekretariatem i organizacjami doradczymi podczas opracowywania koncepcji, planowania i formułowania każdego wniosku. Aby ułatwić pracę Państwom-Stronom, przykłady prawidłowo wypełniony wniosków o pomoc międzynarodową mogą być udostępniane na życzenie.
- 243.** Formularz wniosku o *pomoc międzynarodową* przedstawiony jest w aneksie 8, a rodzaje, sumy, terminy składania wniosku i instytucje wydające zgodę są przedstawione w tabeli sumarycznej w rozdziale VII.E.
- 244.** Wniosek jest składany w języku angielskim lub francuskim, prawidłowo podpisany i przesłany za pośrednictwem Komitetu Narodowego ds. UNESCO, Stałego Przedstawicielstwa przy UNESCO danego kraju i/lub odpowiedniego rządowego departamentu lub ministerstwa, na następujący adres:

UNESCO World Heritage Centre
 7, place de Fontenoy
 75352 Paryż 07 SP
 Francja

Tel.: +33 (0) 1 4568 1276

Faks: +33 (0) 1 4568 5570

E-mail: wh-intassistance@unesco.org

245. Wnioski o *pomoc międzynarodową* mogą być składane przez Państwo-Stronę za pośrednictwem poczty elektronicznej, ale jednocześnie musi być przesłana oficjalnie podpisana kopia drukowana lub wypełniony formularz on-line dostępny na stronie internetowej Centrum Światowego Dziedzictwa pod następującym adresem: <http://whc.unesco.org>
246. Ważne jest, aby wszystkie wymagane we wniosku informacje zostały przesłane. Jeśli jest to stosowne lub konieczne, wniosek może być uzupełniony o informacje dodatkowe, raporty itp.

VII.G Rozpatrywanie wniosków i przyznawanie *pomocy międzynarodowej*

247. Dla wniosków złożonych przez Państwo-Stronę o sumy nieprzekraczające 5 000 USD, po stwierdzeniu ich kompletności, Sekretariat z pomocą organizacji doradczych dokona ich oceny, jak podano poniżej.
248. Wszystkie wnioski o pomoc międzynarodową dotyczące dziedzictwa kulturowego są oceniane przez ICOMOS i ICCROM, z wyjątkiem wniosków opiewających na kwotę do 5 000 USD włącznie. Decyzja 13 COM XII.34
Decyzja 31 COM 18B
249. Wszystkie wnioski o pomoc międzynarodową dotyczące dziedzictwa mieszanego są oceniane przez ICOMOS, ICCROM i IUCN, z wyjątkiem wniosków opiewających na kwotę do 5 000 USD włącznie. Decyzja 31 COM 18B
250. Wszystkie wnioski o pomoc międzynarodową dotyczące dziedzictwa przyrodniczego są oceniane przez IUCN, z wyjątkiem wniosków opiewających na kwotę do 5 000 USD włącznie. Decyzja 31 COM 18B
251. Kryteria oceny stosowane przez organizacje doradcze są przedstawione w aneksie 9. Decyzja 31 COM 18B
252. Wszystkie wnioski o *pomoc międzynarodową* przekraczającą kwotę 5 000 USD, z wyjątkiem wniosków o pomoc w nagłych przypadkach [Emergency Assistance] opiewających na kwotę do 75 000 USD włącznie, są rozpatrywane przez komisję złożoną z reprezentantów odpowiedzialnych za regiony w ramach Centrum Światowego Dziedzictwa i reprezentantów organizacji doradczych oraz, jeżeli jest to możliwe, osobę przewodniczącą Komitetowi Światowego Dziedzictwa lub jednego z wice przewodniczących. Komisja zbiera się **raz lub dwa razy** w roku, zanim zostaną podjęte działania przez osobę przewodniczącą Komitetowi i/lub Komitet. Wnioski o *pomoc w nagłych przypadkach* mogą być składane w Sekretariacie przez cały czas i będą przekazywane osobie przewodniczącej Komitetowi lub Komitetowi na jego najbliższej sesji w celu podjęcia [stosownej] decyzji po otrzymaniu wcześniejszych uwag i komentarzy organizacji doradczych ale bez oceny przez panel. Decyzja 31 COM 18B
253. Osoba przewodnicząca Komitetowi nie jest upoważniona do akceptacji wniosków składanych przez jego własny kraj. Wnioski te są rozpatrywane przez Komitet.
254. Wszystkie wnioski o *pomoc w działaniach przygotowawczych* lub o *pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania* na sumę powyżej 5 000 USD powinny wpłynąć do Sekretariatu przed **31 października**. Niekompletne wnioski, które nie

zostaną należycie uzupełnione przed 30 listopada będą odsyłane do Państw-Stron w celu złożenia ich w następnym cyklu [rozpatrywania]. Kompletne wnioski są oceniane przez pierwszy panel, który ma miejsce w styczniu w czasie spotkania Sekretariatu i organizacji doradczych. Wnioski, które otrzymają pozytywną lub negatywną rekomendację panelu będą przedkładane osobie przewodniczącej/Komitetowi do decyzji. Drugi panel poświęcony wnioskowi, które wpłynęły po spotkaniu pierwszego panelu może się odbyć przynajmniej na osiem tygodni przed sesją Komitetu. Wnioski, które zostały odesłane do istotnej korekty będą oceniane przez panel w zależności od daty ich otrzymania. Wnioski wymagające tylko drobnej korekty i nie wymagające dalszej oceny przez panel muszą być przesłane ponownie w przeciągu tego samego roku, w którym były oceniane po raz pierwszy; w innym przypadku zostaną przesłane ponownie do rozpatrzenia przez kolejny panel. Diagram przedstawiający proces składania wniosków został załączony w aneksie 8.

VII.H Ustalenia na podstawie umów

- 255.** UNESCO i zainteresowane Państwo-Strona lub jej reprezentant(ci) dokonuje(a) uzgodnień w sprawie wdrażania zaakceptowanych wniosków o *pomoc międzynarodową*, zgodnie z przepisami UNESCO, według planu pracy i budżetu, zawartych we wcześniej przyjętym wniosku.

VII.I Ocena i działania po przyznaniu *pomocy międzynarodowej*

- 256.** Monitoring i ocena wykorzystania przyznanej *pomocy międzynarodowej* zostanie dokonana w przeciągu trzech miesięcy od zakończenia działań. Wyniki tej oceny będą zebrane i przechowywane przez Sekretariat we współpracy z organizacjami doradczymi i oceniane przez Komitet na ogólnych zasadach.
- 257.** Komitet dokonuje przeglądu realizacji, oceny wykorzystania i działań po przyznaniu *pomocy międzynarodowej*, w celu oceny efektywności *pomocy międzynarodowej* i redefinicji jej priorytetów.

VIII. EMBLEMAT ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

VIII.A Preambuła

258. Podczas drugiej sesji (Waszyngton, 1978) Komitet przyjął emblemat Światowego Dziedzictwa, który został zaprojektowany przez pana Michela Olyffa. Emblemat symbolizuje współzależność dóbr kulturowych i przyrodniczych: centralny kwadrat jest formą stworzoną przez człowieka, okrąg reprezentuje przyrodę, a obie figury są ściśle powiązane. Emblemat jest okrągły, niczym glob ziemski, i jednocześnie jest symbolem ochrony. Symbolizuje *Konwencję*, oznacza przestrzeganie *Konwencji* przez Państwa-Strony i służy oznakowaniu dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa*. Jest związany z publicznym wizerunkiem *Konwencji* i zaświadcza o wiarygodności i prestiżu dobra. Ponad wszystko jest reprezentacją uniwersalnych wartości, za którymi opowiada się *Konwencja*.
259. Komitet zdecydował, że emblemat zaproponowany przez artystę może być wykorzystywany w dowolnych kolorach i rozmiarze, zależnie od celu, technicznych możliwości i względów estetycznych. Emblemat zawsze powinien zawierać napis: „WORLD HERITAGE. PATRIMOINE MONDIAL”. Przestrzeń zajmowana przez napis „PATRIMONIO MUNDIAL” może zostać wykorzystana do umieszczenia tłumaczenia tego wyrażenia na język kraju, w którym emblemat będzie stosowany.

260. W celu zapewnienia jak najlepszego wykorzystania emblematu i jednocześnie, aby zapobiec jego niewłaściwemu użyciu, Komitet przyjął na 22. sesji (Kyoto, 1998) *Wytyczne i zasady stosowania emblematu światowego dziedzictwa* [Guidelines and Principles for the Use of the World Heritage Emblem], przedstawione w poniższych

paragrafach.

261. Emblemat nie jest wzmiankowany w *Konwencji*, jednakże jego stosowanie jest promowane przez Komitet w celu identyfikacji dóbr chronionych na mocy *Konwencji* i wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa*, od chwili jego przyjęcia w 1978 r.
262. Komitet Światowego Dziedzictwa jest odpowiedzialny za określenie zasad dotyczących stosowania emblematu światowego dziedzictwa.
263. Na wniosek Komitetu przedstawiony na 26. sesji (Budapeszt, 2002) emblemat światowego dziedzictwa, nazwa „Światowe Dziedzictwo” i ich pochodne są rejestrowane zgodnie z artykułem 6. Konwencji Związkowej Paryskiej o ochronie własności przemysłowej i chronione na tej podstawie.
264. Emblemat ma również potencjał ekonomiczny i może zostać wykorzystany do podwyższenia rynkowej wartości produktów, z którymi jest związany. Należy znaleźć równowagę pomiędzy stosowaniem emblematu do realizacji celów *Konwencji*, szerzenia wiedzy o *Konwencji* na świecie oraz koniecznością zapobiegania nadużywaniu emblematu w celach komercyjnych niewłaściwych, niestosownych i bezprawnych lub innych.
265. *Wytyczne i zasady stosowania emblematu* i procedury kontroli jakości nie powinny stać się przeszkodą we współpracy w zakresie działań promocyjnych. Władze odpowiedzialne za wyznaczenie zakresu stosowania emblematu (zob. poniżej) potrzebują parametrów, na których będą opierały swoje decyzje.

Decyzja 26 COM 15

[*Konwencja Związkowa Paryska z dnia 20 marca 1883 r. o ochronie własności przemysłowej*, przejrzana w Brukseli dnia 14 grudnia 1900 r., w Waszyngtonie dnia 2 czerwca 1911 r. i w Hadze dnia 6 listopada 1925 r. (ratyfikowana zgodnie z ustawą z dnia 17 marca 1931 r.) (Dz.U. 1932 nr 2 poz. 8)]

VIII.B Zastosowanie

266. Wytyczne i zasady proponowane poniżej obejmują wszystkie zastosowania emblematu zgłoszone przez:
- a) Centrum Światowego Dziedzictwa;
 - b) Dział wydawniczy UNESCO i inne biura UNESCO;
 - c) Agencje lub Komitety Narodowe, odpowiedzialne za wdrażanie *Konwencji* w poszczególnych Państwach-Stronach;
 - d) Dobra światowego dziedzictwa;
 - e) Pozostałe strony związane umowami, w szczególności te działające głównie w celach komercyjnych.

VIII.C Odpowiedzialność Państw-Stron

267. Państwa-Strony *Konwencji* powinny dołożyć wszelkich starań, aby zapobiec stosowaniu na ich terytorium emblematu przez jakąkolwiek grupę i do jakichkolwiek celów, które nie są wyraźnie uznane przez Komitet. Zachęca się Państwa-Strony do użycia w tym celu wszelkich dostępnych krajowych instrumentów prawnych, łącznie z prawną ochroną znaku towarowego.

VIII.D Rozszerzanie zakresu prawidłowego stosowania emblematu światowego

dziedzictwa

268. Dobra wpisane na *Listę światowego dziedzictwa* powinny zostać opatrzone emblematem oraz logo UNESCO; oznaczenia te nie powinny naruszać wizualnej integralności dobra.

Wykonywanie tablic upamiętniających wpisy dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*

269. Wpisując dobro na *Listę światowego dziedzictwa*, Państwo-Strona powinno umieścić, w miarę możliwości, tablicę upamiętniającą wpis. Celem umieszczania tych tablic jest informowanie społeczeństwa danego kraju i zagranicznych odwiedzających, że oglądane dobro ma szczególną wartość, która została uznana przez międzynarodową społeczność. Innymi słowy, obiekt jest wyjątkowy, ważny nie tylko dla jednego narodu, ale dla całego świata. Ponadto, dodatkową funkcją tych tablic jest informowanie szerokiej publiczności o *Konwencji światowego dziedzictwa* lub przynajmniej o idei światowego dziedzictwa i *Listy światowego dziedzictwa*.
270. Komitet przyjął następujące wytyczne do wykonywania tych tablic:
- a) tablice powinna być umieszczana w miejscu dobrze widocznym dla odwiedzających, ale nie może mieć negatywnego wpływu na jego wygląd;
 - b) na tablicy powinien być umieszczony emblemat światowego dziedzictwa;
 - c) tekst powinien przedstawiać *wyjątkową uniwersalną wartość* dobra; w związku z tym powinien zawierać krótki opis wyjątkowej wartości dobra. Państwa-Strony, jeśli sobie życzą, mogą wykorzystać informacje zawarte w różnych publikacjach i wystawach dotyczących światowego dziedzictwa, które mogą otrzymać z Sekretariatu;
 - d) tekst powinien nawiązywać do *Konwencji światowego dziedzictwa*, a w szczególności do *Listy światowego dziedzictwa* i do międzynarodowego uznania potwierdzonego wpisem na tę *Listę* (nie jest konieczne informowanie, na której sesji Komitetu dobro zostało wpisane); właściwe jest umieszczenie tekstu w kilku językach, ze względu na zagranicznych odwiedzających.
271. Komitet proponuje jako przykład następujący tekst:
- “(Nazwa dobra) został wpisany na *Listę światowego dziedzictwa* w myśl *Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego*. Wpis na *Listę* jest potwierdzeniem *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra kulturowego lub przyrodniczego, które zasługuje na ochronę dla dobra całej ludzkości.”
272. Po powyższym tekście może następować krótki opis danego dobra.
273. Ponadto władze krajowe powinny zachęcać gospodarzy dóbr światowego dziedzictwa do szerokiego wykorzystania emblematu, np.: na nagłówkach listów, broszurach, strojach pracowników.
274. Osoby trzecie, które uzyskały prawo do wytwarzania materiałów informacyjnych związanych z *Konwencją światowego dziedzictwa* i z dobrami światowego dziedzictwa mają obowiązek oznaczyć te materiały emblematem w widocznym miejscu. Zabrania się tworzenia innych emblematów lub oznaczeń dla tych materiałów.

VIII.E Zasady stosowania emblematu światowego dziedzictwa

275. Kompetentne władze są proszone o stosowanie następujących zasad dotyczących używania emblematu:

- a) Emblemat powinien być wykorzystywany we wszystkich projektach faktycznie związanych z *Konwencją*, w tym, na tyle na ile to możliwe ze względów prawnych i technicznych, w projektach, które zostały już zatwierdzone i przyjęte, w celu promowania *Konwencji*.
- b) Decyzja o użyciu emblematu powinna być bezpośrednio zależna od jakości i treści projektu, a nie od skali przedsięwzięcia czy spodziewanych zysków. Głównym kryterium przyznania emblematu powinna być wartość edukacyjna, naukowa, kulturowa lub artystyczna produktu i jego związek z zasadami i wartościami światowego dziedzictwa. Emblemat nie powinien zatem pojawiać się na przedmiotach, które nie mają lub mają w znikomym stopniu wartość edukacyjną, takich jak kubki, koszulki, przypinki czy inne pamiątki turystyczne. Od powyższych zasad dopuszcza się wyjątki w przypadku szczególnych wydarzeń, takich jak spotkania Komitetu lub uroczystości odsłonięcia tablic pamiątkowych.
- c) Wszelkie decyzje dotyczące autoryzacji użycia emblematu muszą być całkowicie przejrzyste i zgodne z celami i wartościami *Konwencji światowego dziedzictwa*.
- d) Z wyjątkiem przypadków, w których pozwolenie na użycie emblematu zostało wydane zgodnie z powyższymi zaleceniami, wykorzystywanie emblematu przez jednostki komercyjne na ich własnych materiałach w celu pokazania wsparcia dla światowego dziedzictwa jest zabronione. Komitet uznaje, że każda osoba, organizacja czy przedsiębiorstwo może publikować lub produkować wszystko, co ma związek z dobrami światowego dziedzictwa, jednak autoryzowane użycie w tych działaniach emblematu światowego dziedzictwa pozostaje w wyłącznej decyzji Komitetu, zgodnie z *Wytycznymi i zasadami*.
- e) Pozwolenie na użycie emblematu przez inne podmioty może być wydane, wówczas gdy podjęte działania wiążą się bezpośrednio z dobrami światowego dziedzictwa. Dodatkowo wymagana jest zgoda władz kraju, którego to dotyczy.
- f) W przypadkach, kiedy użycie emblematu nie wiąże się z konkretnym dobrem światowego dziedzictwa, takich jak seminaria i/lub warsztaty dotyczące tematów naukowych lub technik konserwatorskich, użycie emblematu może być zaaprobowane zgodnie z *Wytycznymi i zasadami*. W takich przypadkach prośba powinna zawierać uzasadnienie wykazujące celowość działania z punktu widzenia *Konwencji*.
- g) Pozwolenie na użycie emblematu nie powinno być wydawane biuram podróży, liniom lotniczym oraz innym tego typu podmiotom działającym głównie w celach komercyjnych, poza sytuacjami wyjątkowymi i wtedy, gdy przedstawia wyraźne korzyści dla światowego dziedzictwa w ogóle lub dla poszczególnych dóbr światowego dziedzictwa. Prośby tego typu powinny spełniać wymogi opisane w *Wytycznych i zasadach* oraz uzyskać akceptację właściwych władz krajowych.

Sekretariat nie może przyjąć żadnej reklamy, żadnej podróży lub innej propozycji promocyjnej od biur podróży lub innych podobnych agencji na wymianę lub w miejsce zapłaty za użycie emblematu.

- h) W przypadkach, gdy spodziewane są korzyści ekonomiczne, Sekretariat powinien zadbać o to, aby Fundusz Światowego Dziedzictwa otrzymał odpowiednią część wpływów i zawrzeć kontrakt lub innego typu umowę, która określi warunki realizacji projektu i zagwarantuje wpływy do Funduszu. W każdym przypadku komercyjnego użycia emblematu, czas i wszystkie inne koszty związane z zaangażowaniem personelu wskazanego przez Sekretariat oraz, jeżeli zajdzie taka potrzeba, innych recenzentów jakiegokolwiek z inicjatyw poza nominalną muszą być w pełni pokryte przez podmiot ubiegający się o zgodę na użycie emblematu.

Wzywa się również władze krajowe do zapewnienia, aby dobra z terenu danego kraju lub Fundusz Światowego Dziedzictwa miały sprawiedliwy udział w dochodach i do udokumentowania charakteru porozumienia, które określa zasady prowadzenia projektu i podział zysków.

- i) Jeżeli dla wytworzenia produktów, które Sekretariat uważa za niezbędne, konieczne jest pozyskanie sponsorów, wybór partnera lub partnerów powinien być zgodny z kryteriami określonymi w *Dyrektywach dotyczących współpracy UNESCO z prywatnymi pozabudżetowymi źródłami finansowania* [Directives concerning UNESCO's co-operation with private extra-budgetary funding sources (Aneks do decyzji 149 EX/Dec. 7.5)] i w *Wytycznych dotyczących mobilizowania prywatnych funduszy i kryteriach wyboru potencjalnych partnerów* [Guidelines for mobilizing private funds and criteria for selecting potential partners] oraz z innymi zasadami dotyczącymi pozyskiwania funduszy, które Komitet może przyjąć w przyszłości. Zapotrzebowanie na te produkty powinno być wyjaśnione i uzasadnione w takiej formie pisemnej, jakiej będzie wymagała zgoda wydawana w sposób określony przez Komitet.

Directives concerning UNESCO's co-operation with private extra-budgetary funding sources (Aneks do decyzji 149 EX/Dec. 7.5) i Guidelines for mobilizing private funds and criteria for selecting potential partners (Aneks do decyzji 156 EX/Dec. 9.4)

VIII.F Procedura uzyskania pozwolenia na stosowanie emblematu światowego dziedzictwa

Zwykła zgoda władz krajowych

276. Władze krajowe mogą przyznać prawo do użycia emblematu podmiotowi krajowemu, jedynie wtedy, gdy realizowany przez niego krajowy bądź międzynarodowy projekt dotyczy dóbr światowego dziedzictwa leżących na terytorium danego państwa. Decyzja wydana przez władze krajowe powinna być zgodna z *Wytycznymi i zasadami*.

277. Prosi się Państwa-Strony o dostarczenie do Sekretariatu danych (nazwy i adresu) władz odpowiedzialnych za kwestie związane ze stosowaniem emblematu.

List okólny z 14 kwietnia 1999 r.

<http://whc.unesco.org/circs/circ99-4e.pdf>

Zgoda wymagająca kontroli jakości

278. Każdy inny wniosek o pozwolenie na użycie emblematu powinien być zgodny z następującą procedurą:

- a. Prośba określająca cel, czas trwania i zakres terytorialny użycia emblematu, powinna być skierowana do dyrektora Centrum Światowego Dziedzictwa.

- b. Dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa jest upoważniony do wydania zgody na użycie emblematu zgodnie z *Wytycznymi i zasadami*. W przypadkach nieprzewidzianych lub w niewystarczający sposób opisanych w *Wytycznych i zasadach*, dyrektor kieruje sprawę do osoby przewodniczącej Komitetowi, która w trudniejszych przypadkach może poprosić Komitet o ostateczną decyzję. Doroczny raport na temat przyznanych pozwoleń na użycie emblematu będzie dostarczany Komitetowi Światowego Dziedzictwa.
- c. Zgoda na użycie emblematu w przypadku większych produktów szeroko dystrybuowanych w nieograniczonym czasie jest uwarunkowana zawarciem przez producenta umowy z zainteresowanymi krajami oraz z zatwierdzeniem przez nie tekstów i ilustracji przedstawiających dobra znajdujące się na ich terytorium i dostarczeniem potwierdzenia spełnienia tych warunków. Działania te nie mogą obciążać Sekretariatu żadnymi kosztami. Tekst wymagający zatwierdzenia powinien być dostarczony w jednym z oficjalnych języków Komitetu lub w języku kraju, którego sprawa dotyczy. Przykładowy wzór dokumentu, który może być wykorzystany przez Państwa-Strony do autoryzacji użycia emblematu przez osoby trzecie przedstawiono poniżej.

Formularz zezwolenia:

[Nazwa odpowiedzialnej krajowej instytucji], oficjalnie uznana jako instytucja odpowiedzialna za akceptację treści tekstów i fotografii dotyczących dóbr światowego dziedzictwa położonych na terytorium [nazwa państwa], niniejszym potwierdza [nazwa producenta], że tekst i fotografie, które zostały dostarczone dla [nazwa dobra], będącego dobrem (dobra) światowego dziedzictwa [zostały zatwierdzone], [zostały zatwierdzone, pod warunkiem dokonania następujących zmian], [nie zostały zatwierdzone].

(w razie potrzeby usunąć niepotrzebne hasła i dostarczyć poprawioną wersję lub zatwierdzoną listę poprawek).

Uwagi:

Zaleca się, by każda strona tekstu była parafowana przez przedstawiciela kompetentnej instytucji.

Władze krajowe mają miesiąc na wydanie zezwolenia od momentu wpłynięcia wniosku. Po upływie tego czasu wnioskodawca może uznać treść za zatwierdzoną, o ile władze krajowe pisemnie nie poproszą o dłuższy czas na podjęcie decyzji.

Dla wygody obu stron, tekst powinien być przedstawiony władzom krajowym w jednym z dwóch oficjalnych języków Komitetu, lub w oficjalnym języku (lub w jednym z oficjalnych języków) kraju, na terenie którego znajduje się dobro.

- d) Po rozpatrzeniu i zatwierdzeniu wniosku, Sekretariat może zawrzeć z partnerem porozumienie.
- e) Jeżeli dyrektor Centrum Światowego Dziedzictwa stwierdza, że proponowane wykorzystanie emblematu jest nie do zaakceptowania, Sekretariat zobowiązany jest do poinformowania o tej decyzji ubiegającą się stronę w formie pisemnej.

VIII.G Prawo Państw-Stron do sprawowania kontroli jakości

279. Wydawanie zgody na użycie emblematu jest ściśle związane z wymogiem, aby władze krajowe kontrolowały jakość produktów, na których miałyby być umieszczony emblemat.

- a) Państwa-Strony *Konwencji* są jedynymi podmiotami uprawnionymi do zatwierdzania treści (zdjęć i tekstu) wszelkich produktów opatrzonych emblematem światowego dziedzictwa, dotyczących dóbr znajdujących się na

ich terytorium.

- b) Państwa-Strony, które na mocy prawa chronią emblemat muszą kontrolować jego stosowanie.
- c) Inne Państwa-Strony mogą wybrać do skontrolowania proponowane użycia emblematu lub zgłosić taką propozycję kontroli do Sekretariatu. Państwa-Strony są zobowiązane do wybrania kompetentnych władz krajowych i do poinformowania Sekretariatu o tym, czy chcą sprawdzić propozycje, czy też zidentyfikować nieprawidłowe stosowanie emblematu. Sekretariat prowadzi listę kompetentnych władz krajowych.

IX. ŹRÓDŁA INFORMACJI

IX.A Informacje archiwizowane przez Sekretariat

280. Sekretariat prowadzi bazy danych zawierające wszystkie dokumenty Komitetu Światowego Dziedzictwa i Zgromadzeń Ogólnych Państw-Stron *Konwencji światowego dziedzictwa*. Bazy danych są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/statutorydoc>
281. W miarę możliwości, Sekretariat zapewnia archiwizację kopii *list informacyjnych*, wniosków o wpis na *Listę światowego dziedzictwa*, wraz z kopiami map i informacji dotyczących sprawy, dostarczonych przez Państwa-Strony w postaci drukowanej i elektronicznej. Sekretariat również organizuje archiwizowanie informacji dotyczących wpisanych dóbr, takich jak oceny i inne dokumenty organizacji doradczych, wszelka korespondencja i raporty otrzymane od Państw-Stron (w tym raporty dotyczące *monitoringu kontrolnego* i sprawozdań okresowych), oraz korespondencja i materiały od Sekretariatu i Komitetu Światowego Dziedzictwa.
282. Archiwizowane materiały będą trzymane w formie odpowiedniej dla długotrwałego przechowywania. Zostanie zapewniona stosowna powierzchnia magazynowa do przechowywania kopii papierowych i elektronicznych. Zostaną podjęte działania, aby na żądanie kopie mogły być dostarczone Państwom-Stronom.
283. Wnioski dóbr wpisanych na *Listę światowego dziedzictwa* przez Komitet będą dostępne do wglądu. Nalega się aby Państwa-Strony umieściły kopie wniosków na własnych stronach internetowych i poinformowały o tym Sekretariat. Państwa-Strony przygotowujące wnioski mogą zechcieć skorzystać z takich informacji jako wskazówek w wyłanianiu i opracowaniu dokumentacji dóbr znajdujących się na ich terytorium.
284. Oceny każdej kandydatury, dokonane przez organizacje doradcze i decyzje Komitetu dotyczące wniosku są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/advisorybodies>

IX.B Szczegółowe informacje dla członków Komitetu Światowego Dziedzictwa i pozostałych Państw-Stron

285. Sekretariat posiada dwie listy adresów korespondencji elektronicznej: jedna dla członków Komitetu (wh-committee@unesco.org), druga dla wszystkich Państw-Stron (wh-states@unesco.org). Prosi się Państwa-Strony o dostarczenie wszystkich koniecznych adresów e-mail w celu stworzenia takich list. Elektroniczne listy adresów uzupełniają, ale nie zastępują tradycyjnych środków informowania Państw-Stron, umożliwiając Sekretariatowi przekazywanie w odpowiednim czasie informacji o dostępnych dokumentach, zmianach w organizacji spotkań i innych sprawach dotyczących członków Komitetu i pozostałych Państw-Stron.
286. Listy okólne do Państw-Stron są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/circularletters>

Sekretariat prowadzi dodatkowy adres internetowy, do którego dostęp z sieci publicznej jest ograniczony; zawiera on szczegółowe informacje skierowane do członków Komitetu, pozostałych Państw-Stron i organizacji doradczych.

287. Sekretariat prowadzi również bazę danych zawierającą decyzje Komitetu i rezolucje Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron. Są one dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/decisions> Decyzja 28 COM 9

IX.C. Informacje i publikacje ogólnodostępne

288. Sekretariat zapewnia dostęp do informacji oznaczonych jako ogólnodostępne i nieobjęte prawami autorskimi na temat dóbr światowego dziedzictwa i innych związanych z nimi zagadnień.
289. Informacje dotyczące zagadnień związanych ze światowym dziedzictwem są dostępne na stronie internetowej Sekretariatu (<http://whc.unesco.org>) i na stronach internetowych organizacji doradczych oraz w bibliotekach. Listę baz danych dostępnych w sieci i linki do odpowiednich stron internetowych umieszczono w bibliografii.
290. Sekretariat wydaje różnorodne publikacje związane ze światowym dziedzictwem, m.in. *Listę światowego dziedzictwa*, *Listę dóbr światowego dziedzictwa w zagrożeniu*, *Krótki opis dóbr światowego dziedzictwa* [Brief Discriptions of World Heritage Properties], serię *Dokumenty Światowego Dziedzictwa* [World Heritage Papers], biuletyny i broszury. Ponadto, tworzone są materiały informacyjne skierowane do ekspertów i szerokiego odbiorcy. Lista publikacji światowego dziedzictwa znajduje się w bibliografii i pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/publications>.

Materiały informacyjne są rozprowadzane bezpośrednio lub przez krajową i międzynarodową sieć dystrybucyjną stworzoną przez Państwa-Strony lub partnerów światowego dziedzictwa.

ANEKSY

MODEL INSTRUMENTU RATYFIKACJI / AKCEPTACJI

ZWAŻYWSZY, że *Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego* została przyjęta 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną UNESCO podczas swojej siedemnastej sesji,

NINIEJSZYM Rząd
z powyższą *Konwencją*

po zapoznaniu się

[ratyfikuje

[akceptuje

i podejmuje się sumiennie wykonać postanowienia w niej zawarte.

NA DOWÓD CZEGO, podpisałem i opieczetowałem ten dokument.

Złożono w dnia 20.....

(Pieczętka)

Podpis Głowy Państwa,
Premiera lub
Ministra Spraw Zagranicznych

-
- Model instrumentu ratyfikacji/akceptacji jest dostępny na stronie internetowej Centrum Światowego Dziedzictwa pod adresem: <http://whc.unesco.org/en/modelratification>
 - Oryginalna, podpisana wersja wypełnionego formularza powinna być wysłana, najlepiej razem z oficjalnym tłumaczeniem na język angielski lub francuski, do: Director-General, UNESCO, 7 place de Fontenoy, 75352 Paryż 07 SP, Francja

MODEL INSTRUMENTU AKCESJI

ZWAŻYWSZY, że *Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego* została przyjęta 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną UNESCO podczas swojej siedemnastej sesji,

NINIEJSZYM Rząd po zapoznaniu się z powyższą *Konwencją* równocześnie przystępuje do niej i podejmuje się sumiennie wykonać postanowienia w niej zawarte.

NA DOWÓD CZEGO, podpisałem i opieczetowałem ten dokument.

Złożono w dnia 20..... .

(Pieczętka)

*Podpis Głowy Państwa,
Premiera lub
Ministra Spraw Zagranicznych*

-
- Model instrumentu przystąpienia jest dostępny na stronie internetowej Centrum Światowego Dziedzictwa pod adresem: <http://whc.unesco.org/en/modelratification>
 - Oryginalna, podpisana wersja wypełnionego formularza powinna być wysłana, najlepiej razem z oficjalnym tłumaczeniem na język angielski lub francuski, do: Director-General, UNESCO, 7 place de Fontenoy, 75352 Paryż 07 SP, Francja

FORMULARZ ZGŁOSZENIA DOBRA NA LISTĘ INFORMACYJNĄ

PAŃSTWO STRONA:

DATA ZŁOŻENIA:

Zgłoszenie sporządzone przez:

Nazwisko:

Adres:

Instytucja:

E-mail:

Faks:

Telefon:

NAZWA DOBRA:

Kraj, województwo lub region:

Szerokość i długość geograficzna, lub współrzędne w układzie UTM:

OPIS:

Uzasadnienie wyjątkowej uniwersalnej wartości:

Spełniane kryteria (zob. paragraf 77 *Wytycznych operacyjnych*):

(Proszę zaznaczyć prostokąt odpowiadający proponowanemu kryteriom i uzasadnić każde z nich poniżej.)

(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)	(vi)	(vii)	(viii)	(ix)	(x)
-----	------	-------	------	-----	------	-------	--------	------	-----

Orzeczenie autentyczności i/lub integralności (zob. paragrafy 78-95 *Wytycznych operacyjnych*):

Porównanie z podobnymi dobrami:

(Porównanie powinno określić podobieństwa z innymi dobrami z *Listy światowego dziedzictwa* lub spoza niej i to co powoduje, że dobro wyróżnia się.)

- Formularz zgłoszenia dobra na *listę informacyjną* jest dostępny na stronie Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>
- Dodatkowe wytyczne do przygotowania *list informacyjnych* można znaleźć w paragrafach 62-67 *Wytycznych operacyjnych*.
- Przykład wypełnionego formularza zgłoszenia dobra na *listę informacyjną* można znaleźć pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>
- Wszystkie *listy informacyjne* zgłoszone przez Państwa-Strony są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>
- Oryginalny, podpisany egzemplarz wypełnionego formularza zgłoszenia dobra na *listę informacyjną*, w języku angielskim lub francuskim, powinien być przesłany na adres: UNESCO World Heritage Centre, 7 place de Fontenoy, 75352 Paryż 07 SP, Francja
- Zachęca się Państwa-Strony do przysyłania tych informacji również w formacie elektronicznym /dyskietka lub CD-ROM/ lub e-mailem na adres wh-tentativelists@unesco.org

**FORMULARZ ZGŁOSZENIA DOBRA NA LISTĘ
INFORMACYJNĄ W PRZYPADKU PRZYSZŁYCH KANDYDATUR
MIĘDZYNARODOWYCH WIELOCZĘŚCIOWYCH
I TRANSGRANICZNYCH**

PAŃSTWO STRONA:

DATA ZŁOŻENIA:

Zgłoszenie¹⁰ sporządzone przez:

Nazwisko:

E-mail:

Tytuł:

Adres:

Faks:

Instytucja:

Telefon:

1. a Nazwa przyszłej wieloczęściowej, wielokrajowej/transgranicznej kandydatury¹¹:

1. b Inne zaangażowane Państwo-Strona (Państwa-Strony):

1. c Nazwa(y) części składowej(ych) z danego kraju:

1. d Kraj, województwo lub region:

1. e Szerokość i długość geograficzna lub współrzędne w układzie UTM (Universal Transverse Mercator):

2. a Krótki opis przyszłej międzynarodowej, wieloczęściowej/transgranicznej kandydatury¹²:

2. b Opis części składowych:

3. Uzasadnienie wyjątkowej uniwersalnej wartości¹³ przyszłej kandydatury jako całości:

(Wstępne określenie wartości przyszłej kandydatury, która zasługuje na wpis na *Listę Światowego Dziedzictwa* jako całość)

¹⁰ To zgłoszenie będzie ważne tylko wtedy, jeśli wszystkie państwa wskazane w sekcji 1. b prześlą swoje zgłoszenia.

¹¹ Tekst zamieszczony w tej sekcji powinien być identyczny we wszystkich zgłoszeniach Państw-Stron, których to dotyczy i które są zaangażowane w przedstawienie przyszłej międzynarodowej wieloczęściowej/transgranicznej kandydatury.

¹² W przypadku wieloczęściowych dóbr międzynarodowych oraz dóbr transgranicznych jakakolwiek modyfikacja będzie wymagała zgody wszystkich Państw-Stron, których to dotyczy.

¹³ W przypadku wieloczęściowych dóbr międzynarodowych oraz dóbr transgranicznych jakakolwiek modyfikacja będzie wymagała zgody wszystkich Państw-Stron, których to dotyczy.

3.a Spełniane kryteria¹⁴ (zob. paragraf 77 *Wytycznych operacyjnych*):

(Należy zaznaczyć prostokąt odpowiadający proponowanym kryteriom i uzasadnić poniżej każde z nich.)

(i)	(ii)	(iii)	(iv)	(v)	(vi)	(vii)	(viii)	(ix)	(x)
-----	------	-------	------	-----	------	-------	--------	------	-----

3. b Orzeczenie autentyczności i/lub integralności (zob. paragrafy 79-95 *Wytycznych operacyjnych*):

3.c.1 Uzasadnienie wyboru części składowych przyszłej kandydatury jako całości:

3.c.2 Porównanie z podobnymi dobrami¹⁵:

(Porównanie powinno określić podobieństwa z innymi dobrami, wpisanymi lub nie na *Listę światowego dziedzictwa* oraz to, co sprawiło, że przyszła kandydatura posiada wyjątkowy charakter.)

-
- Formularz zgłoszenia dobra na *listę informacyjną* jest dostępny na stronie Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>
 - Dodatkowe wytyczne do przygotowania *list informacyjnych* można znaleźć w paragrafach 62-67 *Wytycznych operacyjnych*.
 - Przykład wypełnionego formularza zgłoszenia dobra na *listę informacyjną* można znaleźć pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>
 - Wszystkie *listy informacyjne* zgłoszone przez Państwa-Strony są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/tentativelists>
 - Oryginalny, podpisany egzemplarz wypełnionego formularza zgłoszenia dobra na *listę informacyjną*, w języku angielskim lub francuskim, powinien być przesłany na adres: UNESCO World Heritage Centre, 7 place de Fontenoy, 75352 Paryż 07 SP, Francja
 - Zachęca się Państwa-Strony do przysyłania tych informacji również w formacie elektronicznym /dyskietka lub CD-Rom/ lub e-mailem na adres wh-tentativelists@unesco.org

¹⁴ W przypadku wieloczęściowych dóbr międzynarodowych oraz dóbr transgranicznych jakakolwiek modyfikacja będzie wymagała zgody wszystkich Państw-Stron, których to dotyczy.

¹⁵ W przypadku wieloczęściowych dóbr międzynarodowych oraz dóbr transgranicznych jakakolwiek modyfikacja będzie wymagała zgody wszystkich Państw-Stron, których to dotyczy.

WYTYCZNE DOTYCZĄCE WPISYWANIA OKREŚLONYCH TYPÓW DÓBR NA LISTĘ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA¹⁶

Lista studiów tematycznych opracowanych przez ICOMOS jest dostępna pod następującym adresem:
<http://www.icomos.org/studies>

Lista studiów tematycznych opracowanych przez IUCN jest dostępna pod następującym adresem:
http://www.iucn.org/about/work/programmes/wcpa_worldheritage/wheritage_pub/

WPROWADZENIE

1. Aneks ten zawiera informacje na temat określonych typów dóbr, wyodrębnionych w celu pomocy Państwom-Stronom w przygotowywaniu wniosków o wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*. Poniższe informacje stanowią wytyczne, które powinny być używane razem z uwzględnieniem treści rozdziału II *Wytycznych operacyjnych*, który zawiera kryteria wpisu dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*.
2. Komitet przyjął wnioski ze spotkań eksperckich dotyczących krajobrazów kulturowych, miast, kanałów i szlaków (część I poniżej).
3. Odniesienia do raportów z pozostałych spotkań eksperckich, o które poprosił Komitet Światowego Dziedzictwa w ramach *Globalnej strategii na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa* znajdują się w części II aneksu.
4. W części III została zamieszczona lista różnych studiów porównawczych i tematycznych przygotowanych przez organizacje doradcze.

I. KRAJOBRAZY KULTUROWE, MIASTA, KANAŁY I SZLAKI

5. Komitet Światowego Dziedzictwa określił i zdefiniował kilka szczególnych typów dóbr kulturowych i przyrodniczych, i przyjął szczególne wytyczne w celu ułatwienia oceny takich dóbr w trakcie wyłaniania kandydatur i opracowywania wniosków o wpis na *Listę światowego dziedzictwa*. Chociaż jest bardzo prawdopodobne, że inne mogą być dodane w późniejszym czasie, jak dotąd wytyczne obejmują następujące kategorie:
 - a) krajobrazy kulturowe;
 - b) miasta historyczne i centra miast historycznych;
 - c) kanały zabytkowe;
 - d) szlaki dziedzictwa.

¹⁶ Komitet może w przyszłości opracować dodatkowe wytyczne dla innych typów dóbr.

KRAJOBRAZY KULTUROWE¹⁷

Definicja

6. Krajobrazy kulturowe są dobrami kulturowymi i reprezentują “wspólne dzieła przyrody i człowieka” określone w artykule 1 *Konwencji*. Są one ilustracją ewolucji społeczności ludzkiej i osadnictwa na przestrzeni czasu, zachodzącej pod wpływem ograniczeń fizycznych i/lub możliwości, jakie zapewnia środowisko naturalne oraz pod wpływem nakładających się sił społecznych, ekonomicznych i kulturowych zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych.
7. Powinny być wybierane zarówno w oparciu o ich *wyjątkową uniwersalną wartość*, jak i ich reprezentatywność z punktu widzenia jasno zdefiniowanych regionów geograficzno-kulturowych oraz z powodu ich możliwości ukazania zasadniczych i wyróżniających elementów kulturowych tychże regionów.
8. Termin „krajobraz kulturowy” obejmuje różnorodność przejawów wzajemnych relacji [oddziaływania] pomiędzy człowiekiem a środowiskiem przyrodniczym.
9. Krajobrazy kulturowe często odzwierciedlają określone sposoby [techniki] zrównoważonego użytkowania terenu, biorąc pod uwagę charakterystykę i ograniczenia środowiska naturalnego, w którym powstały, oraz szczególny duchowy związek człowieka z naturą. Ochrona krajobrazów kulturowych może mieć wkład w nowoczesne sposoby zrównoważonego użytkowania terenu i może pielęgnować i wzbogacać wartości przyrodnicze krajobrazu. Ciągłość istnienia tradycyjnych form użytkowania terenu wspomaga różnorodność biologiczną w wielu regionach świata. Ochrona tradycyjnych krajobrazów kulturowych jest dlatego pomocna w zachowaniu różnorodności biologicznej.

Definicje i kategorie

10. Krajobrazy kulturowe dzielą się na trzy główne kategorie, mianowicie:
 - i) Najłatwiejszy do określenia jest jednoznacznie zdefiniowany **krajobraz zaprojektowany i stworzony świadomie przez człowieka**. Obejmuje on ogrody i parki krajobrazowe stworzone z pobudek estetycznych, które są często (ale nie zawsze) powiązane z budynkami i zespołami zabytkowymi o charakterze religijnym lub innym.
 - ii) Druga kategoria to **krajobraz, który rozwinął się samoistnie**. Wynika on z imperatywów społecznych, ekonomicznych, administracyjnych lub religijnych i rozwinął swoją obecną formę w powiązaniu ze środowiskiem przyrodniczym oraz w odpowiedzi na nie. Takie krajobrazy odzwierciedlają proces ewolucji w swoich formach i cechach. Dzielą się one na dwie podkategorie:
 - Krajobraz reliktowy (lub skamieniały) to taki, w którym proces ewolucji został zakończony w pewnym momencie w przeszłości, zarówno gwałtownie, jak i przez pewien okres czasu. Jego istotne, wyróżniające cechy są jednak ciągle widoczne w formie materialnej.
 - Krajobraz kontynuowany to taki, który zachował aktywną rolę społeczną we współczesnym społeczeństwie mającym ścisły związek z tradycyjnym stylem życia, i w którym proces ewolucji ciągle postępuje. Jednocześnie pokazuje on istotne materialne dowody swojej ewolucji zachodzącej na przestrzeni czasu.

¹⁷ Tekst ten został przygotowany przez grupę ekspercką zajmującą się krajobrazami kulturowymi (La Petite Pierre, Francja, 24-26 października 1992 r.) (zob. dokument *WHC-92/CONF.202/10/Add*). Tekst był następnie zatwierdzony do włączenia do *Wytycznych operacyjnych* przez Komitet Światowego Dziedzictwa w trakcie 16. sesji (Santa Fe, 1992) (zob. dokument *WHC-92/CONF.002/12*).

- iii) Ostatnia kategoria to **krajobraz kulturowy asocjacyjny** [skojarzeniowy]. Wpis takich krajobrazów na *Listę światowego dziedzictwa* jest uzasadniony raczej przez wartość silnych powiązań religijnych, artystycznych lub kulturowych z elementami przyrodniczymi niż przez kulturowe dowody materialne, które mogą być nieistotne lub nawet nieobecne.

Wpis krajobrazów kulturowych na *Listę światowego dziedzictwa*

- 11. Zasób krajobrazów kulturowych możliwych do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* jest powiązany z ich funkcjonalnością i czytelnością. W każdym przypadku, wybrany obszar musi być na tyle istotny [zasobny], aby odpowiednio reprezentować całokształt krajobrazu kulturowego, który ilustruje. Nie powinno się wykluczać możliwości desygnowania długich linearnych obszarów, które reprezentują istotne kulturowo sieci transportowe i komunikacyjne.
- 12. Ogólne kryteria [zasady] ochrony i zarządzania [dziedzictwem] są w równym stopniu właściwe dla krajobrazów kulturowych. Jest istotne, aby zwrócić należną uwagę na pełen zbiór wartości zarówno kulturowych, jak i przyrodniczych istniejących w krajobrazie. Wniosek o wpis na *Listę* powinien być przygotowany we współpracy z lokalnymi społecznościami i za pełną ich zgodą.
- 13. Istnienie kategorii „krajobraz kulturowy”, wpisywanych na *Listę światowego dziedzictwa* na podstawie kryteriów określonych w paragrafie 77 *Wytycznych operacyjnych*, nie wyklucza możliwości kontynuacji wpisywania dóbr o wyjątkowym znaczeniu w relacji do obu kryteriów, kulturowych i przyrodniczych (zob. definicja dóbr mieszanych przedstawiona w paragrafie 46). W takich przypadkach ich *wyjątkowa uniwersalna wartość* musi być uzasadniona z wykorzystaniem obu zestawów kryteriów.

MIASTA HISTORYCZNE I CENTRA MIAST HISTORYCZNYCH¹⁸

Definicje i kategorie

- 14. Grupy budynków miejskich kwalifikujących się do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* zaliczają się do trzech głównych kategorii:
 - i) **miasta, które nie są już zamieszkałe**, ale które dają niezmienną archeologiczną świadectwo przeszłości; to ogólnie satysfakcjonuje kryterium autentyczności, a ich stan zachowania może być relatywnie łatwo kontrolowany;
 - ii) **miasta historyczne, które są ciągle zamieszkałe** i które, z powodu swojej natury, rozwinęły się i będą nadal się rozwijały pod wpływem zmian społeczno-ekonomicznych i kulturowych; to sytuacja, która sprawia, że ocena ich autentyczności jest trudniejsza, a polityka konserwatorska bardziej skomplikowana;
 - iii) **nowe miasta dwudziestego wieku**, które paradoksalnie mają coś wspólnego z obu wyżej wymienionymi kategoriami: podczas gdy ich pierwotna organizacja urbanistyczna jest jasno określona, a autentyczność niekwestionowana to ich przyszłość jest niepewna, ponieważ rozwój jest w dużej mierze nieprzewidywalny.

Wpis miast historycznych i centrów miast historycznych na *Listę światowego dziedzictwa*

- 15. Znaczenie miast historycznych i centrów miast historycznych może być rozpatrywane pod kątem czynników zasygnalizowanych poniżej:

¹⁸ Tekst ten został włączony do wersji *Wytycznych operacyjnych* ze stycznia 1987 r. po omówieniu przez Komitet w trakcie 18. sesji (Buenos Aires, 1984) wniosków *Spotkania ekspertów w sprawie miast historycznych*, zorganizowanego przez ICOMOS w Paryżu w dniach 5-7 września 1984 r.

(i) Miasta już niezamieszkałe

Ocena miast, które nie są już zamieszkałe nie następuje żadnych specjalnych trudności innych niż te, związane ogólnie z dobrami archeologicznymi; kryteria, które wymagają unikatowości lub przykładowego charakteru doprowadziły do wyboru grupy budynków wartych uwagi ze względu na ich czystość stylową, z powodu koncentracji obiektów zabytkowych, lub niekiedy z powodu znaczenia powiązań historycznych. W przypadku miejsc archeologicznych na obszarach zurbanizowanych ważne jest, aby były wpisane jako integralne zespoły. Grupa zabytków lub mała grupa budynków nie jest wystarczająca, aby sugerować liczne i złożone funkcje miasta, które przestało istnieć; pozostałości takiego miasta, jeśli tylko możliwe, powinny być zachowane w całości wraz z naturalnym otoczeniem.

(ii) Miasta historyczne zamieszkałe

W przypadku miast historycznych zamieszkałych liczne trudności w większości wynikają z delikatności tkanki urbanistycznej (która w wielu przypadkach została poważnie zakłócona z momentem nastania ery industrialnej) i z niekontrolowanej prędkości, z jaką zostało zurbanizowane ich otoczenie. Aby kwalifikować się do wpisu, miasta muszą być rozpoznawalne z powodu ich wartości architektonicznych. Nie powinny być rozpatrywane tylko na gruncie intelektualnym z powodu roli, którą mogły być odegrać w przeszłości lub ich wartości jako symboli historycznych na podstawie kryterium (vi) wpisu dóbr kulturowych na *Listę światowego dziedzictwa* (zob. paragraf 77 (vi) *Wytycznych operacyjnych*). Aby kwalifikować się do wpisu na *Listę*, organizacja przestrzenna, struktura, materiały, formy i, gdzie to możliwe, funkcje grupy budynków powinny zasadniczo odzwierciedlać cywilizację lub sukcesję kolejnych cywilizacji, które były powodem nominowania dobra. Można tutaj wyróżnić cztery kategorie:

- a) Miasta typowe dla określonego okresu lub kultury, które zachowały się prawie w całości i które pozostały w dużym zakresie nienaruszone przez późniejszy rozwój. W tym przypadku dobrem, które może być wpisane na *Listę* jest całe miasto razem z jego otoczeniem. Otoczenie również musi być pod ochroną;
- b) Miasta, które ewoluowały zgodnie z charakterystycznymi kierunkami i zachowały, niekiedy pośród wyjątkowego otoczenia przyrodniczego, organizację przestrzenną i strukturę, typowe dla kolejnych etapów ich historii. W tym przypadku czytelnie wyodrębniona część historyczna ma pierwszeństwo nad środowiskiem współczesnym;
- c) “Centra historyczne”, które obejmują dokładnie ten sam obszar, co miasta historyczne i są obecnie otoczone miastami nowoczesnymi. Konieczne jest wytyczenie precyzyjnych granic dobra w ich najszerszym historycznym zasięgu i wprowadzenie odpowiednich przepisów dotyczących ich bezpośredniego otoczenia;
- d) Sektory, obszary lub odrębne zespoły, które nawet w stanie szczątkowym, w jakim przetrwały dają spójny obraz charakteru nieistniejącego miasta historycznego. W takich przypadkach obszary i budynki, które przetrwały powinny nieść wystarczające świadectwo dawnej całości.

Centra historyczne i obszary historyczne powinny być wpisywane na *Listę* tylko wtedy, gdy zawierają dużą ilość historycznych budynków o znaczeniu zabytkowym, które w sposób bezpośredni wskazują charakterystyczne cechy miasta o wyjątkowej wartości. Nie powinno się zachęcać do nominowania kilku izolowanych i niepowiązanych budynków, które same w sobie miałyby stanowić miasto, którego tkanka urbanistyczna przestała być rozpoznawalna.

Jednak pozostawia się możliwość zgłaszania wniosków dotyczących dóbr, które zajmują ograniczoną przestrzeń, ale miały duży wpływ na historię planowania miast. W takich przypadkach, wniosek powinien jasno stwierdzać, że do wpisu jest przeznaczona grupa zabytkowych obiektów i że miasto jest wymieniane tylko pobocznie jako miejsce, gdzie zlokalizowane jest dobro. Podobnie, jeśli

budynek wyraźnie o *wyjątkowej uniwersalnej wartości* jest zlokalizowany w poważnie zdegradowanym lub niewystarczająco reprezentatywnym otoczeniu urbanistycznym, to powinien być oczywiście wpisany bez żadnych konkretnych odniesień do miasta.

(iii) Nowe miasta dwudziestego wieku

Trudno jest ocenić jakość nowych miast dwudziestego wieku. Czas pokaże, które z nich będą najlepiej służyły jako przykłady współczesnego planowania miast. Poza wyjątkowymi sytuacjami, rozpatrywanie wniosków tych miast powinno być odroczone.

W obecnych warunkach, raczej należy dać pierwszeństwo wpisom na *Listę światowego dziedzictwa* małych i średnich obszarów miejskich, które są w stanie podolać jakimkolwiek potencjalnemu wzrostowi niż wpisom wielkich metropolii, w których przypadku trudno jest przygotować wystarczająco kompletne informacje i dokumentację, która może być uznana za satysfakcjonującą podstawę wpisu takiego obszaru jako całości.

Ze względu na wpływ, jaki może mieć wpis miasta na *Listę światowego dziedzictwa* na jego przyszłość, takie zgłoszenia powinny być wyjątkiem. Wpis na *Listę* oznacza, że zostały już podjęte środki prawne i administracyjne w celu zapewnienia ochrony grupie budynków i ich otoczeniu. Odpowiednia świadomość tej części populacji, której to dotyczy, a bez której aktywnego udziału każdy plan konserwatorski byłby nieracjonalny, jest również niezbędna.

KANAŁY ZABYTKOWE

16. Pojęcie „kanały” zostało szczegółowo omówione w raporcie ze *Spotkania eksperckiego dotyczącego kanałów zabytkowych* (Kanada, wrzesień 1994)¹⁹.

Definicja

17. Kanał to skonstruowana przez człowieka droga wodna. Może być *wyjątkowej uniwersalnej wartości* z punktu widzenia historii lub technologii, zarówno ze względu na swoje własne wartości, jak i jako wyjątkowy przykład reprezentatywny dla danej kategorii dobra kulturowego. Kanał może być dziełem monumentalnym, elementem definiującym linearny krajobraz kulturowy lub integralną częścią złożonego krajobrazu kulturowego.

Wpis kanałów zabytkowych na *Listę światowego dziedzictwa*

18. Autentyzm [dobra] zależy całościowo od [jego] wartości i relacji między tymi wartościami. Jedną wyróżniającą cechą kanałów jako elementów dziedzictwa jest ich ewolucja w czasie. Jest to związane z tym, jak był on wykorzystywany w różnych okresach czasu i z towarzyszącymi temu zmianami technologicznymi, jakim podlegał. Zakres tych zmian może stanowić element dziedzictwa.
19. Autentyzm i interpretacja historyczna kanałów obejmuje powiązanie między nieruchomością (przedmiotem *Konwencji*), ewentualnymi dobrami ruchomymi (łódzie, urządzenia nawigacyjne) oraz budowlami towarzyszącymi (mosty itp.) i krajobrazem.
20. Znaczenie kanałów może być rozpatrywane pod kątem technologicznym, ekonomicznym, społecznym i krajobrazowym, jak nakreślono poniżej:

(i) Technologia

¹⁹ Spotkanie eksperckie dotyczące „Kanałów zabytkowych” (Kanada, 15-19 września 1994) (zob. dokument *WHC-94/CONF.003/INF.10*) omawiane przez Komitet Światowego Dziedzictwa w trakcie 19-tej sesji (Berlin, Niemcy, 1995) (zob. dokument *WHC-95/CONF.203/16*).

Kanały mogą służyć różnym celom: nawadnianiu, nawigacji, obronie, pozyskiwaniu energii wodnej, łagodzeniu skutków powodzi, odwadnianiu terenu i dostarczaniu wody. Następujące obszary technologii mogą mieć znaczenie:

- a) obudowa i uszczelnianie kanałów wodnych;
- b) liniowe budowle inżynierskie w porównaniu z podobnymi elementami strukturalnymi w innych obszarach architektury i techniki;
- c) rozwój zaawansowania technologicznego metod konstrukcyjnych; i
- d) transfer technologii.

(ii) Gospodarka

Kanały mają wpływ na gospodarkę na wiele sposobów, np.: w kategoriach rozwoju gospodarczego i transportu towarów i ludzi. Kanały były pierwszymi sztucznymi szlakami efektywnego transportu ładunków masowych. Odgrywały one i nadal odgrywają kluczową rolę w rozwoju gospodarczym dzięki ich wykorzystaniu w nawadnianiu terenów. Następujące czynniki są istotne:

- a) budowanie państwowości;
- b) rozwój rolnictwa;
- c) rozwój przemysłu;
- d) wzrost dobrobytu;
- e) rozwój umiejętności inżynierskich stosowanych następnie w innych obszarach i działach przemysłu; oraz
- f) turystyka.

(iii) Czynniki społeczne

Budowanie kanałów miało, a ich eksploatacja nadal ma, konsekwencje społeczne:

- a) redystrybucja majątku mająca skutki społeczne i kulturowe; oraz
- b) przemieszczanie się ludności i interakcje grup kulturowych.

(iv) Krajobraz

Prace inżynierskie o tak dużej skali miały i mają nadal wpływ na krajobraz przyrodniczy. Towarzysząca im działalność przemysłowa i zmieniające się wzory osadnictwa powodują widoczne zmiany form i układów krajobrazowych.

SZLAKI DZIEDZICTWA

21. Pojęcie „szlaków” lub tras podróży kulturalnych było dyskutowane w trakcie spotkania eksperckiego pn. *Szlaki jako część naszego dziedzictwa kulturowego* (Madryt, Hiszpania, listopad 1994)²⁰.

²⁰ Spotkanie eksperckie *Szlaki jako część naszego dziedzictwa kulturowego* (Madryt, 24-25 listopada 1994 r.) (zob. dokument *WHC-94/CONF.003/INF.13*) omawiane przez Komitet Światowego Dziedzictwa w trakcie 19. sesji w Berlinie, 1995) (zob. dokument *WHC-95/CONF.203/16*).

Definicja

22. Pojęcie szlaków dziedzictwa okazuje się pojęciem bardzo bogatym i inspirującym. Oferuje dogodne ramy, w których znajdują miejsce wzajemne zrozumienie, pluralistyczne podejście do historii oraz kultura pokoju.
23. Szlak dziedzictwa jest złożony z elementów materialnych, których znaczenie kulturowe wywodzi się z wymiany i wielowymiarowego dialogu między krajami lub regionami, a to ilustruje interakcje zachodzące wzdłuż szlaku, w przestrzeni i w czasie.

Wpis szlaków dziedzictwa na *Listę światowego dziedzictwa*

24. Następujące punkty powinny być rozważone przy podejmowaniu decyzji czy szlak dziedzictwa kwalifikuje się do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*:
 - (i) Musi być przywołany wymóg posiadania *wyjątkowej uniwersalnej wartości*;
 - (ii) Pojęcie szlaków dziedzictwa:
 - opiera się na dynamice przemieszczania się i idei **wymiany** w połączeniu z **ciągłością** w przestrzeni i w czasie;
 - odnosi się do **całości**, gdzie szlak ma wartość nadrzędną nad sumą elementów, które go tworzą i za pomocą których uzyskał swoje znaczenie kulturowe;
 - podkreśla wymianę i dialog **między krajami lub między regionami**;
 - jest **wielowymiarowe**, obejmuje różnorodne aspekty rozwoju i dodawania znaczeń do głównej roli religijnej, handlowej, administracyjnej lub innej.
 - (iii) Szlak dziedzictwa może być rozważany jako szczególny, dynamiczny typ krajobrazu kulturowego, który dzięki niedawnym debatom został wprowadzony do *Wytycznych operacyjnych*.
 - (iv) Identyfikacja szlaku dziedzictwa jest oparta o zespół atutów i elementów materialnych, będących świadectwami znaczenia samego szlaku.
 - (v) Warunki autentyzmu mają być stosowane w odniesieniu do jego znaczenia oraz w stosunku do elementów tworzących szlak dziedzictwa. Będą brały pod uwagę czas trwania szlaku i ewentualnie – jak często jest obecnie wykorzystywany; jak również uzasadnione życzenia rozwoju wyrażane przez ludzi będących w zasięgu jego wpływu.

Te punkty będą rozważone w obrębie naturalnych granic szlaku oraz będą się odnosiły do jego wymiaru niematerialnego i symbolicznego.

II. RAPORTY ZE SPOTKAŃ REGIONALNYCH I TEMATYCZNYCH SPOTKAŃ EKSPERTSKICH

25. Komitet Światowego Dziedzictwa, w ramach *Globalnej strategii na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy Światowego Dziedzictwa*, prosi o organizację regionalnych i tematycznych spotkań eksperckich dotyczących różnych typów dóbr. Rezultaty tych spotkań mogą być wskazówką dla Państw-Stron w przygotowywaniu wniosków. Raporty ze spotkań przedstawione

wcześniej [do dyskusji i akceptacji] Komitetowi Światowego Dziedzictwa są dostępne pod następującym adresem internetowym: <http://whc.unesco.org/en/globalstrategy>.

III. STUDIA TEMATYCZNE I PORÓWNAWCZE OPRACOWANE PRZEZ ORGANIZACJE DORADCZE

26. Aby wypełnić swoje zobowiązania dotyczące oceny wniosków o wpis dóbr kulturowych i przyrodniczych oraz zapewnić kontekst dla prowadzonych ocen, organizacje doradcze opracowują studia porównawcze i tematyczne, często we współpracy z organizacjami partnerskimi i w różnych obszarach tematycznych.

Raporty te, z których większość jest dostępna pod odpowiednimi adresami internetowymi, obejmują:

Earth's Geological History – A Contextual Framework for Assessment of World Heritage Fossil Site Nominations (September 1996)

[Historia geologiczna Ziemi – ramy kontekstowe dla oceny wniosków o wpis na *Listę światowego dziedzictwa* miejsc ze skamielinami (wrzesień 1996)]

International Canal Monuments List (1996)

[Lista międzynarodowa kanałów zabytkowych (1996)]

<http://www.icomos.org/studies/canals-toc.htm>

World Heritage Bridges (1996)

[Mosty światowego dziedzictwa (1996)]

<http://www.icomos.org/studies/bridges.htm>

A Global Overview of Forest Protected Areas on the World Heritage List (September 1997)

[Ogólny przegląd leśnych obszarów chronionych na *Liście światowego dziedzictwa* (wrzesień 1997)]

<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/forests/>

A Global Overview of Wetland and Marine Protected Areas on the World Heritage List (September 1997)

[Ogólny przegląd podmokłych i morskich terenów chronionych na *Liście światowego dziedzictwa* (wrzesień 1997)]

<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/wetlands/>

Human Use of World Heritage Natural Sites (September 1997)

[Użytkowanie przez człowieka miejsc przyrodniczych światowego dziedzictwa (wrzesień 1997)]

<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/human/>

Fossil Hominid Sites (1997)

[Miejsca występowania skamielin istot człękoksztalnych (1997)]

<http://www.icomos.org/studies/hominid.htm>

The Urban Architectural Heritage of Latin America (1998)

[Architektoniczne dziedzictwo urbanistyczne Ameryki Łacińskiej (1998)]

<http://www.icomos.org/studies/latin-towns.htm>

Les Théâtres et les Amphithéâtres antiques (1999)

[Teatry i amfiteatry antyczne (1999)]

<http://www.icomos.org/studies/theatres.htm>

Railways as World Heritage Sites (1999)

[Linie kolejowe jako miejsca światowego dziedzictwa (1999)]

<http://www.icomos.org/studies/railways.htm>

A Global Overview of Protected Areas on the World Heritage List of Particular Importance for Biodiversity (November 2000)

[Ogólny przegląd obszarów chronionych na *Liście światowego dziedzictwa*, o szczególnym znaczeniu dla różnorodności biologicznej (listopad 2000)]

<http://www.unep-wcmc.org/wh/reviews/>

Les villages ouvriers comme éléments du patrimoine de l'industrie (2001)

[Wioski robotnicze jako część dziedzictwa przemysłowego (2001)]

<http://www.icomos.org/studies/villages-ouvriers.htm>

A Global Strategy for Geological World Heritage (February 2002)

[Strategia globalna na rzecz światowego dziedzictwa geologicznego (luty 2002)]

Rock-Art Sites of Southern Africa (2002)

[Miejsca sztuki naskalnej w Afryce południowej (2002)]

<http://www.icomos.org/studies/sarockart.htm>

AUTENTYZM W ODNIESIENIU DO KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

WPROWADZENIE

Aneks ten stanowi *“Dokument z Nara dotyczący autentyzmu”*, wstępnie sformułowany przez 45 uczestników *“Konferencji w Nara na temat autentyzmu w odniesieniu do Konwencji światowego dziedzictwa”*, która odbyła się w Nara, Japonia, 1-6 listopada 1994 r. Konferencja w Nara została zorganizowana we współpracy z UNESCO, ICCROM i ICOMOS.

Komitet Światowego Dziedzictwa przeanalizował raport ze spotkania w Nara na temat autentyzmu w trakcie 18. sesji (Phuket, Tajlandia, 1994) (zob. dokument WHC-94.CONF.003/16).

Kolejne spotkania eksperckie wzbogaciły pojęcie autentyzmu w relacji do *Konwencji światowego dziedzictwa* (zob. bibliografia *Wytycznych operacyjnych*).

I. DOKUMENT Z NARA DOTYCZĄCY AUTENTYZMU

Preambuła

1. *My, eksperci zgromadzeni w Nara (Japonia), chcielibyśmy wyrazić podziękowanie za atmosferę życzliwości i odwagę intelektualną władz japońskich oraz zorganizowanie w odpowiednim momencie forum, w trakcie którego mieliśmy możliwość zakwestionować konwencjonalne myślenie na polu konserwacji oraz omówić sposoby i metody poszerzania horyzontów w celu wprowadzenia do praktyki konserwatorskiej większego poszanowania dla różnorodności kulturowej i zróżnicowania dziedzictwa.*
2. *Chcielibyśmy również potwierdzić wagę ram dyskusji, które zapewniła prośba Komitetu Światowego Dziedzictwa, aby w trakcie oceny wyjątkowej uniwersalnej wartości dóbr kulturowych proponowanych do wpisu na Listę światowego dziedzictwa stosować test autentyzmu w sposób, który w pełni szanuje wartości społeczne i kulturowe wszystkich społeczeństw.*
3. *“Dokument z Nara dotyczący autentyzmu” został formułowany w duchu Karty Weneckiej z 1964 r.; opiera się na niej i ją rozwija w odpowiedzi na poszerzający się zakres problemów i rosnące zainteresowanie dziedzictwem kulturowym w naszym współczesnym świecie.*
4. *W świecie, który jest coraz bardziej poddawany działaniom globalizacji i uniformizacji, i w świecie, w którym poszukiwanie tożsamości kulturowej jest niekiedy prowadzone za pomocą agresywnego nacjonalizmu i tłumienia kultur mniejszości, zasadniczym wkładem wniesionym przez rozważanie autentyzmu w praktyce konserwatorskiej jest wyjaśnianie i podkreślanie zbiorowej pamięci ludzkości.*

Różnorodność kulturowa i zróżnicowanie dziedzictwa

5. *Różnorodność kultur i zróżnicowanie dziedzictwa w naszym świecie jest niezastąpionym źródłem*

bogactwa duchowego i intelektualnego całego rodzaju ludzkiego. Ochrona oraz budowanie różnorodności kulturowej i zróżnicowania dziedzictwa w naszym świecie powinno być aktywnie promowane jako istotny aspekt rozwoju ludzkiego.

6. *Różnorodność dziedzictwa kulturowego istnieje w czasie i przestrzeni, i wymaga poszanowania innych kultur i wszystkich aspektów ich systemów wierzeń. W przypadkach, gdzie wartości kulturowe pojawiają się jako konfliktowe, szacunek dla różnorodności kulturowej wymaga uznania wartości kulturowych wszystkich stron.*
7. *Wszystkie kultury i społeczności są zakorzenione w szczególnych formach i środkach wyrazu materialnego i niematerialnego, które stanowią ich dziedzictwo, i powinny być one poszanowane.*
8. *Ważne jest podkreślenie fundamentalnej zasady UNESCO, która w tym znaczeniu mówi, że dziedzictwo kulturowe każdego jest dziedzictwem kulturowym wszystkich. Odpowiedzialność za dziedzictwo kulturowe i zarządzanie nim należy, w pierwszej kolejności, do środowiska kulturowego, które go wygenerowało, i w następnej kolejności do tego, które się o nie troszczy. Jednak, oprócz tej odpowiedzialności, postępowanie zgodnie z międzynarodowymi kartami i konwencjami opracowanymi na rzecz konserwacji dziedzictwa kulturowego obliuguje również do rozważenia zasad i odpowiedzialności z nich wypływających. Równoważenie swoich własnych potrzeb z potrzebami innych środowisk kulturowych jest, dla każdego środowiska, wysoce pożądane, pod warunkiem, że osiągnięcie tej równowagi nie podważa jego fundamentalnych wartości kulturowych.*

Wartości i autentyzm

9. *Konserwacja wszystkich form i okresów historycznych dziedzictwa kulturowego jest zakorzeniona w wartościach przypisanych dziedzictwu. Nasza zdolność rozumienia tych wartości zależy, częściowo, od stopnia do którego źródła informacji o tych wartościach mogą być uznane za wiarygodne i prawdziwe. Wiedza i zrozumienie źródeł informacji oraz ich znaczenia w odniesieniu do oryginału i kolejnych przemian dziedzictwa kulturowego stanowi podstawowy wymóg w ocenie wszystkich aspektów autentyzmu.*
10. *Autentyzm, rozważany w ten sposób i potwierdzony przez Kartę Wenecką, pojawia się jako zasadniczy czynnik kwalifikujący [w sensie jakościowym] dotyczący wartości. Rozumienie autentyzmu ma fundamentalne znaczenie we wszystkich studiach naukowych dotyczących dziedzictwa kulturowego, w planowaniu konserwacji i restauracji, jak również w procedurze wpisu na Listę w ramach Konwencji światowego dziedzictwa oraz innych inwentarzach dziedzictwa kulturowego.*
11. *Wszystkie osądy dotyczące wartości przypisywanych dobrom kulturowym, jak również wiarygodność źródeł informacji mogą różnić się pomiędzy kulturami, a także w ramach tej samej kultury. I dlatego nie można opierać oceny wartości i autentyzmu na niezmiennych kryteriach. Przeciwnie, szacunek należny wszystkim kulturom wymaga, aby dobra zabytkowe były rozpatrywane i oceniane w ramach kontekstów kulturowych, do których należą.*
12. *Jest zatem niezmiernie ważną i pilną sprawą to, aby w ramach każdej kultury rozpoznanie było zgodne z charakterystyczną naturą i wartością jej dziedzictwa oraz wiarygodności i prawdziwości źródeł informacji dotyczących tego dziedzictwa.*
13. *Zależnie od natury dziedzictwa kulturowego, jego kontekstu kulturowego i ewolucji w czasie, ocena autentyzmu może być powiązana z wartościowaniem dużej ilości różnorodnych źródeł informacji. Aspekty tych źródeł mogą obejmować formę i projekt, materiały i substancje, użytkowanie i funkcję, tradycje i techniki [sposoby], lokalizację i otoczenie, atmosferę i odczucia, oraz inne czynniki wewnętrzne i zewnętrzne. Wykorzystanie tych źródeł umożliwia opracowanie właściwego dla badanego dziedzictwa kulturowego wymiaru artystycznego, historycznego, społecznego i naukowego.*

Załącznik 1: Sugestie dotyczące uzupełnień dokumentu (zaproponowane przez Herba Stovel'a)

1. *Respektowanie różnorodności kulturowej i zróżnicowania dziedzictwa wymaga świadomych wysiłków w celu uniknięcia narzucania formuł lub standardowych procedur w próbach definiowania lub określania autentyzmu poszczególnych zabytków i miejsc [zabytkowych].*
2. *Starania w kierunku określenia autentyzmu w sposób, który respektuje różnorodność kultur i dziedzictwa wymagają podejścia, które zachęca do rozwinięcia metod analitycznych i narzędzi odpowiadających specyfice i potrzebom danej kultury. Takie podejście może mieć kilka powszechnych kwestii:*
 - *starania, aby zagwarantować, że ocena autentyzmu włącza współpracę multidyscyplinarną i odpowiednie wykorzystanie całego dostępnego doświadczenia i wiedzy;*
 - *starania, aby zagwarantować, że przypisywane wartości są rzeczywiście reprezentatywne dla danej kultury i dla różnorodności tego, co jest cenione, w szczególności zabytków i miejsc [zabytkowych];*
 - *starania, aby w sposób czytelny udokumentować indywidualny charakter autentyzmu zabytków i miejsc [zabytkowych], który będzie stanowił w przyszłości praktyczne wytyczne w utrzymaniu i monitoringu dobra;*
 - *starania, aby aktualizować ocenę autentyzmu w świetle zmieniających się wartości i okoliczności.*
3. *Szczególnie ważne są wysiłki podejmowane w kierunku zagwarantowania, że wartości [przypisane dziedzictwu] są respektowane, a ich określanie odbyło się, w miarę możliwości, z dążeniem do osiągnięcia konsensusu dotyczącego tych wartości między dyscyplinami i wśród społeczeństwa.*
4. *Działania powinny również opierać się o współpracę międzynarodową między wszystkimi tymi, którzy są zainteresowani konserwacją dziedzictwa kulturowego i ją ułatwiać, po to aby zwiększyć szacunek i zrozumienie dla różnorodności wyrazów i wartości każdej kultury na świecie.*
5. *Kontynuacja i rozszerzenie tego dialogu na różne regiony i kultury świata jest warunkiem podniesienia praktycznego znaczenia rozważania autentyzmu w konserwacji wspólnego dziedzictwa ludzkości.*
6. *Podnoszenie świadomości wśród ogółu społeczeństwa w kwestii podstawowego wymiaru dziedzictwa jest absolutną koniecznością w drodze do konkretnych działań [zasad], których celem jest zachowanie śladów przeszłości. Oznacza to lepsze zrozumienie wartości reprezentowanych przez same dobra kulturowe, a także respektowanie roli, jaką te zabytki i miejsca pełnią we współczesnym społeczeństwie.*

Załącznik 2: Definicje

Konserwacja: wszystkie wysiłki, których celem jest zrozumienie dziedzictwa kulturowego, poznanie jego historii i wymowy, zagwarantowanie jego materialnego zachowania i, jeżeli jest to wymagane, jego prezentacja, restauracja i ugruntowanie [wartości]. (Dziedzictwo kulturowe obejmuje zabytki, grupy budynków i miejsc posiadających wartość kulturową, jak je zdefiniowano w artykule 1 Konwencji światowego dziedzictwa).

Źródła informacji: wszystkie źródła materialne, pisane, mówione i symboliczne, które umożliwiają zapoznanie się z naturą, wymogami, wymową i historią dziedzictwa kulturowego.

II. BIBLIOGRAFIA – W UKŁADZIE CHRONOLOGICZNYM – DOTYCZĄCA AUTENTYZMU

Publikacje, które poprzedziły spotkanie w Nara i które pomogły przygotować grunt pod dyskusję na temat

autentyzmu, która to miała miejsce w Nara:

Larsen, Knut Einar, *A note on the authenticity of historic timber buildings with particular reference to Japan*, Occasional Papers for the World Heritage Convention, ICOMOS, December 1992 r.

Larsen, Knut Einar, *Authenticity and Reconstruction: Architectural Preservation in Japan*, Norwegian Institute of Technology, Vols. 1-2, 1993.

Spotkanie przygotowujące do spotkania w Nara, które odbyło się w Bergen, Norwegia, 31 stycznia -1 lutego 1994 r.:

Larsen, Knut Einar and Marstein, Nils (ed.), *Conference on authenticity in relation to the World Heritage Convention Preparatory workshop*, Bergen, Norway, 31 January – 2 February 1994, Tapir Forlag, Trondheim 1994.

Spotkanie w Nara, 1-6 listopada 1994 r., Nara, Japonia:

Larsen, Knut Einar i grupa redakcyjna (Jokilehto, Lemaire, Masuda, Marstein, Stovel), *Nara conference on authenticity in relation to the World Heritage Convention. Conférence de Nara sur l'authenticité dans le cadre de la Convention du Patrimoine Mondial*. Nara, Japan, 1-6 November 1994, materiały konferencyjne opublikowane przez UNESCO – World Heritage Centre, Agency for Cultural Affairs of Japan, ICCROM and ICOMOS, 1994.

Spotkanie w Nara zgromadziło razem 45 ekspertów z 26 krajów i organizacji międzynarodowych z całego świata. W tomie przytoczonym powyżej znajdują się zarówno ich wystąpienia, jak i dokument z Nara przygotowany przez grupę roboczą składającą się z 12 uczestników i zredagowany przez Raymonda Lemaire'a i Herba Stovel'a. Ten tom materiałów konferencyjnych zachęca członków ICOMOS-u, a także inne osoby do rozszerzenia dyskusji nad problemami podjętymi w dokumencie z Nara na pozostałe regiony świata.

Istotne post-Nara spotkania regionalne (stan na styczeń 2005 r.):

Authenticity and Monitoring, October 17-22, 1995, Cesky Krumlov, Czech Republic, ICOMOS European Conference, 1995.

Europejskiej konferencji ICOMOS, 17-22 października 1995 r., która odbyła się w Český'm Krumlov'ie, Czechy, zgromadziła razem 18 europejskich członków ICOMOS-u, którzy zaprezentowali poglądy z 14 krajów na temat zastosowania koncepcji autentyzmu. Synteza prezentacji potwierdziła wagę autentyzmu w procesach analitycznych, które są stosowane w zagadnieniach konserwatorskich jako metody zapewniającej zgodne z prawdą, szczere i uczciwe podejście do problemów konserwatorskich. Położyła też nacisk na wzmocnienie pojęcia konserwacji dynamicznej, po to aby stosować analizę autentyzmu we właściwy sposób do krajobrazów kulturowych i otoczenia zurbanizowanego.

Interamerican symposium on authenticity in the conservation and management of the cultural heritage, US/ICOMOS, The Getty Conservation Institute, San Antonio, Texas 1996.

Spotkanie dotyczące autentyzmu, które miało miejsce w San Antonio w stanie Teksas, USA, w marcu 1996 r., zgromadziło razem członków narodowych komitetów ICOMOS północnej, centralnej i południowej Ameryki w celu przedyskutowania aplikacji koncepcji z Nara. Spotkanie przyjęło "Deklarację z San Antonio", która omawia relacje między autentyzmem, a tożsamością, historią, materiałami, wartością społeczną, miejscami dynamicznymi i statycznymi, zarządzaniem i ekonomią; i zawiera rekomendacje rozszerzające "dowody" autentyzmu na *odzwierciedlenie prawdziwej wartości, integralność, kontekst, tożsamość, użytkowanie i funkcję*, jak również rekomendacje odnoszące się do różnych typów miejsc.

Saouma-Forero, Galia, (edited by), *Authenticity and integrity in an African context: expert meeting, Great Zimbabwe*, Zimbabwe, 26-29 May 2000, UNESCO – World Heritage Centre, Paris 2001.

Spotkanie w Wielkim Zimbabwe zorganizowane przez Centrum Światowego Dziedzictwa (26-29 maja 2000 r.) dotyczyło obu pojęć, autentyzmu i integralności, w kontekście afrykańskim. Osiemnastu mówców przyjrzało się zagadnieniom wynikającym z zarządzania zarówno dobrami dziedzictwa kulturowego, jak i przyrodniczego. Rezultatem spotkania była publikacja cytowana powyżej, która zawiera zestaw rekomendacji pochodzących od uczestników spotkania. Pośród rekomendacji były sugestie, aby włączyć *systemy zarządzania, język, i inne formy dziedzictwa niematerialnego* do atrybutów wyrażających autentyzm, i aby położyć nacisk na miejsce lokalnych środowisk w zrównoważonych procesach zarządzania dziedzictwem.

Dyskusja nad rekonstrukcją w kontekście Konwencji światowego dziedzictwa (stan na styczeń 2005 r.):

The Riga Charter on authenticity and historical reconstruction in relationship to cultural heritage adopted by regional conference, Riga, 24 October 2000, Latvian National Commission for UNESCO – World Heritage Centre, ICCROM.

Incerti Medici, Elena and Stovel, Herb, *Authenticity and historical reconstruction in relationship with cultural heritage, regional conference, Riga, Latvia, October 23-24 2000: summary report*, UNESCO – World Heritage Centre, Paris, ICCROM, Rome 2001.

Stovel, Herb, *The Riga Charter on authenticity and historical reconstruction in relationship to cultural heritage, Riga, Latvia, October 2000*, in *Conservation and management of archaeological sites*, Vol. 4, n. 4, 2001.

Alternatives to historical reconstruction in the World Heritage Cities, Tallinn, 16-18 May 2002, Tallinn Cultural Heritage

SCHEMAT WNIOSKU O WPIS DÓBR NA LISTĘ ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

Niniejszy schemat należy stosować w przypadku wszystkich wniosków składanych po 2 lutego 2005 roku

- Niniejszy schemat dostępny jest na stronie internetowej: <http://whc.unesco.org/en/nominationform>
- Dalsze wskazówki dotyczące przygotowywania wniosku znaleźć można w sekcji III *Wytycznych operacyjnych*
- Podpisany oryginał wniosku, opracowanego zgodnie ze schematem w języku angielskim lub francuskim, należy przesłać na adres:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paryż 07 SP
Francja
Telefon: +33 (0) 1 4568 1571
Faks: +33(0) 1 4568 5570
E-mail: wh-nominations@unesco.org

Streszczenie

Poniższe informacje, przekazywane przez Państwo-Stronę, zostaną zaktualizowane przez Sekretariat po decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa. Następnie zostaną zwrotnie przekazane Państwu-Stronie, jako potwierdzenie podstaw wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*.

Państwo-Strona	
Kraj, województwo lub region	
Nazwa dobra	
Współrzędne geograficzne z dokładnością do sekundy	
Opis tekstowy granic(y) zgłaszanego dobra	
Mapa kandydującego dobra w formacie A4 (lub "letter"), przedstawiająca granice i strefę buforową (jeśli istnieje)	Załączyć mapę w formacie A4 (lub "letter")
Kryteria, na podstawie których zgłaszane jest dobro (wymienić kryteria) (zob. paragraf 77 <i>Wytycznych operacyjnych</i>)	
Projekt <i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> (tekst powinien określać, co uważa się za <i>wyjątkową uniwersalną wartość</i> reprezentowaną przez kandydujące dobro, ok. 1-2 strony tekstu)	Zgodnie z paragrafem 155 <i>Wytycznych operacyjnych</i> , <i>Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> powinno składać się z: <ol style="list-style-type: none"> 1. Krótkiego opisu 2. Uzasadnienia kryteriów 3. Orzeczenia integralności (w przypadku wszystkich dóbr) 4. Orzeczenia autentyzmu (w przypadku dóbr zgłaszanych na podstawie kryteriów (i)-(vi)) 5. Wymagań dotyczących ochrony i zarządzania Zobacz wzór orzeczenia w aneksie 10.
Nazwa i dane kontaktowe oficjalnej instytucji/podmiotu miejscowego	Instytucja: Adres: Telefon: Faks: E-mail: Adres strony internetowej:

Dobra zgłaszane do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*

Uwaga: Przygotowując wniosek, Państwa-Strony powinny stosować poniższy schemat po skasowaniu objaśnień.

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
1. Określenie dobra	Ta część, wraz z sekcją 2, jest najważniejszą częścią wniosku. Musi ona precyzyjnie przedstawiać Komitetowi, gdzie leży kandydujące dobro i jakie są jego granice geograficzne. W przypadku wniosków wieloczęściowych, należy załączyć tabelę przedstawiającą nazwy części składowych, region (jeśli różny dla różnych części składowych), współrzędne geograficzne, obszar i strefę buforową. Można dodać również inne pola (odniesienie do stron lub numer mapy itp.), pozwalające na rozróżnienie poszczególnych części.
1.a Kraj (i Państwo-Strona składające wniosek, jeśli inne)	
1.b Państwo, województwo lub region	
1.c Nazwa dobra	<p>Jest to oficjalna nazwa dobra, która pojawi się w drukowanych materiałach dotyczących światowego dziedzictwa. Powinna ona być zwięzła. Nie należy przekraczać 200 znaków wraz ze spacjami i znakami interpunkcyjnymi.</p> <p>W przypadku wniosków o wpis dóbr wieloczęściowych (zob. paragrafy 137-140 <i>Wytycznych operacyjnych</i>) należy podać nazwę całości (np. <i>kościół barokowe Filipin</i>). Nie należy podawać nazw części składowych dobra seryjnego, które powinny być umieszczone w tabeli w części 1.d i 1.f.</p>
1.d Współrzędne geograficzne z dokładnością do sekundy	<p>W tym miejscu należy podać długość i szerokość geograficzną (z dokładnością do sekundy) lub współrzędne geograficzne w układzie UTM (z dokładnością do 10. metrów) punktu znajdującego się w przybliżonym centrum kandydującego dobra. Nie należy stosować innych systemów układów współrzędnych. W razie wątpliwości należy skontaktować się z Sekretariatem.</p> <p>W przypadku wniosku o wpis dobra wieloczęściowego należy załączyć tabelę przedstawiającą nazwę każdej części składowej, region (lub w niektórych przypadkach – najbliższe miasto) oraz współrzędne punktu centralnego. Wzór zapisu współrzędnych:</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="text-align: left;"> <p>N 45° 06' 05'' Strefa 18 UTM</p> </div> <div style="text-align: left;"> <p>W 15° 37' 56'' lub Easting: 45670 Northing: 86750</p> </div> </div>

Nr	Nazwa części składowej	Region(y) / Dzielnica(e)	Współrzędne punktu centralnego	Powierzchnia wnioskowanej części składowej dobra (ha)	Powierzchnia strefy buforowej (ha)	Nr mapy
001						
002						
003						
004						
005						

006						
007						
Itł.						
Powierzchnia łącznie (w hektarach)				ha	ha	

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
1.e Mapy i plany przedstawiające granice kandydującego dobra i strefę buforową	<p>Mapy i plany należy dołączyć jako aneks do wniosku, natomiast w tym miejscu należy zamieścić listę z podaniem skali i daty każdej z map:</p> <p>1. Oryginał mapy topograficznej przedstawiającej całe kandydujące dobro w największej możliwej skali. Należy wyraźnie zaznaczyć granice proponowanego do wpisu na <i>Listę</i> dobra i strefę buforową. Na tej lub na dodatkowej mapie należy również zaznaczyć granice stref szczególnej ochrony prawnej, z której korzysta dobro. W przypadku wniosków o wpis dóbr wieloczęściowych może być konieczne załączenie wielu map (zob. tabela w pkt 5.1.d). Mapy powinny być w największej praktycznej i dostępnej skali umożliwiającej identyfikację elementów topograficznych, takich jak sąsiadujące osady, budynki i drogi, jak i ocenę wpływu inwestycji planowanych w przyszłości w granicach kandydującego dobra, na obszarach przyległych lub w linii granicy.</p> <p>Należy zwrócić uwagę na grubość linii granic rysowanych na mapach. Grube linie mogą spowodować, że właściwe granice dobra nie będą czytelne.</p> <p>Mapy można uzyskać pod adresami podanymi na stronie internetowej: http://whc.unesco.org/en/mapagencies</p> <p>Jeśli nie są dostępne mapy topograficzne w odpowiedniej skali, można załączyć inne mapy. Wszystkie mapy powinny umożliwiać identyfikację geograficzną – posiadać minimum trzy punkty po obu stronach mapy z pełnym zestawem współrzędnych. Mapy (nieprzycięte) powinny posiadać skalę, orientację, rzut, układ odniesienia, nazwę dobra i datę. Jeśli jest to tylko możliwe, mapy należy przesłać zwinięte, niezłożone.</p> <p>Zachęca się Państwa-Strony do podawania informacji geograficznych w formie cyfrowej, umożliwiającej włączenie do GIS (Systemu Informacji Geograficznej). W takim przypadku określenie granic (nominowane dobro i strefa buforowa) powinno być w formie wektorowej, w największej możliwej skali. Państwo-Strona jest proszone o kontakt z Sekretariatem w celu uzyskania dodatkowych informacji na temat tej możliwości.</p> <p>2. Mapa lokalizacyjna przedstawiająca położenie dobra w granicach administracyjnych danego Państwa-Strony.</p> <p>3. Plan y i specjalnie przygotowane mapy przedstawiające cechy indywidualne dobra są bardzo pomocne i mogą również być załączone.</p> <p>W celu ułatwienia organizacjom doradczym i Komitetowi Światowego Dziedzictwa kopiowania i prezentacji należy, jeżeli tylko to możliwe, dołączyć do tekstu wniosku podstawowe mapy pomniejszone do formatu A4 (lub „letter”) oraz plik z ich wersją cyfrową.</p> <p>Jeśli nie proponuje się ustanowienia strefy buforowej, wniosek powinien zawierać oświadczenie wyjaśniające, dlaczego nie ma potrzeby ustanawiania strefy buforowej w celu właściwej ochrony kandydującego dobra.</p>
1.f Powierzchnia kandydującego dobra (ha) oraz proponowanej strefy buforowej (ha) Powierzchnia dobra: ha	<p>W przypadku wniosków o wpis dóbr wieloczęściowych (zob. paragrafy 137-140 <i>Wytycznych operacyjnych</i>) należy załączyć tabelę z nazwami części składowych, regionami (w przypadku, gdy są różne dla różnych części), współrzędnymi, powierzchnią i strefą buforową.</p> <p>Tabelę należy również stosować w celu przedstawienia wielkości poszczególnych części</p>

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
Strefa buforowa: _____ ha W sumie: _____ ha	składowych oraz strefy buforowej (stref buforowych) dóbr wieloczęściowych.
2. Opis	
2.a Opis dobra	<p>Tę część należy rozpocząć opisem dobra w dniu zgłaszania kandydatury. Należy odnieść się do wszystkich cech dobra mających istotne znaczenie.</p> <p>W przypadku dóbr kulturowych ta część powinna zawierać opis wszelkich elementów stanowiących o znaczeniu kulturowym dobra. Może zawierać opis każdego budynku lub budynków oraz ich stylu architektonicznego, daty powstania, materiałów itp. W tej części należy również przedstawić istotne aspekty otoczenia, takie jak ogrody, parki itp. Przykładowo, w przypadku miejsc z malowidłami naskalnymi należy zarówno przedstawić sztukę naskalną, jak i otaczający krajobraz. Natomiast w przypadku zabytkowego miasta lub dzielnicy nie ma konieczności opisywania każdego budynku osobno, ale należy opisać ważne budynki publiczne oraz podać informacje na temat planu i układu przestrzennego tego obszaru, układu ulic i tak dalej.</p> <p>W przypadku obiektów przyrodniczych opis powinien dotyczyć istotnych cech fizycznych, geologii, siedlisk, liczebności gatunków i wielkości populacji oraz innych istotnych cech i procesów ekologicznych. W uzasadnionych przypadkach należy dołączyć listy gatunków z podkreśleniem występowania gatunków zagrożonych i endemicznych. Zakres i metody eksploatacji zasobów naturalnych powinny być opisane.</p> <p>W przypadku krajobrazów kulturowych będzie konieczne przedstawienie opisu wszystkich podanych wyżej elementów. Szczególną uwagę należy zwrócić na interakcję między człowiekiem a przyrodą.</p> <p>Należy opisać całe dobro proponowane do wpisu, określone w sekcji 1 (Określenie dobra). W przypadku wniosków o wpis dóbr wieloczęściowych (zob. paragrafy 137-140 <i>Wytycznych operacyjnych</i>) należy oddzielnie opisać każdą z części składowych.</p>
2.b Historia i rozwój	<p>Należy opisać w jaki sposób dobro osiągnęło obecną formę i stan oraz przedstawić istotne zmiany, które przeszło, w tym najnowszą historię jego konserwacji.</p> <p>W przypadku zabytków, miejsc, budynków i zespołów budynków należy podać etapy budowy. Jeżeli były duże zmiany, rozbiorów, przebudowy lub odbudowy od czasu zakończenia budowy to powinny być opisane.</p> <p>W przypadku obiektów przyrodniczych należy opisać istotne, wpływające na historię obiektu, wydarzenia historyczne lub prehistoryczne, które miały wpływ na ewolucję dobra oraz przedstawić jego interakcję z rodzajem ludzkim. Obejmuje to zmiany w użytkowaniu dobra i jego zasobów naturalnych spowodowane polowaniami, rybołówstwem lub rolnictwem oraz zmiany spowodowane przez zmiany klimatyczne, powodzie, trzęsienia ziemi lub inne przyczyny naturalne.</p> <p>Informacje takie będą również wymagane w przypadku krajobrazów kulturowych, gdzie należy się odnieść do wszelkich aspektów historii działalności człowieka na danym obszarze.</p>
3. Uzasadnienie wpisu²¹	<p>Uzasadnienie powinno być przedstawione w sekcjach, jak podano poniżej.</p> <p>W tej sekcji należy w jasny sposób przedstawić, dlaczego dobro jest postrzegane jako dobro o <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i>.</p>

²¹ Zobacz również paragrafy 132 i 133 *Wytycznych operacyjnych*.

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
	Cała ta część wniosku powinna być napisana z uważnym odniesieniem się do wymogów <i>Wytycznych operacyjnych</i> . Nie należy załączać szczegółowych materiałów opisowych na temat dobra lub jego zarządzania, które przedstawia się w innych sekcjach, lecz należy podać kluczowe informacje, które są istotne dla zdefiniowania <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> .
3.1.a Krótki opis	<p>Krótki opis powinien składać się z:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. podsumowania informacji rzeczowych oraz 2. podsumowania cech szczególnych. <p>Streszczenie informacji rzeczowych przedstawia kontekst geograficzny i historyczny dobra oraz główne jego elementy i cechy. Podsumowanie cech szczególnych powinno prezentować decydom i ogółowi społeczeństwa potencjalną <i>wyjątkową uniwersalną wartość</i> dobra oraz potrzebę ochrony, zarządzania i monitorowania. Streszczenie powinno się odnosić do wszystkich kryteriów użytych w celu uzasadnienia kandydatury. Krótki opis ujmuje zwięźle całość uzasadnienia wyboru kandydatury i propozycji wpisu.</p>
3.1.b Kryteria, na podstawie których proponowany jest wpis na Listę (oraz uzasadnienie wpisu w oparciu o te kryteria)	<p>Zobacz paragraf 77 <i>Wytycznych operacyjnych</i>.</p> <p>Należy osobno podać uzasadnienie każdego cytowanego kryterium.</p> <p>Należy krótko przedstawić, w jaki sposób dobro spełnia kryteria, w oparciu o które jest nominowane (tam, gdzie jest to konieczne, należy odnieść się do sekcji „opis” i „analiza porównawcza” kandydatury, lecz nie należy powielać tekstu tych sekcji) i opisać atrybuty właściwe dla każdego z kryteriów.</p>
3.1.c Orzeczenie integralności	<p>Orzeczenie integralności powinno wykazać, że dobro spełnia warunki integralności określone w sekcji II.D <i>Wytycznych operacyjnych</i>, która opisuje te warunki bardziej szczegółowo.</p> <p><i>Wytyczne operacyjne</i> stwierdzają potrzebę oceny zakresu [stopnia], do którego dobro:</p> <ul style="list-style-type: none"> – posiada wszystkie niezbędne elementy do wyrażenia <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i>; – jest właściwego rozmiaru, aby zapewnić pełną reprezentację cech i procesów świadczących o jego znaczeniu; – narażone jest na niekorzystne skutki rozwoju i/lub zaniedbania (zob. paragraf 88 <i>Wytycznych operacyjnych</i>). <p><i>Wytyczne operacyjne</i> zawierają konkretne wskazówki w odniesieniu do różnych kryteriów światowego dziedzictwa, z którymi należy się zapoznać (zob. paragrafy 89-95 <i>Wytycznych operacyjnych</i>).</p>
3.1.d Orzeczenie autentyczności (w przypadku wniosków przygotowywanych na podstawie kryteriów (i)-(vi))	<p>Orzeczenie autentyczności powinno wykazać, że dobro spełnia warunki autentyczności określone w sekcji II.D <i>Wytycznych operacyjnych</i>, która opisuje te warunki bardziej szczegółowo.</p> <p>Sekcja ta powinna podsumowywać informacje, które w formie bardziej szczegółowej mogą być zawarte w sekcji 4 dokumentacji wniosku (i prawdopodobnie w innych sekcjach), z tym że nie powinna powtarzać stopnia szczegółowości informacji zawartych w tamtych sekcjach.</p> <p>Warunek autentyczności stosuje się tylko do dóbr kulturowych i do aspektów kulturowych dóbr mieszanych.</p> <p><i>Wytyczne operacyjne</i> stwierdzają, że „można uznać, że dobra spełniają warunki autentyczności, jeśli ich wartości kulturowe (w kontekście kryteriów zaproponowanych we wniosku) są prawdziwie i wiarygodnie wyrażone przez szereg atrybutów” (zob. paragraf 82</p>

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
	<p><i>Wytycznych operacyjnych).</i></p> <p><i>Wytyczne operacyjne</i> sugerują, że następujące typy atrybutów mogą być uznane za niosące lub wyrażające <i>wyjątkową uniwersalną wartość</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> • forma i projekt; • materiały i substancje; • użytkowanie i funkcja; • tradycje, sposoby i systemy zarządzania; • lokalizacja i otoczenie; • język oraz inne formy dziedzictwa niematerialnego; • atmosfera i odczucia; a także • inne czynniki wewnętrzne/zewnętrzne.
<p>3.1.e Wymogi dotyczące ochrony i zarządzania</p>	<p>Ta sekcja powinna przedstawić w jaki sposób będą spełnione wymogi dotyczące ochrony i zarządzania, mające na celu zagwarantowanie utrzymania <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> na przestrzeni czasu. Powinna zawierać zarówno detale ogólnych ram ochrony i zarządzania, jak i określenie konkretnych oczekiwań dotyczących ochrony dobra w długim okresie czasu.</p> <p>W tej sekcji należy podsumowywać informacje, które mogą być przedstawione w bardziej szczegółowy sposób w sekcji 5 wniosku (i ewentualnie w sekcjach 4 i 6), z tym że nie powinno się powtarzać stopnia szczegółowości informacji tamtej (tamtych) sekcji.</p> <p>Należy w pierwszej kolejności przedstawić zarys podstaw ochrony i zarządzania. Sekcja ta powinna zawierać informacje na temat koniecznych mechanizmów ochrony, planów lub systemów zarządzania (istniejących lub koniecznych do ustanowienia), które służą ochronie i zachowaniu atrybutów niosących <i>wyjątkową uniwersalną wartość</i> oraz odnosić się do zagrożeń i słabości dobra. Mogą to być: istniejąca restrykcyjna i efektywna ochrona, przejrzyste udokumentowany system zarządzania, w tym relacje między kluczowymi interesariuszami i grupami użytkowników, adekwatne zasoby ludzkie i finansowe, główne wymogi promocyjne (jeżeli dotyczy) oraz efektywny monitoring.</p> <p>Po drugie, w tej sekcji powinno się potwierdzić wszystkie wyzwania stojące przed ochroną i zarządzaniem dobrem i wskazać, w jaki sposób planuje się im sprostać w strategii długoterminowej. Należy odnieść się do najistotniejszych zagrożeń, słabości i negatywnych zmian grożących autentyczności i/lub integralności dobra, które zostały wcześniej wymienione i ustalić, w jaki sposób ochrona i zarządzanie odniesie się do tych słabości i zagrożeń oraz złagodzi niekorzystne zmiany.</p> <p>Jako oficjalna deklaracja przyjmowana przez Komitet Światowego Dziedzictwa, ta sekcja <i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> powinna zawierać najważniejsze zobowiązania składane przez Państwo-Stronę w celu długoletniej ochrony i zarządzania dobrem.</p>
<p>3.2 Analiza porównawcza</p>	<p>Należy porównać dobro z podobnymi dobrami z <i>Listy światowego dziedzictwa</i> oraz spoza niej. Porównanie powinno pokazać podobieństwa kandydującego dobra z innymi dobrami oraz przyczyny sprawiające, że dobro zgłaszane do wpisu na <i>Listę</i> wyróżnia się. Analiza porównawcza powinna mieć na celu ukazanie znaczenia dobra proponowanego do wpisu na <i>Listę</i> zarówno w kontekście krajowym, jak i międzynarodowym (zob. paragraf 132).</p> <p>Celem analizy porównawczej jest wykazanie, z pomocą studiów tematycznych, że istnieje miejsce na <i>Liście</i> dla kandydującego dobra. W przypadku dóbr wieloczęściowych celem analizy porównawczej jest również uzasadnienie wyboru części składowych.</p>
<p>3.3 Proponowane Orzeczenie wyjątkowej</p>	<p><i>Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> jest oficjalnym orzeczeniem przyjmowanym przez Komitet Światowego Dziedzictwa w chwili wpisu dobra na <i>Listę światowego dziedzictwa</i>. Kiedy Komitet Światowego Dziedzictwa uzgadnia wpis dobra na <i>Listę</i></p>

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
uniwersalnej wartości	<p><i>światowego dziedzictwa</i>, jednocześnie uzgadnia <i>Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości</i>, które w zwięzły sposób mówi, dlaczego dobro zostało uznane za będące o <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i>, w jaki sposób spełnia odpowiednie kryteria, warunki integralności i (w przypadku dóbr kulturowych) autentyzmu, oraz w jaki sposób spełnia wymagania w zakresie ochrony i zarządzania, których celem jest utrzymanie <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> w dłuższym okresie czasu.</p> <p><i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> powinny być zwięzłe i przedstawione w przyjętej standardowej formie. Powinny pomagać w podnoszeniu poziomu świadomości wartości dobra, ukierunkowywać ocenę stanu zachowania dobra i przekazywać informacje istotne dla ochrony i zarządzania. Po przyjęciu przez Komitet, <i>Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> powinno być pokazane na terenie dobra i zamieszczone na stronie internetowej Centrum Światowego Dziedzictwa.</p> <p>Główne sekcje <i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> są następujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> Krótki opis Uzasadnienie kryteriów Orzeczenie integralności (w przypadku wszystkich dóbr) Orzeczenie autentyzmu (w przypadku dóbr kandydujących na podstawie kryteriów (i)-(vi)) Wymogi dotyczące ochrony i zarządzania
4. Stan zachowania i czynniki wpływające na dobro	
4.a Obecny stan zachowania	<p>Informacje podane w tej części stanowią podstawowe dane niezbędne do monitorowania stanu zachowania kandydującego dobra w przyszłości. Należy podać w tej sekcji informacje dotyczące stanu fizycznego dobra, wszelkich zagrożeń dobra oraz działań konserwatorskich podejmowanych w obiekcie (zob. paragraf 132).</p> <p>W przypadku miasta lub obszaru historycznego należy wskazać budynki, zabytki i inne budowle wymagające gruntownych lub drobnych napraw wraz ze skalą i czasem trwania poprzednich lub przyszłych dużych projektów remontowych.</p> <p>W przypadku dóbr przyrodniczych należy podać dane dotyczące tendencji gatunkowych lub integralności ekosystemów. Jest to istotne, ponieważ wniosek będzie wykorzystywany w przyszłości w celu porównania i śledzenia zmian w stanie dobra.</p> <p>Wskaźniki i przykłady do wykorzystania w badaniach statystycznych stosowane w celu monitorowania stanu zachowania dobra zostały przedstawione w sekcji 6 poniżej.</p>
4.b Czynniki wpływające na dobro	<p>W tej sekcji należy podać informacje na temat wszystkich czynników, które mogą wpłynąć lub zagrazić <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> dobra. Należy opisać wszelkie trudności, które mogą się pojawić przy rozwiązywaniu tych problemów. Nie wszystkie czynniki podane w tej sekcji dotyczą wszystkich dóbr. Zostały one podane orientacyjnie, aby wspomóc Państwa-Strony w określaniu czynników właściwych dla danego dobra.</p>
(i) Presje związane z rozwojem (np.: ingerencje, adaptacja, rolnictwo, górnictwo)	<p>Należy wymienić rodzaje zagrożeń związanych z rozwojem oddziałujących na dobro np.: dążenie do wyburzeń, odbudowy lub nowej budowy; adaptacje istniejących budynków do nowych funkcji, które mogą zaszkodzić ich autentyzmowi i integralności; modyfikacje lub zniszczenie siedlisk w wyniku ingerowania rolnictwa, leśnictwa lub wypasania zwierząt albo na skutek słabego zarządzania turystyką czy innym użytkowaniem; niewłaściwe lub niezrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych; szkody wywołane przez górnictwo; wprowadzenie obcych gatunków mogących zakłócić naturalne procesy ekologiczne, tworzenie nowych ośrodków mieszkalnych na terenie dobra lub w jego pobliżu, ze szkodą dla niego lub jego otoczenia.</p>

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
(ii) Presje środowiskowe (np.: zanieczyszczenie środowiska, zmiany klimatyczne, pustoszcenie)	Należy zamieścić listę i krótko podsumować oddziaływanie głównych czynników środowiskowych pogarszających stan fizyczny budynków, flory i fauny.
(iii) Katastrofy naturalne i przygotowanie na wypadek ryzyka ich wystąpienia (trzęsienia ziemi, powódzie, pożary itp.)	Należy wymienić katastrofy, które stanowią dające się przewidzieć zagrożenie dobra oraz środki podjęte w celu przygotowania planów awaryjnych w przypadku ich wystąpienia, zarówno środki ochrony fizycznej, jak i szkolenia personelu.
(iv) Odpowiedzialne przebywanie na terenie dóbr światowego dziedzictwa	<p>Należy podać status odwiedzin dobra (w szczególności dostępne dane podstawowe; schematy odwiedzania, w tym koncentrację aktywności w różnych miejscach na obszarze dobra; i aktywności planowane w przyszłości).</p> <p>Należy podać przewidywany poziom zainteresowania odwiedzinami miejsca w związku z wpisem na <i>Listę</i> lub innymi czynnikami.</p> <p>Należy zdefiniować pojemność dobra i określić w jaki sposób zarządzanie dobrem może być usprawnione tak, aby sprostać obecnej lub spodziewanej liczbie odwiedzających i związanej z tym presji rozwojowej z jednoczesnym uniknięciem niekorzystnych skutków.</p> <p>Należy rozważyć możliwe formy pogorszenia się stanu dobra w wyniku presji turystycznej i zachowywania się turystów, w tym te wpływające na niematerialne atrybuty dobra.</p>
<p>(v) Liczba mieszkańców na terenie dobra i w obrębie strefy buforowej</p> <p>Szacunkowa liczba ludności w granicach:</p> <p>obszaru proponowanego dobra</p> <p>_____</p> <p>w strefie buforowej</p> <p>_____</p> <p>w sumie</p> <p>_____</p> <p>rok</p> <p>_____</p>	Należy podać najdokładniejsze dostępne statystyki lub oszacować liczbę mieszkańców w granicach dobra zgłaszanego do wpisu na <i>Listę</i> i każdej strefy buforowej. Należy podać rok, w którym dokonano szacunku lub obliczeń.
5. Ochrona i zarządzanie dobrem	Zadaniem tej części dokumentacji jest przedstawienie czytelnej informacji na temat narzędzi prawnych, regulacyjnych, planistycznych i istniejących na mocy umów, instytucjonalnych lub tradycyjnych (zob. paragraf 132 <i>Wytycznych operacyjnych</i>) oraz planu zarządzania lub innego systemu zarządzania (paragrafy 108-118 <i>Wytycznych operacyjnych</i>) wprowadzonych w celu ochrony i zarządzania dobrem, zgodnie z wymogami <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i> . Należy się odnieść do kwestii polityki,

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
	statusu prawnego i środków ochrony oraz do codziennej praktyki administrowania i zarządzania dobrem.
5.a Własność	Należy wskazać główne kategorie własności gruntu (w tym własność państwową, samorządową, prywatną, społeczną, tradycyjną, zwyczajową, pozarządową itp.).
5.b Rodzaj ochrony	<p>Należy wymienić odpowiednie formy ochrony prawnej, planistycznej, wynikające z umów, instytucjonalne lub tradycyjne. Na przykład park narodowy lub park regionalny, zabytek [zabytek wpisany do rejestru], obszar chroniony zgodnie z przepisami krajowymi lub zwyczajami; lub inne formy ochrony.</p> <p>Należy podać rok nadania formy ochrony prawnej oraz ustawę(y), na mocy której(ych) ją(e) wprowadzono.</p> <p>Jeśli niemożliwe jest przedstawienie dokumentu w języku angielskim lub francuskim, należy dołączyć streszczenie angielskie lub francuskie, podkreślając kluczowe zapisy.</p>
5.c Sposoby wprowadzania zasad ochrony	Należy opisać, jak faktycznie działa ochrona wskazana w sekcji 5.b, instytucjonalna lub tradycyjna, wynikająca ze statusu prawnego, z mocy regulacji czy zapisów planistycznych lub wynikająca z umów.
5.d Istniejące plany dotyczące jednostki administracyjnej [np.: gminy, powiatu] i regionu, w którym znajduje się proponowane dobro (np.: plan regionalny lub miejscowy, plan konserwacji, plan rozwoju turystyki)	<p>Należy wymienić uzgodnione i przyjęte do realizacji plany wraz z podaniem daty i podmiotu odpowiedzialnego za przygotowanie dokumentów. W tej sekcji należy przedstawić podsumowanie odpowiednich przepisów. Kopia planu powinna być dołączona do wniosku, jak wskazano w sekcji 7.b.</p> <p>Jeśli plan istnieje jedynie w języku innym niż angielski lub francuski, należy dołączyć streszczenie angielskie lub francuskie, podkreślając najistotniejsze zapisy.</p>
5.e Plan zarządzania lub inny system zarządzania dobrem	<p>Jak odnotowano w paragrafie 132 <i>Wytycznych operacyjnych</i>, niezbędny jest odpowiedni plan zarządzania lub inny system zarządzania, a dokument ten powinien być dołączony do wniosku. Oczekuje się również gwarancji skutecznego wdrożenia planu zarządzania lub innego systemu zarządzania. System zarządzania powinien opierać się o zasady zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Należy dołączyć do wniosku, w formie aneksu, kopię planu zarządzania lub dokumentację innego systemu zarządzania w języku angielskim lub francuskim, jak wskazano w sekcji 7.b.</p> <p>Jeśli plan zarządzania istnieje w języku innym niż angielski lub francuski, należy dołączyć szczegółowy opis przyjętych w nim zapisów w języku angielskim lub francuskim. Należy podać tytuł, datę i autora planów zarządzania dołączonych do wniosku.</p> <p>Należy załączyć szczegółową analizę lub objaśnienie planu zarządzania lub dokumentacji systemu zarządzania.</p> <p>Zaleca się dołączenie harmonogramu realizacji planu zarządzania.</p>
5.f Źródła i szczeble finansowania	Należy przedstawić źródła i poziomy finansowania dobra dostępne w ujęciu rocznym. Można również określić potrzeby lub odwrotnie – dostępność środków, w szczególności określić wszystkie braki lub niedobory albo wszystkie obszary, w których może być potrzebne wsparcie.

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
5.g Źródła specjalistycznej wiedzy i kształcenie w zakresie technik konserwacji i zarządzania	Należy wskazać [źródła] specjalistycznej wiedzy i możliwości kształcenia, jakie zostaną zapewnione dobru przez władze krajowe lub inne organizacje.
5.h Ułatwienia dla odwiedzających dobro wraz z infrastrukturą	W tej sekcji należy opisać udogodnienia dostępne na terenie dobra dla wszystkich odwiedzających [niewykluczające żadnej z grup osób] i wykazać, czy są one odpowiednie w kontekście wymogów dotyczących ochrony i zarządzania dobrem. W sekcji tej powinno się ustalić, w jaki sposób udogodnienia i usługi zapewnią efektywną i szeroką promocję dobra zaspokajającą potrzeby wszystkich grup odwiedzających, zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i zapewnienia odpowiedniego dostępu do dobra. Sekcja ta powinna też uwzględniać udogodnienia, które mogą obejmować interpretację/objaśnienia (oznakowanie, szlaki, tablice lub publikacje, przewodniki); muzeum dobra/wystawę poświęconą dobru, centrum turystyczne lub centrum interpretacji; lub potencjalne wykorzystanie technologii i usług informatycznych (zakwaterowanie; restauracje i parkingi; toalety; punkty pomocy itp.).
5.i Polityki i programy związane z prezentacją i promocją dobra	Ta część odnosi się do artykułów 4 i 5 <i>Konwencji</i> dotyczących prezentacji i przekazania przyszłym pokoleniom dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Prosi się Państwa-Strony o podanie informacji na temat polityki i programów mających na celu prezentację i promocję dobra zgłaszanego do wpisu na <i>Listę</i> .
5.j Personel oraz umiejętności i wiedza specjalistyczna (profesjonalna, techniczna, dotycząca bieżącego utrzymania)	Należy wskazać jakie umiejętności i kwalifikacje są potrzebne w celu dobrego zarządzania dobrem, uwzględniając te, związane z ruchem odwiedzających i przyszłe potrzeby szkoleniowe.
6. Monitoring	Ta część wniosku ma na celu przedstawienie danych dotyczących stanu zachowania dobra, które można regularnie aktualizować i sprawozdawać, tak aby można było wskazać, jakie są tendencje w określonym czasie.
6.a Kluczowe wskaźniki pomiaru stanu zachowania	<p>W tej sekcji należy przedstawić tabelę z listą wybranych wskaźników pomiaru stanu zachowania całego dobra (zob. sekcja 4.a wyżej). Należy wskazać częstotliwość pomiaru i przeglądu tych wskaźników oraz miejsce przechowywania danych. Wskaźniki powinny dotyczyć istotnego aspektu dobra i powinny być jak najściślej związane z <i>Orzeczeniem wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> (zob. sekcja 2.b powyżej). Jeżeli tylko to możliwe, powinny być przedstawione liczbowo, a w innych wypadkach mogą to być takie wskaźniki, które są powtarzalne np. robienie zdjęć z tego samego punktu. Przykłady dobrych wskaźników:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. liczba gatunków lub populacja kluczowego gatunku na obszarze dobra przyrodniczego; 2. udział procentowy budynków wymagających znacznych napraw w przypadku historycznego miasta lub dzielnicy; 3. przybliżony czas, który upłynie do chwili planowanego ukończenia dużego programu konserwatorskiego; 4. stabilność lub stopień odkształceń w danym budynku lub części budynku; 5. poziom wzrostu lub obniżenia każdego rodzaju ingerencji na terenie dobra.

Wskaźnik	Okresowość	Miejsce przechowywania danych

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
6.b Rozwiązania administracyjne mające na celu monitorowanie dobra	Należy podać nazwę i dane kontaktowe podmiotu(ów) odpowiedzialnego(ych) za monitoring określony w punkcie 6.a.
6.c Wyniki sprawozdań składanych w przeszłości	Należy wymienić, wraz z krótkim streszczeniem, wcześniejsze sprawozdania na temat stanu zachowania dobra oraz przedstawić wyciągi z odniesieniem do publikowanych źródeł (na przykład sprawozdania składane w ramach umów i programów międzynarodowych, takich jak Ramsar, MAB).
7. Dokumentacja	Ta sekcja to lista kontrolna dokumentacji, którą należy złożyć w ramach kompletnego wniosku.
7.a Lista fotografii i materiałów audiowizualnych oraz formularz zezwolenia na ich wykorzystanie	<p>Państwa-Strony powinny przedstawić wystarczającą liczbę aktualnych ilustracji (odbitki zdjęć, slajdy oraz, w miarę możliwości, pliki cyfrowe, filmy i zdjęcia lotnicze) w celu zaprezentowania dobrego ogólnego obrazu dobra.</p> <p>Slajdy powinny być w formacie 35 mm, a zdjęcia cyfrowe w formacie JPG w rozdzielczości minimum 300 dpi (dots per inch). Jeśli składane są materiały filmowe, w celu zagwarantowania odpowiedniej jakości zalecany jest format Beta SP.</p> <p>Materiałom powinna towarzyszyć lista oraz formularz zezwolenia na wykorzystanie ilustracji i fotografii oraz materiałów audiowizualnych, przygotowane zgodnie z zamieszczonym poniżej wzorem.</p> <p>Należy dołączyć przynajmniej jedno zdjęcie przedstawiające dobro, które może być wykorzystane na ogólnie dostępnej stronie internetowej.</p> <p>Prosi się Państwa-Strony o udzielanie UNESCO, w formie pisemnej i bezpłatnie, niewyłącznej cesji praw do rozpowszechniania, publicznego prezentowania, publikowania, reprodukcji, wykorzystywania w dowolnej formie i w dowolnym formacie, w tym cyfrowym, wszystkich lub części przekazanych obrazów oraz prawa do przekazywania tych praw stronom trzecim.</p> <p>Niewyłączna cesja praw nie narusza praw własności intelektualnej (praw fotografa / reżysera filmu lub właściciela praw autorskich). Gdy UNESCO rozpowszechnia obrazy, zawsze podaje nazwisko fotografa / reżysera filmu, jeśli zostało ono wyraźnie podane w formularzu.</p> <p>Wszelkie dochody pochodzące z cesji praw zostaną przekazane na Fundusz Światowego Dziedzictwa.</p>

LISTA I FORMULARZ ZEZWOLENIA NA WYKORZYSTANIE ILUSTRACJI, FOTOGRAFII I MATERIAŁÓW AUDIOWIZUALNYCH

Nr	Rodzaj (slajd / wydruk / wideo)	Tytuł	Data zdjęcia (mm/rr)	Fotograf / reżyser filmu wideo	Właściciel praw autorskich (jeśli inny niż fotograf / reżyser)	Dane kontaktowe właściciela praw autorskich (nazwisko, adres, tel./faks, e-mail)	Niewyłączna cesja praw
1.							

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
7.b Teksty dotyczące statusu ochrony, kopie planów zarządzania dobrem lub dokumentacja systemów zarządzania oraz wyciągi z innych planów odnoszących się do dobra	Należy załączyć teksty, jak wskazano w sekcji 5.b, 5.d i 5.e powyżej.
7.c Forma i data ostatniej inwentaryzacji dobra	Należy zmieścić informacje na temat formy i daty ostatniej dokumentacji lub inwentaryzacji dobra. Powinno się opisać jedynie dokumenty nadal dostępne.
7.d Adres, pod którym przechowywane są inwentaryzacje, dokumentacja oraz dokumenty archiwalne	Należy podać nazwę i adres podmiotów przechowujących dokumenty inwentaryzacyjne (budynków, zabytków, gatunków flory lub fauny).
7.e Bibliografia	Należy wymienić główne, publikowane źródła, stosując zestandaryzowany format bibliograficzny.
8. Dane kontaktowe właściwych władz	Ta część wniosku umożliwi Sekretariatowi przekazywanie aktualnych informacji na temat nowości w światowym dziedzictwie oraz innych kwestii.
8.a Sporządził Nazwisko: Tytuł: Adres: Miasto, region, państwo: Telefon: Faks: E-mail:	Należy podać nazwisko, adres i inne dane kontaktowe osoby odpowiedzialnej za przygotowanie dokumentacji. Jeśli niemożliwe jest podanie adresu e-mail, informacja musi zawierać numer faksu.

SCHEMAT DOKUMENTACJI	OBJAŚNIENIA
8.b Oficjalna lokalna instytucja/podmiot	Należy podać nazwę podmiotu, muzeum, instytucji, społeczności lub zarządcy odpowiedzialnego za zarządzanie dobrem lokalnie. Jeśli instytucją sprawozdawczą jest podmiot krajowy, proszę podać odpowiednie dane kontaktowe.
8.c Inne instytucje lokalne	Należy wymienić pełne nazwy, adresy, telefony, numery faksu i adresy e-mail wszystkich muzeów, centrów turystycznych oraz oficjalnych agencji turystycznych, które powinny otrzymywać darmowy biuletyn światowego dziedzictwa [World Heritage Newsletter] dotyczący wydarzeń i kwestii związanych ze światowym dziedzictwem.
8.d Oficjalna strona internetowa http:// Dane osoby kontaktowej: E-mail:	Należy podać wszystkie istniejące oficjalne strony internetowe dobra kandydującego do wpisu na <i>Listę</i> . Należy wskazać, czy takie strony internetowe są planowane w przyszłości wraz z podaniem danych osoby kontaktowej i adresu e-mail.
9. Podpis w imieniu Państwa-Strony	Wniosek powinien zostać podpisany przez urzędnika upoważnionego do jego podpisania w imieniu Państwa-Strony.

PROCEDURY OCENY WNIOSKÓW PRZEZ ORGANIZACJE DORADCZE

Aneks ten zawiera następujące punkty:

- A. PROCEDURA OCENY DÓBR KULTUROWYCH PRZEZ ICOMOS
- B. PROCEDURA OCENY DÓBR PRZYRODNICZYCH PRZEZ IUCN
- C. WSPÓŁPRACA ORGANIZACJI DORADCZYCH – PROCEDURA OCENY DÓBR KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH ORAZ KRAJOBRAZÓW KULTUROWYCH

Dodatkowe informacje znajdują się w paragrafach 143-151 *Wytycznych operacyjnych*.

A. PROCEDURA OCENY DÓBR KULTUROWYCH PRZEZ ICOMOS

1. Prowadząc ocenę wniosku o wpis dóbr kulturowych ICOMOS (Międzynarodowa Rada Ochrony Zabytków) kieruje się *Wytycznymi operacyjnymi* (zob. paragraf 148).
2. Proces oceny (zob. rysunek 1) wymaga skorzystania z szerokiego zakresu wiedzy specjalistycznej posiadanej przez członków ICOMOS-u działających w jego krajowych i międzynarodowych komitetach, jak również członków wielu innych specjalistycznych sieci, z którymi ICOMOS jest powiązany. Członkowie są również wysyłani na misje eksperckie, aby przeprowadzić poufną ocenę dobra na miejscu. Szerokie konsultacje skutkują przygotowaniem szczegółowych rekomendacji, które są przedkładane Komitetowi Światowego Dziedzictwa w trakcie jego dorocznego spotkania.

Wybór ekspertów

3. Istnieje czytelnie określona, trwająca rok, procedura zgłaszania i wpisu dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*. Po tym jak wnioski są sprawdzone pod kątem kompletności przez Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i organizacje doradcze, dossier wniosku jest dostarczane do ICOMOS-u, gdzie zajmuje się nim Sekretariat Światowego Dziedzictwa. Pierwszym działaniem jest wybór ekspertów, którzy będą brani pod uwagę w konsultacjach. Dotyczy to dwóch oddzielnych grup. W pierwszej grupie znajdują się ci, którzy mogą doradzać w sprawie *wyjątkowej uniwersalnej wartości* kandydującego dobra. Jest to zasadniczo zadanie “biblioteczne” dla specjalistów akademików i może angażować osoby nie będące członkami ICOMOS-u w przypadku, gdy nie ma odpowiedniej wiedzy specjalistycznej na dany temat wśród członków ICOMOS-u: przykładem są sporadycznie zgłaszane wnioski dotyczące miejsc występowania skamielin istot czelakokształtnych, w których przypadku jest potrzebna pomoc paleontologów.
4. Druga grupa to eksperci z wiedzą praktyczną na temat zarządzania, konserwacji i aspektów autentyczności indywidualnych dóbr, od których wymaga się przeprowadzenia misji w terenie. Proces wyboru tych ekspertów w pełni wykorzystuje sieć ICOMOS-u. Poszukuje się pomocy ze strony międzynarodowych komitetów naukowych i członków indywidualnych podobnie, jak i organizacji specjalistycznych, z którymi ICOMOS ma podpisane porozumienia o współpracy, takich jak

Międzynarodowy Komitet ds. Konserwacji Dziedzictwa Przemysłowego (TICCIH), Międzynarodowa Federacja Architektów Krajobrazu (IFLA), Międzynarodowy Komitet na rzecz Dokumentacji i Konserwacji Architektury Modernizmu (DoCoMoMo).

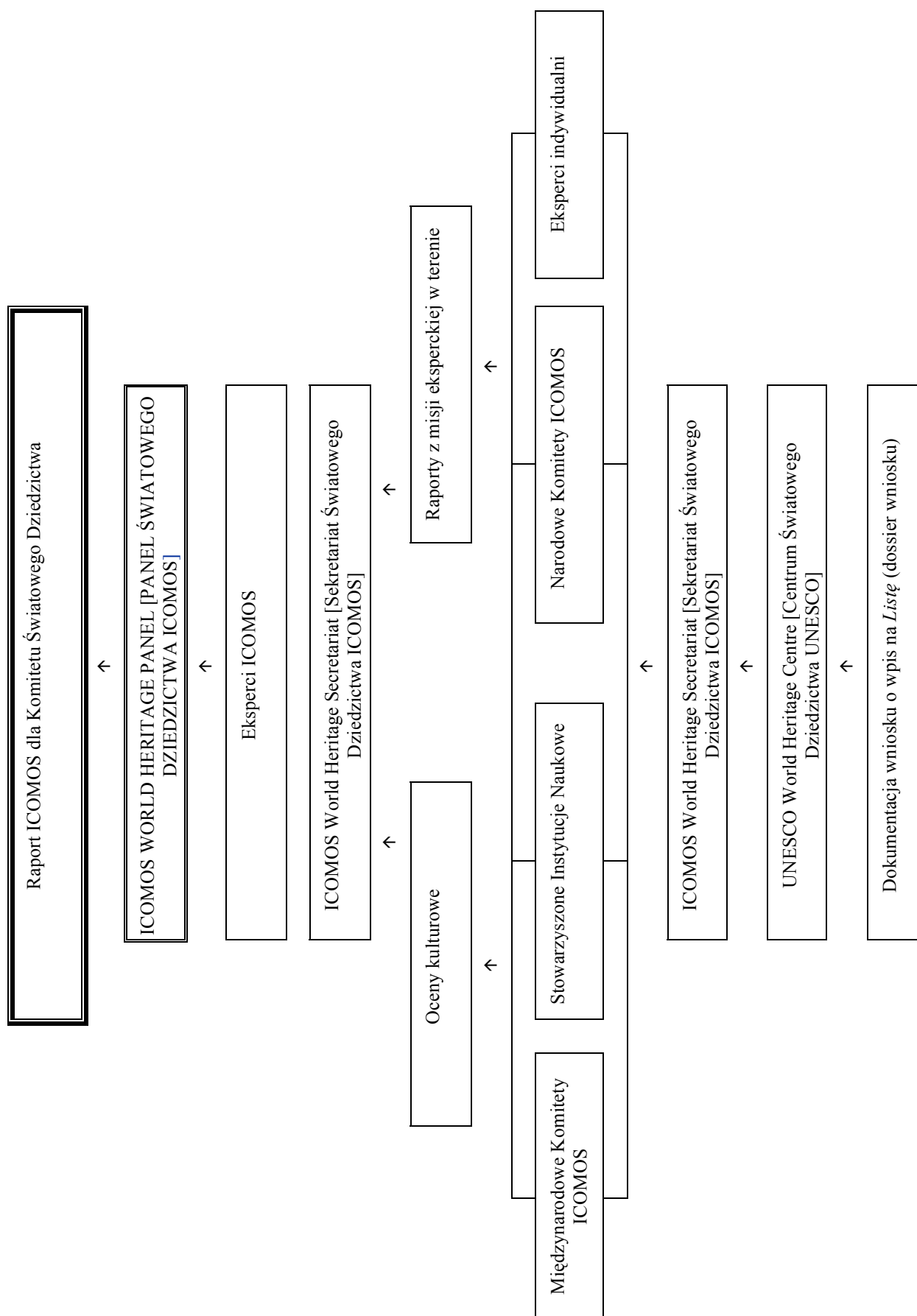
Wizja w terenie

5. W wyborze ekspertów do przeprowadzenia misji oceniającej dobra w terenie, zasadą ICOMOS-u jest wybieranie w miarę możliwości kogoś z regionu, w którym położone jest dobro zgłoszone do wpisu na *Listę*. Wymagane jest, aby tacy eksperci mieli doświadczenie w zarządzaniu dziedzictwem i konserwacji; nie muszą to być wysokiej rangi eksperci akademicki specjalizujący się w danym typie dóbr. Oczekuje się, że są w stanie prowadzić rozmowy z zarządcami miejsca na takim samym poziomie profesjonalizmu oraz cenić plany zarządzania, praktykę konserwatorską, obchodzenie się z odwiedzającymi itp., a także dobrze uzasadnić swoje stanowisko. Otrzymują szczegółowe instrukcje, które zawierają kopie odpowiednich informacji z dossier wniosku. Daty i programy ich wizyt są uzgadniane w konsultacji z Państwami-Stronami, które są proszone o nienagłaśnianie misji ewaluacyjnej ICOMOS-u w mediach. Eksperti ICOMOS-u przekazują swoje raporty dotyczące aspektów praktycznych rozpatrywanego dobra do wyłącznej wiadomości Komitetu Wykonawczego, ponieważ przedwczesne upublicznienie może spowodować kłopotliwą sytuację zarówno dla ICOMOS-u, jak i Komitetu Światowego Dziedzictwa.

Panel Światowego Dziedzictwa

6. Dwa raporty (ocena kulturowa i raport z misji w terenie), które są wynikiem ocen są przekazywane do sekretariatu ICOMOS-u w Paryżu i na ich podstawie przygotowywana jest robocza wersja oceny wniosku o wpis dobra na *Listę*. Zawiera ona krótki opis i historię dobra, streszczenie dotyczące zasad ochrony prawnej i zarządzania oraz opis stanu zachowania, komentarze na temat tych kwestii oraz rekomendacje dla Komitetu Światowego Dziedzictwa. Projekty ocen są następnie prezentowane w trakcie dwu lub trzy dniowego spotkania Panelu Światowego Dziedzictwa ICOMOS. Panel składa się z członków Rady Wykonawczej, którzy pochodzą z różnych stron świata i którzy posiadają szeroką wiedzę i duże doświadczenie. Do członków Rady Wykonawczej dołączają eksperci specjalizujący się w określonych kategoriach dziedzictwa, które figurują na rocznej liście wniosków, jeżeli specjaliści w danej dziedzinie nie są reprezentowani w Radzie.
7. Każde kandydujące dobro jest przedmiotem 10-15 minutowej prezentacji ilustrowanej zdjęciami, przedstawianej przez reprezentanta ICOMOS-u, po której następuje dyskusja. Po obiektywnej i wyczerpującej analizie i ocenie kandydatury, przygotowywane są zbiorowe rekomendacje ICOMOS-u. Ocena jest sprawdzana i drukowana w celu przedłożenia Komitetowi Światowego Dziedzictwa.

RYSUNEK 1: PROCEDURA OCENY DÓBR PRZEZ ICOMOS

B. PROCEDURA OCENY DÓBR PRZYRODNICZYCH PRZEZ IUCN

8. Prowadząc ocenę wniosków o wpis dóbr przyrodniczych, IUCN (the International Union for Conservation of Nature [Międzynarodowa Unia na rzecz Ochrony Przyrody]) kieruje się *Wytycznymi operacyjnymi* (zob. paragraf 148). Proces oceny (zob. rysunek 2) składa się z pięciu kroków:

(i) Zebranie danych

Po otrzymaniu dossier wniosku z Centrum Światowego Dziedzictwa, UNEP-World Conservation Monitoring Centre (UNEP-WCMC) kompiluje zestandaryzowaną kartę danych dobra, wykorzystując bazę danych obszarów chronionych, która następnie jest weryfikowana we współpracy z Państwem-Stroną w czasie wizji w terenie.

(ii) Ocena zewnętrzna

Wniosek jest zwykle wysyłany do oceny studialnej przez maksymalnie 15 ekspertów posiadających wiedzę na temat dobra, wybieranych w pierwszej kolejności spośród członków specjalistycznych komisji i sieci IUCN.

(iii) Wizja w terenie

Jeden lub dwóch ekspertów IUCN wizytuje każde kandydujące dobro w celu wyjaśnienia szczegółów dotyczących obszaru, dokonania oceny zarządzania miejscem i omówienia wniosku z odpowiednimi władzami i interesariuszami. Eksperci IUCN, wybierani z powodu ich globalnego spojrzenia na ochronę przyrody i historię naturalną, jak również ich znajomość *Konwencji*, są zwykle członkami IUCN World Commission on Protected Areas' World Heritage Expert Network [Sieci Eksperskiej Światowego Dziedzictwa w ramach Światowej Komisji Obszarów Chronionych IUCN] lub pracownikami sekretariatu IUCN. (Wizje w terenie są podejmowane wspólnie z ICOMOS-em w określonych sytuacjach – zob. część C poniżej).

(iv) Inne źródła informacji

IUCN może również poszukiwać informacji w dodatkowej literaturze i brać pod uwagę komentarze lokalnych organizacji pozarządowych i innych.

(v) Ocena przez Panel Światowego Dziedzictwa IUCN

Zanim zostaną zakończone prace nad przygotowaniem tekstu raportu z oceny IUCN dobra kandydującego do wpisu na *Listę*, Panel Światowego Dziedzictwa IUCN zapoznaje się ze wszystkimi raportami z wizji terenowych, komentarzami recenzentów, kartą danych UNEP-WCMC i innymi podstawowymi materiałami.

Każdy raport z oceny zawiera zwięzłe streszczenie *wyjątkowej uniwersalnej wartości* kandydującego dobra, porównanie z innymi podobnymi miejscami i przegląd kwestii integralności i zarządzania. Raport konkluduje oceną możliwości zastosowania kryteriów i jasną rekomendacją dla Komitetu Światowego Dziedzictwa. Karty danych UNEP-WCMC są również udostępniane Komitetowi Światowego Dziedzictwa.

System klasyfikacji biogeograficznej Udvardy'ego

9. IUCN stosuje w ocenach system klasyfikacji biogeograficznej Udvardy'ego *Biogeographical Provinces of the World* (1975) [*Prowincje biogeograficzne świata* (1975)]. Jest to system klasyfikacji obszarów słodkowodnych i lądowych świata, który daje możliwość przewidywania i przyjęcia założeń w stosunku do podobnych regionów biogeograficznych. System Udvardy'ego zapewnia obiektywny sposób porównywania kandydujących dóbr z miejscami o podobnych warunkach klimatycznych i ekologicznych.
10. Podkreśla się jednak, że koncepcja prowincji biogeograficznych jest używana tylko jako podstawa do porównań i nie oznacza, że dobra światowego dziedzictwa są wybierane wyłącznie na podstawie tego

kryterium. Podstawowa zasada mówi, że dobra światowego dziedzictwa muszą posiadać *wyjątkową uniwersalną wartość*.

Systemy wyboru i określania obszarów do ochrony priorytetowej

11. IUCN używa również systemów, które pozwalają na dokonanie wyboru obszarów do ochrony priorytetowej, takich jak: Worldwide Fund for Nature's (WWF) Global Ecoregions, WWF/IUCN's Centres of Plant Diversity, Conservation International's Biodiversity Hotspots, Birdlife International's Endemic Bird Areas and Important Bird Areas.

Systemy oceny dóbr przedstawiających wartość z punktu widzenia nauk o Ziemi

12. W ocenie dóbr, które zostały nominowane ze względu na ich wartości geologiczne, IUCN konsultuje się z szeregiem wyspecjalizowanych organizacji, takich jak UNESCO Earth Sciences Division, International Union of Speleology, International Union of Geological Sciences (IUGS).

Wybrane publikacje wykorzystywane w procesie oceny

13. W procesie oceny wykorzystywane są publikacje, około 20 tomów materiałów podręcznych, na temat obszarów chronionych świata, wydane przez IUCN, UNEP, UNEP-WCMC, Birdlife International oraz innych wydawców. Obejmują one:
 - i) Reviews of Protected Area Systems in Oceania, Africa, and Asia [*Przegląd systemów obszarów chronionych na obszarze Oceanii, Afryki i Azji*],
 - ii) The four volume directory of Protected Areas of the World [czterotomowy *Spis obszarów chronionych świata*],
 - iii) The World Atlas of Coral Reefs [*Atlas raf koralowych świata*],
 - iv) The six volume Conservation Atlas series [sześć tomów serii *Atlas ochrony przyrody*],
 - v) The four volume "A Global Representative System of Marine Protected Areas" [czterotomowe wydawnictwo *Globalny reprezentatywny system morskich obszarów chronionych*],
 - vi) The three volume Centres of Plant Diversity [trzytomowe wydawnictwo *Ośrodki różnorodności roślin*],
 - vii) Important Bird Areas and Endemic Bird Areas of the World [*Ważne obszary występowania ptaków i endemiczne obszary występowania ptaków na świecie*].
14. Wszystkie te dokumenty razem dają możliwość przeglądu całego systemu, który pozwala na porównanie obszarów chronionych na świecie pod kątem ich znaczenia dla ochrony przyrody. W miarę rozwoju prac nad *Globalną strategią* dla dziedzictwa przyrodniczego IUCN coraz częściej korzysta ze swoich opracowań wykonanych w ramach "ogólnego przeglądu", wykonanych w celu określenia braków w pokryciu miejscami przyrodniczymi światowego dziedzictwa i zidentyfikowania dóbr potencjalnie spełniających kryteria światowego dziedzictwa. Można zapoznać się z tymi materiałami na stronie internetowej IUCN pod adresem:
<http://iucn.org/themes/wcpa/wheritage/globalstrategy.htm>

Ocena krajobrazów kulturowych (zob. również aneks 3)

15. IUCN interesuje się wieloma dobrami kulturowymi, w szczególności tymi, które zostały zgłoszone do wpisu na *Listę* jako krajobrazy kulturowe. Z tego powodu [IUCN] bierze okazjonalnie udział we wspólnych z ICOMOS-em ocenach w terenie nominowanych krajobrazów kulturowych (zob. część C poniżej). Ocena IUCN takich wniosków odbywa się zgodnie z wewnętrznym dokumentem *The Assessment of Natural Values in cultural landscapes* [*Ocena wartości przyrodniczych w krajobrazach kulturowych*], dostępnym na stronie internetowej IUCN pod adresem:
<http://www.iucn.org/themes/wcpa/wheritage/culturallandscape.htm>
16. Zgodnie z cechami przyrodniczymi określonych krajobrazów kulturowych, które zostały

scharakteryzowane w aneksie 3 par. 11, w trakcie prowadzenia oceny IUCN bierze pod uwagę następujące kwestie:

- i) ochrona naturalnych i pół-naturalnych systemów oraz dzikich gatunków roślin i zwierząt;
- ii) ochrona różnorodności biologicznej w ramach systemów rolnych;
- iii) zrównoważone użytkowanie terenu;
- iv) dodanie piękna i malowniczości [wartości estetycznych];
- v) kolekcje *ex situ*;
- vi) wyjątkowe przykłady wzajemnych związków człowieka i przyrody;
- vii) odkrycia o znaczeniu historycznym.

W tabeli poniżej zostały umieszczone wszystkie kwestie z powyższej listy w kontekście kategorii krajobrazów kulturowych z aneksu 3, przez co wskazano czym najprawdopodobniej będzie zainteresowana IUCN (brak oznaczenia nie wyklucza zainteresowania, a jedynie sygnalizuje, że jest ono mało prawdopodobne):

Typ krajobrazu kulturowego (zob. również aneks 3)	Najbardziej prawdopodobne kwestie do rozpatrzenia pod kątem przyrodniczym (zob. paragraf 16 powyżej)						
Krajobraz zaprojektowany					(v)		
Krajobraz, który rozwinął się samoistnie – kontynuowany	(i)	(ii)	(iii)	(iv)			
Krajobraz, który rozwinął się samoistnie – reliktowy (lub skamieniały)	(i)					(vi)	
Krajobraz kulturowy asocjacyjny							(vii)

C. WSPÓŁPRACA ORGANIZACJI DORADCZYCH – PROCEDURA OCENY DÓBR KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH ORAZ KRAJOBRAZÓW KULTUROWYCH

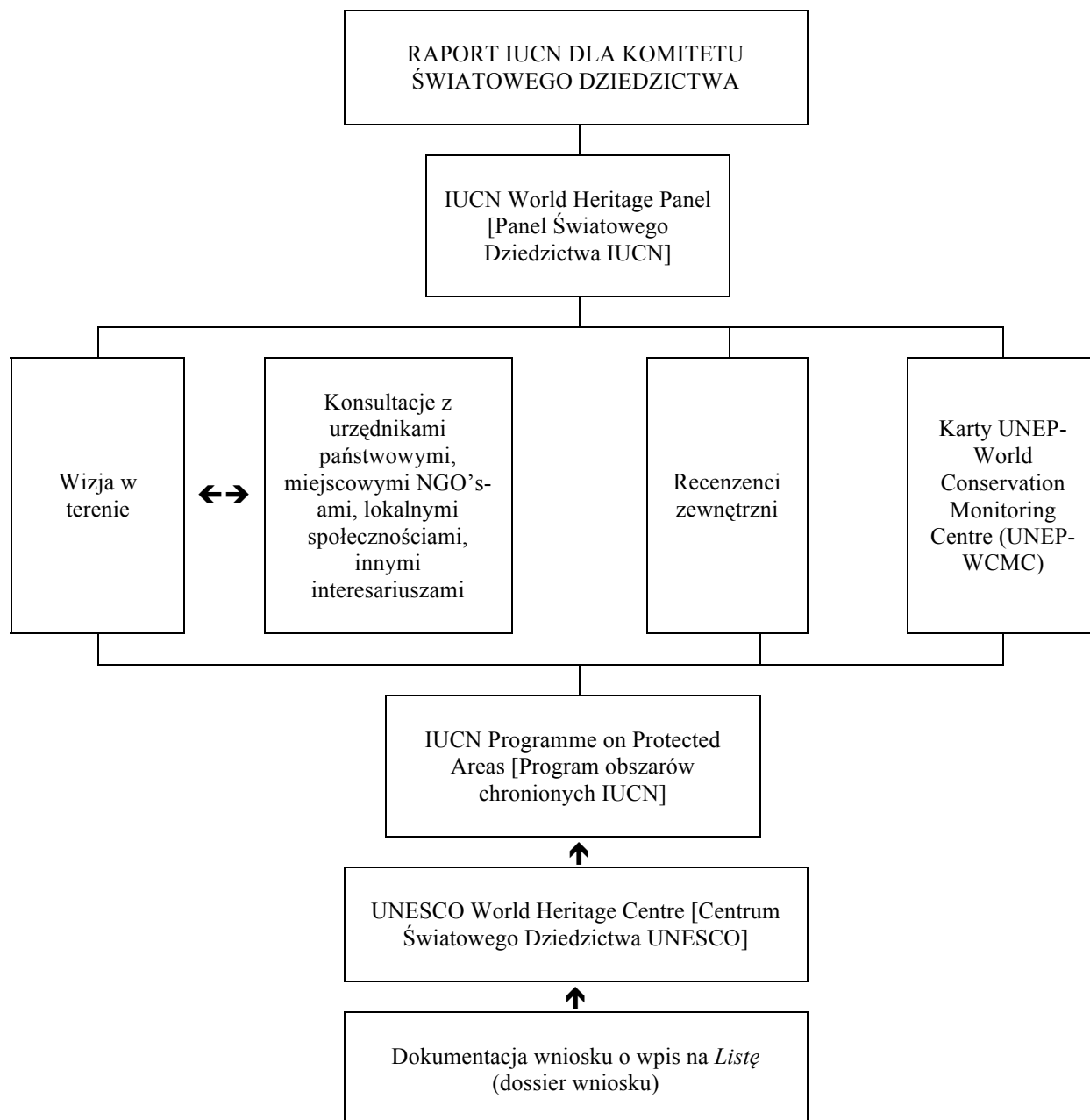
Dobra mieszane

17. Dobra, które są zgłaszane do wpisu na *Listę* zarówno ze względu na wartości przyrodnicze, jak i kulturowe wymagają wspólnej misji IUCN i ICOMOS w terenie. IUCN i ICOMOS opracowują oddzielne raporty z oceny dobra w terenie, biorąc pod uwagę odpowiednie kryteria (zob. A, paragraf 5 i B, paragraf 8 (iii) powyżej).

Krajobrazy kulturowe

18. Dobra zgłaszane do wpisu na *Listę* jako krajobrazy kulturowe są oceniane przez ICOMOS w odniesieniu do kryteriów (i)-(vi) (zob. paragraf 77 *Wytycznych operacyjnych*). IUCN jest proszona przez ICOMOS o ocenę wartości przyrodniczych i zarządzania kandydującym dobrem. [Współpraca] jest kwestią umowy między organizacjami doradczymi. W niektórych przypadkach jest wymagana wspólna misja w terenie.

RYSUNEK 2: PROCEDURA OCENY DÓBR PRZEZ IUCN

**FORMULARZ SPRAWOZDAŃ OKRESOWYCH
Z REALIZACJI KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA**

-
- Formularz sprawozdań okresowych jest dostępny pod następującym adresem internetowym:
<http://whc.unesco.org/en/periodicreporting>
 - Dalsze wskazówki dotyczące sprawozdawczości okresowej można znaleźć w sekcji V *Wytycznych operacyjnych*
 - Dla ułatwienia zarządzania informacjami, Państwa-Strony proszone są o składanie sprawozdań w języku angielskim lub francuskim zarówno w postaci elektronicznej, jak i wydruku na papierze na adres:

UNESCO World Heritage Centre

7, place de Fontenoy

75352 Paryż 07 SP

Francja

Telefon: +33 (0) 1 4568 1571

Fax: +33 (0) 1 4568 5570

E-mail poprzez: <http://whc.unesco.org/en/contacts>

FORMULARZ

SPRAWOZDAWCZOŚĆ OKRESOWA Z REALIZACJI KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

Wymagania ogólne

- Informacje powinny być jak najdokładniejsze i konkretne. Jeżeli jest to tylko możliwe, powinny być one ujęte ilościowo i z pełnym wykazem źródeł.
- Informacje powinny być zwięzłe. W szczególności należy unikać długich opisów historycznych miejsc lub zdarzeń, które miały tam miejsce, zwłaszcza jeżeli można je znaleźć w łatwo dostępnych źródłach publikowanych.
- Wyrażane opinie powinny być poparte odesłaniem do źródła, na którym są oparte oraz do uzasadniających je faktów możliwych do zweryfikowania.
- Sprawozdania okresowe należy sporządzać w formie drukowanej, format A4 (210 mm x 297 mm), wraz z mapami i planami w formacie maksymalnie A3 (297 mm x 420 mm). Państwa-Strony są również proszone o składanie pełnego tekstu sprawozdań okresowych w formie elektronicznej.

SEKCJA I: REALIZACJA KONWENCJI ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA PRZEZ PAŃSTWO-STRONĘ

Państwa-Strony proszone są o udzielenie informacji na temat przepisów prawnych i administracyjnych, które przyjęły oraz innych działań podjętych w celu realizacji *Konwencji*, wraz z podaniem szczegółów na temat doświadczeń zdobytych na tym polu (artykuł 29.1 *Konwencji światowego dziedzictwa*).

I.1. Wprowadzenie

- i) Państwo-Strona
- ii) Rok ratyfikacji lub przyjęcia *Konwencji*
- iii) Organizacja(e) lub jednostka(i) odpowiedzialna(e) za przygotowanie sprawozdania
- i) Data sprawozdania
- ii) Podpis w imieniu Państwa-Strony

I.2. Identyfikacja dóbr dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Pozycja ta odnosi się w szczególności do artykułów 3, 4 i 11 *Konwencji*, dotyczących identyfikacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz wniosków o wpis dóbr na *Listę światowego dziedzictwa*.

(i) Inwentarze krajowe

Inwentarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego o znaczeniu krajowym stanowią podstawę do identyfikacji potencjalnych dóbr światowego dziedzictwa.

Należy wskazać, które instytucje są odpowiedzialne za opracowanie i aktualizowanie inwentarzy krajowych oraz w jakim zakresie inwentarze, listy lub rejestry na poziomie lokalnym, państwowym i/lub krajowym istnieją i zostały zakończone.

(ii) Lista informacyjna

Artykuł 11 *Konwencji* odnosi się do przesyłania przez Państwa-Strony spisów dóbr odpowiednich do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*. *Listy informacyjne*, zawierające dobra kulturowe i przyrodnicze, powinny być przygotowane zgodnie z zapisami paragrafów 62-69 i aneksu 2 *Wytycznych operacyjnych*. Państwa-Strony powinny złożyć sprawozdanie z działań podjętych w celu realizacji decyzji Komitetu podjętej w trakcie 24. sesji (Cairns, grudzień 2000) i decyzji 12. Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron (główna siedziba UNESCO, 1999), które mówią o wykorzystaniu *list informacyjnych* jako narzędzia planowania w celu zmniejszenia braku równowagi na *Liście światowego dziedzictwa*.

Należy podać datę złożenia *listy informacyjnej* oraz wszelkich zmian dokonanych po jej złożeniu. Państwa-Strony zachęca się także do dostarczenia opisu procesu przygotowania i weryfikacji *listy informacyjnej*, np. czy na jakąś konkretną(e) instytucję(e) została nałożona odpowiedzialność wyboru [określenia dobra] i wyznaczenia granic dóbr światowego dziedzictwa, czy władze lokalne i miejscowa ludność były zaangażowane w przygotowanie listy. Jeżeli tak, należy podać szczegóły.

(iii) Kandydatury

Sprawozdanie okresowe powinno zawierać listę dóbr, które kandydowały do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*. Zachęca się Państwa-Strony do analizy procesu przygotowywania kandydatur [do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa*], współpracy i współdziałania z władzami lokalnymi i mieszkańcami, motywacji, napotkanych przeszkód i trudności oraz dostrzeganych korzyści i wniosków wyciągniętych z doświadczeń.

I.3. Ochrona, konserwacja i prezentacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Ta pozycja odnosi się w szczególności do artykułów 4 i 5 *Konwencji*, w których Państwa-Strony uznają swoje obowiązki zapewnienia identyfikacji, ochrony, konserwacji, prezentacji i przekazania przyszłym pokoleniom światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz podejmowania skutecznych kroków i aktywnych działań w tej mierze. Dodatkowe wskazówki dotyczące obowiązków Państw-Stron można znaleźć w paragrafach 10-16 *Wytycznych operacyjnych*.

Artykuł 5 *Konwencji* wyszczególnia następujące działania:

(i) Przyjęcie ogólnych zasad i polityki postępowania

Należy podać informacje na temat przyjęcia zasad i polityki postępowania mających na celu nadanie dziedzictwu kulturowemu i przyrodniczemu funkcji w życiu społecznym. Należy przedstawić informacje na temat sposobu, w jaki Państwo-Strona lub odpowiednie władze podjęły działania w kierunku zintegrowania ochrony dóbr światowego dziedzictwa z ogólnymi programami planistycznymi. Należy wskazać obszary, w których poprawa byłaby potrzebna oraz nad którymi Państwo-Strona pracuje.

(ii) Status służb na rzecz ochrony, konserwacji i prezentacji [dziedzictwa]

Należy przedstawić informacje na temat wszelkich służb działających w obrębie terytorium Państwa-Strony, które zostały ustanowione lub znacząco usprawnione od czasu poprzedniego sprawozdania okresowego. Szczególną uwagę należy zwrócić na służby skierowane na ochronę, konserwację i prezentację dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, wskazując odpowiedni personel oraz środki, jakimi dysponują do sprawowania swojej funkcji. Należy wskazać obszary, w których poprawa byłaby potrzebna oraz te, nad którymi Państwo-Strona pracuje.

(iii) Studia i badania naukowe i techniczne

Dodatkowe wskazówki dotyczące badań można znaleźć w paragrafie 215 *Wytycznych operacyjnych*.

Należy wymienić ważniejsze studia naukowe i techniczne oraz projekty badawcze natury ogólnej, które mogłyby być korzystne dla dóbr światowego dziedzictwa, rozpoczęte lub zakończone od czasu ostatniego sprawozdania okresowego. Należy wskazać obszary, w których poprawa byłaby potrzebna oraz te, nad którymi Państwo-Strona pracuje.

Badania naukowe lub programy badawcze dotyczące konkretnych dóbr należy przedstawić w sekcji II.4 formularza sprawozdania.

(iv) Działania służące identyfikacji, ochronie, konserwacji, prezentacji i rehabilitacji

Należy wskazać właściwe środki prawne i administracyjne, które podjęło Państwo-Strona lub odpowiednie władze w celu identyfikacji, ochrony, konserwacji, prezentacji i rehabilitacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Szczególną uwagę należy zwrócić na środki dotyczące zarządzania ruchem turystycznym i rozwój w regionie. Państwo-Strona jest również zachęcane do wskazania czy, na podstawie zdobytego doświadczenia, uważa się, że jest potrzebna reforma stosowanej polityki lub obowiązującego prawa. Jest również wskazane odnotowanie, jakie inne międzynarodowe konwencje dotyczące ochrony dziedzictwa kulturowego lub przyrodniczego zostały podpisane lub ratyfikowane przez Państwo-Stronę, w jaki sposób stosowanie tych różnych instrumentów prawnych zostało skoordynowane i włączone do polityki i planowania na szczeblu krajowym.

Należy wskazać odpowiednie środki naukowe i techniczne, które zostały przedsięwzięte przez Państwo-Stronę lub odpowiednie instytucje na rzecz identyfikacji, ochrony, konserwacji, prezentacji i rehabilitacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Należy wskazać odpowiednie działania finansowe, które zostały podjęte przez Państwo-Stronę lub odpowiednie władze na rzecz identyfikacji, ochrony, konserwacji, prezentacji i rehabilitacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Informacja na temat prezentacji dziedzictwa może odnosić się do publikacji, stron internetowych, filmów, znaczków, kartek pocztowych, książek itp.

Należy wskazać obszary, w których poprawa byłaby potrzebna oraz te, nad którymi Państwo-Strona pracuje.

(v) Kształcenie

Dodatkowe wskazówki dotyczące kształcenia można znaleźć w paragrafach 213-214 *Wytycznych operacyjnych*.

Należy przedstawić informacje na temat strategii szkoleniowych i edukacyjnych, które zostały wdrożone w Państwie-Stronie zarówno w celu poszerzania kompetencji zawodowych, jak i powołania lub rozwoju krajowych lub regionalnych centrów kształcenia i edukacji w zakresie ochrony, konserwacji i prezentacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, oraz do jakiego stopnia takie kształcenie zostało włączone w istniejące systemy edukacji uniwersyteckiej i szkolnej.

Należy wskazać działania sprzyjające prowadzeniu badań naukowych jako pomocy dla działalności szkoleniowej i edukacyjnej, które zostały podjęte przez Państwo-Stronę.

Należy wskazać obszary, w których poprawa jest pożądana oraz te, nad którymi Państwo-Strona pracuje.

I.4. Współpraca międzynarodowa i pozyskiwanie funduszy

Ta pozycja odnosi się w szczególności do artykułów 4, 6, 17 i 18 *Konwencji*. Dodatkowe wskazówki dotyczące tego zagadnienia można znaleźć w paragrafach 227-231 *Wytycznych operacyjnych*.

Należy podać informacje na temat współpracy z innymi Państwami-Stronami na rzecz identyfikacji, ochrony, konserwacji i zachowania światowego dziedzictwa zlokalizowanego na ich terytorium.

Należy także wskazać, jakie środki zostały podjęte dla uniknięcia bezpośrednich i pośrednich szkód w światowym dziedzictwie zlokalizowanym na terytorium innych krajów.

Czy zostały powołane krajowe fundacje lub stowarzyszenia, publiczne i prywatne, których celem jest pozyskiwanie funduszy i darowizn na ochronę światowego dziedzictwa, i czy Państwo-Strona udzieliło im pomocy?

I.5. Edukacja, informacja i podnoszenie poziomu świadomości

Pozycja ta odnosi się w szczególności do artykułów 27 i 28 *Konwencji* mówiących o programach edukacyjnych. Dodatkowe wskazówki dotyczące tej kwestii można znaleźć w rozdziale IX *Wytycznych operacyjnych*.

Należy podać, jakie kroki podjęło Państwo-Strona w kierunku podniesienia poziomu świadomości decydentów, właścicieli dóbr oraz ogółu społeczeństwa na temat ochrony i konserwacji dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego.

Należy podać informacje dotyczące edukacji (podstawowej, średniej i wyższej) oraz programów informacyjnych, które były podejmowane lub są planowane w celu powszechnego uznania i lepszego poszanowania dziedzictwa przez ludność, szerokiego informowania opinii publicznej o niebezpieczeństwach grożących dziedzictwu oraz działaniach prowadzonych w ramach realizacji *Konwencji*. Czy dane Państwo-Strona uczestniczy w projekcie specjalnym UNESCO pn. *Udział młodych ludzi w ochronie i promocji światowego dziedzictwa* [Young People's Participation in World Heritage Preservation and Promotion]?

Informacje na temat działań i programów odnoszących się do konkretnych dóbr należy przedstawić w pozycji II.4 dotyczącej zarządzania.

I.6. Wnioski i rekomendowane działania

Główne wnioski dotyczące każdej z pozycji w sekcji I sprawozdania powinny być streszczone i zestawione w tabeli razem z zaproponowanymi działaniami, podmiotem(ami) odpowiedzialnym(i) za podjęcie tych działań oraz harmonogramem ich realizacji:

- i) Główne wnioski
- ii) Proponowane przyszłe działanie(a)
- iii) Podmiot(y) odpowiedzialny(e) za realizację
- iv) Ramy czasowe realizacji
- v) Zapotrzebowanie na pomoc międzynarodową

Państwa-Strony są również zachęcane do przedstawienia w ich pierwszym sprawozdaniu okresowym analizy procesu ratyfikacji *Konwencji*, motywacji, przeszkód i trudności napotkanych w trakcie tego procesu oraz dostrzeżonych korzyści i wniosków ze zdobytych doświadczeń.

SEKCJA II: STAN ZACHOWANIA POSZCZEGÓLNYCH DÓBR ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

Przygotowanie sprawozdań okresowych dotyczących stanu zachowania powinno angażować tych, którzy są

odpowiedzialni za bieżące zarządzanie dobrami. W przypadku dóbr transgranicznych zaleca się, aby sprawozdania były przygotowane wspólnie albo w ścisłej współpracy pomiędzy zaangażowanymi podmiotami.

Pierwsze sprawozdanie okresowe powinno aktualizować informacje przedstawione w oryginalnym dossier wniosku. Następne sprawozdania będą wówczas koncentrować się na zmianach, które nastąpiły od poprzedniego sprawozdania.

II.1. Wstęp

- i) Państwo-Strona
- ii) Nazwa dobra światowego dziedzictwa
- iii) Współrzędne geograficzne z dokładnością do sekundy
- iv) Data wpisu na *Listę dziedzictwa światowego*
- v) Organizacja(e) lub jednostka(i) odpowiedzialna(e) za przygotowanie sprawozdania
- vi) Data sprawozdania
- vii) Podpis w imieniu Państwa-Strony

II.2. Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości

W momencie wpisu dobra na *Listę światowego dziedzictwa*, Komitet Światowego Dziedzictwa wskazuje jego *wyjątkową uniwersalną wartość* poprzez decyzję o przyjętych kryteriach wpisu. Należy podać uzasadnienie wpisu przedstawione przez Państwo-Stronę i kryteria, na podstawie których Komitet wpisał dobro na *Listę światowego dziedzictwa*.

Należy stwierdzić, czy z punktu widzenia Państwa-Strony *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* adekwatnie oddaje *wyjątkową uniwersalną wartość* dobra, czy też nie i jest potrzebne ponowne złożenie wniosku. Powinno się to wziąć pod uwagę, na przykład, w celu rozpoznania i uznania wartości kulturowych dobra światowego dziedzictwa wpisanego z powodu jego wyjątkowej wartości przyrodniczej lub *vice versa*. Odpowiedź na to pytanie może okazać się konieczna zarówno z powodu istotnej zmiany kryteriów przez Komitet Światowego Dziedzictwa, jak i z powodu lepszego określenia bądź większej wiedzy na temat szczególnej *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra.

Inna kwestia, która mogłaby być tutaj poddana sprawdzeniu to ta, czy granice dobra światowego dziedzictwa, i jego strefy buforowej jeżeli istnieje, są odpowiednie dla zapewnienia ochrony i konserwacji *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra. W następstwie takiego przeglądu korekta lub rozszerzenie granic może być brane pod uwagę.

Jeżeli *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* nie jest dostępne lub jest niekompletne, Państwo-Strona powinno zaproponować takie orzeczenie w pierwszym sprawozdaniu okresowym. *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* powinno odzwierciedlać kryterium (kryteria), na podstawie których Komitet wpisał dobro na *Listę światowego dziedzictwa*. Powinno również odpowiadać na pytania takie jak: co reprezentuje dobro; co powoduje, że dobro jest wyjątkowe; jakie szczególne wartości odróżniają dobro; jaka jest relacja dobra z jego otoczeniem itp. Takie *Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości* będzie ocenione przez właściwą organizację doradczą (organizacje doradcze) i przekazane Komitetowi Światowego Dziedzictwa do zatwierdzenia.

II.3. Orzeczenie autentyczności i/lub integralności

W tej pozycji konieczne jest sprawdzenie czy wartość, na podstawie której dobro było wpisane na *Listę światowego dziedzictwa*, i która została odzwierciedlona w *Orzeczeniu wyjątkowej uniwersalnej wartości* w pozycji II.2. jest zachowana.

Punkt powinien także zawierać kwestię autentyczności i/lub integralności w relacji do dobra. Jaka była

ocena autentyzmu i/lub integralności dobra w momencie wpisu? Jaka jest ocena autentyzmu i/lub integralności dobra obecnie?

Należy zwrócić uwagę, że bardziej szczegółowa analiza kondycji dobra, na podstawie kluczowych wskaźników oceny stanu zachowania, jest wymagana w pozycji II.6.

II.4. Zarządzanie

W tej pozycji konieczne jest przedstawienie sprawozdania z realizacji i efektywności zarówno prawodawstwa dotyczącego ochrony dobra na poziomie krajowym, regionalnym i miejscowym oraz ochrony na podstawie umów lub na zasadach tradycyjnych, jak i kontroli zarządzania lub planowania dotyczącego określonego dobra, oraz działań przewidywanych w przyszłości mających na celu zachowanie wartości określonej w *Orzeczeniu wyjątkowej uniwersalnej wartości* w pozycji II.2. Dodatkowe wskazówki dotyczące tego zagadnienia można znaleźć w sekcji III.D *Wytycznych operacyjnych*.

Państwo-Strona powinno również zdać sprawozdanie na temat istotnych zmian własnościowych, statusu prawnego i/lub środków ochronnych stosowanych na mocy umów lub tradycji, ustaleń dotyczących zarządzania i planów zarządzania, w porównaniu z sytuacją w momencie wpisu na *Listę* lub w czasie poprzedniego sprawozdania okresowego. W takim przypadku Państwo-Strona jest proszone o dołączenie do sprawozdania okresowego całej odpowiedniej dokumentacji, w szczególności tekstów prawnych, planów zarządzania i/lub (rocznych) planów pracy dotyczących zarządzania i utrzymania dobra. Należy również podać pełną nazwę [nazwisko] i adres instytucji lub osoby bezpośrednio odpowiedzialnej za dobro.

Państwo-Strona może również podać ocenę zasobów ludzkich i finansowych, które są dostępne i potrzebne dla zarządzania dobrem, jak i ocenę potrzeb dotyczących kształcenia personelu.

Państwo-Strona jest również proszone o podanie informacji na temat badań naukowych, projektów badawczych, działań na rzecz edukacji, informacji i podnoszenia poziomu świadomości bezpośrednio związanych z dobrem oraz o skomentowanie stopnia, w jakim wartości zabytkowe dobra są efektywnie komunikowane mieszkańcom, odwiedzającym i społeczeństwu. Sprawy, do których należy się odnieść to między innymi: czy jest na terenie tablica wskazująca, że miejsce jest dobrem światowego dziedzictwa? czy istnieją programy edukacyjne dla szkół? czy odbywają się specjalne wydarzenia i wystawy? czy istnieje odpowiedniego rodzaju infrastruktura, centrum obsługi turystów, muzeum, szlaki, przewodniki, materiały informacyjne itp. i są dostępne odwiedzającym? jaką rolę uznanie za światowe dziedzictwo pełni w tych programach i działaniach?

Ponadto Państwo-Strona jest proszone o podanie informacji statystycznych, w miarę możliwości w układzie rocznym, na temat dochodów, liczby turystów, personelu i innych właściwych kwestii.

W oparciu o przegląd i ocenę zarządzania dobrem, Państwo-Strona może zechcieć rozważyć, czy jest potrzebne wprowadzenie istotnych zmian warunków prawnych i administracyjnych ochrony lub konserwacji dobra.

II.5. Czynniki oddziałujące na dobro

Należy przedstawić komentarz na temat stopnia, do jakiego dobro jest zagrożone przez poszczególne problemy i zagrożenia. Czynniki, które mogą być wzięte pod uwagę w tej pozycji to te, które zostały wymienione w schemacie wniosku o wpis na *Listę*, na przykład: presja urbanistyczna, presja środowiskowa, katastrofy naturalne i przygotowanie na nie, presja turystyczna/zwiazana z ruchem odwiedzających, liczba mieszkańców.

Biorąc pod uwagę znaczenie planowania i przygotowania na wypadek ryzyka, należy podać odpowiednie informacje na temat metod operacyjnych, które umożliwią Państwu-Stronie

przeciwdziałanie niebezpieczeństwom zagrażającym lub mogącym stworzyć zagrożenie dla jego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego. Problemy i zagrożenia, które powinny być wzięte pod uwagę obejmują trzęsienia ziemi, powodzie, osuwiska, wibracje, zanieczyszczenie przemysłowe, wandalizm, kradzieże, grabież, zmiany w kontekście fizycznym dóbr, kopalnictwo, wylesianie, kłusownictwo, jak również zmiany zagospodarowania przestrzennego, rolnictwo, budowę dróg, działalność budowlaną, turystykę. Należy wskazać obszary, w których poprawa jest potrzebna oraz te, nad którymi Państwo-Strona pracuje.

Ta pozycja powinna dostarczyć aktualnych informacji na temat wszystkich czynników, które mogą łatwo oddziaływać lub zagrażać dobru. Należy również powiązać zagrożenia ze środkami, jakie zostały powzięte aby im przeciwdziałać.

Należy również przedstawić ocenę, czy oddziaływanie tych czynników na dobro rośnie czy maleje i jakie działania zaradcze zostały podjęte lub są planowane w przyszłości.

II.6. Monitoring

Zważywszy, że pozycja II.3 sprawozdania okresowego przedstawia ogólną ocenę zachowania *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra, ta pozycja analizuje bardziej szczegółowo kondycję dobra na podstawie kluczowych wskaźników pomiaru jego stanu zachowania.

Jeżeli nie określono wskaźników w czasie wpisu dobra na *Listę światowego dziedzictwa*, powinno to być zrobione w trakcie pierwszego sprawozdania okresowego. Przygotowanie sprawozdania okresowego może też być okazją oceny adekwatności wcześniej określonych wskaźników i zrewidowania ich w miarę potrzeby.

Należy podać aktualne informacje odnoszące się do każdego z kluczowych wskaźników. Powinno się zwrócić szczególną uwagę, aby ta informacja była możliwie dokładna i wiarygodna, na przykład poprzez prowadzenie obserwacji w taki sam sposób, przy użyciu podobnych przyrządów i metod, oraz w takim samym okresie roku i porze dnia.

Należy wskazać partnerów, którzy są zaangażowani w monitoring oraz opisać jakiego rodzaju udoskonalenia Państwo-Strona przewiduje lub uznałoby za potrzebne w celu poprawy systemu monitorowania.

W poszczególnych przypadkach Komitet Światowego Dziedzictwa i/lub jego Biuro mogło już badać stan zachowania dobra i przedstawić Państwu-Stronie zalecenia, zarówno w trakcie wpisu, jak i później. W takich przypadkach Państwo-Strona jest proszone o sprawozdanie z działań, jakie zostały podjęte w odpowiedzi na uwagi i zalecenia wystosowane przez Biuro lub Komitet.

II.7. Streszczenie wniosków i rekomendowanych działań

Główne wnioski przedstawione w każdej z pozycji sprawozdania na temat stanu zachowania, w szczególności, czy *wyjątkowa uniwersalna wartość* dobra jest zachowana, powinny być podsumowane i przedstawione w formie tabeli, w tym:

- i) główne wnioski dotyczące stanu *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra (zob. powyżej, pozycje II.2 i II.3)
- ii) główne wnioski dotyczące zarządzania i czynników oddziałujących na dobro (zob. wyżej, pozycje II.4 i II.5)
- iii) proponowane przyszłe działanie(a)
- iv) podmiot(y) odpowiedzialny(e) za realizację
- v) ramy czasowe realizacji
- vi) potrzeba pomocy międzynarodowej.

Państwo-Strona jest również proszone o podzielenie się zdobytym doświadczeniem, które może być istotne dla innych mających do czynienia z podobnymi problemami lub sprawami. Należy podać nazwę [nazwiska] i dane kontaktowe organizacji lub specjalistów, z którymi można się skontaktować w tej sprawie.

FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ

-
- Niniejszy *Formularz wniosku o pomoc międzynarodową* dostępny jest na stronie internetowej <http://whc.unesco.org/en/intassistance> i może być wypełniony pod tym samym adresem.
 - Dalsze wskazówki dotyczące pomocy międzynarodowej znaleźć można w sekcji VII *Wytycznych operacyjnych*.
 - Zobacz załączone *Objaśnienia dotyczące wypełniania formularza wniosku*.
 - Podpisany oryginał wypełnionego *Formularza wniosku o pomoc międzynarodową* w języku angielskim lub francuskim należy przesłać na adres:

UNESCO World Heritage Centre
7, place de Fontenoy
75352 Paryż 07 SP
Francja
Telefon: +33 (0) 1 4568 1276
Faks: +33(0) 1 4568 5570
E-mail: wh-intassistance@unesco.org

1. PAŃSTWO-STRONA

2. TYTUŁ PROJEKTU

3. TYP POMOCY

	<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowawczych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>
Kultura			
Przyroda			
Mieszane			

4. LOKALIZACJA PROJEKTU

a) Czy projekt będzie zrealizowany w miejscu światowego dziedzictwa?

☐ – tak

☐ – nie

Jeżeli tak, to należy podać nazwę dobra.

b) Czy projekt zawiera komponent terenowy?

☐ – tak

☐ – nie

Jeżeli tak, to gdzie i jaki?

c) Jeżeli projekt ma być realizowany w miejscu światowego dziedzictwa, należy wskazać czy będzie on również z korzyścią dla innych dóbr światowego dziedzictwa, a jeśli tak, to dla których i w jaki sposób?

5. HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU (wskazać czy wstępny czy ostateczny)

Daty:

Czas trwania:

6. PROJEKT JEST:

- ☐ – lokalny
- ☐ – krajowy
- ☐ – sub-regionalny, obejmujący kilka Państw-Stron z regionu
- ☐ – regionalny, obejmujący większość Państw-Stron z regionu
- ☐ – międzynarodowy, obejmujący Państwa-Strony z różnych regionów

Jeżeli projekt jest krajowy, sub-regionalny, regionalny lub międzynarodowy, należy wskazać kraje/dobra, które będą uczestniczyły/czerpały korzyści z projektu:

7. UZASADNIENIE PROJEKTU

a) Należy wyjaśnić dlaczego projekt jest potrzebny (w przypadku *pomocy w nagłych przypadkach*, w zamian należy wypełnić punkt 8 poniżej).

b) Jeżeli dotyczy, należy wymienić wszystkie składane dokumenty pomocnicze.

8. TYLKO W PRZYPADKU POMOCY W NAGŁYCH PRZYPADKACH

a) Należy opisać aktualne lub potencjalne zagrożenie/niebezpieczeństwo mogące oddziaływać na dobro.

b) Należy wskazać, w jaki sposób zagrożenie może oddziaływać na *wyjątkową uniwersalną wartość* dobra.

c) Należy wyjaśnić, w jaki sposób proponowany projekt będzie się odnosił do zagrożenia/ niebezpieczeństwa

9. CELE PROJEKTU

Należy jasno sprecyzować szczegółowe cele projektu.

10. SPODZIEWANE REZULTATY

a) Należy wyraźnie określić, jakie są spodziewane rezultaty projektu.

b) Należy określić wskaźniki i sposoby weryfikacji, które będą zastosowane do oceny rezultatów:

<i>Spodziewane rezultaty</i>	<i>Wskaźniki</i>	<i>Sposoby weryfikacji</i>

11. PLAN DZIAŁANIA (w tym konkretne zadania i harmonogram)

<i>Zadania</i>	<i>Harmonogram (w miesiącach)</i>						
Zadanie							
Zadanie							
Zadanie							
Zadanie							

12. OCENA I SPRAWOZDANIE (do złożenia w Centrum Światowego Dziedzictwa w terminie trzech miesięcy od zakończenia projektu)

13. PROFILE SPECJALISTÓW, INSTRUKTORÓW, PRACOWNIKÓW TECHNICZNYCH LUB WYKWALIFIKOWANEJ SIŁY ROBOCZEJ, JEŻELI PROJEKT PRZEWIDUJE UDZIAŁ TAKICH OSÓB (jeżeli wybór specjalistów, instruktorów, pracowników technicznych lub wykwalifikowanej siły roboczej jest już znany, proszę podać ich nazwiska i w miarę możliwości dołączyć krótkie CV)

14. KLUCZOWA DOCELOWA GRUPA ODBIORCÓW, W TYM PROFIL PRAKTYKANTÓW/ UCZESTNIKÓW, JEŚLI PROJEKT PRZEWIDUJE UDZIAŁ TAKICH OSÓB

15. PODZIAŁ BUDŻETU

a) Należy podać w tabeli poniższej (w dolarach amerykańskich) szczegółowy podział kosztów poszczególnych elementów projektu oraz w miarę możliwości przedstawić koszty jednostkowe i pokazać, jak będą one podzielone między różne źródła finansowania.

Pozycja (wybierz pozycję mającą zastosowanie w projekcie)	Wyszczególnienie w USD (dla pozycji mających zastosowanie)	Fundusze Państwa- Strony w USD	Fundusz Światowego Dziedzictwa – wnioskowana kwota w USD	Inne źródła w USD	Suma w USD
Organizacja					
• miejsce [sala]	__ USD / dzień razy __ dni = __ USD				
• koszty biurowe	__ USD				
• pomoc sekretarska	__ USD / dzień razy __ dni = __ USD				
• tłumaczenie pisemne	__ USD / stronę razy __ stron = __ USD				
• tłumaczenie symultaniczne	__ USD / godzinę razy __ godzin = __ USD				
• sprzęt audio-wizualny	__ USD / dzień razy __ dni = __ USD				
• inne	__ USD				
Personel / usługi konsultacyjne (honoraria)					
• eksperci międzynarodowi	__ USD /tydzień razy __ tygodni = __ USD				
• eksperci krajowi	__ USD /tydzień razy __ tygodni = __ USD				
• koordynator	__ USD /tydzień razy __ tygodni = __ USD				
• inni	__ USD /tydzień razy __ tygodni = __ USD				
Podróż					
• koszty podróży międzynarodowych	__ USD				
• koszty podróży krajowych	__ USD				
• inne	__ USD				
Dzienna dieta na utrzymanie					
• zakwaterowanie	__ USD /dzień razy __ osób = __ USD				

Pozycja (wybierz pozycję mającą zastosowanie w projekcie)	Wyszczególnienie w USD (dla pozycji mających zastosowanie)	Fundusze Państwa- Strony w USD	Fundusz Światowego Dziedzictwa – wnioskowana kwota w USD	Inne źródła w USD	Suma w USD
• wyżywienie	__ USD /dzień razy __ osób = __ USD				
Sprzęt					
•	__ USD /jednostka razy __ jednostek =				
•	__ USD /jednostka razy __ jednostek =				
Ocena, sprawozdanie i publikacja					
• ocena	__ USD				
• sprawozdawczość	__ USD				
• redakcja, złożenie	__ USD				
• druk	__ USD				
• dystrybucja	__ USD				
• inne	__ USD				
Różne					
• wizy	__ USD razy __ uczestników = __ USD				
• inne	__ USD				
RAZEM					

b) Należy wskazać czy fundusze Państwa-Strony lub z innych źródeł są już dostępne czy nie, lub kiedy prawdopodobnie będą dostępne.

16. WKŁAD W NATURZE ZE STRONY PAŃSTWA-STRONY I INNYCH PODMIOTÓW

a) Podmiot(y) krajowy(e)

b) Inne bi/multilateralne organizacje, darczyńcy itp.

17. PODMIOT(Y) ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ PROJEKTU

18. PODPIS W IMIENIU PAŃSTWA-STRONY

Pełne imię i nazwisko _____

Tytuł _____

Data _____

19. ZAŁĄCZNIKI

_____ (liczba załączników dołączonych do wniosku)

OBJAŚNIENIA

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA																																																																
1.	PAŃSTWO-STRONA	Nazwa Państwa-Strony składającego wniosek o pomoc międzynarodową.																																																																
2.	TYTUŁ PROJEKTU																																																																	
3.	TYP POMOCY <table border="1" data-bbox="237 629 780 851"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>Pomoc w nagłych przypadkach</i></th> <th><i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i></th> <th><i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie*</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kultura</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Przyroda</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mieszane</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>* Należy odnotować, że „Pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania” obejmuje wcześniejsze kategorie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomoc w zakresie kształcenia i badań - współpraca techniczna - pomoc w zakresie edukacji, informacji i podnoszeniu poziomu świadomości 		<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie*</i>	Kultura				Przyroda				Mieszane				<p>Szczegóły – zob. paragraf 241 <i>Wytycznych operacyjnych</i>.</p> <p>Należy wskazać typ wnioskowanej pomocy, jak również typ dziedzictwa, którego dotyczy projekt.</p> <p>Należy zaznaczyć tylko jeden prostokąt w tabeli. Na przykład:</p> <p>Projekt szkoleniowy dotyczący rysunków naskalnych:</p> <table border="1" data-bbox="837 866 1386 1088"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>Pomoc w nagłych przypadkach</i></th> <th><i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i></th> <th><i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kultura</td> <td></td> <td></td> <td>X</td> </tr> <tr> <td>Przyroda</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mieszane</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Przygotowanie wniosku o wpis na <i>Listę</i> dobra mieszanego:</p> <table border="1" data-bbox="837 1211 1386 1433"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>Pomoc w nagłych przypadkach</i></th> <th><i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i></th> <th><i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kultura</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Przyroda</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mieszane</td> <td></td> <td>X</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Wniosek o pomoc w nagłych przypadkach w sytuacji kryzysowej występującej po tropikalnym huraganie, który dotknął leśny obszar chroniony:</p> <table border="1" data-bbox="837 1588 1386 1809"> <thead> <tr> <th></th> <th><i>Pomoc w nagłych przypadkach</i></th> <th><i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i></th> <th><i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Kultura</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Przyroda</td> <td>X</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mieszane</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>	Kultura			X	Przyroda				Mieszane					<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>	Kultura				Przyroda				Mieszane		X			<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>	Kultura				Przyroda	X			Mieszane			
	<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie*</i>																																																															
Kultura																																																																		
Przyroda																																																																		
Mieszane																																																																		
	<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>																																																															
Kultura			X																																																															
Przyroda																																																																		
Mieszane																																																																		
	<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>																																																															
Kultura																																																																		
Przyroda																																																																		
Mieszane		X																																																																
	<i>Pomoc w nagłych przypadkach</i>	<i>Pomoc w działaniach przygotowaw- czych</i>	<i>Ochrona, konserwacja i zarządzanie</i>																																																															
Kultura																																																																		
Przyroda	X																																																																	
Mieszane																																																																		
4.	LOKALIZACJA PROJEKTU <p>a) Czy projekt będzie realizowany w miejscu światowego dziedzictwa?</p> <p>☐ – tak ☐ – nie</p> <p>Jeżeli tak, należy podać nazwę dobra.</p>																																																																	

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA
	<p>b) Czy projekt zawiera komponent terenowy? ☐ – tak ☐ – nie Jeżeli tak, to gdzie i jaki?</p> <p>c) Jeżeli projekt ma być realizowany w miejscu światowego dziedzictwa, należy wskazać czy będzie on również z korzyścią dla innych dóbr światowego dziedzictwa, a jeżeli tak, to dla których i w jaki sposób?</p>	
5.	HARMONOGRAM REALIZACJI PROJEKTU (wskazać czy wstępny czy ostateczny)	Należy podać proponowaną datę rozpoczęcia projektu, jak również czas jego trwania.
6.	<p>PROJEKT JEST:</p> <p>☐ – lokalny ☐ – krajowy ☐ – sub-regionalny, obejmujący kilka Państw-Stron z regionu ☐ – regionalny, obejmujący większość Państw-Stron z regionu ☐ – międzynarodowy, obejmujący Państwa-Strony z różnych regionów</p> <p>Jeżeli projekt jest krajowy, sub-regionalny, regionalny lub międzynarodowy, należy wskazać kraje/dobra, które będą uczestniczyły/czerpały korzyści z projektu.</p>	<p>Jeżeli inne kraje będą czerpały korzyści z tego projektu, należy podać, czy uzyskano ich poparcie dla projektu.</p> <p>Należy również odnotować jeżeli w projekcie uczestniczy dobro transgraniczne.</p>
7.	UZASADNIENIE PROJEKTU	
	<p>a) Należy wyjaśnić dlaczego projekt jest potrzebny (w przypadku pomocy w nagłych przypadkach, w <u>zamian</u> należy wypełnić punkt 8 poniżej).</p>	<p>Należy przedstawić problemy lub kwestie do poruszenia/zajęcia się nimi. Powinny one obejmować, w stosownych przypadkach, stopień pilności działań, które w razie potrzeby należy podjąć.</p> <p>W danym przypadku należy podać szczegóły stwierdzonych lub potencjalnych zagrożeń dobra (dóbr) na nie więcej niż 2 stronach.</p> <p>Należy wyjaśnić, w jaki sposób projekt przyczynia się do realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa; - rekomendacji międzynarodowych misji eksperckich, przeprowadzonych na prośbę Komitetu, osoby przewodniczącej Komitetowi lub UNESCO; - rekomendacji organizacji doradczych; - rekomendacji Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO lub innych oddziałów UNESCO; - planów zarządzania dobrem - rekomendacji z poprzednich działań wspieranych przez Fundusz Światowego Dziedzictwa. <p>Należy wyraźnie wskazać, do których dokumentów odnosi się projekt (numer decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa, daty misji itp.).</p>
	b) Jeżeli dotyczy, należy wymienić wszystkie składane dokumenty pomocnicze.	Jeśli tylko to możliwe, należy poprzeć uzasadnienie materiałami dowodowymi, takimi jak raporty, fotografie,

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA
		slajdy, mapy itp.
8.	TYLKO W PRZYPADKU POMOCY W NAGŁYCH PRZYPADKACH	
	a) Należy opisać aktualne lub potencjalne zagrożenie/niebezpieczeństwo mogące oddziaływać na dobro.	<p>Fundusze na pomoc w nagłych przypadkach nie będą przyznawane automatycznie po zajściu poważnego zdarzenia (klęski). Tego typu pomoc będzie udzielana jedynie w przypadkach, gdy bezpośrednie niebezpieczeństwo związane z katastrofą naturalną lub wywołaną przez człowieka zagraża całości <i>wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> dobra światowego dziedzictwa i jego autentyzmowi i/lub integralności; aby zapobiec lub przynajmniej znacznie ograniczyć jego ewentualny negatywny wpływ na dobro.</p> <p>Pomoc w nagłych przypadkach może być również udzielana w celu oceny, czy jest czy też nie ma bezpośredniego niebezpieczeństwa, na przykład na skutek poważnej katastrofy.</p> <p>Przeciwnie, gdy z powodu klęski doszło do pewnych strat w dziedzictwie, ale nie ma już bezpośredniego zagrożenia lub niebezpieczeństwa, którymi należy zająć się w trybie pilnym, inne formy pomocy wydają się być bardziej odpowiednie (np. pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzaniu).</p>
	b) Należy wskazać, w jaki sposób zagrożenie może oddziaływać na <i>wyjątkową uniwersalną wartość</i> dobra.	Przy ustalaniu priorytetów udzielania pomocy w nagłych przypadkach, trzeba będzie wziąć pod uwagę, czy to zagrożenie/niebezpieczeństwo, jeśli niezłagodzone, może potencjalnie wpływać na <i>wyjątkową uniwersalną wartość</i> dobra światowego dziedzictwa i jego autentyzm lub integralność.
	c) Należy wyjaśnić, w jaki sposób proponowany projekt będzie się odnosił do zagrożenia/niebezpieczeństwa	Wnioski o finansowanie w ramach programu pomocy w nagłych przypadkach powinny określać, w jaki sposób zakres projektu i jego działań będzie oceniał zagrożenie/niebezpieczeństwo grożące dobru światowego dziedzictwa i pokazać, jak to zagrożenie będzie skutecznie zminimalizowane.
9.	CELE PROJEKTU Należy jasno sprecyzować <u>szczegółowe cele</u> projektu.	Jakie są cele, które planuje się osiągnąć poprzez realizację tego konkretnego projektu?
10.	SPODZIEWANE REZULTATY	
	a) Należy wyraźnie określić, jakie są spodziewane rezultaty projektu.	Spodziewane rezultaty powinny być konkretne i mierzalne. Każdy spodziewany rezultat będzie mierzony za pomocą zestawu wskaźników (zob. paragraf 10.b).

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA																														
	<p>b) Należy określić wskaźniki i sposoby weryfikacji, które będą zastosowane do oceny rezultatów:</p> <table border="1" data-bbox="256 405 761 551"> <thead> <tr> <th>Spodziewane rezultaty</th> <th>Wskaźniki</th> <th>Sposoby weryfikacji</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji							<p>Wskaźniki są używane do pomiaru osiągniętych wyników oraz określenia postępów w realizacji celu projektu. Są one oparte na oczekiwanych rezultatach określonych w paragrafie 10, i będą służyć jako podstawa do oceny projektu po jego zakończeniu.</p> <p>Wskaźniki te powinny być obiektywne, mierzalne i wyrażać się w kategoriach ilościowych, takich jak wartości liczbowe lub procentowe.</p> <p>Na przykład:</p> <p>Pomoc w działaniach przygotowawczych</p> <p><i>Cel:</i> Przygotowanie kompletnego wniosku o wpis na <i>Listę</i> do przedłożenia w Centrum Światowego Dziedzictwa.</p> <table border="1" data-bbox="865 864 1369 1420"> <thead> <tr> <th>Spodziewane rezultaty</th> <th>Wskaźniki</th> <th>Sposoby weryfikacji</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Wypełniony wniosek złożony w Centrum Światowego Dziedzictwa przed 1 lutego 200x.</td> <td>• Wniosek złożony w terminie</td> <td>• Pocztowy dowód nadania wniosku • Raport z WHC/POL przesłany Państwu Stronie</td> </tr> <tr> <td>Zakończony plan zarządzania do złożenia wraz z wnioskiem o wpis na <i>Listę</i></td> <td>• Plan zarządzania złożony w terminie</td> <td>• Pocztowy dowód nadania wniosku • Raport z WHC/POL przesłany Państwu Stronie</td> </tr> <tr> <td>Wniosek uznany za kompletny przez Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze</td> <td>• Pomyślne rozpatrzenie przez Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze pod kątem kompletności</td> <td>• List z Centrum Światowego Dziedzictwa do Państwa-Strony informujący je o tym, że wniosek uznano za kompletny</td> </tr> </tbody> </table> <p>Pomoc w nagłych przypadkach</p> <p><i>Cel:</i> Stabilizacja struktury budynku, który właśnie został uszkodzony na skutek powodzi lub trzęsienia ziemi.</p> <table border="1" data-bbox="865 1635 1369 2033"> <thead> <tr> <th>Spodziewane rezultaty</th> <th>Wskaźniki</th> <th>Sposoby weryfikacji</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ustabilizowana struktura budynku</td> <td>• Zidentyfikowane krytyczne, problemy strukturalne • Opracowane plany prac ratunkowych sfinalizowane • Przeprowadzone tymczasowe działania stabilizacyjne</td> <td>• Raport inżyniera budowlanego na temat statyki budowli • Propozycja kosztowa planowanych prac ratunkowych • Sprawozdanie końcowe ze zrealizowanych prac stabilizacyjnych</td> </tr> <tr> <td>Zostałyby opracowane plany</td> <td>• Przeprowadzona całościowa analiza</td> <td>• Raport inżyniera konstruktora na</td> </tr> </tbody> </table>	Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji	Wypełniony wniosek złożony w Centrum Światowego Dziedzictwa przed 1 lutego 200x.	• Wniosek złożony w terminie	• Pocztowy dowód nadania wniosku • Raport z WHC/POL przesłany Państwu Stronie	Zakończony plan zarządzania do złożenia wraz z wnioskiem o wpis na <i>Listę</i>	• Plan zarządzania złożony w terminie	• Pocztowy dowód nadania wniosku • Raport z WHC/POL przesłany Państwu Stronie	Wniosek uznany za kompletny przez Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze	• Pomyślne rozpatrzenie przez Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze pod kątem kompletności	• List z Centrum Światowego Dziedzictwa do Państwa-Strony informujący je o tym, że wniosek uznano za kompletny	Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji	Ustabilizowana struktura budynku	• Zidentyfikowane krytyczne, problemy strukturalne • Opracowane plany prac ratunkowych sfinalizowane • Przeprowadzone tymczasowe działania stabilizacyjne	• Raport inżyniera budowlanego na temat statyki budowli • Propozycja kosztowa planowanych prac ratunkowych • Sprawozdanie końcowe ze zrealizowanych prac stabilizacyjnych	Zostałyby opracowane plany	• Przeprowadzona całościowa analiza	• Raport inżyniera konstruktora na
Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji																														
Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji																														
Wypełniony wniosek złożony w Centrum Światowego Dziedzictwa przed 1 lutego 200x.	• Wniosek złożony w terminie	• Pocztowy dowód nadania wniosku • Raport z WHC/POL przesłany Państwu Stronie																														
Zakończony plan zarządzania do złożenia wraz z wnioskiem o wpis na <i>Listę</i>	• Plan zarządzania złożony w terminie	• Pocztowy dowód nadania wniosku • Raport z WHC/POL przesłany Państwu Stronie																														
Wniosek uznany za kompletny przez Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze	• Pomyślne rozpatrzenie przez Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze pod kątem kompletności	• List z Centrum Światowego Dziedzictwa do Państwa-Strony informujący je o tym, że wniosek uznano za kompletny																														
Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji																														
Ustabilizowana struktura budynku	• Zidentyfikowane krytyczne, problemy strukturalne • Opracowane plany prac ratunkowych sfinalizowane • Przeprowadzone tymczasowe działania stabilizacyjne	• Raport inżyniera budowlanego na temat statyki budowli • Propozycja kosztowa planowanych prac ratunkowych • Sprawozdanie końcowe ze zrealizowanych prac stabilizacyjnych																														
Zostałyby opracowane plany	• Przeprowadzona całościowa analiza	• Raport inżyniera konstruktora na																														

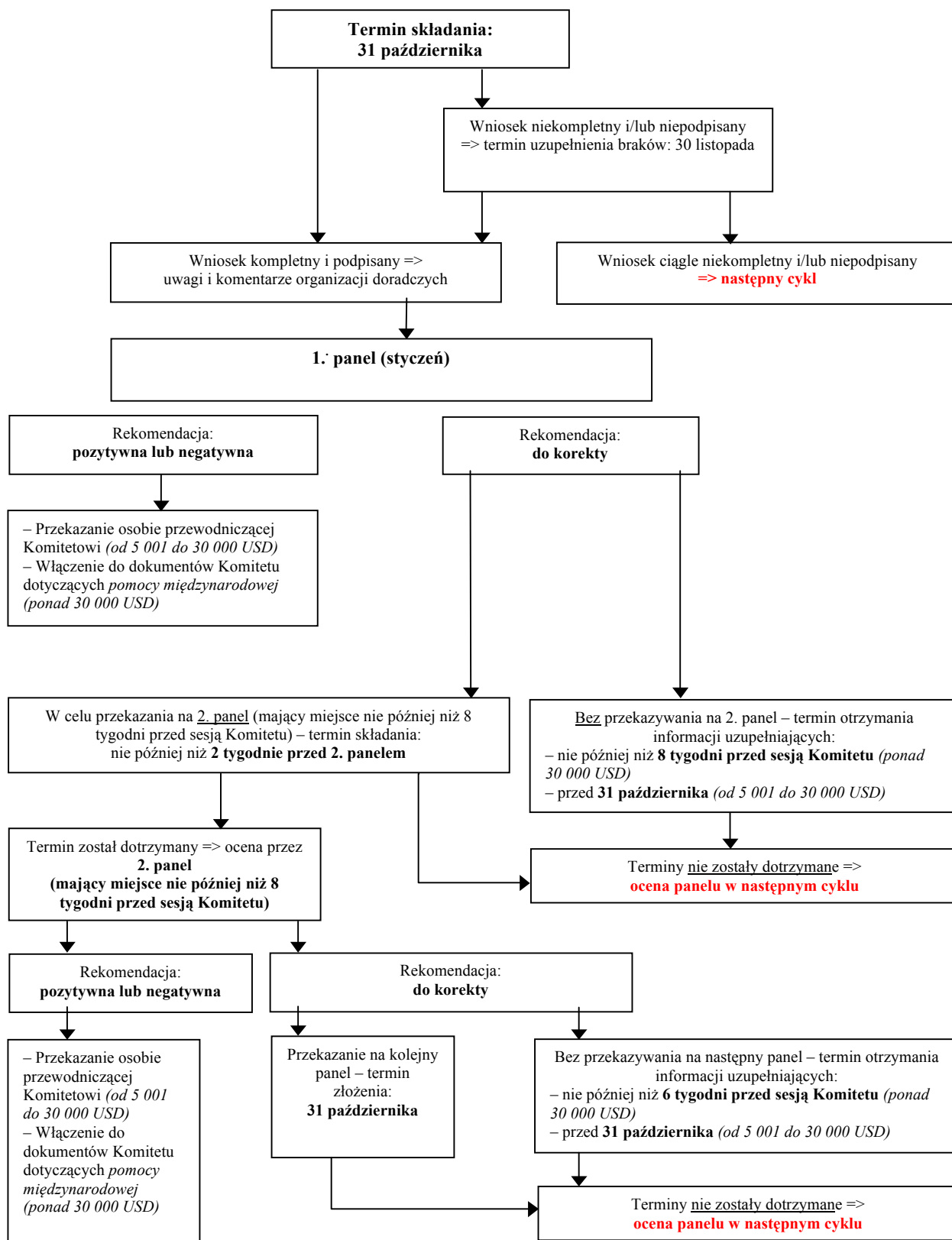
FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ		OBJAŚNIENIA													
		<p>prac konserwatorskich przewidzianych do realizacji w przyszłości</p>	<p>strukturalna</p> <ul style="list-style-type: none"> Przygotowany kosztorys koniecznych, przyszłych prac konserwatorskich <p>temat ogólnego stanu zachowania budowli</p> <ul style="list-style-type: none"> Propozycja kosztowa niezbędnych do przeprowadzenia prac konserwatorskich 												
		<p>Pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzaniu</p> <p><i>Cel:</i> Poprawa zarządzania dobrem wpisanym na <i>Listę światowego dziedzictwa</i>, ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania społeczności</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Spodziewane rezultaty</th> <th>Wskaźniki</th> <th>Sposoby weryfikacji</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Zintegrowany plan zarządzania dobrem</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Utworzenie zespołu ds. planowania zarządzaniem z udziałem reprezentantów niezbędnych sektorów, w tym lokalnej społeczności w celu opracowania planu zarządzania Opracowanie <i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> dobra Analiza ochrony, konserwacji i problemów zarządzania mających wpływ na dobro Jasne cele i strategia ich osiągnięcia </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Miesięczne raporty ze spotkań zespołu ds. planowania zarządzaniem Materiały do dyskusji przygotowywane przez członków zespołu na temat każdego z kluczowych zagadnień w zakresie zarządzania dobrem Końcowy dokument planu zarządzania </td> </tr> <tr> <td>Komitet Zarządzający z udziałem niektórych członków społeczności lokalnej</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Powołanie członków Komitetu Zarządzającego, w tym co najmniej dwóch członków lokalnej społeczności Co najmniej 3 regulame comiesięczne spotkania Komitetu Zarządzającego </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Statut i regulamin Komitetu Zarządzającego zatwierdzony przez odpowiednie władze Miesięczne raporty Zarządu Komitetu </td> </tr> <tr> <td>Zatwierdzony plan zarządzania z odpowiednim statusem prawnym</td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Zatwierdzenie przez organ samorządu terytorialnego </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie ustanawiające plan zarządzania jako regulację miejscową, opublikowane w odpowiednim dzienniku urzędowym </td> </tr> </tbody> </table>		Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji	Zintegrowany plan zarządzania dobrem	<ul style="list-style-type: none"> Utworzenie zespołu ds. planowania zarządzaniem z udziałem reprezentantów niezbędnych sektorów, w tym lokalnej społeczności w celu opracowania planu zarządzania Opracowanie <i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> dobra Analiza ochrony, konserwacji i problemów zarządzania mających wpływ na dobro Jasne cele i strategia ich osiągnięcia 	<ul style="list-style-type: none"> Miesięczne raporty ze spotkań zespołu ds. planowania zarządzaniem Materiały do dyskusji przygotowywane przez członków zespołu na temat każdego z kluczowych zagadnień w zakresie zarządzania dobrem Końcowy dokument planu zarządzania 	Komitet Zarządzający z udziałem niektórych członków społeczności lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> Powołanie członków Komitetu Zarządzającego, w tym co najmniej dwóch członków lokalnej społeczności Co najmniej 3 regulame comiesięczne spotkania Komitetu Zarządzającego 	<ul style="list-style-type: none"> Statut i regulamin Komitetu Zarządzającego zatwierdzony przez odpowiednie władze Miesięczne raporty Zarządu Komitetu 	Zatwierdzony plan zarządzania z odpowiednim statusem prawnym	<ul style="list-style-type: none"> Zatwierdzenie przez organ samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie ustanawiające plan zarządzania jako regulację miejscową, opublikowane w odpowiednim dzienniku urzędowym
Spodziewane rezultaty	Wskaźniki	Sposoby weryfikacji													
Zintegrowany plan zarządzania dobrem	<ul style="list-style-type: none"> Utworzenie zespołu ds. planowania zarządzaniem z udziałem reprezentantów niezbędnych sektorów, w tym lokalnej społeczności w celu opracowania planu zarządzania Opracowanie <i>Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości</i> dobra Analiza ochrony, konserwacji i problemów zarządzania mających wpływ na dobro Jasne cele i strategia ich osiągnięcia 	<ul style="list-style-type: none"> Miesięczne raporty ze spotkań zespołu ds. planowania zarządzaniem Materiały do dyskusji przygotowywane przez członków zespołu na temat każdego z kluczowych zagadnień w zakresie zarządzania dobrem Końcowy dokument planu zarządzania 													
Komitet Zarządzający z udziałem niektórych członków społeczności lokalnej	<ul style="list-style-type: none"> Powołanie członków Komitetu Zarządzającego, w tym co najmniej dwóch członków lokalnej społeczności Co najmniej 3 regulame comiesięczne spotkania Komitetu Zarządzającego 	<ul style="list-style-type: none"> Statut i regulamin Komitetu Zarządzającego zatwierdzony przez odpowiednie władze Miesięczne raporty Zarządu Komitetu 													
Zatwierdzony plan zarządzania z odpowiednim statusem prawnym	<ul style="list-style-type: none"> Zatwierdzenie przez organ samorządu terytorialnego 	<ul style="list-style-type: none"> Rozporządzenie ustanawiające plan zarządzania jako regulację miejscową, opublikowane w odpowiednim dzienniku urzędowym 													

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA																																																																																																																																							
11.	PLAN DZIAŁANIA (w tym konkretne zadania i harmonogram) <table border="1"> <thead> <tr> <th>Zadania</th> <th colspan="8">Harmonogram (w miesiącach)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	Zadania	Harmonogram (w miesiącach)								Zadanie									Zadanie									Zadanie									Zadanie									<p>Należy opisać plan działań, które należy podjąć w celu realizacji danego zadania (zadań), ze szczególnym odniesieniem do spodziewanych rezultatów, wymienionych w paragrafie 10 powyżej. Należy wskazać daty i czas trwania każdego działania. Wstępne programy spotkań i szkoleń wraz z tematami, zagadnieniami i problemami do dyskusji powinny być także dołączone.</p> <p>Na przykład:</p> <p><i>Dla spodziewanych rezultatów nr 1:</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Zadania</th> <th colspan="8">Harmonogram (w miesiącach)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table> <p><i>Dla spodziewanych rezultatów nr 2:</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Zadania</th> <th colspan="8">Harmonogram (w miesiącach)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>Zadanie</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	Zadania	Harmonogram (w miesiącach)								Zadanie									Zadanie									Zadanie									Zadanie									Zadania	Harmonogram (w miesiącach)								Zadanie									Zadanie									Zadanie									Zadanie								
Zadania	Harmonogram (w miesiącach)																																																																																																																																								
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadania	Harmonogram (w miesiącach)																																																																																																																																								
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadania	Harmonogram (w miesiącach)																																																																																																																																								
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
Zadanie																																																																																																																																									
12.	OCENA I SPRAWOZDANIE (do złożenia w Centrum Światowego Dziedzictwa <u>w terminie trzech miesięcy</u> od zakończenia projektu)	<p><u>Sprawozdanie końcowe:</u> Sprawozdanie końcowe powinno być przygotowane przez instytucję /osobę odpowiedzialną za realizację projektu. Sprawozdanie końcowe powinno być ułożone według oczekiwanych rezultatów określonych w paragrafie 10.</p> <p><u>Ocena:</u> Ocena powinna skoncentrować się na wynikach i ich wpływie na (przykładowo):</p> <ul style="list-style-type: none"> - wpis dobra na <i>Listę światowego dziedzictwa</i> po uzyskaniu pomocy w przygotowaniu [wniosku], - sprawozdanie okresowe i stan zachowania [dobra], - usunięcie dobra z <i>Listy światowego dziedzictwa w zagrożeniu</i> po uzyskaniu pomocy, - realizację <i>Konwencji światowego dziedzictwa</i>, w tym jej celów strategicznych ("5Cs") i innych strategii (np. <i>Globalnej strategii</i>, ...), - krajowe lub lokalne instytucje, - rozwijanie potencjału pracowników lokalnych, - podnoszenie poziomu świadomości ogółu społeczeństwa, - uczestników projektu, - pozyskanie innych zasobów, - itp. 																																																																																																																																							

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA
		Należy wskazać, kto będzie odpowiedzialny za ocenę projektu.
13.	PROFILE SPECJALISTÓW, INSTRUKTORÓW, PRACOWNIKÓW TECHNICZNYCH LUB WYKWALIFIKOWANEJ SIŁY ROBOCZEJ, JEŻELI PROJEKT PRZEWIDUJE UDZIAŁ TAKICH OSÓB (jeżeli wybór specjalistów, instruktorów, pracowników technicznych lub wykwalifikowanej siły roboczej jest już znany, proszę podać ich nazwiska i w miarę możliwości dołączyć krótkie CV	Należy wskazać precyzyjnie dziedziny specjalizacji i prace podejmowane przez każdego ze specjalistów, jak i wymagany okres. Na prośbę Państwa-Strony, Centrum Światowego Dziedzictwa i organizacje doradcze mogą pomóc w wyborze fachowców/trenerów. Jeśli te osoby są już znane, należy podać nazwiska wszystkich specjalistów, którzy będą uczestniczyli w projekcie i jeśli to możliwe wysłać ich krótkie CV jako załącznik do formularza wniosku.
14.	KLUCZOWA GRUPA DOCELOWA ODBIORCÓW, W TYM PROFIL PRAKTYKANTÓW/UCZESTNIKÓW, JEŻELI PROJEKT PRZEWIDUJE UDZIAŁ TAKICH OSÓB	Należy wskazać grupy docelowe i beneficjentów projektu, ich zawody, instytucje lub dziedzinę (dziedziny) specjalizacji.
15.	PODZIAŁ BUDŻETU	
	a) Należy podać w tabeli poniżej (w dolarach amerykańskich) szczegółowy podział kosztów poszczególnych elementów projektu, koszty jednostkowe i pokazać w miarę możliwości jak będą one podzielone między różne źródła finansowania.	Należy podać w tabeli podział wszystkich kosztów związanych z projektem, wskazując również podział kosztów pomiędzy różnych donatorów (Państwo-Stronę, Fundusz Światowego Dziedzictwa, inne).
	(i) Organizacja	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować koszt wynajmu lokalu, wydatki biurowe, pomoc sekretarską, tłumaczenie pisemne, tłumaczenie symultaniczne, sprzęt audio-wideo i inne koszty organizacyjne niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu.
	(ii) Personel/usługi konsultacyjne	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować koszty ekspertów międzynarodowych, ekspertów krajowych, koordynatora miejscowego lub międzynarodowego, lub innych pracowników niezbędnych dla pomyślnej realizacji projektu.
	(iii) Podróż	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować koszty podróży międzynarodowych lub krajowych, niezbędnych dla pomyślnej realizacji projektu.
	(iv) Dzienna dieta na utrzymanie	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować koszty zakwaterowania, żywienia oraz koszty towarzyszące niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu.
	(v) Sprzęt	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować wszelkie urządzenia i sprzęt niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu.

	FORMULARZ WNIOSKU O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ	OBJAŚNIENIA
	(vi) Ocena, sprawozdanie i publikacja	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować koszty ocen, sprawozdań, redakcji i składu, druku, dystrybucji i inne koszty niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu.
	(vii) Różne	Pozycje w tej sekcji mogą obejmować koszty wiz lub inne niewielkie koszty, które są niezbędne dla pomyślnej realizacji projektu.
	b) Należy wskazać czy fundusze Państwa-Strony lub z innych źródeł są już dostępne czy nie, lub kiedy prawdopodobnie będą dostępne.	Jeżeli fundusze nie są jeszcze dostępne, należy podać, czy będą przed rozpoczęciem projektu.
16.	WKŁAD W NATURZE ZE STRONY PAŃSTWA STRONY I INNYCH PODMIOTÓW	
	a) Podmiot(y) krajowy(e)	Należy podać szczegóły.
	b) Inne bi/multilateralne organizacje, darczyńcy itp.	Należy podać szczegóły.
17.	PODMIOT(Y) ODPOWIEDZIALNY(E) ZA REALIZACJĘ PROJEKTU	Należy podać nazwisko, tytuł, adres i wszystkie dane kontaktowe osób/podmiotów, które będą odpowiedzialne za realizację projektu, jak również wszelkich innych uczestniczących w projekcie agencji. Należy podać, czy Państwo-Strona zobowiązało się prawnie i administracyjnie do realizacji projektu (zob. paragraf 239.d <i>Wytycznych operacyjnych</i>).
18.	PODPIS W IMIENIU PAŃSTWA-STRONY	Pełne imię i nazwisko Tytuł Data
19.	ZAŁĄCZNIKI	Należy podać w tej sekcji liczbę dołączonych do wniosku dokumentów i tytuł każdego załącznika.

Proces składania wniosków o pomoc międzynarodową w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania oraz w zakresie działań przygotowawczych na sumę przekraczającą 5 000 USD

KRYTERIA OCENY WNIOSKÓW O POMOC MIĘDZYNARODOWĄ PRZEZ ORGANIZACJE DORADCZE

Poniższe kwestie muszą być wzięte pod uwagę przy ocenie wniosków o pomoc międzynarodową przez organizacje doradcze, Centrum Światowego Dziedzictwa i właściwego decydenta (osobę przewodniczącą Komitetowi Światowego Dziedzictwa, Komitet Światowego Dziedzictwa lub dyrektora Centrum Światowego Dziedzictwa).

Pozycje te nie stanowią listy kontrolnej i nie każdy punkt będzie miał zastosowanie do każdego wniosku o pomoc międzynarodową. Odpowiednie punkty mają być rozpatrywane wspólnie, w sposób całościowy, w roztropnej ocenie dotyczącej celowości przyznania wsparcia finansowego w ramach ograniczonych środków Funduszu Światowego Dziedzictwa.

A. Wymogi kwalifikowalności

1. Czy Państwo-Strona ma zaległości we wpłacaniu swojego wkładu do Funduszu Światowego Dziedzictwa?
2. Czy wniosek pochodzi od upoważnionej organizacji/institucji Państwa-Strony?

B. Kwestie priorytetowe

3. Czy wniosek pochodzi z Państwa-Strony, będącego na liście krajów o niskim poziomie rozwoju [najsłabiej rozwiniętych] (LDC), państw o niskich dochodach (LIE), małych rozwijających się krajów wyspiarskich (SIDS) lub krajów w sytuacji po zakończeniu konfliktu?
4. Czy dobro znajduje na *Liście światowego dziedzictwa w zagrożeniu*?
5. Czy wniosek wspomaga jeden lub więcej *celów strategicznych* Komitetu Światowego Dziedzictwa (wiarygodność, ochrona i konserwacja, zwiększanie kompetencji i komunikacja)?
6. Czy wniosek odpowiada potrzebom określonym w trakcie procesu składania sprawozdań okresowych na poziomie dobra lub regionalnym?
7. Czy wniosek jest powiązany z regionalnym lub sub-regionalnym programem zwiększania kompetencji?
8. Czy to zadanie posiada aspekt zwiększania kompetencji (niezależnie od rodzaju wnioskowanej pomocy)?
9. Czy doświadczenia wyniesione z realizacji tego zadania przyniosą korzyści systemowi światowego dziedzictwa w szerszym kontekście?

C. Kwestie związane z proponowanym działaniem

10. Czy we wniosku zostały wyraźnie określone cele i czy są one możliwe do osiągnięcia?
11. Czy istnieje klarowny plan działań zmierzających do osiągnięcia konkretnych wyników, w tym harmonogram jego realizacji? Czy plan działań jest racjonalny?
12. Czy agencja/organizacja odpowiedzialna za realizację projektu ma odpowiedni potencjał do jego realizacji, i czy została wyznaczona osoba odpowiedzialna za bieżące kontakty?
13. Czy profesjonaliści, z których pomocy planuje się skorzystać w realizacji projektu (zarówno krajowi, jak i międzynarodowi) posiadają uprawnienia do wykonywania wnioskowanych prac? Czy warunki ich współpracy są jasno określone, w tym odpowiedni okres ich zaangażowania?
14. Czy wszystkie właściwe strony zostały wzięte pod uwagę w propozycji (na przykład interesariusze, inne instytucje, itp.)?
15. Czy wymogi techniczne zostały przedstawione w sposób jednoznaczny i czy są one uzasadnione?
16. Czy istnieje jasny plan sprawozdań z osiągnięcia wyników i dalszego monitorowania, w tym odpowiednie wskaźniki efektywności?
17. Czy Państwo-Strona zobowiązało się do podjęcia odpowiednich działań po zakończeniu zadania?

D. Kwestie budżetowe/finansowe

18. Czy całkowity budżet dla prac, które proponuje się przeprowadzić jest racjonalny?
19. Czy budżet jest wystarczająco szczegółowy, aby była możliwość oceny czy koszty jednostkowe są uzasadnione i zgodne z kosztami lokalnymi lub normami i zasadami UNESCO?
20. Czy wniosek działa jako katalizator (multiplikator) innego finansowania (czy inne źródła finansowania, zarówno pieniężne, jak i w naturze, zostały jasno określone)?

E. Kwestie rozpatrywane w przypadku poszczególnych rodzajów pomocy międzynarodowej

a) Pomoc w nagłych przypadkach

21. Czy zagrożenia lub klęski objęte wnioskiem spełniają wymogi definicji sytuacji krytycznej w *Wytycznych operacyjnych* (niespodziewane zjawiska)?
22. Czy proponowana interwencja może być przeprowadzana z zachowaniem odpowiednich zasad bezpieczeństwa w stosunku do osób uczestniczących w jego realizacji?
23. Czy interwencja odpowiada na najbardziej krytyczne problemy związane z ochroną/konserwacją dobra?

b) Wnioski o pomoc w działaniach przygotowawczych

W przypadku wniosków o pomoc w przygotowaniu dokumentacji wniosku o wpis na Listę

24. Czy dobro znajduje się na *liście informacyjnej* Państwa-Strony?
25. Czy Państwo-Strona posiada już dobra wpisane na *Listę światowego dziedzictwa UNESCO*? Jeśli tak, to ile?

26. Czy typ dobra proponowanego do wpisu na *Listę światowego dziedzictwa* nie jest jeszcze obecny lub jest niewystarczająco reprezentowany w *Liście światowego dziedzictwa UNESCO*?

27. Czy poświęcono wystarczająco dużo uwagi niezbędnym elementom, takim jak: przygotowanie planu zarządzania, analiz porównawczych, *Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości*, map itp?

28. Czy zwrócono wystarczającą uwagę na zaangażowanie społeczności?

W przypadku wniosków o pomoc w przygotowaniu listy informacyjnej

29. Czy proces został tak zaplanowany, że obejmuje wszystkich niezbędnych interesariuszy oraz uwzględnia różne punkty widzenia?

30. Czy proponuje się zaangażowanie specjalistów, zarówno z zakresu dziedzictwa przyrodniczego, jak i kulturowego?

31. Czy Państwo-Strona jest nowym członkiem *Konwencji światowego dziedzictwa*?

32. Jeżeli wniosek dotyczy harmonizacji *listy informacyjnej*, to czy obejmuje przedstawicieli wszystkich koniecznych Państw-Stron z danego regionu lub sub-regionu?

W przypadku wniosków o pomoc w przygotowaniu innych rodzajów pomocy

33. Jeżeli wniosek dotyczy przygotowania wniosku o inną pomoc, czy potrzeba ewentualnego wniosku została dobrze uzasadniona?

c) Wnioski o pomoc w zakresie ochrony, konserwacji i zarządzania

W przypadku wniosków dotyczących prac konserwatorskich lub przygotowania planu zarządzania

34. Czy dobro jest na *Liście światowego dziedzictwa*?

35. Czy zaproponowane działanie jest priorytetem w ochronie lub zachowaniu dobra?

36. Czy zaproponowane działanie jest zgodne z dobrymi praktykami?

W przypadku wniosków dotyczących szkoleń

37. Czy działanie jest wyraźnie powiązane z realizacją *Konwencji światowego dziedzictwa*?

38. Czy działanie będzie się odbywać na terenie dobra światowego dziedzictwa lub obejmować wizytę/studium przypadku dobra światowego dziedzictwa?

39. Czy działanie angażuje osoby odpowiedzialne za ochronę lub konserwację dobra światowego dziedzictwa jako osoby szkolące się lub jako specjalistów [ekspertów]?

40. Czy działanie odpowiada na dobrze zdefiniowane potrzeby szkoleniowe?

41. Czy metody szkoleniowe są odpowiednie dla zapewnienia realizacji celów nauczania?

42. Czy działanie wzmacnia pozycję lokalnej lub regionalnej instytucji szkoleniowej?

43. Czy działanie ma praktyczne zastosowanie w terenie?

44. Czy we wniosku jest gwarancja rozpowszechnienia wyników i związanych z nimi materiałów szkoleniowych wśród innych organizacji w systemie światowego dziedzictwa?

W przypadku wniosków dotyczących pomocy w zakresie badań naukowych

45. Czy można wykazać, że przedmiot badań ma charakter priorytetowy dla lepszej ochrony i zachowania dobra światowego dziedzictwa?

46. Czy można wykazać, że wyniki będą konkretne i mające szerokie zastosowanie w ramach systemu światowego dziedzictwa?

W przypadku wniosków dotyczących pomocy w zakresie działań edukacyjnych lub podnoszących poziom świadomości

47. Czy proponowane działanie pomoże w rozpowszechnianiu *Konwencji światowego dziedzictwa* lub zwiększeniu zainteresowania *Konwencją* wśród grupy docelowej?

48. Czy wpłynie na podniesienie poziomu świadomości w różnych kwestiach związanych z wdrażaniem *Konwencji światowego dziedzictwa*?

49. Czy proponowane zadanie będzie promowało większe zaangażowanie w działania związane z *Konwencją światowego dziedzictwa*?

50. Czy będzie to sposób na wymianę doświadczeń i stymulowanie wspólnych programów edukacyjnych i informacyjnych, zwłaszcza wśród dzieci w wieku szkolnym?

51. Czy w wyniku działania powstaną odpowiednie materiały informacyjne w celu promocji *Konwencji światowego dziedzictwa* do wykorzystania przez grupę docelową?

Aneks 10

ORZECZENIE WYJĄTKOWEJ UNIWERSALNEJ WARTOŚCI

Wzór *Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości* oraz retrospektywnego *Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości*

Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości opracowywane wstecznie powinny być przygotowane w języku angielskim lub francuskim. Należy również przesłać wersję elektroniczną [projektu dokumentu] (format Word lub PDF).

Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości powinno być przygotowane zgodnie z następującym schematem (maksymalnie 2 strony A4):

- a. Krótki opis
- b. Uzasadnienie kryteriów
- c. Orzeczenie integralności (w przypadku wszystkich dóbr)
- d. Orzeczenie autentyzmu (w przypadku dóbr nominowanych na podstawie kryteriów (i)-(vi))
- e. Wymogi dotyczące ochrony i zarządzania

Termin

1 lutego²² roku poprzedzającego ten, w którym oczekuje się zatwierdzenia [*Orzeczenia wyjątkowej uniwersalnej wartości*] przez Komitet Światowego Dziedzictwa.

²² Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

MODYFIKACJE DÓBR ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

NIEWIELKIE MODYFIKACJE GRANIC DÓBR ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

Modyfikacje granic dóbr światowego dziedzictwa powinny służyć lepszemu określeniu dóbr światowego dziedzictwa i wzmacniać ochronę ich *wyjątkowej uniwersalnej wartości*.

Propozycja niewielkiej modyfikacji granic, złożona przez zainteresowane Państwo-Stronę, podlega analizie i ocenie przez właściwą organizację doradczą (organizacje doradcze) i zatwierdzeniu przez Komitet Światowego Dziedzictwa.

Propozycja niewielkiej modyfikacji granic może być zatwierdzona, nie zatwierdzona lub odroczone przez Komitet Światowego Dziedzictwa.

Wymagana dokumentacja:

1) **Powierzchnia dobra (w hektarach):** należy podać a) powierzchnię dobra w granicach wpisu b) powierzchnię dobra po proponowanej modyfikacji (lub powierzchnię proponowanej strefy buforowej).

(Proszę wziąć pod uwagę, że zmniejszenie obszaru dobra może być uznane za niewielką zmianę granic tylko w wyjątkowych okolicznościach.)

2) **Opis modyfikacji:** należy podać opis proponowanej zmiany granic dobra (lub opis proponowanej strefy buforowej).

3) **Uzasadnienie modyfikacji:** należy podać krótkie uzasadnienie powodów, dla których granice dobra powinny być zmienione (lub dlaczego potrzebna jest strefa buforowa), ze szczególnym naciskiem na to, w jaki sposób taka modyfikacja poprawi ochronę lub konserwację dobra.

4) **Znaczenie dla zachowania *wyjątkowej uniwersalnej wartości*:** należy wyjaśnić, w jaki sposób zmiana (lub zaproponowana strefa buforowa) przyczyni się do zachowania *wyjątkowej uniwersalnej wartości* dobra.

5) **Skutki dla ochrony prawnej:** należy podać skutki proponowanej zmiany dla ochrony prawnej dobra. W przypadku proponowanego rozszerzenia lub ustanowienia strefy buforowej prosi się o podanie informacji na temat istniejącej ochrony prawnej na obszarze, o który dobro będzie powiększone i kopię odpowiednich regulacji prawnych i innych.

6) **Skutki dla ustaleń dotyczących zarządzania:** należy podać skutki jakie będzie miała proponowana zmiana dla [dotychczasowych] ustaleń dotyczących zarządzania dobrem. W przypadku proponowanego rozszerzenia lub ustanowienia strefy buforowej, prosi się o podanie informacji na temat istniejących ustaleń dotyczących zarządzania obszarem rozszerzenia.

7) **Mapy:** należy dostarczyć dwie mapy, jedną w sposób jednoznaczny wyznaczającą granice dobra (pierwotne i po proponowanej zmianie) i drugą z granicami dobra tylko po proponowanej zmianie. W przypadku ustanowienia strefy buforowej, prosi się o dostarczenie mapy pokazującej wpisane dobro i proponowaną strefę buforową. Należy się upewnić, czy mapy są:

- topograficzne lub katastralne;
- w skali odpowiedniej do wielkości dobra w hektarach i wystarczająco czytelnie pokazują detale obecnej granicy i proponowanych zmian (oraz, w każdym przypadku, są w największej dostępnej i praktycznej skali);
- posiadają tytuł i legendę w języku angielskim lub francuskim (jeśli jest to nie możliwe, należy dołączyć tłumaczenie);
- mają zaznaczone granice dobra (obecne i po proponowanej zmianie) za pomocą dobrze widocznej linii, którą można odróżnić od rysunku mapy;
- posiadają czytelnie opisaną siatkę geograficzną (lub punkty ze współrzędnymi geograficznymi);
- w sposób czytelny odnoszą się (w tytule i w legendzie) do granic dobra światowego dziedzictwa (i, jeżeli dotyczy, do granic strefy buforowej dobra światowego dziedzictwa). Należy w sposób czytelny oddzielić granice dobra światowego dziedzictwa od jakichkolwiek innych granic obszarów chronionych.

8) **Dodatkowe informacje:** w przypadku proponowanego rozszerzenia, należy załączyć kilka fotografii obszaru proponowanego rozszerzenia, które przedstawiają informacje na temat jego kluczowych wartości i stanu autentyzmu/integralności.

Można dołączyć inne odpowiednie dla sprawy materiały, takie jak mapy tematyczne (np.: mapy roślinności), streszczenia tekstów naukowych dotyczących wartości obszaru rozszerzenia (np.: listy gatunków), oraz wspomagające je bibliografie.

Wyżej wspomniana dokumentacja powinna być dostarczona w języku angielskim lub francuskim w dwóch identycznych kopiach (trzech w przypadku dóbr mieszanych). Należy również dostarczyć wersję elektroniczną (mapy w formatach .jpg, .tif lub .pdf).

Termin

1 lutego²³ roku, w którym oczekuje się zatwierdzenia [modyfikacji] przez Komitet Światowego Dziedzictwa.

²³ Jeżeli 1 lutego wypada w weekend, wniosek musi wpłynąć w poprzedzający go piątek do godziny 17:00 czasu uniwersalnego [GMT].

WYBRANA BIBLIOGRAFIA ŚWIATOWEGO DZIEDZICTWA

WORLD HERITAGE CENTRE DOCUMENTS DATABASE

[Baza dokumentów Centrum Światowego Dziedzictwa]

<http://whc.unesco.org/statutorydoc>

"Official Records" ["Oficjalny rejestr"] – baza dokumentów dostępnych online, zgromadzona przez Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO, która pozwala na uzyskanie informacji zawartych w raportach Komitetu Światowego Dziedzictwa oraz Zgromadzenia Ogólnego Państw-Stron Konwencji światowego dziedzictwa

TEKSTY PODSTAWOWE

UNESCO, *Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage*, adopted by the General Conference at its seventeenth session, Paris, 16 November 1972, WHC-2001/WS/2.

<http://whc.unesco.org/en/conventiontext>

UNESCO, Intergovernmental Committee for the protection of the World Cultural and Natural Heritage, *Rules of Procedure*, WHC.2003/5. <http://whc.unesco.org/en/committee>

UNESCO, General Assembly of States Parties to the Convention concerning the protection of the World Cultural and Natural Heritage, *Rules of Procedure*, WHC-03/GA/1 Rev. 2 (as of 15 October 2003).

<http://whc.unesco.org/en/garules>

UNESCO, Intergovernmental Committee for the protection of the World Cultural and Natural Heritage, *Financial Regulations for the World Heritage Fund*, Paris 1995 (WHC/7, August 1995).

<http://whc.unesco.org/en/committeerules>

UNESCO, World Heritage Centre, *Properties inscribed on the World Heritage List*.

<http://whc.unesco.org/en/list>

UNESCO, World Heritage Centre, *Brief Descriptions of the 754 properties inscribed on the World Heritage List*. <http://whc.unesco.org/briefdescriptions>

Pressouyre, Léon, *The World Heritage Convention, twenty years later*, UNESCO, Paris 1993.

Batisse, Michel and Bolla, Gérard, *L'invention du "patrimoine mondial"*, Les Cahiers de l'Histoire, AAFU, Paris 2003.

DOKUMENTY STRATEGICZNE

World Heritage Committee, *Strategic Orientations*, in Annex II of the Report of the 16th Session of the World Heritage Committee, Santa Fe, United States of America 7-14 December 1992, Paris, December 1992 (WHC-92/CONF.002/12).

Report of the Expert Meeting on the "Global Strategy" and thematic studies for a representative World Heritage List (20-22 June 1994) (WHC-94/CONF.003/INF.6).

World Heritage Committee, *A Strategic Plan for World Heritage Documentation, Information and Education Activities*, Paris 1998 (WHC-98/CONF.203/15).

World Heritage Committee, *Global Training Strategy for World Cultural and Natural Heritage*, adopted by the World Heritage Committee at its 25th session in Helsinki, Finland, 11-16 December 2001 (see ANNEX X of WHC-01/CONF.208/24).

World Heritage Committee, *Budapest Declaration on World Heritage*, 2002.
<http://whc.unesco.org/en/budapestdeclaration>

SERIA WYDAWNICZA *WORLD HERITAGE PAPERS*²⁴

Pedersen, A., *Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage site managers*, World Heritage Paper No. 1, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2002.

Investing in World Heritage: Past Achievements, Future Ambitions, World Heritage Paper No. 2, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2002.

Periodic Report Africa, World Heritage Report No. 3, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Hillary, A., Kokkonen, M. and Max, L., (edited by), *Proceedings of the World Heritage Marine Biodiversity Workshop, Hanoi, Viet Nam (February 25-March 1, 2002)*, World Heritage Paper No. 4, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Identification and Documentation of Modern Heritage, World Heritage Paper No. 5, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Fowler, P. J., (edited by), *World Heritage Cultural Landscapes 1992-2002*, World Heritage Paper No. 6, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Cultural Landscapes: the Challenges of Conservation, World Heritage Paper No. 7, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Mobilizing Young People for World Heritage, World Heritage Paper No. 8, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Partnerships for World Heritage Cities: Culture as a Vector for Sustainable Urban Development, World Heritage Paper No. 9, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2004.

Monitoring World Heritage, World Heritage Paper No. 10, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2004.

Periodic Report and Regional Programme - Arab States – 2000-2003, World Heritage Paper No. 11, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2004.

The State of World Heritage in the Asia-Pacific Region – 2003, World Heritage Paper No. 12, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2004.

Linking Universal and Local Values: Managing a Sustainable Future for World Heritage, World Heritage Paper No. 13, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2004.

²⁴ Konsultacje online: <http://whc.unesco.org/publications>

KRAJOBRAZY KULTUROWE

Von Droste, Bernd, Plachter, Harald, and Rössler, Mechtild (edited by), *Cultural Landscapes of Universal Value, Components of a Global Strategy*, Stuttgart New York 1995.

Rössler, Mechtild, and Saouma-Forero, Galia (edited by), *The World Heritage Convention and Cultural Landscapes in Africa Expert Meeting* (Tiwi, Kenya 9-14 March 1999), UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2000.

Fowler, P. J., (edited by), *World Heritage Cultural Landscapes 1992-2002*, World Heritage Paper No. 6, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

Cultural Landscapes: the Challenges of Conservation, World Heritage Paper No. 7, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2004.

GLOBALNA STRATEGIA na rzecz reprezentatywnej, wyważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa

Report of the Expert Meeting on the "Global Strategy" and Thematic Studies for a Representative World Heritage List (20-22 June 1994) (WHC-94/CONF.003/INF.6).

Report of the Expert Meeting on Evaluation of General Principles and Criteria for Nominations of Natural World Heritage sites (Parc national de la Vanoise, France, 22 - 24 March 1996) (WHC-96/CONF.202/INF.9).

African Cultural Heritage and the World Heritage Convention, Fourth Global Strategy meeting (Porto-Novo, Benin, 16-19 September 1998), UNESCO 1998.

Von Droste, Bernd, and Rössler, Mechtild, and Titchen, Sarah (edited by), *Linking Nature and Culture, Report of the Global Strategy, Natural and Cultural Heritage Expert Meeting* (Theatre Institute, Amsterdam, The Netherlands 25 - 29 March 1998), (WHC-98/CONF.203/INF.7).

Saouma-Forero, Galia, (edited by), *Authenticity and Integrity in an African Context: Expert Meeting, Great Zimbabwe*, Zimbabwe, 26-29 May 2000, UNESCO - World Heritage Centre, Paris 2001.

UNESCO Thematic Expert Meeting on Asia-Pacific Sacred Mountains (5-10 September 2001, Wakayama City, Japan), Final Report, UNESCO, World Heritage Centre, Agency for Cultural Affairs, Japan, Tokyo 2001.

Linking Universal and Local Values: Managing a Sustainable Future for World Heritage, Amsterdam, The Netherlands (22 - 24 May, 2003). http://whc.unesco.org/archive/2003/Amsterdam_05_2003_en.pdf

WYTYCZNE DOTYCZĄCE ZARZĄDZANIA

Feilden, Bernard M., and Jokilehto, Jukka, *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites*, ICCROM, Rome 1993.

Stovel, Herb, *Risk Preparedness: a Management Manual for World Cultural Heritage*, ICCROM, Rome 1998.

Phillips, Adrian, (edited by), *Economic Values of Protected Areas - Guidelines for Protected Area Managers* (Task Force on Economic Benefits of protected Areas of the World Commission on Protected Areas (WCPA) of IUCN, in collaboration with the Economics Service Unit of IUCN), IUCN, The World

Conservation Union, World Commission of Protected Areas (WCPA), Best Practice protected Area Guidelines Series No. 2, 1998.

Kelleher, G. and Philips, Adrian, (edited by), *Guidelines for Marine Protected Areas*, IUCN, World Commission on Protected Areas (WCPA), Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 3, 1999.

Philips, Adrian, (edited by), *Evaluating Effectiveness - A Framework for Assessing the Management of Protected Areas*, IUCN, The World Conservation Union 2001, World Commission of Protected Areas (WCPA), Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 6, 2001.

Phillips, Adrian (edited by), *Transboundary Protected Areas for Peace and Co-operation (Based on the proceedings of workshops held in Bormio (1998) and Gland (2000))*, IUCN, The World Conservation Union, World Commission of Protected Areas (WCPA) Best Practice Protected Area Guidelines Series No. 7, 2001.

Philips, Adrian, *Management Guidelines for IUCN Category V Protected Areas, Protected Landscapes/Seascapes*, Cardiff University, IUCN, Cambridge 2002.

Thomas, Lee, and Middleton, Julie, and Philips, Adrian (edited by), *Guidelines for Management Planning of Protected Areas*, Cardiff University, IUCN, Cambridge 2003.

INNE

World Heritage in Young Hands. To Know, Cherish and Act, an Educational Resource Kit for Teachers, UNESCO 2002.

World Heritage 2002. Shared Legacy, Common Responsibility, International Congress organized by UNESCO's World Heritage Centre and Regional Bureau for Science in Europe (ROSTE) with the support of the Italian Government on the occasion of the 30th anniversary of the *World Heritage Convention*, Cini Foundation, Island of San Giorgio Maggiore, Venice, Italy 14-16 November 2002, UNESCO, World Heritage Centre, Paris 2003.

ADRESY INTERNETOWE

UNESCO

<http://www.unesco.org>

UNESCO World Heritage Centre

[Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO]

<http://www.whc.unesco.org>

ICCROM

<http://www.iccrom.org>

ICOMOS

<http://www.icomos.org>

UNESCO-ICOMOS Documentation Centre

[Centrum dokumentacyjne UNESCO-ICOMOS]

http://www.international.icomos.org/centre_documentation/index.html

IUCN

<http://www.iucn.org>

UNEP – World Conservation Monitoring Centre, Protected Area Database

[UNEP – Międzynarodowe Centrum Monitoringu Ochrony Przyrody, baza danych obszarów chronionych]

<http://sea.unep-wcmc.org/wdbpa/>

Documentation and Conservation of Monuments and Sites of the Modern Movement (DOCOMOMO)

[Dokumentacja i Konserwacja Architektury Modernizmu (DOCOMOMO)]

<http://www.docomomo-us.org/>

<http://www.docomomo.nl>

The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH)

[Międzynarodowy Komitet ds. Konserwacji Dziedzictwa Przemysłowego (TICCIH)]

<http://www.mnactec.com/TICCIH/>

The International Federation of Landscape Architects (IFLA)

[Międzynarodowa Federacja Architektów Krajobrazu (IFLA)]

e-mail: info@iflaonline.org

<http://www.iflaonline.org/home.html>

INDEKS

[Wytyczne operacyjne, wersja z 2008 r.]

A		
Accession	Przystąpienie	Aneks 1
Acceptance	Akceptacja	Aneks 1
Advisory Bodies	Organizacje doradcze	30-37, 143-151, 247-254, Aneks 6, Aneks 9
Assistance (see International Assistance)	Pomoc (zob. pomoc międzynarodowa)	
Authenticity	Autentyzm	
- conditions of	- warunek	79-86
- statement of	- orzeczenie	85
Awareness raising	Podnoszenie poziomu świadomości	217-218
B		
Boundaries	Granice	99-102
Buffer zones	Strefy buforowe	103-107
Bureau of the World Heritage Committee	Biuro Komitetu Światowego Dziedzictwa	19
C		
Canals (see Heritage Canals)	Kanały (zob. kanały zabytkowe)	
Capacity building	Poszerzanie kompetencji	26, 74, 212-216
Committee (see World Heritage Committee)	Komitet (zob. Komitet Światowego Dziedzictwa)	
Comparative analyses	Analizy porównawcze	132 (3), Aneks 3, Aneks 6
Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (see World Heritage Convention)	Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego (zob. Konwencja światowego dziedzictwa)	
Conventions (others)	Konwencje (inne)	41-43
Corrective measures	Środki zaradcze	178-182
Criteria for inscription of a property on the World Heritage List	Kryteria wpisu dobra na Listę światowego dziedzictwa	77-78
Criteria for inscription of a property on the List of World Heritage in Danger	Kryteria wpisu dobra na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu	178-182
Cultural heritage (definition)	Dziedzictwo kulturowe (definicja)	45
Cultural landscapes	Krajobrazy kulturowe	47, Aneks 3, Bibliografia
D		
Deferral of nominations	Odroczenie wniosku	160
Deletion	Skreślenie	192-198
DoCoMoMo	DoCoMoMo	Aneks 6
Draft nominations	Robocza wersja wniosku	168
E		
Education	Edukacja	219-222
Emblem (see World Heritage Emblem)	Emblemat (zob. emblemat światowego dziedzictwa)	
Emergency assistance	Pomoc w nagłych przypadkach	235, 241
Evaluation	Ocena	
- of nominations by ICOMOS and IUCN	- wniosków o wpis na Listę przez ICOMOS i IUCN	143-151, Aneks 6
- of requests for International Assistance	- wniosków o pomoc międzynarodową	247-254, Aneks 9
Extensions	Rozszerzenie	136, 164-165

F		
Fellowships	Stypendia	
- Application for fellowship	- wniosek o stypendium	241
Financial Regulations of the World Heritage Fund	Regulacje finansowe Funduszu Światowego Dziedzictwa	223-224
Fossil landscape	Krajobraz martwy /skamieniały/	Aneks 3
G		
General Assembly of States Parties to the World Heritage Convention	Generalne Zgromadzenie Państw-Stron Konwencji światowego dziedzictwa	17-18
Global Strategy for a Representative, Balanced and Credible World Heritage List	Globalna strategia na rzecz reprezentatywnej, zrównoważonej i wiarygodnej Listy światowego dziedzictwa	55-58, Bibliografia
Groups of buildings	Grupy budynków	Aneks 3
Groups of urban buildings	Grupy budynków miejskich	Aneks 3
H		
Harmonization of Tentative Lists	Harmonizacja list informacyjnych	73, 75
Heritage canals	Kanały zabytkowe	Aneks 3
Heritage route	Szlaki dziedzictwa	Aneks 3
Historic areas	Obszary historyczne	Aneks 3
Historic centres	Centra historyczne	Aneks 3
Historic towns	Miasta historyczne	Aneks 3
I		
ICCROM	ICCROM	32-33
- evaluation of requests for International Assistance	- ocena wniosków o pomoc międzynarodową	247-254, Aneks 9
ICOMOS	ICOMOS	34-35
- evaluation of nominations	- ocena wniosków o wpis na Listę	143-151, Aneks 6
- evaluation of requests for International Assistance	- ocena wniosków o pomoc międzynarodową	247-254, Aneks 9
Identification of the property	Określenie dobra	132 (1)
IFLA	IFLA	Aneks 6
Immovable heritage	Dziedzictwo nieruchome	48
Information	Informacja	
- archived by the Secretariat	- zarchiwizowana przez Sekretariat	280-284
- specific information for Committee members	- określona informacja dla członków Komitetu	285-287
- available to the public	- dostępna powszechnie	288-290
Inhabited historic towns	Zamieszkałe miasta historyczne	Aneks 3
Inscription	Wpis	
- on the World Heritage List (also see Nominations)	- na Listę światowego dziedzictwa (również zob. wnioski o wpis na Listę)	154-157
- on the World Heritage List in Danger	- na Listę światowego dziedzictwa w zagrożeniu	183-189
Integrity	Integralność	
- conditions of,	- warunki	87-95
- statement of,	- orzeczenie	88
International assistance	Pomoc międzynarodowa	233-235
- contractual arrangements	- ustalenia na podstawie umów	255
- evaluation and approval	- ocena i zgoda	247-254, Aneks 9
- general evaluation and follow-up	- ogólna ocena i działania po przyznaniu pomocy/kontynuacja	256-257
- principles and priorities	- zasady i priorytety	236-240
- procedure and format	- procedura i formularz	242-246, Aneks 8
- types of	- rodzaje	241
IUCN	IUCN	36-37
- evaluation of nominations	- ocena wniosku o wpis na Listę	143-151, Aneks 6

- evaluation of requests for International Assistance IUGS	- ocena wniosku o pomoc międzynarodową IUGS	247-254, Aneks 9 Aneks 6
---	--	-----------------------------

L

Legislative, regulatory and contractual measures	Środki prawne, regulacyjne i wynikające z umów	98
List of World Heritage in Danger	Lista światowego dziedzictwa w zagrożeniu	177-191
- inscription of properties	- wpis dóbr	177-189
- regular review of the state of conservation	- regularne przeglądy stanu zachowania	190-191
Local communities	Społeczności lokalne	12, 40, 64, 90, 123, Aneks 3
Logo (see World Heritage Emblem)	Logo (zob. emblemat światowego dziedzictwa)	

M

Management	Zarządzanie	96-97
- plan/system	- plan/system	108-118
Mixed cultural and natural heritage	Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze mieszane	46, Aneks 3
Modifications	Modyfikacje	
- to the boundaries	- granic	163-165
- to the criteria	- kryteriów	166
- to the name	- nazwy	167
Monitoring (see also Reactive Monitoring)	Monitoring (zob. również Monitoring kontrolny)	
Monumental group	Grupa zabytków/grupa zabytkowa	Aneks 3
Monuments	Zabytki	Aneks 3
Movable heritage	Dziedzictwo ruchome	48

N

Natural areas	Obszary przyrodnicze	90
Natural heritage (definition)	Dziedzictwo przyrodnicze (definicja)	45
New towns of the twentieth century	Nowe miasta dwudziestego wieku	Aneks 3
Nominations	Wnioski o wpis na Listę; kandydatury	
- contact information of responsible authorities	- dane kontaktowe kompetentnych władz	132 (8)
- decision of the World Heritage Committee	- decyzja Komitetu Światowego Dziedzictwa	153-160
- deferral of	- odesłanie	160
- description of the property	- opis dobra	132 (2)
- different types of	- różne typy	134-139
- documentation	- dokumentacja	132 (7)
- draft	- szkic/projekt/wersja robocza	168
- emergency basis (to be processed on)	- w nagłych przypadkach (rozpatrywane)	161-162
- evaluation of	- ocena	143-151
- format	- schemat	Aneks 5
- format and content	- schemat i zawartość	129-133
- identification of the property	- określenie dobra	132 (1)
- justification for inscription	- uzasadnienie wpisu	132 (3)
- monitoring	- monitoring	132 (6)
- number of printed copies required	- liczba wymaganych kopii wydrukowanych	132 (10)
- paper and electronic format	- forma drukowana i elektroniczna	132 (11)
- preparation of	- przygotowanie	120-128
- protection and management	- ochrona i zarządzanie	132 (5)
- referral of	- odroczenie	159
- registration	- rejestracja	140-142
- serial properties	- dobra wieloczęściowe	137-139
- signature on behalf of the State	- podpis w imieniu Państw(a) Stron(y)	132 (9)

Party(ies)		
- state of conservation	- stan zachowania	132 (4)
- timetable - overview	- ogólny harmonogram	168
- transboundary properties	- dobra transgraniczne	134-136
- withdrawal of	- wycofanie	152
O		
Operational Guidelines	Wytyczne operacyjne	1-3
Organizations (other)	Organizacje (inne)	38
Outstanding universal value	Wyjątkowa uniwersalna wartość	49-53
- criteria for the assessment of	- kryteria oceny	77-78
- Statement of	- orzeczenie	154-157
P		
Periodic Reporting	Sprawozdawczość okresowa	
- evaluation and follow-up	- ocena i kontynuacja	208-210
- objectives	- cele	199-202
- procedure and format	- procedura i formularz	203-207, Aneks 7
Preparatory Assistance	Pomoc w działaniach przygotowawczych	235, 241
Priorities	Priorytety	
- nominations	- wnioski o wpis na Listę	61
- International Assistance	- pomoc międzynarodowa	235-240
Promotional activities	Działania promocyjne	218
Protection	Ochrona	96-107
Publications	Publikacje	290
R		
Ratification	Ratyfikacja	Aneks 1
Reactive Monitoring	Monitoring kontrolny	169-176
- definition	- definicja	169
- objective	- cel	170-171
- information received	- otrzymane informacje	172-174
- decision by the World Heritage Committee	- decyzja Komitetu Światowego	175-176
Reconstruction	Rekonstrukcja	86
Reduction of the area of a World Heritage property	Redukcja powierzchni dobra światowego dziedzictwa	165
Relict (or fossil) landscape	Reliktowy (lub martwy/skamieniały) krajobraz	Aneks 3
Reporting (see Periodic Reporting)	Sprawozdawczość (zob. Sprawozdawczość okresowa)	
Rules of Procedure	Regulamin	
- General Assembly	- Zgromadzenie Generalne	17, Bibliografia
- World Heritage Committee	- Komitet Światowego Dziedzictwa	20, Bibliografia
S		
Secretariat	Sekretariat	27-29
Serial properties	Dobra seryjne	137-139
State of conservation	Stan zachowania	
- regular review of	- regularne przeglądy	190-191
- at time of nomination	- w czasie składania wniosku o wpis na Listę	132 (4)
Statement of authenticity	Orzeczenie autentyzmu	85
Statement of integrity	Orzeczenie integralności	88
Statement of Outstanding Universal Value	Orzeczenie wyjątkowej uniwersalnej wartości	154-157
States Parties	Państwa Strony	10-16
Strategic Objectives	Cele strategiczne	26
Sustainable use	Trwałe użytkowanie	119

T

Technical Co-operation	Współpraca techniczna	235, 241
Tentative List	Lista informacyjna	62-76
- submission format	- formularz zgłoszenia	Aneks 2
TICCIH	TICCIH	Aneks 6
Training	Szkolenie/kształcenie	
- national strategies and regional co-operation	- strategie narodowe i współpraca regionalna	214
Training and Research Assistance	Pomoc w zakresie kształcenia i badań	235, 241
Transboundary properties	Dobra transgraniczne	134-136

U

UNEP-WCMC	UNEP-WCMC	Aneks 7
Urban areas	Obszary zurbanizowane	Aneks 3

W

Withdrawal of nominations	Wycofanie wniosku	152
World Heritage	Światowe dziedzictwo	
- definition of	- definicja	45-48
World Heritage Bureau (see Bureau of the World Heritage Committee)	Biuro Światowego Dziedzictwa (zob. Biuro Komitetu Światowego Dziedzictwa)	
World Heritage Centre (see Secretariat)	Centrum Światowego Dziedzictwa (zob. Sekretariat)	
World Heritage Convention	Konwencja światowego dziedzictwa	4-9
World Heritage Committee	Komitet Światowego Dziedzictwa	19-26
World Heritage Emblem	Emblemat światowego dziedzictwa	258-279
World Heritage Fund	Fundusz Światowego Dziedzictwa	223-232
World Heritage List	Lista światowego dziedzictwa	
- definition	- definicja	45-53
- criteria	- kryteria	77-78
- process for the inscription of properties	- proces wpisu dóbr	120-168